

การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
ในจังหวัดจันทบุรี
DEVELOPMENT OF THE GEOINFORMATICS FOR HERITAGE TOURISM
IN CHANTHABURI PROVINCE

พระปลัดคำนวน อนงคโณ

ดุขฎฐินิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตร์ดุขฎฐิบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๐

การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
ในจังหวัดจันทบุรี

พระปลัดคำนวน อนงฺคโณ (เรื่องรัตนอนามโย)

ดุชฎินิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๐

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Development of the Geoinformatics for Heritage Tourism in Canthaburi Province

Phrapaladkhamnuan Anangano (Rueangratanamayo)

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of
The Requirement for the Degree of
Doctor of Philosophy
(Social Development)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
C.E.2017

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับดุชฎินิพนธ์
เรื่อง “การพัฒนาาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี”
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุชฎินิพนธ์ สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

(พระมหาสมบูรณ์ วุฑฒิกโร, ดร.)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบดุชฎินิพนธ์

(รศ.ดร.ชลวิทย์ เจียรจิตต์)

ประธานกรรมการ

(พระครูปริยัติกิตติธารัง, รศ.ดร.)

กรรมการ

(รศ.ดร.เอี่ยมทิพย์ ศรีทอง)

กรรมการ

(รศ.ดร.วิวัฒน์ หามนตรี)

กรรมการ

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.)

กรรมการ

คณะกรรมการควบคุมดุชฎินิพนธ์

รศ.ดร.วิวัฒน์ หามนตรี

ประธานกรรมการ

พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(พระปลัดคำนวน อนงคโณ)

ชื่อคุณิพนธ์ : การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี
ผู้วิจัย : พระปลัดคำนวน อนนงโคณ (เรื่องรัตนอนามโย)
ปริญญา : พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (การพัฒนาสังคม)
คณะกรรมการควบคุมคุณิพนธ์
: รศ.ดร.วิวัฒน์ หามนตรี, กศ.บ.(สังคมศึกษา), ศศ.ม.(การพัฒนาสังคม),
ปร.ด. (การศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น)
: พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร., ร.บ.(รัฐศาสตร์), พช.ม.(พัฒนาชุมชน),
พธ.ด. (พระพุทธศาสนา)
วันสำเร็จการศึกษา : ๑๕ มีนาคม ๒๕๖๑

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) ศึกษาการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดจันทบุรี ๒) พัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี ๓) นำเสนอแนวทางการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี ระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธีด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณโดยการวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูล จำนวน ๒๕ คน ด้วยแบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่มีโครงสร้าง วิจัยเชิงปริมาณเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๔๐๐ คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนาด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

๑. การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดจันทบุรี ได้แก่ การจัดการด้านการบริการ การจัดการด้านการพักผ่อนและศึกษาหาความรู้ การจัดการรักษาสภาพธรรมชาติอนุรักษ์ธรรมชาติ การจัดการฟื้นฟูสภาพธรรมชาติ การจัดการด้านบริการ การจัดการสถานที่เพื่อการพักผ่อนและศึกษาหาความรู้ การจัดการส่งเสริมอาชีพ การจัดการด้านเส้นทางท่องเที่ยว การจัดการการประชาสัมพันธ์ การจัดการโดยการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร การจัดการด้านกลุ่มแรงงานและช่างฝีมือ ผลการจัดการนำไปสู่ความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

๒. การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรีเป็นการจัดการและการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยหน่วยงานภาครัฐได้จัดทำระบบสารสนเทศในภาพรวมของจังหวัดจันทบุรี แนะนำเส้นทาง แนะนำสถานที่เชื่อมโยงเส้นทางกับแหล่งท่องเที่ยว เครือข่ายและนักวิจัยได้พัฒนาระบบภูมิสารสนเทศโดยการจัดทำ จัดทำเว็บไซต์ จัดทำเส้นทางท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยว จัดทำระบบสื่อสาร การจัดการและพัฒนาโดยเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยว จัดทำกิจกรรมท่องเที่ยวของจังหวัด จัดทำเส้นทางท่องเที่ยว จัดทำองค์ความรู้และการจัดการและพัฒนาโดยภาครัฐ จัดทำฐานข้อมูล จัดการพัฒนาระบบสื่อสาร จัดทำการประชาสัมพันธ์

๓. การกำหนดแนวทางพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี จัดทำเว็บไซต์ <http://www.chanthaburi.info> และนำเสนอ ข้อมูลสารสนเทศแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดจันทบุรีและแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยกำหนดประเด็นเว็บไซต์สารสนเทศ กำหนดพิกัดของแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ การนำทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว การวัดความเร็ว ระยะทางของแหล่งท่องเที่ยว บันทึกเส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว การวางแผนการใช้ประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยว ข้อมูลทางภูมิศาสตร์ของแหล่งท่องเที่ยว กำหนดระยะเวลาในการเดินทางท่องเที่ยว การคำนวณเส้นทาง การท่องเที่ยว การนำข้อมูล GPS มาประกอบกับภาพถ่ายดาวเทียมเพื่อการท่องเที่ยว

Dissertation Title : Development of The Geoinformatics for Heritage Tourism in Chanthaburi Province

Researcher : Phrapaladkhamunan Anangaño (Rueangratanamayo)

Degree : Doctor of Philosophy (Social Development)

Dissertation Supervisory Committee

: Assoc.Prof. Dr.Wiwat Harmontree, B.Ed. (Social Studies), M.A. (Social Development), Ph.D.(Education for Locality Development)

: Assoc.Prof.Dr.Phrasuthirattanapundit, B.A.(Political Science), M.A. (Community Development), Ph.D. (Buddhist Studies)

Date of Graduation : March 15, 2018

ABSTRACT

This research consisted of three main objectives: i) to study management of the cultural tourism resources of Chanthaburi province, ii) to develop the geoinformatics of cultural tourism resources of Chanthaburi province, and iii) to present development guidelines of the geoinformatics of cultural tourism resources of Chanthaburi province. The mixed Methodology was conducted in this study. For qualitative research, data were collected from 25 key informants with the Structured In-depth Interview, whereas quantitative research data were collected by sampling inquiry of 500 respondents. Statistical techniques used for data analysis are frequencies, percentage, mean and standard deviation. Content analysis was employed for interviewed data.

The research results are found that:

1. Management of the cultural tourism resources of Chanthaburi province are service management, leisure and learning management, management of nature preservation and nature conservation, management of natural regeneration, management of career promotion, management of travelling route, public relations management, management of local wisdom transferring, management of agricultural tourism resources and management of worker and skilled craftsman. These lead to sustainability of the cultural tourism resources of Chanthaburi province.

2. The development plan of the geo-informatics of cultural tourism resources of Chanthaburi province revealed that it is all managed by government agencies by managing the information and data, introducing routes, nearby tourist attractions linked to the routes are introduced. Networks and researchers have developed geo-informatics of cultural tourism resources of Chanthaburi province such as website, tourist routes, tourist attractions, communication system, management and development of tourist networks, provincial tourist activities, knowledge management, tourist data base, and public relations.

3. Determined scope of the development plan of the geo-informatics of cultural tourism resources of Chanthaburi province showed that <http://www.chanthaburi.info> was constructed, all tourist information and data are presented or displayed in website, locations of tourist attractions, navigation of assess, speed measurement, distances of tourist attractions, routes recording of linked tourist attractions, plan for utility of tourist attractions, plan to use data from the geo-informatics of cultural tourism resources, determination of time for travelling, calculation of tourist distances, usage of GPS information and satellite images for tourism.

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี” สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาคือ รศ.ดร.วิวัฒน์ หามนตรี และ พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร. ประธานและกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ที่ได้ให้คำแนะนำและได้กรุณาเสียสละเวลาให้คำปรึกษา และตรวจสอบแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้กราบขอบพระคุณคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในการประชาพิจารณ์ และคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในสอบป้องกันที่เมตตาชี้แนะแก้ไขเนื้อหาที่บกพร่องให้สมบูรณ์ถูกต้อง

ผู้วิจัยขอขอบคุณ คณะผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่กรุณาช่วยตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย พระเมธีสุตาภรณ์, ผศ.ดร. พระมหาปัญญาวัฒน์ สิริภทฺโธ, ผศ.ดร. ผศ.ดร.เติมศักดิ์ ทองอินทร์ ผศ.ดร.ธัชชนันท์ อิศรเดช และ ผศ.ดร.วินัย ภูมิสุข ที่ให้ความอนุเคราะห์ตรวจทานแนะนำแก้ไขให้แบบสอบถามสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ส่งผลให้การศึกษาสำเร็จลุล่วงด้วยดีผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านและขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณอาจารย์ ผศ.ดร.โกนิฐ์ ศรีทอง ประธานหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม ที่ช่วยแนะนำตั้งแต่เริ่มต้นการศึกษาจนจบการศึกษา ขอขอบคุณคุณนนทพันธ์ พงษ์เพชร และคุณจิราพร อรรถารส ที่ช่วยให้คำแนะนำในการจัดรูปแบบการทำ ดุษฎีนิพนธ์ การศึกษาครั้งนี้จะสำเร็จลงไม่ได้หากขาดความอนุเคราะห์จากผู้บริหาร หน่วยงานภาครัฐที่ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ทั้งแจกแบบสอบถามและสัมภาษณ์ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถามที่ทำให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ครบถ้วน

ที่สำคัญขอกราบขอบคุณคณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยที่สนับสนุนทุก ๆ ด้าน รวมทั้งเป็นกำลังใจให้กับผู้วิจัยเป็นอย่างดี และสุดท้ายนี้ขอขอบคุณพระอาจารย์ทุกรูป/คน ที่ประสิทธิ์ประสาทวิทยากร และเพื่อนร่วมชั้นเรียนทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ ที่เป็นกำลังใจให้มา โดยตลอดจนประสบผลสำเร็จ

พระปลัดคำนวน อนงค์โณ

๑๕ มีนาคม ๒๕๖๑

สารบัญ

เรื่อง		หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย		(๑)
Abstract		(๓)
กิตติกรรมประกาศ		(๕)
สารบัญ		(๖)
สารบัญตาราง		(๘)
สารบัญแผนภาพ		(๙)
สารบัญภาพ		(๑๐)
บทที่ ๑	บทนำ	๑
	๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
	๑.๒ วัตถุประสงค์การวิจัย	๔
	๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๔
	๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย	๔
	๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๕
	๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๖
บทที่ ๒	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๗
	๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา	๘
	๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับภูมิสารสนเทศ	๒๐
	๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	๓๐
	๒.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๔๔
	๒.๕ กรอบแนวคิดการวิจัย	๕๑
บทที่ ๓	วิธีดำเนินการวิจัย	๕๒
	๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๕๒
	๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๕๓
	๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๕๔
	๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูลและการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศ	๕๕
	๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล	๕๘
บทที่ ๔	ผลการวิจัย	๕๙
	๔.๑ การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดจันทบุรี	๖๐

๔.๒	พัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมใน จังหวัดจันทบุรี	๑๐๓
๔.๓	แนวทางการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี	๑๐๖
๔.๔	ระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัด จันทบุรี	๑๑๒
๔.๕	องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย	๑๑๗
บทที่ ๕	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๑๒๐
๕.๑	สรุปผลการวิจัย	๑๒๐
๕.๒	อภิปรายผลการวิจัย	๑๒๕
๕.๓	ข้อเสนอแนะ	๑๓๐
บรรณานุกรม		๑๓๑
ภาคผนวก		๑๓๕
ภาคผนวก ก	รายนามผู้ให้ข้อมูลเพื่อการวิจัย (สัมภาษณ์)	๑๓๖
ภาคผนวก ข	หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย (สัมภาษณ์)	๑๓๘
ภาคผนวก ค	รายนามผู้ให้ข้อมูลเพื่อการวิจัย (สนทนากลุ่มเฉพาะ)	๑๕๐
ภาคผนวก ง	เครื่องมือการวิจัย (แบบสอบถาม)	๑๕๒
ภาคผนวก จ	เครื่องมือการวิจัย (แบบสัมภาษณ์)	๑๕๖
ภาคผนวก ฉ	ภาพการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มเฉพาะ	๑๕๙
ประวัติผู้วิจัย		๑๖๒

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๔.๑	ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	๖๐
๔.๒	การจัดการระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี	๖๓
๔.๓	แสดงจำนวน (ความถี่) และค่าร้อยละของการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี	๖๔

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
๒.๑	แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย	๕๑
๔.๑	เส้นทางเขาคิซมกุฏ	๖๙
๔.๒	จัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเขาคิซมกุฏ	๗๔
๔.๓	จัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมน้ำตกพลิว	๘๒
๔.๔	จัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมหาดเจ้าหลาว – แหลมเสด็จ	๘๙
๔.๕	จัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมผลิตภัณฑ์ OTOP ทอเสื่อกก บางสระแก้ว	๙๖
๔.๖	จัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอัญมณีและเครื่องประดับ	๑๐๒
๔.๗	การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศแหล่งท่องเที่ยว	๑๐๖
๔.๘	แหล่งท่องเที่ยวจังหวัดจันทบุรี	๑๐๗
๔.๙	ระบบสารสนเทศแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดจันทบุรี	๑๑๕
๔.๑๐	องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย	๑๑๗

สารบัญญภาพ

แผนภาพที่		หน้า
๔.๑	แหล่งท่องเที่ยวจังหวัดจันทบุรี	๑๐๗
๔.๒	โครงสร้างหน้าเมนู “หน้าแรก”	๑๐๘
๔.๓	โครงสร้างหน้าเมนู “แนะนำแหล่งท่องเที่ยว”	๑๐๙
๔.๔	โครงสร้างหน้าเมนู “เส้นทางท่องเที่ยว”	๑๐๙
๔.๕	โครงสร้างหน้าเมนู “แผนที่จังหวัด”	๑๑๐
๔.๖	โครงสร้างหน้าเมนู “แนะนำที่พัก”	๑๑๐
๔.๗	โครงสร้างหน้าเมนู “ข่าวกิจกรรม”	๑๑๑
๔.๘	โครงสร้างหน้าเมนู “ติดต่อเรา”	๑๑๑
๔.๙	โครงสร้างหน้าเมนู “ส่งบทความ”	๑๑๒
๔.๑๐	โครงสร้างหน้าเมนู “ระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดจันทบุรี”	๑๑๓
๔.๑๑	โครงสร้างหน้าเมนู “การแสดงผลตำแหน่งแหล่งท่องเที่ยว (Marker)”	๑๑๓
๔.๑๒	โครงสร้างหน้าเมนู “การค้นหาเส้นทาง”	๑๑๔
๔.๑๓	แหล่งท่องเที่ยวจังหวัดจันทบุรี	๑๑๙

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากสถิตินักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นทุกปี ในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ เท่ากับ ๑๙.๒๓ ล้านคน มีรายได้เท่ากับ ๗๗๖.๒๑ ล้านบาท เทียบกับปี พ.ศ. ๒๕๕๓ มีนักท่องเที่ยวเท่ากับ ๑๕.๙๓ ล้านคน มีรายได้ ๕๙๒.๗๙ จำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้เพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ ๑๗.๑๖ และ ๒๓.๖๓ ตามลำดับ จากสถิติการท่องเที่ยวภายในประเทศไทยพบว่า มีจำนวนผู้เยี่ยมเยียนสูงมากถึง ๑๓๓.๑๗ ล้านคน ในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ เทียบกับปี พ.ศ. ๒๕๕๓ ซึ่งมีเท่ากับ ๑๒๒.๕๒ ล้านคน เพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๘.๐๐^๑ จึง ถือว่าการท่องเที่ยวเป็นรายได้หลักที่สำคัญของประเทศไทยในอนาคตอันใกล้ประเทศไทยจะก้าวเข้าสู่การเป็นหนึ่งในสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ หรืออีกประมาณ ๓ ปีข้างหน้า ซึ่งนับจากนั้นเป็นต้นไปประเทศไทยจะต้องเผชิญกับการแข่งขันที่เพิ่มมากขึ้นจากการเปิดเสรีในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวองค์การท่องเที่ยวโลกหรือ World Tourism Organization กล่าวว่า ในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ มีนักท่องเที่ยวเดินทางกระจายไปทั่วโลก ๙๘๐ ล้านคน ในจำนวนนี้มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในแถบเอเชียแปซิฟิก ๒๑๗.๑ ล้านคน จำแนก เป็นแถบอาเซียน ๗๗.๑ ล้านคน โดยองค์การท่องเที่ยวโลกได้พยากรณ์ว่าในอีก ๘ ปีข้างหน้า คือ ปี พ.ศ. ๒๕๖๓ หรือ ค.ศ. ๒๐๒๐ คนทั่วโลกจะเดินทางท่องเที่ยวแบบก้าวกระโดดมากถึง ๑.๖ พันล้านคน โดยมีการเดินทางท่องเที่ยวในแถบเอเชียแปซิฟิกประมาณ ๔๐๐ ล้านคน และเข้ามาในอาเซียนประมาณ ๑๖๐-๒๐๐ ล้านคน ซึ่งมีจำนวนมากกว่าที่มีการประเมินไว้ในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ เท่ากับ ๑๒๐ ล้านคน^๒ หากพิจารณาเฉพาะจังหวัดชลบุรี ในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ มีนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้ามาเท่ากับ ๖.๑๔ ล้านคน เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. ๒๕๕๓ ร้อยละ ๑๔.๗๗ (๕.๓๕ ล้านคน) ส่วนนักท่องเที่ยวชาวไทยเท่ากับ ๒.๘๘ ล้านคน ลดลงจากปี พ.ศ. ๒๕๕๓ ร้อยละ ๓.๘๐ (๒.๙๙ ล้านคน)^๓ จึงทำให้จังหวัดจันทบุรีมีรายได้จากการท่องเที่ยวสูงจาก

^๑ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, *อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว*, พิมพ์ครั้งที่ ๑. (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๘), หน้า ๕๒.

^๒ คุชณีย์ ชานา, “รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนชุมชนบ้านผาแตก หมู่ที่ ๑๐ ตำบลสบเปิง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่”, *รายงานวิจัย*, (เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๐), หน้า บทคัดย่อ.

^๓ ณรงค์ พลธิรักษ์, “การจัดการโลจิสติกส์สำหรับการท่องเที่ยวชุมชนในจังหวัดชลบุรี”. *รายงานวิจัย*, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, ๒๕๕๕), หน้า บทคัดย่อ.

แนวโน้มของจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่เพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะเมื่อประเทศไทยเข้าร่วมการเป็นสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ประเทศไทยได้มีการพัฒนารูปแบบในการวางแผนนโยบาย การบริหารจัดการ โดยใช้ระบบภูมิสารสนเทศศาสตร์มากขึ้นในปัจจุบันนี้ เนื่องจากมีความจำเป็นต้องใช้ข้อมูลที่มีความทันสมัยทันเหตุการณ์ และถูกต้องใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด ที่จะนำไปใช้ในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อนำไปสู่การพัฒนาประเทศหรือพัฒนาชุมชนท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืน (Sustainable Community Development) ระบบภูมิสารสนเทศศาสตร์ (Geographic Information System : GIS) จึงได้มีการนำมาใช้กันอย่างแพร่หลายมากขึ้นทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศเพื่อนำมาสนับสนุนการบริหารจัดการ การวางแผนนโยบายและตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น^๔

การท่องเที่ยวนับเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งอีกประการหนึ่งในการดำรงชีวิตของมนุษย์ จากภาวะความเร่งรีบการต่อสู้ดิ้นรน ทำให้มนุษย์จำเป็นต้องแสวงหาโอกาสในการผ่อนคลายความตึงเครียดของร่างกายและจิตใจด้วยการท่องเที่ยวเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น ด้วยเหตุนี้กิจกรรมการท่องเที่ยวจึงกลายเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตที่ขาดไม่ได้สำหรับผู้คนในยุคโลกาภิวัตน์^๕ แต่ทั้งนี้ธุรกิจการท่องเที่ยวมีลักษณะเฉพาะที่ต้องอาศัยการตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ ดังนั้นการจัดการการท่องเที่ยวให้ได้ผลดีต้องอาศัยระบบบริการที่ดีมีประสิทธิภาพและมีความคล่องตัวสูง ระบบสารสนเทศจึงเป็นคำตอบที่เหมาะสมอย่างยิ่งที่ควรจะต้องนำมาใช้มาช่วยในการอำนวยความสะดวกในการให้บริการการท่องเที่ยว

ระบบสารสนเทศศาสตร์ เป็นเทคโนโลยีที่รู้จักกันมากสำหรับหน่วยงานที่ต้องเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ ติดตามทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น บางครั้งการติดตามทรัพยากรบนโลกที่เกิดขึ้นใหม่หรือการนำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ มีความต้องการระบบสารสนเทศนำมาใช้บริหารจัดการฐานข้อมูล โดยนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์ในรูปแบบเชิงพื้นที่ตามเงื่อนไขที่มนุษย์จะเป็นผู้ดำเนินการ และแสดงผลการวิเคราะห์ตามเงื่อนไขที่กำหนดได้ในรูปแบบสองมิติและสามมิติ

จังหวัดจันทบุรี เป็นเมืองท่องเที่ยวแห่งภาคตะวันออกที่มีสถานที่ท่องเที่ยวมากมาย ทั้งน้ำตก ทะเล สวนผลไม้และยังมีประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจ ดังคำขวัญของจังหวัดซึ่งกล่าวว่า “น้ำตกสี่เลื่อง เมืองผลไม้ พริกไทยพันธุ์ดี อัญมณีมากเหลือ เสื่อจันทบูร” นอกจากนั้นยังเป็นเมืองที่พร้อมด้วยสิ่งอำนวยความสะดวก มีเส้นทางคมนาคมที่สามารถเดินทางไปตามแหล่งท่องเที่ยวที่กระจายอยู่ทั่วทั้งจังหวัดได้อย่างง่ายดาย เป็นจังหวัดที่มีความเจริญทางเศรษฐกิจ สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้

^๔ สุเพชร จิระจรกุล, เรียนรู้ระบบภูมิสารสนเทศด้วยโปรแกรม ARCGIS DESKTOP, (นนทบุรี : บริษัท เอส.อาร์.พี.ดี.แมสโปรดักส์ จำกัด, ๒๕๕๑), หน้า ๓๒.

^๕ สุชาติ กิระนันท์, เทคโนโลยีสารสนเทศสถิติ, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๑๔.

เป็นจำนวนมาก และมีศักยภาพในการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ แม้ว่าภาพรวมการเดินทางท่องเที่ยวของจังหวัดจันทบุรี จะเห็นได้ว่ามีอัตราการเติบโตในทิศทางที่ดีขึ้นค่อนข้างสูง เมื่อเปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมา โดยเพิ่มขึ้นร้อยละ ๔๔.๐๒ โดยแบ่งเป็นชาวไทย เพิ่มขึ้นร้อยละ ๔๙.๕๙ ในขณะที่ชาวต่างชาติลดลงร้อยละ ๓.๒๐ แต่จากการศึกษาข้อมูลทางสถิติของนักท่องเที่ยวในจังหวัดจันทบุรีพบว่านักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจากจังหวัดจันทบุรี ยังมีปริมาณน้อยกว่าจังหวัดใกล้เคียง เช่นจังหวัดชลบุรี จังหวัดทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ลักษณะภูมิอากาศวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน^๖ ดังนั้นทางจังหวัดจันทบุรีจะต้องพิจารณาองค์ประกอบที่จะช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวหรือ การเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัด เช่นการประชาสัมพันธ์ทางการตลาด หรือมีกิจกรรมเสริมอื่นๆ นอกจากการที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวใหม่เข้ามา นั้น การรักษาสถานลูกค้าเดิมหรือ การสนับสนุนให้กลับมาท่องเที่ยวอีกครั้งก็เป็นสิ่งสำคัญเช่นเดียวกัน หากแต่พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวมี การเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อม ตามกระแสโลกาภิวัตน์ที่ไม่เคยหยุดนิ่ง การศึกษาถึงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว จึงมีความสำคัญที่จะช่วยให้ภาครัฐและเอกชนสามารถนำไปปรับปรุง และพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวในจังหวัด เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว และยังเป็นการรองรับการแข่งขันในอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวในประเทศได้ สำหรับระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เป็นเครื่องมือที่สำคัญ สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อการท่องเที่ยว ทำให้การใช้งานระบบการท่องเที่ยวเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันเนื่องด้วยคุณสมบัติของระบบ GIS ที่สามารถรวบรวม วิเคราะห์ และแสดงผลข้อมูล ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงพื้นที่ได้ดี อ้างอิงถึงตำแหน่งที่มีอยู่จริงอยู่บนพื้นผิวโลก ได้แม่นยำ และรวดเร็ว เห็นได้ว่าระบบ GIS มีความสำคัญที่ทำให้ระบบการท่องเที่ยวเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถประยุกต์ในการท่องเที่ยวได้ดังนี้คือ สามารถระบุตำแหน่งการเดินทาง ค้นหาสถานที่บอกเส้นทาง ไปยังจุดหมายที่ต้องการได้แม่นยำและรวดเร็ว ช่วยวางแผนการเดินทางและหาที่พัก ช่วยเป็นเข็มทิศในการเดินป่า แสดงข้อมูลแบบทันการณณ์ การติดตามตัวก็สามารถบอกพิกัดได้อย่างแม่นยำ เส้นรอยทาง (Track) การจัดการภาวะฉุกเฉินและภัยพิบัติ นำมาจัดการกับทรัพยากรการท่องเที่ยว รวมถึงการเฝ้าระวัง การบำรุงรักษา การวิเคราะห์ในการหาทรัพยากรการท่องเที่ยว รวมไปถึงการแบ่งปันภาพการเดินทางผ่านด้วย Social Network เป็นต้นเพื่อการเดินทางที่มีประสิทธิภาพ พร้อมกับความเร็วและความสะดวกในการเดินทาง โดยหวังว่าจะเป็นแนวทางที่ดีในการพัฒนาต่อยอดนำระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์มาประยุกต์ใช้พัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้เจริญเติบโตก่อให้เกิดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต่อไปในอนาคต

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลสถานการณ์แหล่งท่องเที่ยวชุมชนในจังหวัดจันทบุรี จากนั้นจึงนำมาจัดทำเป็นฐานข้อมูลประยุกต์ระบบสารสนเทศกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในจังหวัดจันทบุรี และนำเสนอการใช้ภูมิสารสนเทศกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในจังหวัดจันทบุรี ซึ่งนักท่องเที่ยวและผู้สนใจสามารถทำการสืบค้นข้อมูล

^๖ สำนักงานจังหวัดจันทบุรี, **คู่มือการท่องเที่ยว**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ บริษัท พี.เอ. ลิฟวิ่ง จำกัด, ๒๕๕๙), หน้า ๕.

แหล่งท่องเที่ยวชุมชน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป และรูปภาพ รวมทั้งนักท่องเที่ยวสามารถค้นหาเส้นทางและรายละเอียดการเดินทางจากแหล่งท่องเที่ยวชุมชนที่สนใจผ่าน Web Map Services ได้แก่ เส้นทาง ระยะทาง เวลาในการเดินทาง และแผนที่ ในส่วนที่สองเป็นการศึกษาและสำรวจพฤติกรรม ทักษะคติ และความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวชุมชน ซึ่งสามารถนำมาใช้ในการกำหนด มาตรการในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางเลือกทดแทนแหล่งท่องเที่ยวหลักในแต่ละจังหวัด

๑.๒ วัตถุประสงค์การวิจัย

- ๑.๒.๑ เพื่อศึกษาการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดจันทบุรี
- ๑.๒.๒ เพื่อพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี
- ๑.๒.๓ เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

- ๑.๓.๑ การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดจันทบุรีเป็นอย่างไร
- ๑.๓.๒ การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรีเป็นอย่างไร
- ๑.๓.๓ แนวทางการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรีเป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสนใจศึกษาการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดจันทบุรี พัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี นำเสนอแนวทางการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี โดยวางหลักในการศึกษาไว้ ดังนี้

- ๑) แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา แนวคิดเกี่ยวกับภูมิสารสนเทศ แนวคิดเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยว แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
- ๒) ศึกษาภูมิสารสนเทศ ได้แก่ web site, Google, Mapping เพื่อให้เป็นแนวทางการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี
- และ ๓) ศึกษาการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในจังหวัดจันทบุรี

๑.๔.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๑.๔.๒.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๑. ประชากร ได้แก่ กลุ่มตัวแทนชุมชน ผู้ประกอบการท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดจันทบุรี จากข้อมูลสถิติจำนวนนักท่องเที่ยวในปี พ.ศ. ๒๕๕๙ จำนวน ๒,๕๑๘,๘๕๙ คน^๗

๒. กลุ่มตัวอย่าง สามารถคำนวณได้โดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) จำนวน ๔๐๐ คน

๑.๔.๒.๒ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๔.๒.๒.๑ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) คัดเลือกแบบเจาะจง ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่าง ๔ กลุ่มดังนี้ กลุ่มที่ ๑ ภาครัฐ เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผนจากสำนักงาน ททท.ฯ นายอำเภอ เจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาชุมชน สำนักงานเกษตรอำเภอ องค์การบริหารส่วนตำบล กลุ่มที่ ๒ ภาคเอกชน คือ ผู้ประกอบการธุรกิจด้านการบริการการท่องเที่ยว หอการค้า สมาคมไทยธุรกิจท่องเที่ยว สมาคมโรงแรมไทย บริษัทนำเที่ยว กลุ่มที่ ๓ ประชาชนในพื้นที่ ผู้นำชุมชนกลุ่มที่ ๔ นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดจันทบุรี รวมทั้งหมด จำนวน ๒๕ รูป/คน

๔.๒.๑.๒ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสนทนากลุ่มเฉพาะ โดยคัดเลือกแบบเจาะจงโดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับหน่วยงานภาครัฐ ผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยว และชุมชน จำนวน ๑๐ รูป/คน

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดจันทบุรี ได้แก่ เขาคิชฌกูฏ อุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิ้ว ชายหาดเจ้าหลาว – แหลมเสด็จผลิตภัณท์ OTOP ทอเสื่อกก บางสระแก้ว และอัญมณีและเครื่องประดับ

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ผู้วิจัยกำหนดช่วงเวลาในการทำวิจัยผู้วิจัยกำหนดช่วงเวลาในการทำวิจัยระหว่างเดือนตั้งแต่ มกราคม ๒๕๖๐ – ธันวาคม ๒๕๖๐ รวมระยะเวลา ๑๒ เดือน

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

ภูมิสารสนเทศ หมายถึง การใช้ประโยชน์จากระบบภูมิสารสนเทศ ด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดจันทบุรี ในการจัดทำข้อมูลเชิง

การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่งเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ ด้านธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม วิถีชีวิตชุมชน และการเกษตร ที่มีอยู่ในจังหวัดจันทบุรี

ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึง เป็นการศึกษาแหล่งท่องเที่ยว หาคำความรู้ในพื้นที่หรือบริเวณที่มีคุณลักษณะที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี มีการบอกเล่า

^๗กรมการท่องเที่ยว, สถิตินักท่องเที่ยว, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล : <http://www.tourism.go.th/> ๒๐๑๖ (สืบค้นวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๕๙)

เรื่องราวทางประวัติศาสตร์อันเป็นผลเกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรม องค์ความรู้ และการให้คุณค่าของสังคมที่สามารถแสดงออกให้เห็นถึงความสวยงามและประโยชน์ที่ได้รับจากธรรมชาติ สามารถสะท้อนให้เห็นถึงสภาพชีวิต ความเป็นอยู่ของคนในแต่ละยุคสมัยได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม หรือขนบธรรมเนียมประเพณี

การพัฒนาาระบบสารสนเทศ หมายถึง การพัฒนาระบบโดยชุมชน ผู้นำชุมชนและภาครัฐ

การเชื่อมโยงภูมิสารสนเทศ หมายถึง เชื่อมโยง แลกเปลี่ยนข้อมูลกับภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชนในพื้นที่ และผู้นำชุมชนเพื่อสนับสนุนการเชื่อมโยงและบูรณาการการทำงาน ร่วมกันการเชื่อมโยงข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดจันทบุรี

๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- ๑.๖.๑ ทำให้ทราบการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดจันทบุรี
- ๑.๖.๒ ทำให้ทราบการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี
- ๑.๖.๓ ได้แนวทางการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี
- ๑.๖.๔ ก่อให้เกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับทางการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมซึ่งสามารถนำไปใช้ประโยชน์กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
ในจังหวัดจันทบุรีผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องซึ่งประกอบด้วย

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา

๒.๑.๑ ที่มาการพัฒนา

๒.๑.๒ ความหมายการพัฒนา

๒.๑.๓ แนวคิดหลักเกี่ยวกับการพัฒนา

๒.๑.๔ ความสำคัญของการพัฒนา

๒.๑.๕ ระดับของการพัฒนา

๒.๑.๖ การประยุกต์ใช้แนวทางการพัฒนาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับภูมิสารสนเทศ

๒.๒.๑ ที่มาแนวคิดภูมิสารสนเทศ

๒.๒.๒ ความหมายของภูมิสารสนเทศ

๒.๒.๓ แนวคิดหลักการเกี่ยวกับภูมิสารสนเทศ

๒.๒.๔ การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศ

๒.๒.๕ ประเภทของระบบภูมิสารสนเทศ

๒.๒.๖ การประยุกต์ใช้ระบบภูมิสารสนเทศ

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

๒.๓.๑ ที่มาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

๒.๓.๒ ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

๒.๓.๓ แนวคิดหลักเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

๒.๓.๔ หลักของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

๒.๓.๕ องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

๒.๕.๖ ประเภทของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

๒.๓.๗ การวิเคราะห์ทรัพยากรการท่องเที่ยว

๒.๓.๘ ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

๒.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๕ กรอบแนวคิดการวิจัย

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา

๒.๑.๑ ที่มาการพัฒนา

การพัฒนาเป็นแนวคิดที่มีรากฐานมาจากความสนใจ ซึ่งเกิดขึ้นจากการสังเกตปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งอธิบายไว้อย่างชัดเจนว่าสังคมและวัฒนธรรมของมนุษยชาติมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาด้วยสาเหตุต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นคือ การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Environment) การเปลี่ยนแปลงทางด้านประชากร (Population Change) การอยู่โดดเดี่ยวและการติดต่อกัน (Isolation and Contact) โครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรม (Social and Cultural structure) ระดับของความรู้และเทคโนโลยี (Knowledge and Technology) ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างอื่น เช่น การเล็งเห็นความจำเป็นในการเปลี่ยนแปลง หรือนโยบายของผู้นำประเทศจากปรากฏการณ์ทางสังคมที่ผ่านมา เราจะพบว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมเป็นเรื่องตามธรรมชาติที่เกิดขึ้นโดยไม้อาจหลีกเลี่ยงได้การพิจารณาเรื่องการเปลี่ยนแปลงจึงต้องทำความเข้าใจทั้งในด้านทิศทางของการเปลี่ยนแปลง (Direction) ขนาดของการเปลี่ยนแปลง (Magnitude) ระยะเวลาที่เกิดการเปลี่ยนแปลง (Time) สาเหตุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือต่อต้านการเปลี่ยนแปลง (Change & Resistance to Change) สิ่งที่จะต้องทำความเข้าใจในเบื้องต้น คือ ความหมายของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และวัฒนธรรมนั้น กินความครอบคลุมไปถึงการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ก้าวหน้าหรือถดถอยก็ได้แต่ที่เป็นพื้นฐานแนวคิดที่สำคัญของการพัฒนา ก็คือ ทิศทางของการเปลี่ยนแปลง (Direction for Change) ในลักษณะที่ก้าวหน้าหรือการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นเท่านั้น^๑

คำว่า “พัฒนา” เกิดขึ้นและนำมาใช้ครั้งแรกในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ โดยนักเศรษฐศาสตร์ได้นำมาใช้เรียกการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิวัติอุตสาหกรรมในยุโรป ซึ่งเกิดการเปลี่ยนแปลงจากการใช้แรงงานคนและสัตว์มาเป็นพลังงานจากเทคโนโลยีเช่น เครื่องจักร เครื่องยนต์ต่างๆ อาชีพของคนในสังคมเปลี่ยนจากเกษตรกรรมเป็นการประกอบอาชีพทางด้านอุตสาหกรรม วิธีการผลิตเปลี่ยนจากเพื่อการยังชีพเป็นวิธีการผลิตเพื่อการค้า ที่อยู่อาศัยเปลี่ยนจากชนบทเป็นเมือง สิ่งแวดล้อมเปลี่ยนจากสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติเป็นสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น หลังจากนั้น คำว่าพัฒนา ก็ได้แพร่กระจายออกไปทั่วโลก โดยมุ่งเน้นการกระทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากสภาพหนึ่งไปสู่อีกสภาพหนึ่งที่ดีกว่าเดิมอย่างเป็นระบบ

๒.๑.๒ ความหมายของการพัฒนา

การเปลี่ยนแปลงของสังคมเป็นสิ่งที่จำเป็นที่จะต้องเกิดขึ้น อันเนื่องมาจากความต้องการของมนุษย์ที่อยากเห็นสิ่งดี ๆ เกิดขึ้นในสังคมของตนเอง การเปลี่ยนแปลงของสังคมไปในทางที่ดีขึ้นที่เราเรียกกันว่า “การพัฒนา” (Development) หรืออาจให้คำจำกัดความของการพัฒนาได้ว่าเป็น กระบวนการเพื่อเพิ่มความสามารถของคนส่วนใหญ่ที่จะปรับปรุงคุณภาพชีวิตของตนโดยต่อเนื่อง ภายใต้คำจำกัดความดังกล่าว เนื้อหาสาระสำคัญของการพัฒนาจึงอยู่ที่ความสามารถของคนส่วนใหญ่ ส่วนกลไกหรือกระบวนการนั้นเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะนำมาใช้ในการดำเนินงาน นอกจากนั้น

^๑Myrdal, Gunnar, *Asian Drama*, (London : Allen Lane, The Penguin Press, 1968), P.98.

การดำเนินงานควรจะต้องให้ผลได้อย่างต่อเนื่องอีกด้วย กระบวนการพัฒนาจึงจำเป็นที่จะต้องเป็น กระบวนการระยะยาว และจากการตรวจสอบเอกสารปรากฏว่า มีผู้ให้ความหมายของการพัฒนาไว้ หลายท่าน ดังนี้ ส่วน ราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายของคำว่า การพัฒนา หมายถึง ความเจริญ เติบโต หรือก้าวหน้า^๒ ในขณะเดียวกัน ยูวัฒน์ วุฒิเมธี ให้ความหมายไว้ว่า การพัฒนา หมายถึง การ กระทำให้ดีขึ้น คือ เปลี่ยนจากสภาพหนึ่งไปสู่อีกสภาพหนึ่งที่ดีกว่า^๓ อย่างไรก็ตาม ชิตยา สุวรรณชฎ ได้ให้ความหมายไว้ว่า การพัฒนาเป็นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสังคม ซึ่งได้แก่ คน กลุ่มคน การ จัดระเบียบความสัมพันธ์ทางสังคม ด้วยการจัดสรรทรัพยากรของสังคมอย่างยุติธรรม และมี ประสิทธิภาพ^๔ ในขณะที่ สมศักดิ์ ศรีสันติสุข ได้ให้ความหมายไว้ว่า การพัฒนา หมายถึง การที่คนใน ชุมชนและสังคมโดยรวม ได้ร่วมกันดำเนินกิจกรรมเพื่อปรับปรุงความรู้ความสามารถของตนเอง ได้ร่วมกันเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตของตน ชุมชน และสังคมให้ดีขึ้น^๕ สำหรับ พระราชวรมณี (ป.อ.ป ยุตโต) ได้ให้ความหมายและอธิบายไว้ว่า การพัฒนา มาจากคำภาษาบาลีว่า วัฒนะ แปลว่า เจริญ ซึ่ง แบ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือ การพัฒนาคน เรียกว่า ภาวนา กับการพัฒนาสิ่งอื่น ๆ ที่ไม่ใช่คน เช่น วัตถุ และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่เรียกว่า พัฒนา หรือ วัฒนา เช่น การสร้างถนน บ่อน้ำ อ่างเก็บน้ำ เป็นต้น^๖ ทางด้าน สนธยา พลศรี กล่าวไว้ว่า เมื่อการพัฒนาถูกกำหนดความหมายจากหลายแหล่ง และหลาย สาขาวิชา ทำให้ลักษณะของการพัฒนามีหลายประการ แต่ลักษณะที่สำคัญ มีดังต่อไปนี้

๑) เป็นการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ เช่น ด้านสุขภาพ ปริมาณ และสิ่งแวดล้อม ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ดีขึ้น หรือให้มีความเหมาะสมอันเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างรอบด้าน ไม่ใช่ เปลี่ยนแปลงในด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียวเท่านั้น หรืออาจจะเรียกได้ว่าต้องเป็นการเปลี่ยนแปลง ทั่วระบบ

๒) มีลักษณะเป็นกระบวนการ คือ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามลำดับ ขั้นตอน และอย่างต่อเนื่องกัน โดยแต่ละขั้นตอนมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันเป็นลำดับ ไม่สามารถข้าม ขั้นตอนหนึ่งได้

๓) มีลักษณะเป็นพลวัต คือ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลาไม่หยุดนิ่ง แต่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจะเป็นแบบรวดเร็วหรือช้า ๆ ปริมาณมาก หรือน้อยก็ได้

^๒ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒, (กรุงเทพมหานคร : นาน มีบุ๊คส์พับลิเคชันส์, ๒๕๔๖), หน้า ๓๔๕.

^๓ยูวัฒน์ วุฒิเมธี, หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท, (กรุงเทพมหานคร : ไทยอนุเคราะห์ ไทย, ๒๕๒๖), หน้า ๒.

^๔ชิตยา สุวรรณชฎ, สังคมวิทยา, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๗), หน้า ๓๕๔.

^๕สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, สังคมไทย : แนวทางวิจัยและการพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัย พุทธิกรรมศาสตร์, ๒๕๒๕), หน้า ๑๗๙.

^๖พระราชวรมณี (ป.อ.ปยุตโต), ทางสายกลางของการศึกษาไทย, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๒๗), หน้า ๑๖-๑๘.

๔) เป็นแผนและโครงการ คือ เกิดขึ้นจากการเตรียมการไว้ล่วงหน้าว่าจะเปลี่ยนแปลง ใคร ด้านใด ด้วยวิธีการใด เมื่อไร ใช้งบประมาณเท่าใด ใครรับผิดชอบ เป็นต้น ไม่ใช่เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นโดยไม่มีการเตรียมการไว้ล่วงหน้า

๕) เป็นวิธีการ การพัฒนาเป็นมรรควิธี หรือกลวิธีที่นำมาใช้ให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ เช่น การพัฒนาสังคม การพัฒนาชนบท การพัฒนาการเมือง การพัฒนาเศรษฐกิจ การพัฒนาชุมชน ต่างก็เป็นวิธีการพัฒนาแบบหนึ่งที่มีลักษณะเฉพาะเป็นของตนเอง

๖) เป็นปฏิบัติการ คือ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริง ไม่เป็นเพียงแนวความคิด หรือเป็นเพียง แนวคิด หรือเป็นเพียงรายละเอียดของแผนและโครงการเท่านั้น เพราะการพัฒนาเป็นวิธีการที่ต้องนำมาใช้ปฏิบัติจริงจึงจะเกิดผลตามที่ต้องการ

๗) เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์ เพื่อประโยชน์ของมนุษย์ เพราะมนุษย์เป็นสัตว์โลกประเภทเดียวที่สามารถจัดทำแผนโครงการและคิดค้นวิธีการพัฒนาตนเองและสิ่งต่าง ๆ ได้ การเปลี่ยนแปลงใดก็ตามถ้าไม่ได้เกิดจากการกระทำของมนุษย์แล้ว จะไม่ใช้การพัฒนา แม้ว่าจะมีลักษณะอื่นๆ เหมือนกับการพัฒนาก็ตาม

๘) ผลที่เกิดขึ้นมีความเหมาะสมหรือพึงพอใจ ทำให้มนุษย์และสังคมมีความสุข เพราะการพัฒนาเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ และการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมของมนุษย์นั่นเอง

๙) มีเกณฑ์หรือเครื่องชี้วัด คือ สามารถบอกได้ว่าลักษณะที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงนั้น เป็นการพัฒนาหรือไม่ ซึ่งอาจดำเนินการได้หลายวิธี เช่น เปรียบเทียบกับสภาพเดิมก่อนที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลง กำหนดเกณฑ์มาตรฐานในการชี้วัดในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านคุณภาพสามารถเปลี่ยนแปลงได้ เนื่องจากมนุษย์และสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทั้งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และการเปลี่ยนแปลงที่เป็นผลของการพัฒนา จึงมีความจำเป็นต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกระบวนการพัฒนาให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นด้วยการพัฒนาใหม่ๆ จึงเกิดขึ้นอยู่เสมอ^๗ นอกจากนี้ยังได้สรุปแนวคิดต่างๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาไว้ ดังนี้

๑) แนวคิดแบบวิวัฒนาการ เป็นการนำการพัฒนาไปใช้เพื่ออธิบายประวัติศาสตร์ของมนุษย์ที่เคลื่อนย้ายจากภาวะหนึ่งไปสู่อีกภาวะหนึ่งที่สูงกว่า ทำให้มนุษย์มีความก้าวหน้าในด้านต่างๆ มากขึ้น เช่น มีชีวิตที่อุดมสมบูรณ์ขึ้น ร่ำรวยมากขึ้น มีเหตุผลมากขึ้น มีความแตกต่างกันมากขึ้น เป็นต้น การพัฒนาในแนวคิดนี้จึงมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า ความก้าวหน้ามาก

๒) แนวคิดแบบการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เป็นแนวความคิดที่เกิดขึ้น ในคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐ เนื่องจากมีความเป็นกลางมากกว่าการพัฒนา ไม่เกี่ยวข้องกับอดีตหรืออนาคต อันรุ่งโรจน์ แต่สนใจศึกษาการเปลี่ยนแปลงของปรากฏการณ์ทางสังคม เช่น การแบ่งชนชั้นทางสังคม เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงอาจมีลักษณะเป็นการปฏิรูป คือ เฉพาะในโครงสร้างใด โครงสร้างหนึ่ง และเป็นการปฏิวัติ คือ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทั้งหมดของสังคม

^๗สนธยา พลศรี, กระบวนการพัฒนาชุมชน, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๕), หน้า ๕-๖.

๓) แนวความคิดแบบเศรษฐศาสตร์ นักเศรษฐศาสตร์นำการพัฒนาไปใช้จำแนกประเทศต่างๆ ตามเกณฑ์ที่กำหนด เช่น รายได้ประชาชาติ การรู้หนังสือ การมีงานทำ เป็นต้น ออกเป็น ประเทศพัฒนาแล้ว ประเทศกำลังพัฒนา และประเทศด้อยพัฒนา การพัฒนาในแนวความคิดนี้ จึงมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า ความเป็นอุตสาหกรรม ความทันสมัย และการเจริญเติบโตมาก

๔) แนวความคิดแบบการปฏิบัติการทางสังคม เป็นแนวความคิดที่เกิดจากรัฐบาลของประเทศต่างๆ พยายามปรับปรุงแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมในรูปของการวางแผนปฏิบัติการ เช่น การปฏิรูปที่ดิน การสหกรณ์ การพัฒนาชนบท เป็นต้น และเรียกวิธีการนี้ว่า การพัฒนา

๕) แนวความคิดแบบความขัดแย้งทางสังคม เป็นแนวความคิดของการพัฒนาประเทศด้วยระบอบสังคมนิยม ที่นำทฤษฎีความขัดแย้งมาใช้เป็นแนวทางในการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและระบบสังคม โดยถือว่าการนำระบอบสังคมนิยมเข้ามาใช้แทนระบบที่ใช้อยู่เดิมเป็นการพัฒนา^๘ ในขณะที่ โฆสิต บันเปียมรัชฎ์ ได้ให้ความหมายของการพัฒนาที่น่าจะส่งผลต่อคนส่วนใหญ่ใน ๓ ลักษณะด้วยกัน คือ

๑) การพัฒนา หมายถึง ความก้าวหน้า ซึ่งถ้าเป็นเรื่องเศรษฐกิจก็เรียกว่า ความเจริญทางเศรษฐกิจ ถ้าเป็นด้านสังคมก็เป็นเรื่องของความมีเหตุผล ตลอดจนระบบและกลไกซึ่งเอื้ออำนวยให้สามารถใช้เหตุผลเป็นหลักในการตัดสินใจ และลดความขัดแย้งโดยสันติวิธี เรื่องความก้าวหน้านี้ได้กลายเป็นเรื่องที่ได้ได้รับความเอาใจใส่กันมาก และมีคนส่วนหนึ่งเห็นว่า การพัฒนานั้น หมายถึง เรื่องของความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจอย่างเดียว ซึ่งตามทัศนะของการพัฒนาโดยทั่วไปนั้น ควรหมายถึง เรื่องความก้าวหน้าทางสังคมด้วย ไม่เฉพาะแต่ความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจเท่านั้น

๒) การพัฒนา หมายถึง ความมั่นคง ถ้าในทางเศรษฐกิจเราต้องการให้ระบบเศรษฐกิจเป็นระบบที่มั่นคงมีเสถียรภาพ ไม่มีปัญหาเงินเฟ้อ เงินฝืด ในทางสังคมก็เช่นกันเราต้องการเห็นความมั่นคงทางสังคม เป็นสังคมที่สงบสุข สังคมที่สามารถปรับตัวเองให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปได้โดยปราศจากความรุนแรง ความมั่นคงจึงเป็นเรื่องใหญ่ และในการพัฒนาที่ต้องคิดถึงเรื่องนี้ด้วย

๓) การพัฒนา หมายถึง ความก้าวหน้าและความมั่นคง การพัฒนายังควรหมายถึง ความเป็นธรรม อีกด้วย โดยเฉพาะความเป็นธรรมในลักษณะที่ว่าประชาชนทุกคนที่เป็นสมาชิกของสังคมได้เข้ามีส่วนร่วม และได้รับผลตอบแทนจากการที่มีส่วนในการพัฒนาตามควร ดังนั้น การพัฒนาที่เราต้องการจึงควรเป็นการพัฒนาในรูปแบบที่ช่วยสร้างความเป็นธรรมด้วย^๙

^๘สนธยา พลศรี, เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗.

^๙โฆสิต บันเปียมรัชฎ์, การพัฒนาประเทศไทย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๓๒), หน้า ๒๕.

กล่าวโดยสรุปว่า การพัฒนา คือ การสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าจนเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น เป็นการเปลี่ยนแปลงสภาวะการณ์ของสังคมจากระดับหนึ่งไปสู่อีกระดับหนึ่งที่มีคุณค่าเพิ่มขึ้น และต้องการมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม

๒.๑.๓ แนวคิดหลักเกี่ยวกับการพัฒนา

การพัฒนาเป็นวาทกรรมอย่างหนึ่ง (A Discourse) ซึ่งได้รับความสนใจจากนักวิชาการ อย่างกว้างขวาง โดยมีการศึกษา วิจัย วิเคราะห์ และวิพากษ์วิจารณ์ในหลายขณะเดียวกัน การพัฒนาเป็นกระบวนการ (Process) ที่ได้รับ การตีค่าในระดับสูงส่งผลให้สิ่งที่ตรงกันข้ามกับ กระบวนการนี้ไม่ได้รับการตีค่ากลายเป็น “ความด้อยพัฒนา” สิ่งที่ตรงกันข้ามกับแนวคิด “การพัฒนา” ที่อาจมีคุณค่าสูงยิ่งยากที่จะประเมินคุณค่า หลายอย่าง เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น แต่ เพราะการพัฒนาเป็นกระบวนการที่สัมพันธ์กับค่านิยมสมัยใหม่ สิ่งที่ตรงกันข้ามกับความสมัยใหม่จึงได้รับการประเมินค่าในระดับต่ำหรืออาจจะไม่มีค่าควรแก่การศึกษาและใช้ประโยชน์เลยก็ได้ ซึ่งการพัฒนาไม่ว่าจะในระดับใดก็ตามมีแนวคิดที่สำคัญ ๕ ประการ คือ ๑) การพัฒนาเป็นกระบวนการ (Process) การพัฒนาเป็นกระบวนการศึกษา วิเคราะห์ ปัญหา และความต้องการของมนุษย์ รวมทั้งศึกษาแนวทางในการแก้ปัญหา และความต้องการของมนุษย์ทุกด้านอย่างเป็นบูรณาการและอย่างมีประสิทธิภาพ โดยจะเริ่มต้นตั้งแต่ระดับ ครอบครัว ชุมชน และระดับประเทศชาติในที่สุด ๒) การพัฒนาเป็นวิธีการ (Method) การพัฒนาประกอบด้วยวิธีการในการจัดการ ระบบทรัพยากรต่างๆ และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำเนินการ เพื่อให้การพัฒนามีความต่อเนื่อง วิธีการพัฒนานี้รวมเอา การสร้างองค์การพัฒนา และเสริมสร้างทักษะและความรู้ของประชาชนใน สังคมโดยผ่าน กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในแต่ละท้องถิ่น ๓) การพัฒนาคือการเคลื่อนไหว (Movement) การพัฒนามีลักษณะเคลื่อนไหวไม่หยุดนิ่งอยู่กับที่การพัฒนาจึงมีความเกี่ยวข้องกับการระดมความร่วมมือทางสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การระดมความร่วมมือจากกลุ่มบุคคลที่เป็นเป้าหมายของการพัฒนา ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลด้อยโอกาสใน การแสดงความคิดเห็น สะท้อนปัญหาความต้องการรวมตัว และตระหนักถึงปัญหาความต้องการ พื้นฐานร่วมกัน รวมทั้งร่วมกันคิดและแก้ปัญหาต่างๆ เหล่านี้ ขณะเดียวกันการพัฒนามีความ จำเป็นที่จะให้กลุ่มบุคคลภายใต้โครงการพัฒนาต่างๆ เข้าใจบริบททางสังคมวัฒนธรรมและ สิ่งแวดล้อมของตนรวมทั้งปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน กลุ่มบุคคลจะต้องมีการ กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้เปลี่ยนแปลงความคิดเห็นและทัศนคติไปในทางก้าวหน้า และสร้างสรรค์และ พัฒนาทักษะความรู้ที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาด้วย ๔) การพัฒนาคือการจัดทำ โครงการหรือโปรแกรม (Project or Program) โครงการ หรือโปรแกรม เป็นการปฏิบัติการอย่างหนึ่งของการพัฒนาสังคม โครงการพัฒนาต่างๆ ทำให้ วัตถุประสงค์ของการพัฒนาเป็นจริงขึ้นมาได้ โครงการพัฒนาที่ได้รับผลสำเร็จจะต้องได้รับความ ร่วมมือจากบุคคลกลุ่มต่างๆ โดยเฉพาะ กลุ่มเป้าหมายของการพัฒนา ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลที่เป็น เป้าหมายของการพัฒนาประกอบด้วย บุคคลทุกระดับชั้น นับตั้งแต่กลุ่มผู้นำ กลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้าน ต่างๆ จนถึงกลุ่มรักษาความสะอาดและรักษาความสงบเรียบร้อยในองค์การ ๕) การพัฒนาคือการให้โอกาส (Opportunity) การให้โอกาสแก่บุคคลในการพัฒนา ชีวิต สังคม ชุมชน และสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่มีจำเป็น คนที่จะได้รับโอกาสมากยิ่งขึ้น คือ

คนยากจน หรือ คนด้อยโอกาส ยิ่งด้อยโอกาสมากที่สุดยิ่งควรได้รับโอกาสมากขึ้นเท่านั้น ซึ่งจะช่วยในการได้รับสิทธิ มากขึ้นในเรื่องความยุติธรรมทางสังคม (Social Justice) และการพัฒนาคุณภาพของคน^{๑๐}

แนวคิดและกระบวนทัศน์ใหม่เกี่ยวกับการพัฒนา (New Development Paradigm) กระบวนทัศน์ (Paradigm) หมายถึง “ทฤษฎีพื้นฐานอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลาย อย่างอัน กำหนดแบบแผนการคิดและการปฏิบัติในประชาคมหนึ่งๆ เมื่อใดทฤษฎีพื้นฐานดังกล่าว เปลี่ยนแปลงจะทำให้แบบแผนการคิดและการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องเปลี่ยนแปลงไปด้วย (Paradigm Shift)” เรื่องราวเกี่ยวกับการพัฒนาและความหมายของการพัฒนา มีการเปลี่ยนแปลงของ กระบวนทัศน์ที่เต็มไปด้วยความขัดแย้งและเกิดวิาทะในการช่วงชิงอำนาจในการนิยามความหมายมา ตั้งแต่การเริ่มก่อกำเนิดของทฤษฎีแรกแห่งการพัฒนา (The First Theory of Development) ใน สมัยของประธานาธิบดี Harry Truman ของจักรวรรดินิยมอเมริกาภายหลังจากการยุติลงของ สงครามโลกครั้งที่สอง ตามมาด้วยการต่อสู้ระหว่างสองลัทธิคือ เสรีนิยมและสังคมนิยม รวมทั้งนโยบายสี่เป้าหมาย (Point Four Programme) เพื่อถ่วงดุลอำนาจ ช่วงชิงและครอบงำประเทศ อ่อนแอให้เป็นฐานกำลังในการต่อสู้กับปฏิปักษ์สงครามระหว่างลัทธิได้ดำเนินติดต่อกันมาจนกระทั่ง เกิดการล่มสลายของลัทธิสังคมนิยมโซเวียต รวมทั้งการเปลี่ยนท่าทีแนวทาง และนโยบายทางการ เมืองของพันธมิตรหลายๆ ประเทศ การล่มสลายของลัทธิเศรษฐกิจการเมืองของประเทศที่เป็น ปฏิปักษ์ทำให้เกิดการแพร่กระจายและขยายตัวของแนวคิดเศรษฐศาสตร์กระแสหลัก (Main Stream Economy) ประเทศบริเวณและกึ่งบริวารซึ่งเปรียบเสมือนประเทศอาณานิคมยุคใหม่ (New Colony) ของจักรวรรดินิยมอเมริกา ได้นำเอาแนวคิดแบบเศรษฐศาสตร์กระแสหลัก รวมทั้งแนวคิดแบบปฏิฐาน นิยมไปกำหนดแนวทางในการพัฒนาประเทศจนประจักษ์ต่อมาว่า แนวคิดดังกล่าวหาได้สอดคล้องกับ วัฒนธรรม รวมทั้งวิถีการดำรงชีวิต (Mode of Living) ของผู้คนส่วนใหญ่ในสังคมของตนแม้แต่น้อย โดยแนวคิดดังกล่าวได้ก่อให้เกิดการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนบุคคลอย่างไร้ขอบเขต รวมทั้งเป็น สาเหตุให้เกิดการทลายล้างระบบนิเวศ ระบบศีลธรรม วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมอย่างไม่ยั้งคิด จนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ใหม่ รวมทั้งการก่อกำเนิดของ กระบวนทัศน์ใหม่ในการพัฒนาขึ้น^{๑๑}

กระบวนทัศน์ใหม่ในการพัฒนา (New Development Paradigm) หมายถึง “กระบวนความคิดและการปฏิบัติที่ทุกฝ่ายเข้ามาเรียนรู้ร่วมกันโดยการท างานด้วยกัน ใช้ความ พยายามร่วมกันและไม่มาเป็นปกป้องต่อกัน” วิธีการส่งเสริมให้คนมีความรักกันและมีความรู้ร่วมกัน มีการค้นคว้าวิจัยจนได้เครื่องมือ ที่เรียกว่า (AIC) ซึ่งเป็นวิธีการและเทคนิคในการเอาคนที่ทำงาน ร่วมกันทั้งหมดในระบบเข้ามา ประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ซึ่งจะดำเนินการใน ๓ ชั้น คือ

^{๑๐} ชัยรัตน์ เจริญสินโอฟาร, วาทกรรมการพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร : วิชาษา, ๒๕๔๒), หน้า ๗.

^{๑๑} จิตรกร โพธิ์งาม, ทฤษฎี และหลักการพัฒนาชุมชน, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://www.lecture.cs.buu.ac.th>, [๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๘].

ขั้นที่ ๑ คือ A : Appreciation ขั้นที่ ๒ คือ I : Influence ขั้นที่ ๓ คือ C : Control ขั้นที่ ๑ คือ A : Appreciation คือ “การทำให้ทุกคนเกิดการยอมรับและชื่นชมคน อื่นโดยไม่รู้สึกรู้สึกหรือแสดงการต่อต้านหรือวิพากษ์วิจารณ์” ในกระบวนการขั้นนี้ ทุกคนจะมีโอกาสแสดงออกอย่างทัดเทียมกันด้วยภาพ ข้อเขียน และคำพูด ว่าเขาเห็นสถานการณ์ในปัจจุบันเป็นอย่างไร และเขาอยากเห็นความสำเร็จในอนาคต เป็นอย่างไร ซึ่งจะทำให้ทุกคนมีโอกาสใช้ข้อเท็จจริง เหตุผล และความรู้สึกตลอดจนการแสดงออกใน ลักษณะต่างๆ ตามข้อเท็จจริง เมื่อทุกคนได้แสดงออกโดยได้รับการยอมรับจากคนอื่น ๆ จะทำให้คนมี ความรู้สึกที่ดีมีความสุข มีความอบอุ่น และเกิด “พลังร่วม” ขึ้นในระหว่างคนที่มาประชุมด้วยกัน ในช่วงของการแสดงออกว่าแต่ละคนอยากเห็นความสำเร็จในอนาคตเป็นอย่างไร เป็นการใช้จินตนาการที่ไม่ถูกจำกัดด้วยปัจจัยและสถานการณ์ต่างๆ ในปัจจุบัน จึงทำให้เกิดความคิด สร้างสรรค์ การมองการณ์ไกล การมองภาพกว้างและการคิดสิ่งแปลกใหม่ได้ดีกว่าการคิดจากสภาพ ปัญหาหรือข้อขัดข้องที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน นั่นคือ การใช้ “จินตนาการ” (Imagination) ซึ่งจะมีพลังมาก ขึ้นกลายเป็น “วิสัยทัศน์ร่วม” (Shared Vision) หรือ “อุดมการณ์ร่วม” (Shared Ideal) ซึ่งได้แก่ “สิ่งที่มุ่งมาดปรารถนาาร่วมกันหรือเป้าหมาย” นั่นเอง

ขั้นที่ ๒ คือ I : Influence คือ การใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่แต่ละคนมีอยู่มาช่วยกันกำหนดวิธีการสำคัญหรือยุทธศาสตร์ (Strategy) ที่จะทำให้บรรลุวิสัยทัศน์ร่วมหรืออุดมการณ์ร่วมของกลุ่มได้อย่างดีที่สุด ในขั้นนี้ทุกคนมีโอกาสทัดเทียมกันที่จะให้ข้อคิดเห็นว่า วิธีการสำคัญที่จะทำให้บรรลุวิสัยทัศน์ร่วมหรืออุดมการณ์ร่วมนั้นประกอบด้วยอะไรบ้าง เมื่อทุกคนแสดงความคิดเห็นแล้ว จะนำ “วิธีการ” ที่เสนอแนะทั้งหมดมาจัดหมวดหมู่ แยกแยะ และพิจารณาร่วมกัน จนกระทั่งได้ “วิธีการสำคัญ” ที่กลุ่มเห็นพ้องต้องกันว่า จะนำไปสู่ ความสำเร็จตามที่กลุ่มต้องการ ซึ่งในการพิจารณาเลือกวิธีการสำคัญนั้น สมาชิกกลุ่มจะมี “ปฏิสัมพันธ์” (Influence หรือ Interaction) ซึ่งกันและกันสูง รวมถึงการถกเถียงโต้แย้งกันด้วย ทั้งนี้เพื่อให้ได้วิธีการที่กลุ่มเห็นร่วมกันว่าดีที่สุด เนื่องจากการถกเถียงโต้แย้งในระดับวิธีการ ดังกล่าว มี “เป้าหมาย” หรือ “อุดมการณ์” ร่วมกัน ฉะนั้น กลุ่มยังมีแนวโน้มที่จะรักษาความสามัคคี ไว้ได้โดยไมยากนัก

ขั้นที่ ๓ คือ C : Control คือ การนำ “วิธีการสำคัญ” มากำหนดเป็น “แผนปฏิบัติการ” (Action Plan) อย่างละเอียดว่า ทำอะไร มีหลักการและเหตุผลอย่างไร มีกำหนดเวลาอย่างไร ใครรับผิดชอบเป็นหลัก ใครต้องให้ความร่วมมือ จะต้องใช้งบประมาณค่าใช้จ่ายเท่าไร จากแหล่งใด จะมีรายได้จากการดำเนินงานดังกล่าวหรือไม่ถ้ามีประมาณเท่าไร และรายละเอียดอื่นๆ ตามที่เห็นว่าควรระบุไว้ ในขั้นนี้สมาชิกกลุ่มแต่ละคนจะเลือกเองว่า สมัครงใจจะเป็นผู้รับผิดชอบหลักในเรื่องใด จะเป็นผู้ให้ความร่วมมือในเรื่องใด จะเป็นผู้ร่วมคิดแผนปฏิบัติการข้อใดเป็นการกำหนด “ข้อผูกพัน” (Commitment) ให้ตนเองเพื่อ “ควบคุม” (Control) ให้เกิดการกระทำอันจะนำไปสู่การบรรลุผลที่เป็นเป้าหมายหรืออุดมการณ์ร่วมกันของกลุ่มในที่สุด นอกจากการเข้ารับผิดชอบหรือไม่ความร่วมมือตาม “แผนปฏิบัติการ” ที่กลุ่มร่วมกัน กำหนดขึ้นแล้ว สมาชิกกลุ่มในแต่ละคนยังอาจกำหนด “ข้อผูกพันเฉพาะตัว” (Personal Commitment) ได้อีกด้วย เพื่อเป็นการใช้พลังในส่วนของตัวเองแต่ละคนให้เกิดผลในทางสร้างสรรค์ มากที่สุด

กระบวนการ AIC จะสร้างพลังสร้างสรรค์ขึ้น เมื่อฝ่ายต่างๆ เข้ามาทำกิจกรรมร่วมกัน ด้วยความรักความเมตตา ตัว A (Appreciation) คือ ธรรมะอย่างสูง ได้แก่ ความรักและความเมตตา คนอื่น ต้องรับฟัง อดทน และยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น ซึ่งตรงกับหลักของพระพุทธศาสนา ฉะนั้น “A” ทำให้เกิดพลังความดีเข้ามา อาจเรียกว่าเป็น “การพัฒนาทางจิตวิญญาณ” (Spiritual Development) พอคนที่เข้ามาร่วมกิจกรรมมีความรักความเมตตาต่อกัน ก็เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน จากการทำงานด้วยกัน ที่เรียกว่า “Interactive learning through action” จึงให้การพัฒนาประสบความสำเร็จ เพราะทำให้เกิด “การเรียนรู้” ที่แท้จริง ซึ่งมีพลังมาก ปกติแล้วคนมักจะไม่เรียนรู้กันยาก เพราะฉะนั้น “การพัฒนา” ต้องการ “การเรียนรู้” อย่างมากของทุกฝ่าย นั่นคือ ต้องมี “I” (Influence) ได้แก่ การเรียนรู้ร่วมกันให้เกิดพลัง และต้องมี “C” (Control) ซึ่งได้แก่ “การจัดการ” (Management) และ “แผนปฏิบัติการ” (Action Plan) ที่กำหนดว่าใคร จะทำอะไร อย่างไร เมื่อใด มีค่าใช้จ่ายเท่าไร จะได้เงินจากไหน ถ้าไม่พอจะทำอย่างไร เป็นต้น

การที่จะผลักดันกระบวนการทศวรรษใหม่ในด้านการพัฒนาให้มีบทบาทในทางปฏิบัตินั้น จะต้องใช้กระบวนการให้ทุกฝ่ายเข้ามาร่วมกันทำงานและเรียนรู้ร่วมกันด้วยความรัก ทุกฝ่ายในที่นี้ หมายถึง เบญจภาคีคือ

๑. ชุมชน ได้แก่ องค์กรประชาชน สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา อาสาสมัคร และ ประชาชนทั่วไป

๒. รัฐ ได้แก่ รัฐบาล และหน่วยงานของทางราชการ

๓. นักวิชาการ ได้แก่ สถาบันการศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิผู้เชี่ยวชาญ และผู้ชำนาญการ ต่างๆ

๔. องค์กรเอกชน ได้แก่ มูลนิธิสมาคม องค์กรสาธารณประโยชน์องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรการกุศล สื่อมวลชน ตลอดจนชมรม และกลุ่มต่างๆ

๕. องค์กรธุรกิจ ได้แก่ บริษัท ห้างร้าน และนักธุรกิจ

ปัจจุบันสังคมไทยเกิดปัญหาสังคมขึ้นมากมาย เช่น อาชญากรรม โสเภณีความยากจน ซึ่งเชื่อมโยงไปกับเรื่องความเสื่อมเสียทางศีลธรรม สรุปลแล้วเรียกว่า เป็นวิกฤตการณ์ทางสังคม (Social Crisis) มีสาเหตุทั้งที่เกิดขึ้นในสังคมไทยเอง และสาเหตุจากกระแสโลกที่เปลี่ยนแปลงไป กรณีดังกล่าวเป็นปัญหาของประเทศต่างๆ ทั่วโลก การที่จะแก้ไขได้ต้องเปลี่ยนกระบวนการความคิดหรือวิธีคิดใหม่ โดยให้ชนิกกำลังกันทุกส่วนเข้ามาเชื่อมโยงกันทำงาน เพราะเราจะแก้ปัญหาที่ละเรื่องไม่ได้ ต้องทำพร้อมกันทุกเรื่อง โดยมีครอบครัวและชุมชนเป็นหลักและอาศัยเครื่องมือ วิธีการทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย โดยใช้กระบวนการทศวรรษใหม่ในการพัฒนา (New Development Paradigm) เพื่อ ก่อให้เกิดแนวทางใหม่แห่งความร่วมมือในการพัฒนาของทุกฝ่าย ทั้งทางราชการ ชุมชน องค์กรเอกชน สาธารณะประโยชน์หรือองค์กรพัฒนาเอกชน สถาบันวิชาการ สถาบันทางศาสนา และภาคธุรกิจ ในอันที่จะพัฒนาทางเศรษฐกิจ จิตใจ สิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรมไปพร้อมกัน เพื่อให้เกิด

การพัฒนาอย่างสมดุลและยั่งยืน โดยระดมทรัพยากรกำลังและทรัพยากรทั้งหมดมาเชื่อมโยงกันในการดำเนินงานสร้างสรรค์สังคม^{๑๒}

สรุปได้ว่า การพัฒนาคือกระบวนการแปรเปลี่ยนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น และสอดคล้องสัมพันธ์กับค่านิยมสมัยใหม่ที่มุ่งเน้นประสิทธิภาพและการใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยการพัฒนามีลักษณะเป็นทั้งกระบวนการวิธีการเคลื่อนไหว การจัดทำโปรแกรม รวมถึงการให้ โอกาสด้วย

๒.๑.๔ ความสำคัญของการพัฒนา

การพัฒนา (Development) นั้นมีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับทุกๆ คน อีกทั้งมีบทบาทที่สำคัญมากในทุกๆ ประเทศ ไม่ว่าจะเป็นประเทศขนาดเล็ก ขนาดใหญ่ เป็นชาติที่มีความอ่อนแอทางเศรษฐกิจและการเมืองหรือประเทศมหาอำนาจก็ตาม การพัฒนามีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะประเทศที่ด้อยพัฒนาแล้ว การพัฒนาจะเป็นบทบาทสำคัญยิ่งในการแก้ไขปัญหาวิกฤติทางเศรษฐกิจ (Economic Crisis) เช่น ภาวะเงินเฟ้อ (Inflation) การถดถอยทางเศรษฐกิจ (Economic Recession) และการว่างงาน (Unemployment)

การพัฒนาเป็นคำที่ใช้กันกว้างขวาง และโดยทั่วไป ทำให้ความหมายแตกต่างกันออกไปแล้วแต่ผู้ใช้จะให้ความหมาย การพัฒนาเน้นไปในเรื่องใดบ้าง จากความหมายต่างๆ ที่นักวิชาการหลายท่านให้ความหมายนั้น สรุปแล้วจะครอบคลุมและมุ่งไปยังเศรษฐกิจ (Economics), สังคม(Sociology), มานุษยวิทยา (Humanity), การวางแผน (Planning)^{๑๓}

สืบเนื่องจากสภาพธรรมชาติที่มนุษย์เป็นสัตว์สังคม หมายถึง มนุษย์โดยธรรมชาติย่อมอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม ไม่อยู่อย่างโดดเดี่ยว แต่มีข้อยกเว้นที่มนุษย์อยู่โดดเดี่ยวตามลำพัง เช่น ฤๅษี การอยู่รวมกันเป็นกลุ่มของมนุษย์อาจมีได้หลายลักษณะและเรียกต่างกัน เป็นต้นว่า ครอบครัว (family) เผ่าพันธุ์ (tribe) ชุมชน (community) สังคม (society) และประเทศ (country) และเมื่อมนุษย์อยู่รวมกันเป็นกลุ่ม ย่อมเป็นธรรมชาติอีกทีในแต่ละกลุ่มจะต้องมี “ผู้นำกลุ่ม” และ “ผู้ตาม” คือ ประชาชนหรือคนในกลุ่ม รวมทั้งมี “การควบคุมดูแลกันภายในกลุ่ม” หรือ “การจัดระเบียบภายในกลุ่ม” ซึ่งอาจเรียกว่า การบริหารหรือการพัฒนาภายใน ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยและความสุข และในบางกรณีการควบคุมดูแลอาจเกี่ยวข้องกับภายนอกด้วย เช่น กรณีการติดต่อประสานงาน การต่อสู้หรือการทำสงครามกับกลุ่มอื่น สภาพเช่นนี้ได้มีวิวัฒนาการตลอดมา โดยผู้นำกลุ่มขนาดใหญ่ เช่น ในระดับประเทศอาจเรียกว่า “นักบริหาร” หรือ “ผู้บริหาร” ขณะที่การควบคุมดูแลหรือการจัดระเบียบนั้น เรียกว่า การบริหาร ที่กล่าวมานี้เป็นมุมมองในแง่ของนักบริหาร แต่ถ้าในมุมมองของนักพัฒนา อาจเรียกผู้บริหารและการบริหารนั้นว่า นักพัฒนาและการพัฒนา

^{๑๒}จิตรกร โพธิ์งาม, **ทฤษฎี และหลักการพัฒนาชุมชน**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://www.lecture.cs.buu.ac.th>, [๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๘].

^{๑๓}การพัฒนาชนบท, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : [http:// www.web.agri.cmu.ac.th](http://www.web.agri.cmu.ac.th), (สืบค้นเมื่อวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๐)

ตามลำดับ ด้วยเหตุผลเช่นนี้มนุษย์จึงไม่อาจหลีกเลี่ยงจากการพัฒนาได้ง่าย และทำให้กล่าวได้อย่างมั่นใจว่า “ที่ใดมีกลุ่ม ที่นั่นย่อมมีการพัฒนา”

ในมุมมองของนักพัฒนา สภาพของกลุ่มในยุคเริ่มแรกซึ่งธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์อิทธิพลของธรรมชาติจะมีต่อมนุษย์ที่รวมกันอยู่ในกลุ่มมาก โดยการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพของมนุษย์จะอยู่ใกล้ชิดกับธรรมชาติอีกทั้งธรรมชาติและผู้นำเป็นตัวกำหนดแนวทางการพัฒนา ซึ่งครอบคลุมวิธีการประกอบอาชีพด้วย ลักษณะการพัฒนาและการประกอบอาชีพในยุคนี้ไม่ซับซ้อนและจำนวนประชากรก็มีไม่มาก

ต่อมาเมื่อจำนวนมนุษย์ที่รวมตัวกันอยู่ในกลุ่มมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ทำให้กลุ่มมีขนาดใหญ่ขึ้น เปลี่ยนเป็นชุมชน และเป็นประเทศ ในเวลาเดียวกัน ทรัพยากรธรรมชาติเริ่มเสื่อมโทรม ผู้นำและผู้ตาม คือ ประชาชนพยายามเอาชนะธรรมชาติได้ใช้ภูมิปัญญาชาวบ้าน (folk wisdom) และการลองผิดลองถูก (trial and error) เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาและการประกอบอาชีพ

เมื่อกลุ่มมีขนาดใหญ่ และมั่นคงขึ้น เป็นประเทศ ธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติได้ถูกนำมาใช้เป็นจำนวนมาก บางส่วนเสื่อมสลายถูกทำลายและสิ้นสภาพไปเป็นจำนวนมาก ประกอบกับผู้นำ และผู้ตามหรือประชาชนมีการศึกษาสูงขึ้น มีความรู้ความสามารถ ประสบการณ์และความชำนาญ เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมเพิ่มมากขึ้น นำวิชาความรู้ที่เป็นศาสตร์ (science) หรือความรู้ที่เป็นระบบ ข้อมูลข่าวสาร และเทคโนโลยีมาใช้เพิ่มขึ้นยิ่งไปกว่านั้น จำนวนประชากรได้เพิ่มมากขึ้นเกิดการแข่งขันกันระหว่างกลุ่ม ระหว่างประเทศ หรือหลายๆ ประเทศเพื่อเร่งปริมาณและเวลาในการทำงานและการผลิต เป็นต้น เหล่านี้ ทำให้ผู้นำประเทศต้องค้นหาแนวทางการพัฒนาต่างๆ เพื่อเอาชนะธรรมชาติ พึ่งพาธรรมชาติน้อยลง หรือไม่ต้องอยู่ภายใต้อิทธิพลของธรรมชาติตัวอย่างเช่นเดิมมนุษย์อยู่ภายใต้อิทธิพลของธรรมชาติทุกปีจะเกิดน้ำท่วม ต่อมามนุษย์มีวิชาความรู้มีความสามารถ และมีเทคโนโลยีสูงขึ้น ได้สร้างเขื่อนป้องกันน้ำท่วม และยังสามารถนำธรรมชาติไปใช้ประโยชน์มากขึ้น เช่น มนุษย์นำน้ำจากน้ำตกไปผลิตเป็นพลังงานไฟฟ้า และมีหน่วยงานที่คอยเฝ้าระวังและเตือนภัยเกี่ยวกับธรรมชาติเช่น กรมอุตุนิยมวิทยา เป็นต้น สิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น (human component) ถือว่าเป็นการประดิษฐ์คิดค้นหรือสร้างผลผลิตใหม่ (innovation) เพื่อนำมาใช้แทนสิ่งที่ธรรมชาติสร้างขึ้น (natural component) หรือใช้แทนทรัพยากรธรรมชาติ (natural resource) ที่นับวันจะลดน้อยลง

ที่กล่าวมานี้ ถือว่าเป็นวิวัฒนาการของแนวคิดพื้นฐานของการพัฒนาของมนุษย์ (ผู้นำและผู้ตาม) ที่ล้วนเกี่ยวข้องกับธรรมชาติโดยเริ่มต้นจากหนึ่ง การพัฒนาในสภาพที่มนุษย์อยู่ภายใต้อิทธิพลของธรรมชาติ และวิวัฒนาการมาเป็นสอง การพัฒนาที่มนุษย์พยายามเอาชนะธรรมชาติจากนั้น จึงเป็นสาม การพัฒนาที่มนุษย์เอาชนะธรรมชาติได้และนำธรรมชาติมาใช้ประโยชน์ทั้งหมดนี้เป็นการพัฒนาเพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีขึ้น (better change) ช่วยเพิ่ม

อัตราเร่งในการทำกิจกรรมหรือการผลิตให้รวดเร็วขึ้น (better speed) และทำให้สภาพความเป็นอยู่ของมนุษย์ดีขึ้น (better life) กว่าเดิมทั้งในด้านคุณภาพและปริมาณ^{๑๔}

๒.๑.๕ ระดับของการพัฒนา

การพัฒนา อาจจัดแบ่งออกเป็น ๓ ด้านใหญ่ๆ ได้แก่

๑) การพัฒนาทางเศรษฐกิจ หมายถึง การพัฒนาด้านการผลิต การจำหน่ายจ่ายแจกการแลกเปลี่ยน การลงทุนเพื่อทำให้ประชาชนไม่ยากจน เป็นต้น

๒) การพัฒนาทางสังคม หมายถึง การพัฒนาด้านจิตใจ แบบแผน พฤติกรรม รวมตลอดทั้งความสัมพันธ์ของคนในสังคมเพื่อแก้ปัญหาต่างๆ ในสังคม เป็นต้น

๓) การพัฒนาทางการเมือง หมายถึง การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง สร้างกระบวนการปกครองให้เป็นประชาธิปไตย และประชาชนในประเทศมีสิทธิเสรีภาพตามกฎหมาย เป็นต้นพร้อมกันนั้น ยังได้จัดกลุ่มการให้ความหมายคำว่า การพัฒนา ออกเป็น ๕ กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่หนึ่ง มีความเห็นว่า การพัฒนา หมายถึง ความเจริญเติบโต (Growth) อันเป็นการเพิ่มของผลผลิต (Output) ซึ่งกระทำโดยระบบสังคม (Social system) ร่วมกับสิ่งแวดล้อม (Environment) เช่น การผลิตข้าวเพิ่มขึ้น การสร้างถนน สะพาน เขื่อน หรือบ้านเรือนให้ประชาชนได้มีโอกาสใช้สิ่งเหล่านี้มากขึ้น

กลุ่มที่สอง มีความเห็นว่า การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงระบบการกระทำ (Development is change in the with performs) เช่น มีการเปลี่ยนแปลงระบบสังคม ระบบการเมือง และระบบบริหาร เป็นต้น

กลุ่มที่สาม มีความเห็นว่า การพัฒนา หมายถึง การเน้นที่วัตถุประสงค์เป็นหลัก ถ้าเป็นการบริหารจัดการก็ต้องบริหารจัดการด้วยวัตถุประสงค์ (Management by objectives) คือ การปฏิบัติงานมุ่งไปที่วัตถุประสงค์นั่นเอง การพัฒนาตามความเห็นของกลุ่มนี้จึงขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ว่า ผู้กำหนดวัตถุประสงค์จะได้ระบุไว้อย่างไร มีอะไรบ้างที่ต้องการ ปัญหาต่อมาก็คือ วัตถุประสงค์ที่กำหนดขึ้นนั้นมีเหตุผลหรือได้รับความเห็นชอบและการสนับสนุนจากบุคคลที่เกี่ยวข้องมาอย่างน้อยเพียงใด ซึ่งถ้าวัตถุประสงค์ของประเทศประชาชนในประเทศก็น่าจะเป็นผู้มีส่วนรับรู้สนับสนุนหรือได้รับประโยชน์จากการพัฒนานั้นด้วย อย่างไรก็ตามวัตถุประสงค์ของประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลายจะมีการกำหนดไว้กว้างๆ เช่น เป็นการสร้างความเจริญก้าวหน้าในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง เป็นต้น

กลุ่มที่สี่ มีความเห็นว่า การพัฒนา หมายถึงการเปลี่ยนแปลงโดยการวางแผน เพื่อนำไปใช้ในการดำเนินงาน ตามความเห็นของกลุ่มนี้เน้นว่าการพัฒนาอยู่ที่การมีแผน และการนำแผนไปดำเนินการเพื่อกำหนดหรือก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามความมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์นั้นๆ

^{๑๔} วิรัช วิวัชนิกาวรรณ, การบริหารการพัฒนาชนบทเปรียบเทียบ : การบริหารการพัฒนาชนบทตามแนวทางแผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง ความจำเป็นพื้นฐานและโครงการอีสานเขียว, (กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส.พริ้นติ้งเฮ้าส์, ๒๕๓๔), หน้า ๑๑๙.

กลุ่มที่ห้า มีความเห็นว่า การพัฒนา หมายความว่า ในแง่ปริมาณและคุณภาพ โดยคุณลักษณะทั้งสองแง่นี้ไม่อาจแบ่งแยกออกจากกันได้อย่างเด็ดขาดคือทั้งปริมาณและคุณภาพต้องควบคู่กันไปเสมอในแง่ของปริมาณ ผลของการพัฒนาสามารถมองเห็นได้เป็นวัตถุจับต้องและวัดผลได้ง่าย เช่น เงินเดือนเพิ่มขึ้น รายได้เพิ่มขึ้น มีถนนหนทาง โรงเรียน มหาวิทยาลัย หรือโรงพยาบาล ส่วนในแง่คุณภาพจับต้องไม่ได้วัดผลได้ยาก เช่น การพัฒนาให้ประชาชนมีความซื่อสัตย์สุจริต รู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม มีความอดทน ขยันหมั่นเพียร รักระเบียบวินัยและความสะอาด เป็นต้น และเป็นความจริงเสมอว่า การพัฒนาส่วนใหญ่จะเน้นในแง่ของปริมาณทั้งสิ้น เพราะสามารถที่จะวัดได้ ยิ่งสังคมเจริญมากขึ้นเท่าไร การพัฒนาจำต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านที่รู้เฉพาะเรื่องของสาขาที่ตนชำนาญ โดยขาดความสนใจในความเป็นมนุษย์ในวงกว้างออกไป การวัดผลการพัฒนาจึงเน้นไปที่ความสำเร็จในด้านสาขาวิชาชีพของตนเป็นส่วนใหญ่ เช่น นักเศรษฐศาสตร์จะวัดผลสำเร็จของตนด้วยการเพิ่มผลผลิต รายได้ประชาชาติเพิ่มการส่งสินค้าออก เพิ่มการอุตสาหกรรม และเพิ่มการลงทุน เป็นต้นโดยคำนึงถึงมนุษย์น้อยมาก^{๑๕}

๒.๑.๖ การประยุกต์ใช้แนวคิดการพัฒนาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

การพัฒนาแบบยั่งยืน เป็นแนวความคิดที่ได้รับความนิยมมากในปัจจุบัน ตามที่ UNFPA ได้รวบรวมคำอธิบายเกี่ยวกับการพัฒนาแบบยั่งยืนดังนี้ การพัฒนาแบบยั่งยืนเป็นการพัฒนาที่กระจายประโยชน์ของความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจได้อย่างทั่วถึง ตลอดจนเป็นการพัฒนาที่ปกป้องสิ่งแวดล้อมในระดับท้องถิ่นและในระดับโลกโดยรวมเพื่อชนรุ่นหลัง และเป็นการพัฒนาที่ทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้นอย่างแท้จริง แนวคิดดังกล่าวเป็นการจุดประกายแห่งการรักษามรดกทางทรัพยากรทางธรรมชาติ การทำให้คุณภาพของชีวิตมนุษย์ดีขึ้น ในลักษณะเศรษฐกิจแบบยั่งยืนเป็นเศรษฐกิจที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศและรักษาทรัพยากรธรรมชาติไว้ได้ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงในเชิงคุณภาพในระบบของเศรษฐกิจในภาวะที่มีดุลยภาพทางระบบนิเวศวิทยา ประเด็นนี้น่าจะพิจารณาว่า ความยั่งยืนนั้นอยู่ที่ระดับ (Level) ของการนำเอาทรัพยากรทางธรรมชาติไปใช้ ยิ่งในสภาวะปัจจุบันที่การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจที่เน้นในเรื่องคุณภาพจึงเป็นปัญหาว่าเท่าที่ทรัพยากรมีอยู่ ณ ปัจจุบัน และการนำไปใช้เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์นั้นทำอย่างไรจึงจะเกิดการเปลี่ยนแปลงน้อยที่สุด จากประเด็นนี้น่าจะนำไปสู่ประเด็นอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจสิ่งแวดล้อม^{๑๖}

องค์การสหประชาชาติจำกัดความว่า การพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นการพัฒนาที่สนองความต้องการของคนปัจจุบัน โดยไม่ทำให้คนรุ่นต่อไปในอนาคตต้องประนีประนอมยอมสูญเสียสิ่งที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของเขา^{๑๗}

^{๑๕}ส. ศิวรักษ์, ศาสนากับการพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทประชาชนจำกัด, ๒๕๑๙), หน้า ๘-๙๑.

^{๑๖}เกื้อ วงศ์บุญสิน, ประชากรกับการพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า ๗๐.

^{๑๗}World Commission on Environment and Development Our Commission Future Oxford, (Oxford University press 1987), P.43.

ในหนังสือ Global Ecology Handbook ซึ่งมี Walter H. Corson เป็นบรรณาธิการ ได้นิยามการพัฒนาที่ยั่งยืนไว้ว่า เป็นการกำหนดนโยบายที่สนองความต้องการของคนในปัจจุบัน โดยมีได้ทำลายทรัพยากรที่จำเป็นและเป็นที่ต้องการของคนในอนาคต การพัฒนาที่ยั่งยืน จึงเป็นกระบวนการสร้างสังคมที่ยั่งยืน อันเป็นสังคมที่ประชาชนในปัจจุบันได้รับสนองความต้องการของตน โดยไม่ทำให้สัตว์จำพวกอื่นและผู้คนในรุ่นต่อไปในอนาคตต้องยอมสูญเสียหรือยอมลดความต้องการของตนเองหรือไม่มีโอกาสได้บริโภคสิ่งที่จำเป็นบางอย่างในอนาคต การพัฒนาที่ยั่งยืนจะเกิดขึ้นได้ก็โดยอาศัยการพัฒนาจิตสำนึก การตระหนักรู้ถึงสิทธิของสัตว์โลกที่อยู่ร่วมกับมนุษย์และคำนึงถึงความคงอยู่ของทรัพยากรธรรมชาติไม่ให้ถูกทำลายทิ้งในระดับผู้กำหนดนโยบายและในระดับประชาชนทั่วไปต้องมีจิตสำนึกร่วมกัน การคงอยู่ของธรรมชาติจะเกิดขึ้น ได้ก็ต่อเมื่อมนุษย์จะต้องคำนึงถึงความสำคัญของระบบนิเวศที่มีต่อสิ่งมีชีวิตต่างๆ ซึ่งล้วนแต่จะต้อง อาศัยธรรมชาติสิ่งแวดล้อมเช่นเดียวกัน และธรรมชาติสิ่งแวดล้อมบางอย่างเมื่อถูกทำลายจะไม่สามารถกลับตัวขึ้นมาใหม่ได้มีแต่เราสูญเสียไป การพัฒนาที่ยั่งยืนจะต้องดำเนินการในรูปของ การศึกษา ยอมรับในระดับบุคคลได้ตระหนักถึงความสำคัญของสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติและ จะต้องเป็นการพัฒนาแบบบูรณาการ ด้วยเหตุนี้พระธรรมปิฎก จึงกล่าวว่า “การพัฒนาที่ยั่งยืนนี้มีลักษณะเป็นการพัฒนาที่เป็นบูรณาการ (Integrated) คือ ทำให้เกิดเป็นองค์รวม (Holistic) หมายความว่า องค์ประกอบทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกันจะต้องมาประสานกันครบองค์ และมีลักษณะอีกอย่างหนึ่ง คือ มีดุลยภาพ (Balance)”^{๑๘} การพัฒนาที่ผ่านมามุ่งไปที่การบริโภคสิ่งแวดล้อมจนทำให้เกิดปัญหาสังคมและกระทบสิ่งแวดล้อม การพัฒนามุ่งสู่ความทันสมัยไม่ใช่เป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน กระแสการพัฒนาที่ผ่านมามุ่งเน้นเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ แต่การพัฒนานักก็มุ่งเพื่อใช้เป็นทรัพยากรทางเศรษฐกิจมากกว่าจะพัฒนาให้คนเป็นผู้ช่วยพิทักษ์และคุ้มครองโลกให้เกิดสันติสุข กระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และกลไก การตลาด ก่อให้เกิดการเติบโต การผลิต การบริโภคที่เป็นผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม ชีวิตมนุษย์ สัตว์ และ พืชพรรณ ดังนั้น การที่มนุษย์ยังคงใช้แนวทางพัฒนาแบบเก่าซึ่งไม่คำนึงถึงข้อจำกัดในการพัฒนา อัน หมายถึง ข้อจำกัดด้านสภาพ ความสามารถที่จะรองรับการบริโภค และการใช้ประโยชน์จากโลก และ เมื่อทุกสิ่งทุกอย่างที่จะนำมาบริโภค และใช้ประโยชน์หมดลง อีกไม่นานทุกชีวิตบนโลกจะต้องจบสิ้น เพราะมนุษย์จะไม่สามารถอาศัยอยู่บนโลกได้อีกต่อไป การพัฒนาที่ยั่งยืนจึงเป็นแนวคิดเพื่อป้องกัน มิให้โลกต้องเดินไปสู่จุดจบ

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับภูมิสารสนเทศ

๒.๒.๑ ที่มาแนวคิดภูมิสารสนเทศ

ภูมิสารสนเทศศาสตร์ (Geoinformatics) คือ ศาสตร์สารสนเทศที่เน้นการบูรณาการ เทคโนโลยีทางการสำรวจ การทำแผนที่ และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพื้นที่เข้าด้วยกันเพื่อศึกษา เกี่ยวกับพื้นที่บนโลก ประกอบด้วย ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) การรับรู้จาก

^{๑๘}กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, ระบบการพัฒนาสังคมที่นำไปสู่ความ มั่นคงของมนุษย์, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : เทพพิญยานิสัย, ๒๕๔๗), หน้า ๔๓.

ระยะไกล (RS) และระบบกำหนดตำแหน่งบนพื้นโลก (GPS) เทคโนโลยีทั้งสามประเภทนี้ ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System : GIS) คือ กระบวนการทำงานเกี่ยวกับข้อมูลเชิงพื้นที่ (spatial data) ด้วยระบบคอมพิวเตอร์ โดยการกำหนดข้อมูลเชิงบรรยายหรือข้อมูลคุณลักษณะ (attribute data) และสารสนเทศ เช่น ที่อยู่ บ้านเลขที่ ที่มีความสัมพันธ์กับตำแหน่งในเชิงพื้นที่ (spatial data) เช่น ตำแหน่งบ้าน ถนน แม่น้ำ เป็นต้น ในรูปของ ตารางข้อมูล และฐานข้อมูล ระบบ GIS ประกอบไปด้วยชุดของเครื่องมือที่มีความสามารถในการเก็บรวบรวม ปรับปรุง และการสืบค้นข้อมูล เพื่อจัดเตรียม ปรับแต่ง วิเคราะห์และการแสดงผลข้อมูลเชิงพื้นที่ เพื่อให้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์การใช้งาน ซึ่งรูปแบบและความสัมพันธ์ของข้อมูลเชิงพื้นที่ทั้งหลายจะสามารถนำมาวิเคราะห์ด้วย GIS ให้สื่อความหมายในเรื่องการเปลี่ยนแปลงที่สัมพันธ์กับช่วงเวลาได้ เช่น การแพร่ขยายของโรคระบาด การเคลื่อนย้ายถิ่นฐาน การบุกรุกทำลาย การเปลี่ยนแปลงของการใช้พื้นที่ ข้อมูลเหล่านี้ เมื่อปรากฏบนแผนที่ทำให้สามารถแปล สื่อความหมาย และนำไปใช้งานได้ง่าย ข้อมูลใน GIS ทั้งข้อมูลเชิงพื้นที่และข้อมูลเชิงบรรยาย สามารถอ้างอิงถึงตำแหน่งที่มีอยู่จริงบนพื้นโลกได้โดยอาศัยระบบพิกัดทางภูมิศาสตร์ (geocode) ซึ่งจะสามารถอ้างอิงได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ข้อมูลใน GIS ที่อ้างอิงกับพื้นผิวโลกโดยตรง หมายถึง ข้อมูลที่มีค่าพิกัดหรือมีตำแหน่งจริงบนพื้นโลกหรือในแผนที่ เช่น ตำแหน่งอาคาร ถนน ฯลฯ สำหรับข้อมูล GIS ที่จะอ้างอิงกับข้อมูลบนพื้นโลกได้โดยทางอ้อมได้แก่ ข้อมูลของบ้าน (รวมถึงบ้านเลขที่ ซอย เขต แขวง จังหวัด และรหัสไปรษณีย์) โดยจากข้อมูลที่อยู่ เราสามารถทราบได้ว่าบ้านหลังนี้มีตำแหน่งอยู่ ณ ที่ใดบนพื้นโลก เนื่องจากบ้านทุกหลังจะมีที่อยู่ไม่ซ้ำกัน^{๑๔}

๒.๒.๒ ความหมายของภูมิสารสนเทศ

ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System : GIS) คือ กระบวนการทำงานเกี่ยวกับข้อมูลในเชิงพื้นที่ด้วยระบบคอมพิวเตอร์ ที่ใช้กำหนดข้อมูลและสารสนเทศ ที่มีความสัมพันธ์กับตำแหน่งในเชิงพื้นที่ เป็นการจัดการฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ เช่น ที่อยู่ บ้านเลขที่ สัมพันธ์กับตำแหน่งในแผนที่ ตำแหน่งพิกัด ข้อมูลและแผนที่ใน GIS เป็นระบบข้อมูลสารสนเทศที่อยู่ในรูปของ ตารางข้อมูล และฐานข้อมูลที่มีส่วนสัมพันธ์กับข้อมูลเชิงพื้นที่ (spatial data) ซึ่งรูปแบบ และความสัมพันธ์ของข้อมูลเชิงพื้นที่ทั้งหลาย จะสามารถนำมาวิเคราะห์ด้วย GIS และทำให้ สื่อความหมายในเรื่องการเปลี่ยนแปลงที่สัมพันธ์กับช่วงเวลาได้ ใช้เป็นชุดของเครื่องมือที่มีความสามารถในการเก็บรวบรวมข้อมูลรักษาข้อมูลและการค้นคืนข้อมูล เพื่อจัดเตรียมและปรับแต่งข้อมูล เพื่อใช้ในการวิเคราะห์และการแสดงผลข้อมูลเชิงพื้นที่เพื่อให้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์การใช้งาน ซึ่งเป็นซอฟต์แวร์ทางด้านกราฟิกที่มีความสามารถในการเก็บข้อมูลด้านแผนที่ ข้อมูลดาวเทียม และภาพถ่ายทางอากาศ จัดเก็บไว้ในโปรแกรมในลักษณะของข้อมูลเฉพาะเรื่อง (layer) หรือการซ้อนทับข้อมูล (overlays) หรือชั้นข้อมูล (coverage) แล้วสามารถนำเอาข้อมูลเหล่านี้มาวิเคราะห์

^{๑๔}Bolstad, P., GIS Fundamentals: A first text on Geographic Information Systems, Second Edition. White Bear Lake, (MN : Eider Press, 2005), p.543.

ประมวลผลร่วมกัน เพื่อหาคำตอบเกี่ยวกับข้อมูลในพื้นที่ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์(Geographic Information Systems: GIS) ประกอบด้วยคำ ๓ คำ คือ^{๒๐}

๑. ภูมิศาสตร์ (Geographic: G) เป็นลักษณะทางกายภาพของสิ่งต่างๆ บนพื้นโลก เช่น ถนนแม่น้ำ ภูเขา อาคาร สถานที่สิ่งก่อสร้างต่างๆ พื้นที่ป่าไม้ พื้นที่เกษตรกรรม ระดับความสูง และความลึก เป็นต้นวิธีการแสดงลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่คุ้นเคยกันดี ก็คือ การแสดงด้วยแผนที่

๒. สารสนเทศ (Information: I) เป็นข้อมูลที่ผ่านการวิเคราะห์ หรือประมวลผลแล้ว หรืออย่างน้อยได้ถูกสรุปให้อยู่ในลักษณะที่มีความหมาย สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ ซึ่งต่างจากคำว่า ข้อมูล(data) ที่หมายถึง ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับบุคคล สิ่งของ หรือเหตุการณ์ต่างๆ ข้อมูลอาจเป็นตัวเลข หรือเอกสารพรรณนา เช่น รายงานการกักเซาะชายฝั่งรายปี รายงานทะเบียนทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง รายงานปริมาณทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ข้อมูลกรมและหน่วยงานภายในกรม เป็นต้น

๓. ระบบ (System: S) เนื่องจากข้อมูลสารสนเทศมีความหลากหลายและมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นตลอดเวลา จึงจำเป็นที่จะต้องนำระบบเข้ามาเพื่อเป็นเครื่องมือที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพในการจัดการจัดเก็บ และเรียกค้นข้อมูลเหล่านั้น ปัจจุบันเทคโนโลยีมีความก้าวหน้ามาก ทั้งในด้านฮาร์ดแวร์ (hardware) และซอฟต์แวร์ (software) ดังนั้น ระบบคอมพิวเตอร์จึงเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดที่จะนำมาใช้เพื่อการจัดการระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

๒.๒.๓ แนวคิดหลักเกี่ยวกับภูมิสารสนเทศ

๑. ระบบสารสนเทศ (Information system) หมายถึง ระบบที่ประกอบด้วยส่วนต่างๆ ได้แก่ ระบบคอมพิวเตอร์ทั้งฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ระบบ เครือข่ายฐานข้อมูล ผู้พัฒนาระบบ ผู้ใช้ระบบ พนักงานที่เกี่ยวข้อง และผู้เชี่ยวชาญ ทุกองค์ประกอบนี้ทำงานร่วมกันเพื่อกำหนดรวบรวม จัดเก็บข้อมูล ประมวลผลข้อมูลเพื่อสร้างสารสนเทศ และส่งผลลัพธ์หรือสารสนเทศที่ได้ให้ผู้ใช้เพื่อช่วยสนับสนุนการทำงาน การตัดสินใจการวางแผนการบริหาร การควบคุมการวิเคราะห์และติดตามผลการดำเนินงานขององค์กร^{๒๑}

๒. ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เป็นศาสตร์และศิลป์ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลเชิงพื้นที่ที่มีตำแหน่งอ้างอิงบนพื้นผิวโลก (Geo-spatial data) โดยใช้เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องคือ การรับรู้จากระยะไกล (Remote Sensing) ระบบกำหนดตำแหน่งบนโลก (Global Positioning System : GPS) และระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ในการบริหารจัดการฐานข้อมูล อันประกอบไปด้วยการรวบรวมข้อมูล การจัดเก็บข้อมูล การจัดการข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการแสดงผลข้อมูล เพื่อให้ได้

^{๒๐} สุเพชร จิระจรรกุล, เรียนรู้ระบบภูมิสารสนเทศด้วยโปรแกรม ArcGIS Desktop 9.2., (กรุงเทพมหานคร : บริษัทเออาร์พีร็นติ้ง แมสโปรดักต์ จำกัด, ๒๕๕๑), หน้า ๙๒.

^{๒๑} สุชาติ กิระนนท์, เทคโนโลยีสารสนเทศสถิติ : ข้อมูลในระบบสารสนเทศ, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๑), หน้า ๗.

ข้อมูลสารสนเทศที่นำไปใช้ประกอบการวางแผน และการตัดสินใจในการบริหารจัดการทรัพยากร สิ่งแวดล้อมได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ^{๒๒}

๓. เทคโนโลยีของระบบภูมิศาสตร์สารสนเทศ

ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ โดยปกติต้องใช้เทคโนโลยีหรือศาสตร์อื่นๆ มาใช้ ผสมผสาน (Integrated) เข้าด้วยกันเพื่อให้ได้คำตอบที่ถูกต้องและมีความแม่นยำมากยิ่งขึ้น^{๒๓}

๑. วิทยาศาสตร์คอมพิวเตอร์ (Computer Science) เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับ ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ ได้แก่ อุปกรณ์และวิธีการหรือโปรแกรมในการนำเข้าข้อมูล ระบบการ บันทึกหรือจัดเก็บสำรองข้อมูล ตลอดจนการแสดงผลหรือการส่งออกข้อมูล GIS ซึ่งผลกระทบของ ความก้าวหน้าทางด้านฮาร์ดแวร์ และซอฟต์แวร์ จะทำให้เกิดผลโดยตรงต่อการใช้และการพัฒนา ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ นอกจากนี้ได้แก่ความรู้ทางการจัดการฐานข้อมูล (Database Management) ซึ่งจะต้องเกี่ยวข้องกับการออกแบบฐานข้อมูลให้เป็นระบบมากขึ้น

๒. การสำรวจและการทำแผนที่ (Survey and Mapping) เป็นศาสตร์ในการทำ แผนที่โดยการสำรวจภาคสนาม โดยอาศัยความรู้เชิงวิศวกรรมในการใช้เครื่องมือในการสำรวจ เช่น กล้องวัดมุมในการจัดทาวงรอบของพื้นที่ศึกษา กล้องวัดระดับในการจัดทำระดับความสูงในพื้นที่ ศึกษา และการคำนวณโครงร่างอิงพิกัดภูมิศาสตร์ การถ่ายค่าพิกัดหมุดหลักฐานอ้างอิงไปยังจุดสำรวจ ต่างๆ และวาดสัญลักษณ์ เส้น และคำอธิบายชื่อเฉพาะ

๓. ระบบการจัดการฐานข้อมูล (Database Management System) เป็นส่วน หนึ่งของความรู้ทางด้านคอมพิวเตอร์แต่เป็นการศึกษาถึงโครงสร้างและการจัดเก็บจัดการฐานข้อมูล ในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งทำให้การนำเข้าข้อมูลและควบคุมการกระทำกับข้อมูลเป็นไปได้อย่างเป็นระบบ ความสัมพันธ์ในฐานข้อมูลเชิงสัมพันธ์ รวมถึงการจัดเก็บข้อมูลในฐานข้อมูลในสื่อ (media) ต่าง ๆ ซึ่ง จะทำให้การจัดเก็บข้อมูลขนาดใหญ่เสียค่าใช้จ่ายน้อยลง ซึ่งทำให้การบันทึกและจัดการกับข้อมูล GIS เป็นไปได้อย่างสมบูรณ์มากขึ้น

๔. การรับรู้จากระยะไกล เป็นศาสตร์ในการสำรวจข้อมูลพื้นที่ผิวโลก ปรากฏการณ์ต่างๆ ในโลก โดยใช้อุปกรณ์ในการบันทึกภาพ (sensor) ในการตรวจวัดการสะท้อนคลื่น แม่เหล็กไฟฟ้าของวัตถุเหล่านั้นขึ้นไปกระทบอุปกรณ์ในการบันทึกภาพ โดยไม่ต้องสัมผัสกับวัตถุ โดยตรง ซึ่งทำให้เราสามารถวิเคราะห์และแปลภาพที่ได้ออกเป็นสภาพการใช้ที่ดินบนพื้นผิวโลก หรือ ทรัพยากรต่าง ๆ ในโลก ข้อมูลที่ได้เหล่านี้จะเป็นข้อมูลนำเข้าที่สำคัญในระบบ GIS

๕. ระบบกำหนดตำแหน่งบนโลก เป็นระบบการค้นหาค่าตำแหน่งและนาทางด้วย ดาวเทียม โดยใช้คลื่นความถี่สูง ความยาวคลื่นสั้นจึงมีความเที่ยงตรงสูง และมีดาวเทียม GPS ที่โคจร อยู่รอบโลก ทำให้สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับตำแหน่งพิกัดภูมิศาสตร์บนพื้นโลกได้ตลอด ๒๔ ชั่วโมง การกำหนดพิกัดเชิงภูมิศาสตร์เป็นเทคโนโลยีที่ช่วยบอกให้ผู้ใช้งานทราบถึงทิศทางและเส้นทางที่กาลัง

^{๒๒}สุเพชร จิรขจรกุล, *เรียนรู้ระบบภูมิสารสนเทศด้วยโปรแกรม ArcGIS Desktop ๙.๒.*, (กรุงเทพมหานคร : บ. เอส.อาร์ พรินติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด, ๒๕๕๑), หน้า ๑๕-๑๖.

^{๒๓}เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๗.

เดินทางไป หรือบ่งบอกถึงพิกัดภูมิศาสตร์ของตำแหน่งนั้น ระบบกำหนดตำแหน่งบนโลก จึงเป็นระบบที่ต้องอาศัยสัญญาณดาวเทียม GPS ในการทราบถึงค่าพิกัดบนพื้นผิวโลกอย่างถูกต้อง ซึ่งสามารถนำมาเข้าสู่ระบบ GIS ได้โดยตรง หรืออาจจะนำระบบ GPS เข้ามาประยุกต์ใช้กับการสำรวจและการทำแผนที่ หรือการสำรวจระยะไกล ในการตรึงหมุดหรือตรึงพิกัดแผนที่ ภาพถ่ายทางอากาศ หรือภาพถ่ายดาวเทียม เพื่อนำไปเป็นข้อมูลนำเข้าในระบบ GIS

สุเพชร จิรขจรกุล^{๒๔} ได้กล่าวว่า ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System : GIS) คือ กระบวนการทำงานเกี่ยวกับข้อมูลในเชิงพื้นที่ด้วยระบบคอมพิวเตอร์ ที่ใช้กำหนดข้อมูลและสารสนเทศ ที่มีความสัมพันธ์กับตำแหน่งในเชิงพื้นที่ เป็นการจัดการฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ เช่น ที่อยู่บ้านเลขที่ สัมพันธ์กับตำแหน่งในแผนที่ ตำแหน่งพิกัด ข้อมูลและแผนที่ใน GIS เป็นระบบข้อมูลสารสนเทศที่อยู่ในรูปของ ตารางข้อมูล และฐานข้อมูลที่มีส่วนสัมพันธ์กับข้อมูลเชิงพื้นที่ (spatial data) ซึ่งรูปแบบ และความสัมพันธ์ของข้อมูลเชิงพื้นที่ทั้งหลาย จะสามารถนำมาวิเคราะห์ด้วย GIS และทำให้ สื่อความหมายในเรื่องการเปลี่ยนแปลงที่สัมพันธ์กับช่วงเวลาได้ ใช้เป็นชุดของเครื่องมือที่มีความสามารถในการเก็บรวบรวมข้อมูลรักษาข้อมูลและการค้นคืนข้อมูล เพื่อจัดเตรียมและปรับแต่งข้อมูล เพื่อใช้ในการวิเคราะห์และการแสดงผลข้อมูลเชิงพื้นที่ เพื่อให้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์การใช้งาน ซึ่งเป็นซอฟต์แวร์ทางด้านกราฟิกที่มีความสามารถในการเก็บข้อมูลด้านแผนที่ ข้อมูลดาวเทียม และภาพถ่ายทางอากาศ จัดเก็บไว้ในโปรแกรมในลักษณะของข้อมูลเฉพาะเรื่อง (layer) หรือการซ้อนทับข้อมูล (overlays) หรือชั้นข้อมูล (coverage) แล้วสามารถนำเอาข้อมูลเหล่านี้มาวิเคราะห์ประมวลผลร่วมกัน เพื่อหาคำตอบเกี่ยวกับข้อมูลในพื้นที่ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์(Geographic Information Systems: GIS) ประกอบด้วยคำ ๓ คำ คือ

๑. ภูมิศาสตร์ (Geographic: G) เป็นลักษณะทางกายภาพของสิ่งต่างๆ บนพื้นโลก เช่น ถนน แม่น้ำ ภูเขา อาคาร สถานที่สิ่งก่อสร้างต่างๆ พื้นที่ป่าไม้ พื้นที่เกษตรกรรม ระดับความสูง และความลึก เป็นต้น วิธีการแสดงลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่คุ้นเคยกันดี ก็คือ การแสดงด้วยแผนที่

๒. สารสนเทศ (Information: I) เป็นข้อมูลที่ผ่านการวิเคราะห์ หรือประมวลผลแล้ว หรืออย่างน้อยได้ถูกสรุปให้อยู่ในลักษณะที่มีความหมาย สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ ซึ่งต่างจากคำว่า ข้อมูล (data) ที่หมายถึง ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับบุคคล สิ่งของ หรือเหตุการณ์ต่างๆ ข้อมูลอาจเป็นตัวเลข หรือเอกสาร พรรณนา เช่น รายงานการกักเชื้อชายฝั่งรายปี รายงานทะเบียนทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง รายงานปริมาณทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ข้อมูลกรมและหน่วยงานภายในกรม เป็นต้น

๓. ระบบ (System: S) เนื่องจากข้อมูลสารสนเทศมีความหลากหลายและมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นตลอดเวลา จึงจำเป็นที่จะต้องนำระบบเข้ามาเพื่อเป็นเครื่องมือที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพในการจัดการจัดเก็บ และเรียกคืนข้อมูลเหล่านั้น ปัจจุบันเทคโนโลยีมีความก้าวหน้ามาก

^{๒๔} สุเพชร จิรขจรกุล, เรียนรู้ระบบภูมิสารสนเทศด้วยโปรแกรม ArcGIS Desktop 9.2., (กรุงเทพมหานคร : บริษัทเออาร์พีริ่ง แมสโปรดักส์ จำกัด, ๒๕๕๑), หน้า ๕๙๒.

ทั้งในด้านฮาร์ดแวร์ (hardware) และซอฟต์แวร์ (software) ดังนั้น ระบบคอมพิวเตอร์จึงเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดที่จะนำมาใช้เพื่อการจัดการระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

๒.๒.๔ การพัฒนาระบบสารสนเทศ

ณัฐพันธ์ เขจรนันท์ และไพบูลย์ เกียรติโกมล^{๒๕} กล่าวถึงการพัฒนาของระบบสารสนเทศว่า การพัฒนาระบบสารสนเทศเป็นการกล่าวถึงกระบวนการที่ใช้เทคนิคการศึกษาการวิเคราะห์และการออกแบบระบบสารสนเทศขององค์กรให้สามารถดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยบางครั้งจะเรียกการดำเนินงานในลักษณะนี้ว่า “การวิเคราะห์และออกแบบระบบ” (System Analysis and Design) เนื่องจากผู้พัฒนาระบบจะต้องศึกษาและวิเคราะห์กระบวนการการไหลเวียนของข้อมูลตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำเข้าและทรัพยากรดำเนินงานและผลลัพธ์เพื่อทำการออกแบบระบบสารสนเทศใหม่โดยปกติระบบสารสนเทศในหน่วยงานต่าง ๆ มีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอเพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่ถูกต้องตรงกับความต้องการใช้งานเป็นปัจจุบันทันต่อเหตุการณ์โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างมากมายรวมทั้งได้มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จึงทำให้ต้องมีการพัฒนาระบบสารสนเทศอยู่เสมอ ในที่นี้ผู้วิจัยได้นำเสนอใน ๓ ประเด็น คือ จุดมุ่งหมายของการพัฒนา วิธีการพัฒนา และรูปแบบของการพัฒนา ดังนี้

๑. จุดมุ่งหมายในการพัฒนาระบบสารสนเทศการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการจำเป็นต้องมีการดำเนินงานอยู่เสมอ โดยมีจุดมุ่งหมายในการพัฒนา^{๒๖} ดังนี้

๑.๑ เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ในบางกรณีระบบสารสนเทศที่มีอยู่อาจมีปัญหาด้านต่าง ๆ เนื่องจากการวางระบบไม่เหมาะสม หรือเมื่อสภาพการเปลี่ยนแปลงไป เช่น ปริมาณข้อมูลเพิ่มเติมมากขึ้น และไม่สัมพันธ์กับการเพิ่มอัตรากำลังคน ทำให้เกิดข้อผิดพลาดหรือล่าช้าในการจัดทำสารสนเทศ จึงต้องมีการพิจารณาปรับปรุงระบบสารสนเทศ

๑.๒ เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการใหม่ ในบางกรณีระบบสารสนเทศที่มีอยู่ไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการใหม่ที่เกิดขึ้นได้ ตัวอย่างเช่น ฝ่ายบริหารต้องการสารสนเทศบางอย่างเพื่อใช้ในการตัดสินใจ ซึ่งระบบที่มีอยู่ไม่สามารถเอื้ออำนวยให้ได้จึงต้องมีการพิจารณาปรับปรุงระบบสารสนเทศเพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการใหม่ได้

๑.๓ เพื่อนำความคิดหรือเทคโนโลยีใหม่มาใช้ในบางกรณีเมื่อมีความคิดหรือเทคโนโลยีใหม่เกิดขึ้น ซึ่งสามารถนำมาใช้ในการปรับปรุงระบบสารสนเทศที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่น การนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในการประมวลผลข้อมูลหรือความก้าวหน้าของเทคโนโลยีทางด้านคอมพิวเตอร์ที่สามารถบันทึกข้อมูลโดยใช้หมึกแม่เหล็ก (Magnetic Ink) ซึ่งทำให้

^{๒๕}ณัฐพันธ์ เขจรนันท์ และไพบูลย์ เกียรติโกมล, ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ, กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๕, หน้า ๔๕

^{๒๖}ประยูร ชีรภัทรางกูร, ระบบสารสนเทศ, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๗), หน้า ๓๖.

การประมวลผลข้อมูลรวดเร็วขึ้น จึงทำให้มีการพิจารณาปรับปรุงระบบสารสนเทศโดยการนำความคิดหรือเทคโนโลยีดังกล่าวมาใช้

๒. วิธีการพัฒนาระบบสารสนเทศวิธีการพัฒนาระบบสารสนเทศ ไม่ว่าจะทำเองหรือว่าจ้างบริษัทที่ปรึกษาให้ทำให้นั้นอาจทำได้ ๒ วิธี

๒.๑ พัฒนาโดยใช้ระเบียบวิธี (Methodology) เป็นระเบียบวิธีอย่างใดอย่างหนึ่งที่หน่วยงาน หรือบริษัทที่ปรึกษามีความชำนาญ วิธีที่ใช้กันทั่วไปเพราะใช้ง่ายและทุกคนคุ้นเคยคือ การพัฒนาตามวัฏจักรการพัฒนาระบบงาน (System Development Life Cycle: SDLC) หรือเรียกว่าการพัฒนาแบบวงจรชีวิต การพัฒนาโดยวิธีนี้อาจต้องใช้เวลาานเพราะวิธีนี้ประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ค่อนข้างมากใช้วิธีเขียนโปรแกรมเป็นภาษาระดับสูง ซึ่งในบางครั้งก็อาจเขียนภาษาระดับต่ำประกอบด้วยการใช้ SDLC นี้เป็นวิธีสอนกันโดยทั่วไปในหลักสูตรคอมพิวเตอร์ที่เรียนตามมหาวิทยาลัยในวิชาวิเคราะห์ระบบงาน อย่างไรก็ตามอาจมีรายละเอียดแตกต่างกันไปแล้วแต่อาจารย์ผู้สอน

๒.๒ พัฒนาโดยใช้วิธีทำต้นแบบ (Prototyping) การพัฒนาระบบโดยใช้วิธี SDLC ใช้เวลาค่อนข้างนานมาก ดังนั้นเมื่อพัฒนาระบบเสร็จแล้วก็อาจเป็นไปได้ที่ระบบไม่ถูกใจผู้ใช้หรือใช้การไม่ได้เพราะเกิดการเปลี่ยนแปลงในองค์การหรือทางเทคโนโลยี ดังนั้นจึงผู้คิดวิธีการเร่งรัดพัฒนาระบบให้เสร็จเร็วขึ้น วิธีนี้เรียกว่าการทำต้นแบบ ซึ่งจะต้องอาศัยซอฟต์แวร์พิเศษช่วยสำหรับเขียนโปรแกรมเรียกว่า CASE Tool หรือ Computer Aided Software Engineering หรือเครื่องมือช่วยพัฒนาซอฟต์แวร์นี้สามารถสร้างโปรแกรมต่าง ๆ จากข้อกำหนดเช่นโปรแกรมบันทึกข้อมูลโปรแกรมแสดงรายงาน โปรแกรมการคนฐานข้อมูล โปรแกรมคำนวณ ฯลฯ ได้รวดเร็ว

๓. ปัจจัยในการพัฒนาระบบ การวิเคราะห์การออกแบบ และการพัฒนาระบบเป็นงานที่มีความซับซ้อนเกี่ยวข้องกับผู้ใช้และบุคคลที่มีหลากหลาย และประการสำคัญที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการปฏิบัติงานในองค์การ ดังนั้นการที่ทีมงานพัฒนาระบบจะสามารถพัฒนาระบบได้สำเร็จตามตารางเวลา อยู่ในกรอบของงบประมาณ และผู้ที่มีความพึงพอใจจึงต้องพิจารณาปัจจัยต่อไปนี้

๓.๑ ผู้ใช้ระบบ ต้องมีส่วนร่วมตลอดกระบวนการพัฒนาระบบโดยเฉพาะผู้นำหรือบุคคลที่มีบทบาทสำคัญและมีอำนาจในกลุ่มผู้ใช้ได้มีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาระบบตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุด เนื่องจากการพัฒนากระบวนการจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานปัจจุบัน ซึ่งต้องการข้อมูลความเห็นและการตัดสินใจที่เด็ดขาดจากผู้นำกลุ่ม

๓.๒ การวางแผน ระบบงานที่มีประสิทธิภาพจะเกิดการวางแผนการพัฒนาแบบอย่าง รอบคอบและเป็นขั้นตอนที่ชัดเจน เพราะการวางแผนที่ดีย่อมเป็นหลักประกันอย่างหนึ่งว่าระบบที่พัฒนาขึ้นจะสำเร็จลุล่วงไปด้วยดีเพราะมีการกำหนดแนวทางในการพัฒนาอย่างถูกหลักการหรือมีออาชีพ

๓.๓ การทดสอบ ทีมงานพัฒนาระบบ ต้องออกแบบกระบวนการดำเนินงานของระบบที่กำลังศึกษา แล้วจึงกำหนดลักษณะของงานโดยชุดคำสั่งให้สามารถปฏิบัติงานได้เหมาะสมกับระบบงาน จากนั้นจึงทำการออกแบบระบบ

๓.๔ การจัดเก็บ ทีมงานพัฒนาระบบต้องมีการจัดกระบวนการในการจัดเก็บ ข้อมูลที่ทำการศึกษา เพื่อให้เหมาะสมกับงานที่ต้องการจัดเก็บ

๒.๔.๕ ประเภทของระบบสารสนเทศ

ปัจจุบันจะเห็นความสัมพันธ์ระหว่างองค์กร กับระบบสารสนเทศ และเทคโนโลยีสารสนเทศชัดเจนมากขึ้น และเนื่องจากการบริหารงานในองค์กรมีหลายระดับ กิจกรรมขององค์กรแต่ละประเภทอาจจะแตกต่างกัน ดังนั้นระบบสารสนเทศของแต่ละองค์กรอาจแบ่ง ประเภทแตกต่างกันออกไป ถ้าพิจารณาจำแนกระบบสารสนเทศตามการสนับสนุนระดับการทำงาน ในองค์กรจะแบ่งระบบสารสนเทศได้เป็น ๔ ประเภท ดังนี้^{๒๗}

๑. ระบบสารสนเทศสำหรับระดับผู้ปฏิบัติงาน (Operational – level systems) ช่วยสนับสนุนการทำงานของผู้ปฏิบัติงานในส่วนปฏิบัติงานพื้นฐานและงานทำรายการ ต่างๆขององค์กร เช่นใบเสร็จรับเงิน รายการขาย การควบคุมวัสดุของหน่วยงาน เป็นต้น วัตถุประสงค์หลักของระบบนี้ก็เพื่อช่วยการดำเนินงานประจำแต่ละวัน และควบคุมรายการ ข้อมูลที่เกิดขึ้น

๒. ระบบสารสนเทศสำหรับผู้ชำนาญการ (Knowledge-level systems) ระบบนี้สนับสนุนผู้ทำงานที่มีความรู้เกี่ยวข้องกับข้อมูล วัตถุประสงค์หลักของระบบนี้ก็เพื่อช่วยให้มีการนำความรู้ใหม่มาใช้ และช่วยควบคุมการไหลเวียนของงานเอกสารขององค์กร

๓. ระบบสารสนเทศสำหรับผู้บริหาร (Management - level systems) เป็นระบบสารสนเทศที่ช่วยในการตรวจสอบ การควบคุม การตัดสินใจ และการบริหารงานของผู้บริหาร ระดับกลางขององค์กร

๔. ระบบสารสนเทศระดับกลยุทธ์ (Strategic-level system) เป็นระบบสารสนเทศที่ช่วยการบริหารระดับสูง ช่วยในการสนับสนุนการวางแผนระยะยาว หลักการของระบบ คือต้องจัดความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมภายนอกกับความสามารถภายในที่องค์กรมี เช่นในอีก ๕ ปีข้างหน้า องค์กรจะผลิตสินค้าใด

นอกจากนี้ระบบสารสนเทศที่สนับสนุนการทำงานของผู้ปฏิบัติงาน/ผู้บริหาร ระดับต่าง ๆ ไว้ ดังนี้

๑. ระบบประมวลผลรายการ (Transaction Processing Systems - TPS) เป็นระบบที่ทำหน้าที่ในการปฏิบัติงานประจำ ทำการบันทึกจัดเก็บ ประมวลผลรายการที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน โดยใช้ระบบคอมพิวเตอร์ทำงานแทนการทำงานด้วยมือ ทั้งนี้เพื่อที่จะทำการสรุป ข้อมูลเพื่อสร้างเป็นสารสนเทศ ระบบประมวลผลรายการนี้ ส่วนใหญ่จะเป็นระบบที่เชื่อมโยงกิจการ กับลูกค้า ตัวอย่าง เช่น ระบบการจองบัตรโดยสารเครื่องบิน ระบบการฝากถอนเงินอัตโนมัติ เป็นต้น ในระบบต้องสร้างฐานข้อมูลที่จำเป็น ระบบนี้มักจัดทำเพื่อสนองความต้องการของผู้บริหาร

^{๒๗} สุชาติ กิระนันท์, เทคโนโลยีสารสนเทศสถิติ:ข้อมูลในระบบสารสนเทศ, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๑), หน้า ๔๓.

ระดับต้นเป็นส่วนใหญ่เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานประจำได้ ผลลัพธ์ของระบบนี้ มักจะอยู่ในรูปของ รายงานที่มีรายละเอียด รายงานผลเบื้องต้น

๒. ระบบสำนักงานอัตโนมัติ (Office Automation Systems- OAS) เป็นระบบที่สนับสนุนงานในสำนักงาน หรืองานธุรการของหน่วยงาน ระบบจะประสานการทำงานของบุคลากรรวมทั้งกับบุคคลภายนอก หรือหน่วยงานอื่น ระบบนี้จะเกี่ยวข้องกับการจัดการเอกสาร โดยใช้ซอฟต์แวร์ด้านการพิมพ์ การติดต่อผ่านระบบไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้นผลลัพธ์ของระบบนี้ มักอยู่ในรูปของเอกสาร กำหนดการ สิ่งพิมพ์

๓. ระบบงานสร้างความรู้ (Knowledge Work Systems - KWS) เป็นระบบที่ช่วยสนับสนุนบุคลากรที่ทำงานด้านการสร้างความรู้เพื่อพัฒนาการคิดค้น สร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ บริการใหม่ ความรู้ใหม่เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในหน่วยงาน หน่วยงานต้องนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาสนับสนุนให้การพัฒนาเกิดขึ้นได้โดยสะดวก สามารถแข่งขันได้ทั้งในด้านเวลา คุณภาพ และราคา ระบบต้องอาศัยแบบจำลองที่สร้างขึ้น ตลอดจนการทดลองการผลิตหรือดำเนินการ ก่อนที่จะนำเข้ามาดำเนินการจริงในธุรกิจ ผลลัพธ์ของระบบนี้ มักอยู่ในรูปของ สิ่งประดิษฐ์ ตัวแบบ รูปแบบ เป็นต้น

๔. ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ (Management Information Systems- MIS) เป็นระบบสารสนเทศสำหรับผู้ปฏิบัติงานระดับกลาง ใช้ในการวางแผน การบริหารจัดการ และการควบคุม ระบบจะเชื่อมโยงข้อมูลที่มีอยู่ในระบบประมวลผลรายการเข้าด้วยกัน เพื่อประมวลและสร้างสารสนเทศที่เหมาะสมและจำเป็นต่อการบริหารงาน ตัวอย่าง เช่น ระบบบริหารงานบุคลากร ผลลัพธ์ของระบบนี้ มักอยู่ในรูปของรายงานสรุป รายงานของสิ่งผิดปกติ

๕. ระบบสนับสนุนการตัดสินใจ (Decision Support Systems – DSS) เป็นระบบที่ช่วยผู้บริหารในการตัดสินใจสำหรับปัญหา หรือที่มีโครงสร้างหรือขั้นตอนในการหาคำตอบที่แน่นอนเพียงบางส่วน ข้อมูลที่ใช้ต้องอาศัยทั้งข้อมูลภายในกิจการและภายนอกกิจการประกอบกัน ระบบยังต้องสามารถเสนอทางเลือกให้ผู้บริหารพิจารณา เพื่อเลือกทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดสำหรับสถานการณ์นั้น หลักการของระบบ สร้างขึ้นจากแนวคิดของการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยการตัดสินใจ โดยให้ผู้ใช้โต้ตอบโดยตรงกับระบบ ทำให้สามารถวิเคราะห์ ปรับเปลี่ยนเงื่อนไขและกระบวนการพิจารณาได้ โดยอาศัยประสบการณ์ และ ความสามารถของผู้บริหารเอง ผู้บริหารอาจกำหนดเงื่อนไขและทำการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขต่างๆ ไปจนกระทั่งพบสถานการณ์ที่เหมาะสมที่สุดแล้วใช้เป็นสารสนเทศที่ช่วยตัดสินใจ รูปแบบของผลลัพธ์ อาจจะอยู่ในรูปของ รายงานเฉพาะกิจ รายงานการวิเคราะห์เพื่อตัดสินใจ การทำนาย หรือ พยากรณ์เหตุการณ์

๖. ระบบสารสนเทศสำหรับผู้บริหารระดับสูง (Executive Information System - EIS) เป็นระบบที่สร้างสารสนเทศเชิงกลยุทธ์สำหรับผู้บริหารระดับสูง ซึ่งทำหน้าที่กำหนดแผนระยะยาวและเป้าหมายของกิจการ สารสนเทศสำหรับผู้บริหารระดับสูงนี้จำเป็นต้องอาศัยข้อมูลภายนอกกิจกรรมเป็นอย่างมาก ยิ่งในยุคปัจจุบันที่เป็นยุค Globalization ข้อมูลระดับโลก

แนวโน้มระดับสากลเป็นข้อมูลที่จำเป็นสำหรับการแข่งขันของธุรกิจ ผลลัพธ์ของระบบนี้ มักอยู่ในรูปของการพยากรณ์/การคาดการณ์

๒.๒.๖ การประยุกต์ใช้ระบบภูมิสารสนเทศ

ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์หรือ Geographic Information System : GIS คือ กระบวนการทำงานเกี่ยวกับข้อมูลในเชิงพื้นที่ด้วยระบบคอมพิวเตอร์ที่ใช้กำหนดข้อมูลและสารสนเทศที่มีความสัมพันธ์กับตำแหน่งในเชิงพื้นที่ นอกจากนี้ยังสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ด้านเศรษฐกิจ เพื่อช่วยเหลือในการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ เช่น การวางแผนการใช้ทรัพยากรในการผลิต การวิเคราะห์ความพร้อมของวัตถุดิบและแรงงาน รวมถึงความต้องการของประชากรในแต่ละพื้นที่จากข้อมูลพื้นฐาน

ด้านคมนาคมขนส่ง GIS สามารถใช้ในการเพิ่มประสิทธิผลทางการคมนาคมขนส่ง เช่น การวางแผนเส้นทางการเดินรถประจำทาง การวางแผนการสร้างเส้นทางคมนาคม ทางรถไฟ ทางด่วน ทางเดินเรือและเส้นทางการบิน ฯลฯ ได้เป็นอย่างดีด้านสาธารณสุขภาคพื้นฐาน การจัดสาธารณสุขภาคพื้นฐานไปยังพื้นที่ต่างๆ ตามความต้องการของประชาชนนั้น GIS ได้เข้ามามีบทบาทอันสำคัญในการวางแผนในการสร้างถนน การเดินสายไฟฟ้า ท่อประปา รวมถึงการวางแผนในการบำรุงรักษาสาธารณสุขภาคพื้นฐานเหล่านี้

ด้านการสาธารณสุข การประยุกต์ใช้ GIS ในการบริหารจัดการภาครัฐกับงานทางด้านสาธารณสุข มีใช้กันอย่างแพร่หลายในต่างประเทศ เช่น การระบุตำแหน่งของผู้ป่วยโรคต่างๆ การวิเคราะห์การแพร่ของโรคระบาด หรือแนวโน้มการระบาดของโรค ซึ่งการประยุกต์ใช้ GIS จะช่วยให้ผู้บริหารสามารถวางแผนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาทางด้านสาธารณสุขได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นด้านการบริการชุมชน จะเกี่ยวข้องในส่วนของการให้บริการของรัฐกับประชาชนโดยทั่ว ๆ ไป ซึ่งประชาชนในแต่ละพื้นที่ จะมีความต้องการบริการจากภาครัฐกับประชาชนโดยทั่ว ๆ ไป ซึ่งประชาชนในแต่ละพื้นที่ จะมีความต้องการบริการจากภาครัฐแตกต่างกันไป การใช้ GIS จะช่วยให้ผู้บริหารทราบถึงความต้องการของ ประชาชนโดยการให้บริการสาธารณะได้อย่างเป็นพลวัตร

ด้านการบังคับใช้กฎหมายและการป้องกันอาชญากรรม มีการใช้กันอย่างแพร่หลาย เช่น การกำหนดจุดเสี่ยงต่อการเกิดอาชญากรรมเพื่อตั้งป้อมตำรวจ การวิเคราะห์พื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดอาชญากรรม โดยการบันทึกจุดที่เกิดอาชญากรรมไว้ แล้วนำมาวิเคราะห์หาพื้นที่เสี่ยง ซึ่งเจ้าหน้าที่ผู้รักษากฎหมายสามารถวางแผนให้มีความสำคัญกับบางพื้นที่ที่ต้องทำการดูแลเป็นพิเศษเพื่อลดปัญหาอาชญากรรมได้

ด้านการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดิน การประยุกต์ใช้ GIS เพื่อช่วยในการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดิน เป็นหนึ่งในกิจกรรมการประยุกต์ใช้ GIS ที่แพร่หลายที่สุด เพราะความสามารถในการวิเคราะห์ ประเมินผล ปล่อยให้เสนอข้อมูลต่างๆในเชิงพื้นที่ที่จำเป็นต่อการวางผังเมือง และการจัดการเมืองสามารถกระทำได้อย่างสะดวก ทั้งการวิเคราะห์และประเมินศักยภาพในการใช้ประโยชน์ของแต่ละพื้นที่

ด้านการจัดเก็บภาษี การประยุกต์ใช้ GIS เพื่อช่วยในการจัดเก็บภาษี โดยอาศัยข้อมูลแผนที่มาตราส่วนขนาดใหญ่ เช่น ๑:๑,๐๐๐ ซึ่งสามารถมองเห็นขอบเขตของอาคาร เพื่อใช้ในการนำเข้าสู่ข้อมูลการชำระภาษีอากร ซึ่งภาครัฐสามารถทำการติดตาม ตรวจสอบผลการจัดเก็บภาษีได้โดยสะดวก เพราะ ข้อมูลของสถานประกอบการ บ้านเรือน ฯลฯ ที่ชำระค่าภาษีอากรต่างๆ แล้วจะสามารถแสดงให้เห็นความแตกต่างได้โดยเฉดสีบนแผนที่ ทำให้สามารถค้นหา หรือติดตามการชำระภาษีอากรได้สะดวก และทำให้การจัดเก็บภาษีมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ด้านสิ่งแวดล้อม การประยุกต์ใช้ GIS เพื่อทดลองสร้างแบบจำลองทางด้านสิ่งแวดล้อม มีใช้กันอย่างแพร่หลายในต่างประเทศ เช่น การสร้างแบบจำลองสามมิติแสดงการถล่มของภูเขา ซึ่งการสร้างแบบจำลองใน GIS จะช่วยให้ผู้ใช้สามารถทำความเข้าใจกับลักษณะของพื้นที่ได้ง่าย และเป็นการเพิ่มการรับรู้แบบเสมือนจริงในรูปแบบของแบบจำลองสามมิติ ซึ่งช่วยลดความผิดพลาดในการตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้น ส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างดี

ด้านการจัดการภาวะฉุกเฉินและภัยพิบัติ สิ่งที่สำคัญมากที่สุดในการจัดการในสภาวะฉุกเฉิน คือ การรับรู้ข้อมูลต่างๆที่เกี่ยวข้องให้มากที่สุด เพื่อทำการตัดสินใจให้เร็วที่สุดผิดพลาดน้อยที่สุด และมีประสิทธิผลมากที่สุด GIS ช่วยให้ผู้ใช้งานสามารถเข้าถึงข้อมูลในเชิงพื้นที่ได้อย่างทั่วถึงในเวลาอันรวดเร็ว รวมถึงรายละเอียดต่างๆที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจำเป็นต่อมาตรการในการป้องกันแก้ไข นอกจากนี้ยังใช้ GIS วิเคราะห์ถึงผลกระทบต่างๆที่อาจเกิดขึ้นอยู่ในรัศมีของการได้รับผลกระทบจากสารพิษ เป็นต้น รวมทั้งวิเคราะห์ทิศทางวางแผนอพยพผู้คน เส้นทางในการเคลื่อนย้าย การขนส่ง และเพื่อกำหนดนโยบายและกลยุทธ์ในการป้องกัน การวางแผนการช่วยเหลือ ทำการวิเคราะห์หรือสร้างภาพจำลองของเหตุการณ์เพื่อหาสาเหตุได้ทันที ตามสภาพของข้อมูลที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละช่วงเวลา

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

๒.๓.๑ ที่มาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวนับเป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่ได้นำเอาวัฒนธรรมมาเป็นจุดขายเพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวอเมริกันและยุโรป ที่ต่างสนใจที่จะเรียนรู้วัฒนธรรม มรดกทางประวัติศาสตร์ เยี่ยมชมงานสถาปัตยกรรม และสัมผัสวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของคนในประเทศนั้น โดยเฉพาะประเทศในแถบเอเชียและแอฟริกา รวมถึงชื่อของที่ระลึกที่เป็นงานหัตถกรรม ผลงานฝีมือที่เกิดจากภูมิปัญญาของคนในประเทศนั้น การท่องเที่ยวในลักษณะดังกล่าวเรียกว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้น^{๒๔} ประกอบด้วย ประวัติศาสตร์และร่องรอยทางประวัติศาสตร์ โบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานสถาปัตยกรรมเก่าแก่ดั้งเดิม ศิลปะ หัตถกรรม ประติมากรรม ภาพวาด รูปปั้นและแกะสลัก ศาสนารวมถึงพิธีกรรมต่าง ๆ ทางศาสนา ดนตรี การแสดงละคร ภาพยนตร์

^{๒๔}บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, “การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน”, รายงานการวิจัย, (เชียงใหม่: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๒),

ภาษาและวรรณกรรม วิธีชีวิต เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย อาหาร ประเพณี วัฒนธรรมพื้นบ้าน เทศกาลต่าง ๆ ลักษณะงานและเทคโนโลยี รวมถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นที่นำมาใช้เฉพาะท้องถิ่นประเทศต่าง ๆ ได้เล็งเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในการสร้างรายได้ให้กับประเทศของตนอย่างมหาศาล จึงนำวัฒนธรรมมาเป็นส่วนหนึ่งในกลยุทธ์ของประเทศ เช่น ประเทศเกาหลีได้มีการจัดตั้งหน่วยงานอิสระที่สนับสนุนภาคเอกชนในการส่งออกสินค้าวัฒนธรรมซึ่งเราจะเห็นโฆษณาการท่องเที่ยวของเกาหลีที่เน้นการสัมผัสวัฒนธรรมและเทคโนโลยี รวมถึงการโฆษณาแฝงในภาพยนตร์ซีรีส์ต่าง ๆ ของเกาหลี ในขณะที่ประเทศสิงคโปร์ก็พยายามใช้ความหลากหลายของเชื้อชาติ เป็นจุดขายในการท่องเที่ยวเช่นกันภายใต้แนวคิดที่ว่า Uniquely Singapore โดยมีการฟื้นฟูแหล่งวัฒนธรรมดั้งเดิมของคนสิงคโปร์เชื้อชาติจีน อินเดียและมลายูในประเทศให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว สำหรับประเทศมาเลเซีย การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะเน้นความเป็นมุสลิม สำหรับนักท่องเที่ยวที่อยากสัมผัสมิติต่าง ๆ ของมุสลิม ยังมีประเทศอื่น ๆ อีกมากมายที่มีการจัดการการท่องเที่ยววัฒนธรรมอย่างเป็นระบบ เช่น จีน ประเทศในยุโรปและออสเตรเลีย ในขณะที่บางประเทศมีศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แต่ยังมีปัญหาในด้านการเมืองภายในประเทศ หรือยังไม่มีนโยบายที่ส่งเสริมด้านการท่องเที่ยว เช่น พม่า เวียดนาม ประเทศในแอฟริกาและตะวันออกกลาง เป็นต้น

๒.๓.๒ ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการเดินทางไปยังสถานที่ซึ่งแตกต่างไปจากถิ่นที่อยู่อาศัยตามปกติ โดยมีวัตถุประสงค์ในการเดินทางเพื่อหาความรู้และประสบการณ์จากวัฒนธรรมอื่น ๆ ซึ่งหมายความรวมถึงการเดินทางของบุคคลเพื่อสิ่งดึงดูดใจทางวัฒนธรรมที่ตนสนใจโดยเฉพาะ เช่น ประเพณี ศิลปะ การแสดงละคร เป็นต้น^{๒๙} การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประกอบด้วย ๓ ส่วนคือ การเดินทาง นักท่องเที่ยว และแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมซึ่งหมายถึง แหล่งประวัติศาสตร์ พิพิธภัณฑ์ ทัศนศิลป์ การแสดงศิลปะ อนุสาวรีย์ สิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ศิลปหัตถกรรม งานเฉลิมฉลอง และเทศกาลต่าง ๆ โดยนักท่องเที่ยวมีจุดมุ่งหมายในการเดินทางเพื่อได้รับประสบการณ์และความสนใจในวัฒนธรรม^{๓๐} ยังหมายถึงการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการเดินทางไปยังสถานที่ซึ่งมีเสน่ห์ดึงดูดใจนักท่องเที่ยว โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อต้องการเยี่ยมชมวิถีชีวิตและขนบธรรมเนียมประเพณีของคนท้องถิ่นนั้นที่มีความแตกต่างกัน รวมถึงร่องรอยการดำเนินชีวิตของผู้คนในอดีต^{๓๑}

นอกจากนี้นักวิชาการชาวไทยยังให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึง การเดินทางของผู้คนหรือกลุ่มคนจากสถานที่ที่อยู่ประจำไปยังท้องถิ่นอื่นเพื่อชื่นชมกับเอกลักษณ์ความงามทางวัฒนธรรมของกลุ่มชนอื่นโดยจะต้องเคารพในวัฒนธรรมของกันและกัน

^{๒๙}Richards, G., *The social context of cultural tourism*. In Richards, G. (ed.) *Cultural Tourism in Europe*, (Wallingford: CAB International, 1997), pp.47-70.

^{๓๐}Tighe, A. J., *Research on Cultural Tourism In the United States*. In *Proceedings of the Travel and Tourism Research Association twenty-second annual conference*, California, 1991), pp.387-391.

^{๓๑}Fridgen, J., *Dimensions of Tourism*. East Lansing, (MI : Educational Institute, 1991).

เพื่อก่อให้เกิดมิตรภาพ ความรู้ ความเข้าใจ และความซาบซึ้งตรึงใจในวัฒนธรรมของชุมชนนั้น ๆ^{๓๒} การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวเพื่อศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นต่าง ๆ และเป็นการศึกษาวิถีชีวิตความเป็นอยู่ เช่น โบราณสถาน ศิลปะ หรือการแสดงต่าง ๆ เป็นต้น^{๓๓} การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้ผู้อื่นโดยวิธีการศึกษาประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตผู้คนผ่านการเดินทางท่องเที่ยวแล้วย้อนกลับมามองตนเองเพื่อทำความเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ในโลกที่มีความเกี่ยวโยงพัวพัน^{๓๔} และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการเดินทางท่องเที่ยวโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการความรู้หรือประสบการณ์ในวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ของแหล่งท่องเที่ยวที่ไปเยือน ในขณะที่เดียวกันก็ได้รับความเพลิดเพลินร่วมอยู่ด้วย^{๓๕}

จากความหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่หน่วยงานและนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ข้างต้น สรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อศึกษาหาความรู้และเยี่ยมชมสถานที่หรือสิ่งดึงดูดใจที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมที่แสดงถึงเอกลักษณ์และสะท้อนให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองจากอดีตจนถึงปัจจุบันเช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ วัตถุ พิพิธภัณฑสถาน อนุสาวรีย์ ประเพณี และเทศกาลต่าง ๆ รวมถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชนกลุ่มอื่นเช่น การแต่งกาย ภาษาที่ใช้สื่อสาร และอาหารการกิน เป็นต้น

๒.๓.๓ แนวคิดหลักเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา^{๓๖} กล่าวว่า แนวคิดของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมก็เหมือน แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยได้รับการตอบสนองเป็นอย่างดีทั้งภาครัฐและเอกชนในการตระหนักถึงการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม จึงก่อให้เกิดกระแสเรียกร้องหลัก ๓ ประการดังต่อไปนี้

๑. กระแสความต้องการของชาวโลกให้เกิดจิตสำนึกการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว เป็นกระแสความต้องการของประชาชนทั่วโลกให้เกิดการสร้างจิตสำนึกในแง่การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมระดับท้องถิ่นจนถึงขอบข่ายกว้างขวางไปทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอนุรักษ์ระบบนิเวศเพื่อคงความหลากหลายทางชีวภาพไว้

๒. กระแสความต้องการของนักท่องเที่ยวให้เกิดการเรียนรู้ในแหล่งท่องเที่ยวเป็นกระแส ความต้องการที่มีมากขึ้นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ต้องการได้รับความรู้ความเข้าใจเรื่องการ

^{๓๒}บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์วิชาการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ๒๕๔๘), หน้า ๓๔.

^{๓๓}ชูเกียรติ นพเกตุ, การท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมท่องเที่ยว, (เชียงใหม่ : คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, ๒๕๕๔), หน้า ๘๗.

^{๓๔}ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, โครงการวิถีทรรศน์ วิถีไทย การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม, (กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชิ่ง, ๒๕๔๐), หน้า ๕๖.

^{๓๕}พลอยศรี โปราณานนท์, การท่องเที่ยวเบื้องต้น, (เชียงใหม่ : คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๐), หน้า ๘๗.

^{๓๖}บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : เพรส แอนด์ดีไซน์, ๒๕๕๕), หน้า ๓๔.

ท่องเที่ยว มากกว่าความสนุกเพลิดเพลินเพียงอย่างเดียว เพื่อสร้างความพึงพอใจให้นักท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่

๓. กระแสความต้องการของชุมชนท้องถิ่นในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว เป็นกระแสความต้องการของชุมชนท้องถิ่นที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อเป็น หลักประกันให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นไปในทิศทางที่ถูกต้อง และชุมชนท้องถิ่นยอมรับในผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่จะได้รับ เพื่อให้เกิดการกระจายรายได้ที่เหมาะสม

จากกระแสดังกล่าวก่อให้เกิดการตื่นตัวในการพัฒนาการท่องเที่ยวทางเลือกใหม่ ขึ้นเพื่อมาทดแทนหรือแข่งขันกับการท่องเที่ยวแบบประเพณีนิยม จึงเป็นสาเหตุสำคัญให้เกิดการประชุมนานาชาติด้านสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาอย่างยั่งยืนขึ้น ณ เมืองแวนคูเวอร์ ประเทศแคนาดา เมื่อเดือน มีนาคม ปี ค.ศ. ๑๙๙๐ (พ.ศ. ๒๕๓๕) จากผลของการประชุมครั้งนี้ได้ให้ความหมายของ การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนไว้ว่า เป็นการพัฒนาที่สามารถตอบสนองความต้องการของ นักท่องเที่ยวและเจ้าของท้องถิ่น ในขณะเดียวกันก็ปกป้องและสงวนรักษาโอกาสต่าง ๆ ของอนุชน รุ่นหลัง ซึ่งความหมายรวมถึงการจัดการทรัพยากรเพื่อสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม และ สุนทรียภาพ พร้อมกับรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม และระบบนิเวศได้ด้วย จากหมายดังกล่าว สามารถนำมาแปลเป็นหลักการเบื้องต้น และสร้างกรอบนโยบายและแนวทางปฏิบัติของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน จึงทำให้ประเทศต่างคิดหารูปแบบการท่องเที่ยวใหม่ เพื่อไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นเหตุให้มีการประชุม Earth Summit ขึ้นที่กรุงริโอเดอจาเนโร ประเทศบราซิล เมื่อวันที่ ๑๔ มิถุนายน ค.ศ. ๑๙๙๒ (พ.ศ. ๒๕๓๕) ในที่ประชุมมุ่งเน้นความสนใจทั่วโลกสู่ประเด็นเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และสรุปบทเรียนเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ผ่านมา เพื่อมุ่งสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนและได้มีการลงนาม อันเป็นที่เกิดแนวคิดของ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเชิงวัฒนธรรม

๒.๓.๔ หลักของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

หลักของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่สำคัญมีดังต่อไปนี้^{๓๗}

๑. เป็นการท่องเที่ยวที่มีการศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความสำคัญ คุณค่า ประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของทรัพยากรวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยวนั้น เพื่อเป็นข้อมูลให้นักท่องเที่ยวในการเพิ่มคุณค่าของประสบการณ์ในการเข้าชม ในขณะเดียวกันก็จะก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น

๒. เป็นการท่องเที่ยวที่มีการปลูกฝังสร้างจิตสำนึกของคนในชุมชนท้องถิ่นให้เกิดความรัก ห่วงแหน รักษา และดึงชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรของตนด้วย และได้รับประโยชน์ตอบแทนจากการท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การจ้างงาน การบริการนำเที่ยว การให้บริการขนส่ง การให้บริการที่พัก การขายสินค้าที่ระลึก เป็นต้น

^{๓๗} ดร.ชฎิณี เอ็มพันธุ์, การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ใน เอกสารชุดฝึกอบรมทางไกลหลักสูตร การจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๖), หน้า ๗๖.

๓. เป็นการท่องเที่ยวที่มีการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดความเข้าใจในวัฒนธรรมและได้รับความเพลิดเพลิน พร้อมทั้งสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

๔. เป็นการท่องเที่ยวที่มีการเคารพวัฒนธรรมของเพื่อนบ้าน หรือของชุมชนอื่น รวมทั้ง เคารพในวัฒนธรรม ศักดิ์ศรี และผู้คนของตนเองด้วย ลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญมีอยู่ ๙ ประการ คือ^{๓๘}

๑. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ให้ความสำคัญกับ ประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ศิลปวัฒนธรรมและประเพณี โดยยึดหลักที่ว่าต้องอนุรักษ์ทรัพยากร ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไว้ให้ดีที่สุด เพื่อสามารถสืบต่อถึงอนุชนรุ่นหลัง

๒. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่มีการจัดการอย่างยั่งยืนทั้งเชิงเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยยึดหลักที่ว่าด้วยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือกระทบน้อยที่สุด

๓. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ให้อะไรซึ่งวิถีชีวิต ของท้องถิ่นในแง่สังคมและวัฒนธรรม โดยยึดหลักที่ว่าต้องให้เป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวที่ต้องการศึกษาความแตกต่างทางด้านสังคมและวัฒนธรรมอันหลากหลาย

๔. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ให้ความรู้แก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งนักท่องเที่ยว ผู้ดูแลแหล่งท่องเที่ยว ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวและประชาชน ในท้องถิ่น โดยยึดหลักที่ว่าต้องให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้รับความรู้และประสบการณ์จาก การท่องเที่ยว พร้อมทั้งมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

๕. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมและได้รับผลประโยชน์ โดยยึดหลักที่ว่าต้องให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการ แหล่งท่องเที่ยวและได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว อันจะเป็นการกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่น

๖. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่มีการตลาดของ การบริการท่องเที่ยวครบตามเกณฑ์แห่งการอนุรักษ์อย่างแท้จริง โดยยึดหลักที่ว่าต้องให้ธุรกิจท่องเที่ยวเน้นในเรื่องอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

๗. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ให้ นักท่องเที่ยวเกิด ความพึงพอใจ เพิ่มคุณค่าของประสบการณ์ที่ได้รับ ทำให้ต้องการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำอีก โดยยึด หลักที่ว่าต้องมีกิจกรรมท่องเที่ยวตรงตามความคาดหวังของนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

๘. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่คำนึงถึงขีดความสามารถรองรับของพื้นที่ และความสะอาดของพื้นที่ โดยยึดหลักที่ว่าต้องไม่เกินขีด

^{๓๘}พจนา สนวนศรี, คู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism Handbook), (กรุงเทพมหานคร : โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ, ๒๕๔๖), หน้า ๔๓.

ความสามารถรองรับของพื้นที่ในทุกๆด้าน และต้องดูแลรักษาความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยวอยู่เสมอ

๙. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่คำนึงถึงความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว โดยยึดหลักที่ว่าต้องป้องกันรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวอย่างเข้มงวดเพื่อให้นักท่องเที่ยวอบอุ่นใจ

๒.๓.๕ องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา^{๓๙} การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้ผู้อื่น และย้อนกลับมามองตัวเองอย่างเข้าใจในสรรพสิ่งของโลกที่ไม่สามารถแยกตัวออกจากกันได้ ต้อง พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ฉะนั้นองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญจึงควรมี ๖ ด้านดังต่อไปนี้

๑. องค์ประกอบด้านแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว ทางวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น อันประกอบด้วยสิ่งดึงดูดใจ ๑๐ ประการคือ

๑.๑ ประวัติศาสตร์และร่องรอยทางประวัติศาสตร์ที่ยังปรากฏให้เห็น

๑.๒ โบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานต่าง ๆ

๑.๓ งานสถาปัตยกรรมเก่าแก่ดั้งเดิมในท้องถิ่นและสิ่งปลูกสร้าง ผังเมืองรวมทั้งซาก ปrikhakpang

๑.๔ ศิลปะ หัตถกรรม ประติมากรรม ภาพวาด รูปปั้น และแกะสลัก

๑.๕ ศาสนารวมถึงพิธีกรรมต่าง ๆ ทางศาสนา

๑.๖ ดนตรี การแสดงละคร ภาพยนตร์ มหรสพต่าง ๆ

๑.๗ ภาษา และวรรณกรรม รวมถึงระบบการศึกษา

๑.๘ วิถีชีวิต เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย การทำอาหาร ขนบธรรมเนียมการรับประทานอาหาร

๑.๙ ประเพณี วัฒนธรรมพื้นบ้าน ขนบธรรมเนียม และเทศกาลต่าง ๆ

๑.๑๐ ลักษณะงานหรือเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่มีการนำมาใช้เฉพาะท้องถิ่น

๒. องค์ประกอบด้านกระบวนการศึกษาสิ่งแวดล้อม เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการ ศึกษาสิ่งแวดล้อมโดยมีการศึกษาเรียนรู้สภาพแวดล้อมและระบบนิเวศในแหล่งท่องเที่ยวทาง วัฒนธรรม เพื่อปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องในการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมให้แก่ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

๓. องค์ประกอบด้านธุรกิจท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวที่มีการให้บริการทางการท่องเที่ยว โดยผู้ประกอบการท่องเที่ยวเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว และได้ผลตอบแทนในกำไร ธุรกิจท่องเที่ยว ซึ่งผู้ประกอบการท่องเที่ยวจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษา อีกทั้งช่วย อนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

^{๓๙}บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : เพรส แอนด์ดีไซน์, ๒๕๕๕), หน้า ๓๘-๓๙.

๔. องค์ประกอบด้านการตลาดท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการตลาด ท่องเที่ยวคุณภาพ โดยแสวงหานักท่องเที่ยวคุณภาพให้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยว ทางวัฒนธรรม เพื่อให้ นักท่องเที่ยวคุณภาพได้รับรู้และได้ประสบการณ์จากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างพึงพอใจ อีกทั้งช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

๕. องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น เป็นการตลาดท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยให้ชุมชนท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมนั้นมีส่วนร่วมในการพัฒนาหรือจัดการการท่องเที่ยวอย่างเต็มรูปแบบ และได้รับผลประโยชน์ตอบแทนเพื่อกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น และยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนท้องถิ่น

๖. องค์ประกอบด้านการสร้างจิตสำนึกแก่ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยว ที่ต้องคำนึงถึงการปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องทางการท่องเที่ยวแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยมีการให้ความรู้และสื่อความหมายในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ ทุกฝ่ายเกิดความรักความหวงแหนทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ประเภทของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมการการท่องเที่ยวชม โบราณสถาน ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่นต่าง ๆ เพื่อได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน อีกทั้งศึกษาความเชื่อ พิธีกรรมต่าง ๆ เพิ่มขึ้น ในขณะเดียวกันก็มีจิตสำนึกต่อการรักษา สภาพแวดล้อมและวัฒนธรรม โดยให้ชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยวด้วย โดยแบ่งการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นประเภทได้ ๕ ประเภท คือ

๑. การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยว ไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์ เพื่อชื่นชมและเพลิดเพลินในสถานที่ท่องเที่ยว โดยได้รับความรู้และความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์และโบราณคดีในท้องถิ่นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยที่ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว

๒. การท่องเที่ยวงานวัฒนธรรมและประเพณี (Cultural and Traditional Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อชมงานศิลปวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ ที่ชาวบ้านในท้องถิ่น นั้น ๆ จัดขึ้น เพื่อให้ได้รับความเพลิดเพลินตื่นตาตื่นใจในสุนทรีย์ศิลปะและศึกษาความเชื่อ การยอมรับนับถือ การเคารพพิธีกรรมต่าง ๆ อีกทั้งได้รับความรู้ความเข้าใจต่อสภาพสังคมและ วัฒนธรรม มีประสบการณ์ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น บนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อ การรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมใน การจัดการการท่องเที่ยว

๓. การท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตชนบท (Rural Tourism/ Village Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวในหมู่บ้านชนบทที่มีลักษณะวิถีชีวิต และผลงานสร้างสรรค์ที่มีเอกลักษณ์ พิเศษโดดเด่น เพื่อให้ได้รับความเพลิดเพลิน ได้ความรู้ ดูผลงานสร้างสรรค์ และภูมิปัญญาพื้นบ้าน อีกทั้งมีความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น บนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อ การรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมใน การจัดการการท่องเที่ยว

๔. การท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Sport Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังสถานที่ ออกกำลังกายหรือเล่นกีฬาหรือแข่งขันการกีฬา โดยมีกิจกรรมการท่องเที่ยวในรูปแบบของการจัด รายการกีฬาตามเส้นทางที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมกีฬาได้สนุกสนาน เพลิดเพลินกับการออกกำลังกายหรือเล่นกีฬาหรือการแข่งขันกีฬา ในขณะเดียวกันก็ได้ไปยังแหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทางรายการกีฬา ทำให้ได้รับความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ใหม่ๆ เพิ่มขึ้น บนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่า

๕. การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางวัฒนธรรม (Cultural Health Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยมีกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพหรือฟื้นฟูสุขภาพทางวัฒนธรรม เช่น การนวดตัว นวดฝ่าเท้า การอบสมุนไพร การประคบสมุนไพร การฝึกกายบริหาร การฝึกสมาธิ เป็นต้น เพื่อเสริมสร้างสุขภาพและคุณภาพชีวิตของนักท่องเที่ยว บนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว

๒.๓.๖ ประเภทของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบ่งออกเป็น ๕ ประเภท คือ^{๔๐}

๑. การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์ เพื่อชื่นชมและเพลิดเพลินในสถานที่ท่องเที่ยว โดยได้รับความรู้ความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์และโบราณคดีในท้องถิ่นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม

๒. การท่องเที่ยวงานวัฒนธรรมและประเพณี (Cultural and Traditional Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อชมงานศิลปวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ ที่ชาวบ้านในท้องถิ่นนั้น ๆ จัดขึ้นเพื่อให้ได้รับความเพลิดเพลินตื่นตาตื่นใจในสุนทรียะศิลป์ และศึกษาความเชื่อ การยอมรับนับถือ การเคารพพิธีกรรมต่าง ๆ อีกทั้งได้รับความรู้ความเข้าใจต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรมมีประสบการณ์ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม

๓. การท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตชนบท (Rural Tourism/Village Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวในหมู่บ้านชนบทที่มีลักษณะวิถีชีวิตและผลงานสร้างสรรค์ที่มีเอกลักษณ์พิเศษโดดเด่น เพื่อให้ได้รับความเพลิดเพลิน ได้ความรู้ ดูผลงานสร้างสรรค์ และภูมิปัญญาพื้นบ้านอีกทั้งมีความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม

๔. การท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Sport Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังสถานที่ออกกำลังกาย เล่นกีฬา หรือแข่งขันการกีฬา โดยมีกิจกรรมท่องเที่ยวในรูปแบบของการ

^{๔๐} บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์วิชาการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ๒๕๔๘), หน้า ๔-๕.

จัดรายการกีฬาตามเส้นทางที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ เพื่อให้ผู้ร่วมกิจกรรมกีฬาได้สนุกสนานเพลิดเพลินกับการออกกำลังกาย เล่นกีฬา หรือแข่งขันกีฬา ทำให้ได้รับความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น

๕. การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางวัฒนธรรม (Cultural Health Tourism)

หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยมีกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพหรือฟื้นฟูสุขภาพทางวัฒนธรรม เช่น การนวดตัว การนวดฝ่าเท้า การอบสมุนไพร การประคบสมุนไพรการฝึกกายบริหาร และการฝึกสมาธิ เป็นต้น เพื่อสร้างเสริมสุขภาพและคุณภาพชีวิตของนักท่องเที่ยว

๒.๓.๗ ทรัพยากรท่องเที่ยว

ทรัพยากรการท่องเที่ยว สามารถแบ่งย่อยเป็นประเภทต่าง ๆ ได้หลายรูปแบบตาม แนวความคิดและวัตถุประสงค์แต่ในที่นี้ขอแบ่งประเภททรัพยากรการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดความเข้าใจในภาพรวมของการท่องเที่ยวออกเป็น ๒ ลักษณะ โดยยึดเป้าหมายการไปชมของนักท่องเที่ยวเป็นหลัก คือ^{๔๑}

๑. ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ได้แก่ สภาพภูมิอากาศ และทรัพยากรธรรมชาติ เช่น น้ำตก ภูเขา ทะเล ป่าไม้ ฯลฯ ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น แต่ทรัพยากรทั้งสองลักษณะต่างก็ต้องมีต้นทุนในการดูแลรักษาเหมือนกัน คุณภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติจำเป็นต้องได้รับการดูแลรักษาในรูปแบบของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน รวมทั้งการวางมาตรฐานการดูแลรักษาทรัพยากรดังกล่าวเนื่องจากกิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นสิ่งเปราะบางได้

๒. ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ ทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านประวัติศาสตร์ทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมและสังคม และทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านบันเทิงและเพลิดเพลิน

๒.๑ ทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านประวัติศาสตร์ประวัติศาสตร์คือวัฒนธรรม วิถีชีวิต หรือเหตุการณ์ที่สืบสานกันมาตั้งแต่อดีต โดยส่วนใหญ่การนำเสนอประวัติศาสตร์ในรูปแบบของทรัพยากรการท่องเที่ยวจะอยู่ในรูปของโบราณสถาน โบราณวัตถุและสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับสิ่งเหล่านี้คือ

๒.๑.๑ สงคราม เช่น กำแพงเบอร์ลินที่กั้นระหว่างเบอร์ลินตะวันออกและเบอร์ลิน ตะวันตกในเยอรมนีและสะพานข้ามแม่น้ำแควจังหวัดกาญจนบุรี เป็นต้น

๒.๑.๒ ศาสนา เช่น บุโรบูโด ในอินโดนีเซีย พุทธคยา ในอินเดีย นครวัด นครธม ในกัมพูชา

^{๔๑}วรรณภา วงษ์วานิช, ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, ๒๕๔๖), หน้า ๓๔-๓๗.

๒.๑.๓ ผู้คนที่อาศัยในท้องถิ่น เช่น บ้านวิลเลียม เช็คสเปียร์ในอังกฤษ อนุสาวรีย์ ท้าวสุรนารีจังหวัดนครราชสีมา

๒.๑.๔ ขนชั้นการปกครอง (รัฐบาลหรือพระมหากษัตริย์) เช่น อาคารรัฐสภาของ สหรัฐอเมริกาในกรุงวอชิงตัน ดีซี พระราชวังบัคกิงแฮม ในอังกฤษ พระราชวังบางปะอิน ในจังหวัด พระนครศรีอยุธยา เป็นต้น

๒.๒ ทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมและสังคม แต่ละประเทศต่างก็มี วัฒนธรรมและวิถีชีวิตทางสังคมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ ทั้งที่เป็นรูปธรรม ได้แก่ ลักษณะความเป็นอยู่ของผู้คน ภาษา เทศกาล ประเพณีพิธีกรรมทางศาสนา ศิลปหัตถกรรม การแต่งกาย การละเล่น การบันเทิงต่างๆ สภาพบ้านเรือน เป็นต้นและที่เป็นนามธรรม ที่แสดงออกทางด้านความคิด ความเชื่อ ทศนคติภูมิปัญญาชาวบ้าน เป็นต้น

๒.๓ ทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านบันเทิงและความเพลิดเพลิน ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทนี้ หมายถึง สถานที่หรือกิจกรรมที่สร้างความบันเทิงและความเพลิดเพลินให้แก่ นักท่องเที่ยวทุกประเภท อาทิสวนสาธารณะ สวนสนุก แหล่งบันเทิงยามค่ำคืน โรงละคร โรงภาพยนตร์ เป็นต้น

๒.๓.๗ การวิเคราะห์ทรัพยากรการท่องเที่ยว

การวิเคราะห์ทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อประเมินศักยภาพ และจัดระดับ ทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยวหมายถึง การวิเคราะห์จุดเด่นที่มีเอกลักษณ์ของทรัพยากรภายในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อจะได้ วิเคราะห์ความเหมาะสมต่อการกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมท่องเที่ยว ทำให้ โดยมีการกำหนด ตัวชี้วัดเพื่อพิจารณาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว โดยกำหนดระดับการให้คะแนน จากมากที่สุดถึง น้อยที่สุดดังตัวอย่างต่อไปนี้^{๔๒}

๑. ชนิดของแหล่งท่องเที่ยว เป็นการพิจารณาสภาพทั่วไปของแหล่งท่องเที่ยว ความ เกี่ยวเนื่องของระบบนิเวศในพื้นที่ โอกาสในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยว เช่น กำหนดให้แหล่งท่องเที่ยว ธรรมชาติหรือวัฒนธรรมที่สมบูรณ์ได้คะแนนเท่ากับ ๕ และแหล่งท่องเที่ยวที่มีการปรับปรุงแก้ไขสภาพ ของพื้นที่เพื่อรองรับการท่องเที่ยวเล็กน้อยได้คะแนน ๔ เป็นต้น

๒. ลักษณะของแหล่งท่องเที่ยว เป็นการพิจารณาจากสภาพโดยทั่วไปใน ๓ ปัจจัยคือ ระบบนิเวศภายในแหล่งท่องเที่ยว ความโดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์และการมี องค์ประกอบที่ หลากหลาย เช่น มีโบราณสถานในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ ความเหมาะสมของ ทรัพยากรในการ จัดการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวให้คงสภาพสมบูรณ์อย่างยาวนาน ซึ่งมี แนวทางปฏิบัติดังนี้

^{๔๒}รสิกา อังกูร, คู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยวกระทรวง การท่องเที่ยวและกีฬาร่วมกับมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, (นนทบุรี : โรงพิมพ์อัมรินทร์พรินท์ติ้ง, ๒๕๕๒), หน้า ๕๒.

๒.๑ ไม่ปรับสภาพของสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติให้เปลี่ยนไปจากเดิมจนด้อย คุณค่าลง เช่น ไม่นำการสร้างที่พักแรมหรือรีสอร์ทในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติให้มากหรือมี นักท่องเที่ยวเข้าไปท่องเที่ยวกันอย่างหนาแน่น จะทำให้สูญเสียความเป็นธรรมชาติ

๒.๒ ไม่ก่อให้เกิดมลพิษสิ่งแวดล้อมขึ้นในแหล่งท่องเที่ยว เช่น ไม่ทิ้งขยะไม่เผาขยะ และปล่อยให้ขยะตกค้างในแหล่งท่องเที่ยว แต่ควรสร้างหรือวางถังขยะให้กลมกลืนกับสภาพของ แหล่งท่องเที่ยวและควรขนขยะออกไปกำจัดนอกแหล่งท่องเที่ยว

๒.๓ ไม่รุกราน ทำลายโบราณสถาน และสถานที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ เช่น ไม่เข้าไปอยู่อาศัยใกล้กับพื้นที่ที่เป็นกำแพงดินหรือกำแพงเมืองโบราณ ไม่ถมหรือปรับพื้นที่ที่เป็นคู เมืองโบราณเพื่อก่อสร้างอาคารบ้านเรือน

๒.๔ ไม่ทำลายทรัพยากรทุกชนิดที่อยู่ในสถานที่ท่องเที่ยว เช่น ไม่เหยียบย่ำและเด็ด ดอกไม้ในป่า ไม่เก็บหินในแหล่งท่องเที่ยวไปเป็นของที่ระลึกไม่ขีดเขียนผนังถ้ำและทำลายหินงอกหินย้อยในถ้ำให้แตกหักไม่ล่าสัตว์และเผาป่าในเขตหวงห้าม

๒.๕ อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นเอาไว้และถ่ายทอดให้ คนรุ่นหลังสืบต่อกันไป เช่น การอนุรักษ์ศิลปะการทอผ้าไหมของอำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น การ รักษาประเพณีบุญบั้งไฟของจังหวัดยโสธร

การพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวจะต้องระมัดระวังไม่ให้เกิดผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยว และไม่ชักนำให้คนเข้าไปในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติมากเกินไปจนเกินขีดความสามารถในการ รองรับของพื้นที่และต้องรักษาสภาพธรรมชาติเดิมเอาไว้ให้ได้มากที่สุด โดยมีแนวทางดังนี้

๑. สร้างสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ให้มีความกลมกลืนกับบรรยากาศของสถานที่ ท่องเที่ยวและคำนึงถึงความจำเป็นในการก่อสร้างและการใช้งานต้องไม่ก่อให้เกิดมลพิษสิ่งแวดล้อม เช่น การสร้างถนนเข้าสู่สถานที่ท่องเที่ยว และที่พักแรม ร้านอาหาร สถานที่นั้นหนนาการจะต้องไม่ก่อให้เกิดฝุ่นละออง เสียงดัง น้ำเสียและขยะตกค้างในสถานที่ท่องเที่ยว

๒. ดูแลรักษาความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยวในการชมสถานที่ เช่น การสร้างสะพาน การสร้างบันได การสร้างรั้วกั้นบริเวณทางเดินหรือน้ำตกที่อาจก่อให้เกิดอันตรายการติดดวงไฟให้แสงสว่างในถ้ำหรือให้ยืมตะเกียงเพื่อเดินชมในถ้ำ ผู้ดำเนินการต้องพิจารณาว่าการก่อสร้างหรือการติดตั้ง ดวงไฟต้องไม่ทำลายทัศนียภาพของแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ ให้เสียไป

๓. จัดทำป้ายบอกทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ในท้องถิ่นให้ชัดเจน สวยงาม เห็นได้ ง่าย และบำรุงรักษาให้อยู่ในสภาพใช้งานได้หรืออาจทำแผนที่ที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวและ แนะนำสถานที่ท่องเที่ยวที่อยู่ใกล้เคียง เพื่อให้นักท่องเที่ยวมีความรู้สึว่าการเดินทางมาเที่ยวในพื้นที่ แห่งนั้นคุ้มค่า เพราะสามารถเที่ยวชมสิ่งต่างๆ ได้หลายอย่างและยังเป็นการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวใน ท้องถิ่นอีกด้วย

๔. แสวงหาสถานที่ที่มีความสวยงาม โดดเด่น ศิลปวัฒนธรรม และประเพณีประจำท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ เพื่อพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ เป็นการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเที่ยวชมและใช้จ่ายเงินภายในท้องถิ่น

๕. ให้ความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐในการบูรณะโบราณสถาน และดูแลแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในท้องถิ่นให้อยู่ในสภาพดีมีการจัดระเบียบการเข้าชม การบริการสถานที่จอดรถฟรีถ้าต้องมีการเก็บเงินค่าบำรุงต่าง ๆ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องเก็บค่าบำรุงในอัตราที่เป็นธรรม

เพื่อให้การท่องเที่ยวได้รับการพัฒนาอย่างยั่งยืนแล้วผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวควรให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมทางการท่องเที่ยว ทั้งส่วนที่เป็นปัจจัยหรือองค์ประกอบภายใน และปัจจัยหรือองค์ประกอบภายนอก ดังนี้

๑. กำหนดนโยบายและแผนการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว โดยคำนึงถึง คุณภาพแหล่งท่องเที่ยว ผลประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมที่จะเกิดขึ้นกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง กับ อุตสาหกรรม ท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักท่องเที่ยว โดยต้องสอดคล้องกับความรู้และประสบการณ์ที่ดีและเหมาะสมตามพื้นฐานของนักท่องเที่ยว

๒. สนับสนุนชุมชนและสาธารณชนในการมีบทบาท และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ บริหาร จัดการ และได้รับผลประโยชน์จากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โดยมุ่งหวังการพัฒนาเศรษฐกิจ และ สังคมของชุมชนเป็นสำคัญ

๓. ให้ความสำคัญกับการพัฒนาสิ่งแวดล้อมความสะอาดทางการท่องเที่ยวเท่าที่จำเป็น โดยยึดหลักการพัฒนาที่ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวในแต่ละพื้นที่ ทั้งนี้ แหล่งท่องเที่ยว ประเภทธรรมชาตินั้น ควรคำนึงถึงการพัฒนาสิ่งแวดล้อมประเภทถาวรวัตถุโดยต้องหลีกเลี่ยงการก่อสร้างที่ขัดแย้งกับธรรมชาติรวมทั้งเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้จากธรรมชาติด้วยตนเองส่วนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นนั้นควรให้ความสนใจเกี่ยวกับความเปราะบางของทรัพยากรการท่องเที่ยว นั้น ๆ โดยต้องหลีกเลี่ยงกิจกรรมที่ขัดแย้งกับกิจกรรมการท่องเที่ยว

๔. พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ เพื่อกระจายโอกาสการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไปยังชุมชนที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยว ทั้งนี้การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าวต้องได้รับความร่วมมือจากชุมชนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชน เพื่อสร้างความเข้มแข็งในการพัฒนาแหล่ง ท่องเที่ยวดังกล่าว

๕. ติดตามตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับแหล่งท่องเที่ยว ทรัพยากรการท่องเที่ยว ชุมชน ท้องถิ่น ตลอดจนทัศนคติและความต้องการของนักท่องเที่ยว ทั้งนี้ผลที่ได้รับจากการประเมินผล ติดตามตรวจสอบดังกล่าวจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปรับเปลี่ยน และการกำหนดนโยบายและแผนการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวให้มีความทันยุคทันสมัย และเหมาะสมอยู่เสมอ

๖. พัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว และสาขาวิชาชีพอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อรองรับ การขยายตัวของ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โดยให้ความสำคัญกับการศึกษาในทุกๆระดับที่เกี่ยวข้อง กับ อุตสาหกรรม ท่องเที่ยวและกำหนดกลุ่มเป้าหมายทั้งในระดับรากหญ้า ระดับปฏิบัติงาน และใน ระดับ ผู้กำหนดนโยบาย

๗. ส่งเสริมสนับสนุน และประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวของประเทศไทยไป ยัง ต่างประเทศ ทั้งนี้เพื่อสร้างโอกาสให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวที่สำคัญ ทั้งในระดับ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้และในระดับโลก ทั้งนี้ต้องให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมในทุก ด้าน เพื่อรองรับการขยายตัวของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

๘. ควบคุมดูแล และป้องกันแก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ และ ทรัพยากร การท่องเที่ยว ปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อม และปัญหาสังคม ควบคู่กับการพัฒนา อุตสาหกรรมท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม คุณภาพชีวิตทั้งของ ชุมชนท้องถิ่น และนักท่องเที่ยว

๒.๓.๘ ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism Resource) หมายถึง สิ่งที่มีในแหล่ง ท่องเที่ยวซึ่งอาจจะเป็นสถานที่ธรรมชาติ สิ่งสร้างขึ้นมา สิ่งที่มีอยู่ดั้งเดิม ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมภูมิปัญญาชาวบ้าน หรือกิจกรรมที่มีอยู่ในสถานที่นั้น ๆ ซึ่งโดยทั่วไปทรัพยากรการ ท่องเที่ยวสามารถจำแนกได้เป็น ๒ ประเภทใหญ่ คือ^{๔๓}

๑. ทรัพยากรการท่องเที่ยวตามธรรมชาติ (Natural Tourism Resources)

เป็นทรัพยากรที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น ภูเขา แม่น้ำ ทะเล ทะเลสาบ ถ้ำ สัตว์ป่า เกาะแก่ง เป็นต้น ซึ่งทรัพยากรเหล่านี้จะมีความสวยงามโดดเด่นแปลกตาดึงดูดใจของ นักท่องเที่ยวที่สนใจให้มาท่องเที่ยว

๒. ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น (Man-made Tourism Resources)

เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ไม่ได้เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติแต่เกิดขึ้นมา จากฝีมือของมนุษย์ทรัพยากรประเภทนี้อาจสร้างหรือกำหนดมาจากวิถีการดำรงชีวิตของมนุษย์ วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี หรือแม้แต่ศิลปกรรมและ สถาปัตยกรรม โดยทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นสามารถแบ่งได้เป็น ๒ ประเภท คือ

๒.๑ ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เป็นรูปธรรม เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์ สร้างขึ้นสามารถจับต้องได้ และมีความสำคัญต่อวิถีการดำเนินชีวิต เช่น วัด โบสถ์ วิหาร ตลาด พระราชวังท่าเรือ โบราณสถาน รวมถึงสิ่งประดิษฐ์ เช่นโบราณวัตถุ เป็นต้น

^{๔๓} ชัชพล ทรงสุนทรวงศ์, การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, (นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๗), หน้า ๑๒.

๒.๒ ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เป็นนามธรรม เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น ไม่สามารถจับต้องได้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจรรโลงใจและสังคม ได้รับการพัฒนาจากรุ่นสู่รุ่นเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงความเจริญงอกงามของสังคมและวัฒนธรรม เช่น พิธีกรรม งานประเพณีต่าง ๆ ภาษาการแต่งกาย อาหารการกิน เป็นต้น

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้แบ่งทรัพยากรการท่องเที่ยวออกเป็น ๓ ประเภท คือ^{๔๔}

๑. ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสวยงามตามธรรมชาติ สามารถดึงดูดให้คนไปเยือนหรือไปท่องเที่ยวยังพื้นที่นั้น เช่น ภูเขา ป่าไม้ น้ำพุร้อน ถ้ำ น้ำตก ชายทะเล หาดทราย เกาะแก่ง เป็นต้น

๒. ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ โบราณสถาน และโบราณวัตถุ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นตามความประสงค์ของมนุษย์เอง ทั้งที่เป็นมรดกในอดีตและสร้างขึ้นในปัจจุบัน แต่มีสิ่งดึงดูดให้คนไปเยือนหรือไปท่องเที่ยวยังพื้นที่นั้น แบ่งเป็น ๒ ประเภทดังนี้

๒.๑ ประเภทโบราณสถาน เป็นสถานที่ที่มีอายุนับร้อยปี หรือโดยหลักฐานเกี่ยวกับประวัติของสถานที่นั้นเป็นประโยชน์ในทางประวัติศาสตร์หรือโบราณคดี เช่น ศาสนสถาน อุทยานประวัติศาสตร์ กำแพงเมือง อนุสาวรีย์ และชุมชนโบราณ เป็นต้น

๒.๒ ประเภทโบราณวัตถุ เป็นวัตถุโบราณไม่ว่าจะเป็นสิ่งประดิษฐ์ หรือเป็นส่วนใดส่วนหนึ่งของโบราณสถาน ซึ่งโดยอายุหรือลักษณะแห่งการประดิษฐ์ของวัตถุนั้นเป็นประโยชน์ทางประวัติศาสตร์หรือโบราณคดี อาทิ ภาพเขียนโบราณ วัตถุโบราณ พระพุทธรูปโบราณ รูปปั้นโบราณ เป็นต้น

๓. ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม หมายถึง ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นในรูปแบบของการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคมแต่ละกลุ่มชนที่มีความแตกต่างกันออกไปตามสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติแบ่งออกเป็น ๓ ประเภท ดังนี้

๓.๑ ประเภทศิลปวัฒนธรรม ได้แก่ ชุมชน ตลาดน้ำ การละเล่นพื้นบ้าน ดนตรีพื้นบ้าน สินค้าพื้นบ้าน และวิถีชีวิต เป็นต้น

๓.๒ ประเภทประเพณี ได้แก่ ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีแห่เทียน ประเพณีลอยกระทง และงานบุญบั้งไฟ เป็นต้น

๓.๓ ประเภทกิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมแข่งกีฬา กิจกรรมบันเทิง แต่ต้องเป็นกิจกรรมที่เน้นการศึกษาหาความรู้ในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมท้องถิ่น

^{๔๔}การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, การส่งเสริมการลงทุนธุรกิจท่องเที่ยวในประเทศไทย, (กรุงเทพมหานคร : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๒), หน้า ๒๓.

๒.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๔.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระบบสารสนเทศ

ณรงค์ พลธิ์รักษ์^{๔๕} ได้วิจัยเรื่อง ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์เพื่อจัดการการท่องเที่ยวชุมชนในจังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า ในจังหวัดชลบุรีมีแหล่งท่องเที่ยวชุมชนทั้งสิ้น ๔๕ แห่ง จำแนกออกเป็น ๔ ประเภท ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ จำนวน ๓๔ แห่ง แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จำนวน ๓ แห่ง แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ จำนวน ๕ แห่ง และแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำนวน ๓ แห่ง และได้นำข้อมูลดังกล่าวมาจัดทำเป็นแผนที่ด้วยโปรแกรมระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ ArcGIS Desktop ๑๐ จากการประเมินคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวชุมชนพบว่า แหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีมาตรฐานต่ำกว่าเกณฑ์ โดยมีแหล่งท่องเที่ยวจำนวน ๕ แห่งที่มีมาตรฐานคุณภาพอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ศูนย์กสิกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง วัดญาณสังวราราม วัดเทพวราราม และชุมชนอ่างศิลา และมีแหล่งท่องเที่ยวเพียง ๑ แห่งที่มีมาตรฐานอยู่ในระดับดี ได้แก่ น้ำตกชันตาเถร จากนั้นจึงทำการจัดเส้นทางการท่องเที่ยวชุมชนออกเป็น ๔ เส้นทาง ได้แก่ เส้นทางที่ ๑ เส้นทางธรรมชายฝั่งทะเล (R๑) เส้นทางที่ ๒ ย้อนรอยตำนานนิทานพื้นบ้านพระรถเมรี (R๒) เส้นทางที่ ๓ สี่ถ้ำธรรมะ (R๓) และเส้นทางที่ ๔ ธรรมชาติที่หลากหลาย (R๔) ขั้นตอนสุดท้าย คือ วิเคราะห์เส้นทางการท่องเที่ยวชุมชนที่สั้นที่สุด (Shortest route) โดยใช้ชุดคำสั่งการวิเคราะห์โครงข่าย (Network Analyst Extension) โดยในเส้นทางที่ ๑ มีระยะทางรวมเท่ากับ ๙๖.๕๑ กิโลเมตร เส้นทางที่ ๒ มีระยะทางรวมเพียง ๓๑.๕๙ กิโลเมตร เส้นทางที่ ๓ มีระยะทางรวมเท่ากับ ๕๘.๔๘ กิโลเมตร และเส้นทางที่ ๔ มีระยะทางรวมเท่ากับ ๓๖.๔๐ กิโลเมตร

จิตติมา เสถียรวุฒิกุล^{๔๖} ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาฐานข้อมูลภูมิสารสนเทศเชิงพื้นที่ทางทะเลและชายฝั่งระดับตำบล ผลการวิจัยพบว่า ขอบเขตความรับผิดชอบเชิงพื้นที่บนบกของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งประกอบด้วย จังหวัดชายทะเล ๒๔ จังหวัด ๑๔๘ อำเภอ ๘๓๖ ตำบล ในพื้นที่ ๓๔,๘๒๘.๐๓ ตารางกิโลเมตร หรือ ๒๑,๗๖๗,๕๑๕.๙๖ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๐๔ ของพื้นที่จังหวัดชายฝั่ง ทะเล และร้อยละ ๖.๗๙ ของพื้นที่ประเทศไทย พื้นที่ชายฝั่งเหล่านี้ประกอบด้วยตำบลที่มีลักษณะต่างๆ กัน ดังนี้คือ ตำบลที่ติดทะเล ตำบลที่มีป่าชายเลน ตำบลที่อยู่บนเกาะ ตำบลที่ติดทะเลสาบ และตำบลในเขต จัดการที่ดินชายฝั่ง จำนวน ๓๒๐, ๓๘๑, ๓๐, ๔๑ และ ๘๑๖ ตำบล ตามลำดับ นอกจากนี้ยังมีตำบลที่อยู่นอก เขตจัดการที่ดินชายฝั่ง ๒๐ ตำบลที่มีพื้นที่ป่าชายเลน ข้อมูลเหล่านี้สามารถใช้ในการกำหนดพื้นที่ที่อยู่ในขอบเขต ความรับผิดชอบของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง รวมทั้งทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการ อนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

^{๔๕}ณรงค์ พลธิ์รักษ์, ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์เพื่อจัดการการท่องเที่ยวชุมชนในจังหวัดชลบุรี, วารสารวารสารวิจัยและพัฒนา มจร, ปีที่ ๓๖ ฉบับที่ ๒ (เมษายน - มิถุนายน ๒๕๕๖) : ๒๓๕-๒๔๘

^{๔๖}จิตติมา เสถียรวุฒิกุล, การพัฒนาฐานข้อมูลภูมิสารสนเทศเชิงพื้นที่ทางทะเลและชายฝั่งระดับตำบล, รายงานวิจัย, (กองแผนงาน กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, ๒๕๕๗), หน้า บทคัดย่อ.

ได้มีความเข้าใจตรงกันในขอบเขตพื้นที่ชายฝั่ง และข้อมูลทรัพยากรทาง ทะเลและชายฝั่งในพื้นที่ เพื่อจะใช้ข้อมูลดังกล่าวในการพัฒนาแผนการจัดการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ ทรัพยากรในพื้นที่อย่างยั่งยืน ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่ชุมชนชายฝั่งตลอดจนเจ้าหน้าที่ทั้งของกรมทรัพยากรทาง ทะเลและชายฝั่งและหน่วยงานอื่น ในการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืนโดยใช้ข้อมูลภูมิสารสนเทศ

เพ็ญประไพ ภูทองและคณะ^{๔๗} ได้วิจัยเรื่อง ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการทางธรรมชาติในตำบลคลองศก อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า สถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติของตำบลคลองศก อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีความสวยงามและยังเป็นธรรมชาติ แต่ยังไม่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวมากนักโดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวไทย เนื่องจากสถานที่ท่องเที่ยวไม่เป็นที่รู้จักแพร่หลายและไม่มีข้อมูลของสถานที่ท่องเที่ยว การจัดการ ปัญหา ดังกล่าวโดยการนำระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System: GIS) มาบริหารจัดการโดยการจัดทำฐานข้อมูลของสถานที่ท่องเที่ยวพร้อมด้วยสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ และกำหนดเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติโดยการวิเคราะห์โครงข่าย (Network analysis) ทำให้ได้ผลการวิเคราะห์ได้เส้นทางท่องเที่ยวทั้งหมด ๖ เส้นทาง ดังนี้ ๑) ล่องเรือชมปลา ระยะทาง ๒ กิโลเมตร ๒) โอบกอดธรรมชาติ ระยะ ๑๐ กิโลเมตร ๓) เส้นทางศึกษาธรรมชาติอุทยานแห่งชาติเขาสก ๔) เดินถ้ำน้ำตก ระยะ ๒๒ กิโลเมตร ๕) เทียบวัดไหว้พระ ระยะทาง ๑๓ กิโลเมตร ๖) พักเพลินเดินเที่ยว ๒ อุทยานฯ ระยะทาง ๒๒ กิโลเมตร ผลงานวิจัยฉบับนี้ช่วยส่งเสริมด้านฐานข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวให้แก่หน่วยงาน ท้องถิ่นเพื่อการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติของตำบลคลองศก อำเภอพนม จังหวัด สุราษฎร์ธานีให้เป็นที่รู้จักแพร่หลายมากยิ่งขึ้น

วาสนา ทองตัน^{๔๘} ได้วิจัยเรื่อง การประยุกต์ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อจำแนกเขตการท่องเที่ยวด้วยหลักการช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ อุทยานแห่งชาติน้ำหนาวจังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิจัยพบว่า อุทยานแห่งชาติน้ำหนาวจำแนกเขตการท่องเที่ยวด้านกายภาพได้เขต คือ พื้นที่ธรรมชาติสันโดษ (P) มีขนาดพื้นที่ประมาณ ๕๑๔.๑๒ ตร.กม. พื้นที่ธรรมชาติกึ่งสันโดษใช้ยานยนต์ (SPM) มีขนาดพื้นที่ประมาณ ๔๑๑.๔๐ ตร.กม. พื้นที่ธรรมชาติดัดแปลงมีถนน (RN-M) มีขนาดพื้นที่ประมาณ ๘๖.๖๙ ตร.กม. พื้นที่ชนบท (R) มีขนาดพื้นที่ประมาณ ๖.๕๔ ตร.กม. สำหรับผลการศึกษา ประสพการณ์นันทนาการของนักท่องเที่ยวพบว่า มีความสอดคล้องกับด้านกายภาพ ๒ แห่ง คือ จุดชมวิวกำแพงหินและจุดชมวิวกุ๊วคือ และไม่สอดคล้อง ๒ แห่ง คือ ถ้ำใหญ่น้ำหนาว (ภูวารี) และที่ทำ การอุทยานแห่งชาติน้ำหนาว จากการวิเคราะห์ผลการจำแนกเขตการท่องเที่ยวโดยหลักการช่วงชั้น% โอกาสด้านนันทนาการ นำไปสู่การจัดทำข้อเสนอแนะเพื่อจัดการแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละเขตให้เกิด

^{๔๗}เพ็ญประไพ ภูทองและคณะ, ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยวทางธรรมชาติในตำบลคลองศก อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี, การประชุมมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ ๗, ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๙ มหาวิทยาลัยมหาดใหญ่

^{๔๘}วาสนา ทองตัน, การประยุกต์ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อจำแนกเขตการท่องเที่ยวด้วยหลักการช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ อุทยานแห่งชาติน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์, วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการสิ่งแวดล้อม, (บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๕๑), หน้า บทคัดย่อ.

ความสอดคล้องเหมาะสมทั้งปัจจัยด้านกายภาพและด้านสังคม โดยให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงการลดผลกระทบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว

๒.๔.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

มิ่งสรรพ์ ขาวสอาด และคณะ^{๔๔} ได้วิจัยเรื่องการศึกษาโครงการมูลค่าเพิ่มในประเทศของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า อุตสาหกรรมท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ มีบทบาททางเศรษฐกิจในระดับสูง มีสถานประกอบการรวมกันถึง ๘,๐๐๕ แห่ง มีรายได้รวมกันถึง ๓๘,๐๓๐ ล้านบาท คำนวณออกมาเป็นมูลค่าเพิ่มสูง ๑๒,๐๐๙ ล้านบาท มูลค่าเพิ่มของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวคิดเป็นร้อยละ ๔๖ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมระดับจังหวัดในภาคบริการ (service sector) ของจังหวัดเชียงใหม่ คิดเป็นร้อยละ ๑๔ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมระดับจังหวัด (Gross Provincial Product: GPP) ซึ่งจากการศึกษาหลายด้านพบปัญหาที่เกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยว คือ ภาครัฐขาดการกระจายการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้แก่ท้องถิ่น ทำให้เกิดความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว และการอนุรักษ์รักษาวัฒนธรรมเป็นไปได้ยากเพราะคนในท้องถิ่นขาดจิตสำนึกร่วม ปัญหาการใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมายทำให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ที่บิดเบือน การจัดการท่องเที่ยวที่คาบเกี่ยวกันหลายหน่วยงาน เช่น วัดพระธาตุดอยสุเทพ การขาดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานจึงปัญหาในการจัดการและบำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยวไม่มีประสิทธิภาพ ดังนั้น การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง โดยให้มีการหารือระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จะเป็นกระบวนการพัฒนาที่จำเป็นในการสร้างพื้นฐานของอุตสาหกรรมให้มีความเข้มแข็งและเกิดประโยชน์ต่อสังคมอย่างยั่งยืนตลอดไปนอกจากนั้น ในยุคปัจจุบันมีแนวโน้มของการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมและวัฒนธรรมในสื่อออนไลน์ เช่น กองสร้างสรรค์กิจกรรม การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) จึงได้จัดทำ กิจกรรม "ไหว้พระขอพร ๙ พระอารามหลวง" ขึ้นเพื่อให้ประชาชน และนักท่องเที่ยวที่สนใจได้เดินทางท่องเที่ยวสักการะสถานที่ อันเป็นมงคล เพื่อการเริ่มต้นอย่างมีความสุขสงบทางใจ ตามคติความเชื่อของไทย อีกทั้งยังเป็นการเรียนรู้ถึงคุณค่าของโบราณสถานที่สำคัญของเกาะรัตนโกสินทร์และบริเวณโดยรอบ และสำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน) ได้กำหนดภารกิจสำคัญในการพัฒนาข้อมูลดาวเทียมและข้อมูลภูมิสารสนเทศ เพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการตามยุทธศาสตร์จังหวัด โดยเฉพาะในด้านการท่องเที่ยว โดยได้คัดเลือกจังหวัดที่มีความพร้อมในการถ่ายทอดเทคโนโลยีภูมิสารสนเทศไปใช้เป็นฐานในการพัฒนาพื้นที่อย่างยั่งยืน การนำเสนอแนวทางการใช้ประโยชน์จะเน้นให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด ซึ่งจะครอบคลุมถึงการนำเสนอความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง การสนับสนุนข้อมูลดาวเทียมรายละเอียดสูง เพื่อจัดทำแผนที่ต้นแบบด้านการบริหารจัดการพื้นที่และการท่องเที่ยว โดยจัดทำในรูปแบบที่รายจังหวัด มีรายละเอียดประกอบด้วยแผนที่ภาพจากดาวเทียมรายละเอียดปานกลาง ครอบคลุมพื้นที่จังหวัดทั้งหมด พร้อมขอบเขตการปกครองแยกตามอำเภอ แผนที่ภาพจากดาวเทียมรายละเอียดสูง

^{๔๔} มิ่งสรรพ์ ขาวสอาดและคณะ, การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการที่ยั่งยืนในกลุ่มแม่น้ำโขง ๒, รายงานวิจัย, (เชียงใหม่ : สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๙), หน้า บทคัดย่อ.

ครอบคลุมบริเวณตัวเมือง ซ้อนทับด้วยรายละเอียดสถานที่สำคัญอื่น ๆ ได้แก่ สถานที่ราชการ วัด โรงพยาบาล สถานีตำรวจ แหล่งท่องเที่ยว เส้นทางคมนาคม รวมทั้งระยะทางในการเข้าถึงแต่ละพื้นที่ ซึ่งจะเป็นโยบายทั้งในด้านการบริหารจัดการพื้นที่โดยทั่วไป และการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของจังหวัด ได้แก่ ลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะภูมิอากาศ รวมทั้งข้อมูลรายละเอียดสถานที่สำคัญ และสถานที่ท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยม ขณะนี้ได้ดำเนินการแล้วเสร็จ รวมจำนวน ๑๕ พื้นที่ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร พัทยา กาญจนบุรี ภาสสินธุ์ เชียงใหม่ นครพนม นครราชสีมา นครศรีธรรมราช เพชรบุรี แพร่ เลย ศรีสะเกษ อุตรธานี อุบลราชธานี และสงขลา เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวกรุงเทพมหานคร สทอภ.ได้จัดทำแผนที่ท่องเที่ยวเฉพาะเส้นทางที่สำคัญให้นักท่องเที่ยวได้ใช้ประโยชน์ สามารถเดินทางท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกสบายและเข้าถึงพื้นที่ได้มากกว่าที่สายตามองเห็น ได้แก่

๑. เส้นทางไหว้พระ ๙ วัด : นำเสนอแผนที่ได้แก่ ภาพถ่ายดาวเทียมกรุงเทพมหานคร ตอนในด้วยข้อมูลดาวเทียมรายละเอียดสูงพร้อมแสดงตำแหน่งที่ตั้งของวัดซึ่งประชาชนนิยมเดินทางไปสักการะเพื่อความเป็นสิริมงคลทั้ง ๙ วัด ประกอบด้วย วัดพระศรีรัตนศาสดาราม วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม พร้อมรายละเอียดความสำคัญและวันเวลาไหว้พระของแต่ละวัด รวมทั้งข้อเสนอแนะสำหรับนักท่องเที่ยวในการเดินทาง

๒. เส้นทางเที่ยวรอบเกาะรัตนโกสินทร์ : นำเสนอ แผนที่ภาพถ่ายดาวเทียมรายละเอียดสูงบริเวณเกาะ รัตนโกสินทร์ แสดงเส้นทางท่องเที่ยวที่สำคัญ ๕ เส้นทาง ได้แก่ ๑) เส้นทางรอบเกาะรัตนโกสินทร์ชั้นในชมวัดพระศรีรัตนศาสดารามพระบรมมหาราชวัง วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ๒) เส้นทางรอบเกาะรัตนโกสินทร์ชั้นนอกตอนเหนือล่าง ชมวัดบวรนิเวศวิหาร ป้อมพระสุเมรุ และวัดชนะสงคราม ๓) เส้นทางรอบเกาะรัตนโกสินทร์ชั้นนอกตอนกลาง ชมวัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม วัดสุทัศน์เทพวราราม วัดราชนัดดา และโลหะปราสาท ๔) เส้นทางรอบเกาะรัตนโกสินทร์ชั้นนอกตอนเหนือบน ชมวัดอินทราวหาร วัดมกุฏกษัตริยาราม วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม และวังจันทน์เกษม และ ๕) เส้นทางรอบเกาะรัตนโกสินทร์ชั้นนอกตอนใต้

๓. เส้นทางล่องคลองบางกอกน้อย นำเสนอแผนที่ภาพถ่ายดาวเทียม บริเวณ กรุงเทพมหานคร ด้านตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา ครอบคลุมคลองบางกอกน้อย สถานที่สำคัญควรค่าแก่การเยี่ยมชม รวมทั้งข้อมูลประกอบในการเดินทาง แผนที่ท่องเที่ยวจากภาพถ่ายดาวเทียมรายจังหวัด และแผนที่เส้นทางท่องเที่ยวสำคัญ ของกรุงเทพมหานคร จัดทำเป็นแผ่นพับใช้งานได้สะดวก และเผยแพร่ใน Website ของ สทอภ. ในรูปแบบการใช้ข้อมูลดาวเทียมเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว

อัจฉรา หลาวทองและคณะ (๒๕๕๐) ศึกษาการศึกษาแนวทางการจัดการทางการตลาดของวิสาหกิจชุมชนการท่องเที่ยวในเขตอีสานใต้ผลการศึกษาวิจัยพบว่าวิสาหกิจชุมชนต้องมีการวิเคราะห์สถานการณ์ทางการตลาดโดยวิเคราะห์โอกาสทางการตลาดจากจุดแข็งจุดอ่อนโอกาสและอุปสรรคเพื่อหาศักยภาพทางการท่องเที่ยวซึ่งควรต้องทำการวิจัยและการเลือกตลาดที่มีความเป็นเอกลักษณ์ทางการท่องเที่ยวของชุมชนส่วนการวางแผนการตลาดโดยการพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาด

และการวางแผนโปรแกรมการตลาดด้วยส่วนประสมทางการตลาดโดยใช้หลักทางการตลาด ๔ P's ซึ่งแบ่งออกเป็น ๘ ด้านได้แก่ด้านที่ ๑การจัดการผลิตภัณฑ์และองค์ประกอบผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว ด้านที่ ๒ การจัดการราคาทางการท่องเที่ยวด้านที่ ๓ การจัดการช่องทางการจัดจำหน่ายทางการท่องเที่ยวด้านที่ ๔การจัดการส่งเสริมการตลาดทางการท่องเที่ยวด้านที่ ๕ การจัดการการส่งเสริมกระบวนการซื้อทางการท่องเที่ยวด้านที่ ๖ การจัดการสภาพกายภาพทางการท่องเที่ยวด้านที่ ๗ การจัดการบุคลากรทางการท่องเที่ยวด้านที่ ๘ การสร้างหุ้นส่วนเครือข่ายความร่วมมือทางการท่องเที่ยว ส่วนการปฏิบัติการและการควบคุมทางการตลาดโดยมีการจัดองค์การทางการตลาดและการปฏิบัติการทางการตลาดตลอดจนการควบคุมทางการตลาดซึ่งมีการกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติและการควบคุมอย่างชัดเจน

กาญจนา แสงลี้มสุวรรณ และศรัณยา แสงลี้มสุวรรณ^{๕๐} ได้วิจัยเรื่อง การท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ผลการวิจัยพบว่า สถานการณ์ตลาดการท่องเที่ยวในปัจจุบันได้มีการแข่งขันอย่างรุนแรง ทำให้ประเทศไทยต้องปรับทิศทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยใช้อัตลักษณ์ของประเทศ เช่น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ดังนั้น การวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงมรดกทางวัฒนธรรมเป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์ที่ต้องพัฒนาในประเทศไทย เพราะนอกจากการท่องเที่ยวจะเป็นอุตสาหกรรมหลักที่สร้างรายได้ และนำเงินตราต่างประเทศเข้าสู่ประเทศไทยแล้ว การท่องเที่ยวยังก่อให้เกิดการสร้างอาชีพสืบเนื่องจากการท่องเที่ยว เช่น การผลิตหัตถกรรมพื้นบ้าน หรือการให้บริการด้านต่างๆ นับได้ว่าการท่องเที่ยวมีบทบาทในการกระตุ้นให้เกิดการผลิตและการนำทรัพยากรของประเทศมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด อย่างไรก็ตาม เนื่องจากสถานการณ์ตลาดการท่องเที่ยวในปัจจุบันมีการแข่งขันอย่างรุนแรง ประเทศไทยจึงควรส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยให้ความสำคัญกับการใช้วัฒนธรรม เป็นจุดขายในการแข่งกับแหล่งท่องเที่ยวทั่วโลก นอกจากนี้ยังรวมถึงการจัดการโครงสร้างองค์กรและการจัดการที่เหมาะสมต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการดำเนินโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งรวมถึงการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมพร้อมกับการอนุรักษ์พัฒนาวัฒนธรรมให้ยั่งยืนในระยะยาวต่อไป

แสงเดือน รตินธร^{๕๑} ได้วิจัยเรื่อง ปัจจัยผลักดันและปัจจัยดึงดูดที่มีผลต่อนักท่องเที่ยวชาวจีนในการตัดสินใจเลือกมาท่องเที่ยวในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวชาวจีนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง ๒๑-๓๐ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ๒๙,๙๓๑หยวนขึ้นไป พฤติกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นปัจจัยผลักดันในการตัดสินใจเลือกมาท่องเที่ยวในประเทศไทยคือ การมีประสบการณ์ในการมาเยือนประเทศไทยแล้วอย่างน้อย ๑ครั้ง วางแผนการ

^{๕๐}กาญจนา แสงลี้มสุวรรณ และศรัณยา แสงลี้มสุวรรณ, การท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน, **วารสารนักบริหาร**, ปีที่ ๓๒ ฉบับที่ ๔ (ตุลาคม-ธันวาคม, ๒๕๕๕) : ๑๓๙-๑๔๖.

^{๕๑}แสงเดือน รตินธร, ปัจจัยผลักดันและปัจจัยดึงดูดที่มีผลต่อนักท่องเที่ยวชาวจีนในการตัดสินใจเลือกมาท่องเที่ยวในประเทศไทย, **วารสารวิชาการสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย (สสอท.)**, ปีที่ ๑๘ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม, ๒๕๕๕) : ๘๔-๑๐๔.

เดินทางท่องเที่ยวทุกอย่างด้วยตนเองและเดินทางกับบริษัททัวร์ในระดับที่ใกล้เคียงกัน มีเพื่อนหรือญาติเป็นผู้ร่วมเดินทางท่องเที่ยว มีค่าใช้จ่ายสำหรับการท่องเที่ยวประมาณ ๕,๙๙๑- ๑๑,๙๗๐ หยวน ค้นหาข้อมูลการท่องเที่ยวผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต มีวัตถุประสงค์การท่องเที่ยวคือ เพื่อการพักผ่อนวันหยุด โดยต้องการไปแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ในภาคตะวันออกและภาคใต้เมื่อมาเยือนประเทศไทย ส่วนปัจจัยดึงดูดที่มีอิทธิพลต่อนักท่องเที่ยวชาวจีนในการเลือกมาท่องเที่ยวในประเทศไทย คือ อาหารไทย วัฒนธรรมไทย ความงดงามของธรรมชาติ ทะเลและชายหาดที่สวยงาม และความพร้อมของข้อมูลการท่องเที่ยวตามลำดับ โดยมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ระดับเห็นด้วยระดับมาก

สุรศักดิ์ ศิลาวรรณา^{๕๖} ได้วิจัยเรื่อง การท่องเที่ยวและการเผยแพร่พระพุทธศาสนา : บทบาทของวัดในเขตกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาวัดบวรนิเวศวิหารและวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม ผลการวิจัยพบว่า วัดมีความสำคัญต่อสังคมไทย มาตั้งแต่อดีตกระทั่งถึงปัจจุบันนี้ แม้บทบาทและหน้าที่ของวัดจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยบ้าง หากแต่ วัดก็ยังเป็นศูนย์รวมจิตใจชาวไทยพุทธ และชาวต่างชาติที่สนใจเข้ามาเยี่ยมชมวัดนักท่องเที่ยวนั้นส่วนใหญ่ที่เดินทางมาเยี่ยมชมวัดส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีอายุมากกว่า ๒๐ ปีขึ้นไป แรงจูงใจที่ทำให้ให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาที่วัดเพราะต้องการชมความสวยงามของโบราณสถาน และพระพุทธรูปที่ประดิษฐานภายในวัด รวมถึงการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆภายในวัด อาทิเช่น การทำบุญตักบาตร บริจาคทาน และเดินชมเพื่อท่องเที่ยวบริเวณโดยรอบของวัด ผลจากการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า วัดเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีอิทธิพลทั้งในแง่บวกและแง่ลบต่อสังคมไทย ดังนั้น การที่จะนำวัดมาเป็นสถานที่ท่องเที่ยว ควรตระหนักถึงผลกระทบที่วัดจะได้รับมาในภายหลัง แม้ว่าวัดจะมีบทบาทคลาดเคลื่อนไปอย่างไรก็ตาม วัดก็ยังเป็นศูนย์กลางของสังคมไทย และมีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของชาวไทยพุทธ และพระพุทธศาสนาในยุคปัจจุบัน

กฤษฎา พิณศรีและคณะ^{๕๗} ได้วิจัยเรื่อง ศึกษาศักยภาพแหล่งโบราณสถานวัฒนธรรมล้านช้างในอีสานใต้เพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ผลการวิจัยพบว่า แหล่งโบราณสถานวัฒนธรรมล้านช้างที่อาจพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจำนวนทั้งสิ้น ๑๙ แห่งส่วนใหญ่มีศักยภาพโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางและเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อได้พบว่าข้อที่มีศักยภาพค่อนข้างสูงส่วนใหญ่เป็นด้านที่เกี่ยวกับความสำคัญของโบราณสถานเช่นมีรูปแบบทางศิลปะฝีมืองานช่างแสดงความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นมีประวัติศาสตร์อันยาวนานเป็นแหล่งที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่สำคัญในอดีตหรือมีความเกี่ยวข้องกับประเพณีวัฒนธรรมหรือความสำคัญในท้องถิ่นส่วนข้อที่มีศักยภาพค่อนข้างน้อยส่วนใหญ่เป็นด้านที่เกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวและประชาสัมพันธ์แสดงให้เห็นว่าโดยสภาพและความสำคัญของตัวโบราณสถานรวมทั้งประเพณีและวัฒนธรรมหรือวันสำคัญในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับโบราณสถานนั้นสามารถที่จะนำไปเป็นจุดขายสำหรับ

^{๕๖}สุรศักดิ์ ศิลาวรรณา, การท่องเที่ยวและการเผยแพร่พระพุทธศาสนาบทบาทของวัดในเขตกรุงเทพมหานครกรณีศึกษา วัดบวรนิเวศวิหารและวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม, วารสารนักบริหาร, ปีที่ ๓๒ ฉบับที่ ๔ (ตุลาคม-ธันวาคม, ๒๕๕๕) : ๑๔๖-๑๖๖.

^{๕๗}กฤษฎา พิณศรีและคณะ, ศึกษาศักยภาพแหล่งโบราณสถานวัฒนธรรมล้านช้างในอีสานใต้เพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม, รายงานวิจัย, (มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, ๒๕๕๐), หน้า บทคัดย่อ.

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้หากแต่ต้องมีการพัฒนาปรับปรุงเพื่อส่งเสริมให้โบราณสถานมีศักยภาพเพิ่มมากขึ้นเช่นการปรับปรุงระบบสาธารณูปโภคการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยวและบูรณะให้อยู่ในสภาพดีการบูรณาการการท่องเที่ยวกับประเทศเพื่อนบ้านรวมทั้งการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นไว้เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในท้องถิ่นให้ยั่งยืนต่อไป

บัญชา นาคทองและคณะ^{๕๔} ศึกษาศักยภาพทางการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมอีสานใต้พบว่าพัฒนาการทางการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่อีสานใต้ให้ความสำคัญด้านศิลปวัฒนธรรมมากขึ้นพร้อมกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนศักยภาพทางการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมอยู่ในระดับมากลำดับแรกคือจังหวัดนครราชสีมาและจังหวัดอุบลราชธานีลำดับที่สองคือจังหวัดบุรีรัมย์และศรีสะเกษลำดับที่สามคือจังหวัดสุรินทร์และจังหวัดชัยภูมิแนวทางพัฒนาศักยภาพมุ่งให้เป็นการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนให้เกิดประโยชน์ทางสังคมเศรษฐกิจสิ่งแวดล้อมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและการพัฒนาปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวจากความจำเป็นมากไปน้อยดังนี้การประชาสัมพันธ์ความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยวความสวยงามทางภูมิทัศน์สภาพแวดล้อมความชัดเจนของป้ายบอกทางและกิจกรรมเสริมความรู้แนวทางและยุทธศาสตร์พึงพาเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนาและการจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืนโดยเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านมี ๔ แนวทางคือสร้างองค์ความรู้ด้านฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ทางประวัติศาสตร์วัฒนธรรมประเพณีศิลปหัตถกรรมกลุ่มชาติพันธุ์สร้างพัฒนาการความร่วมมือกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านระหว่างประเทศรัฐกับเอกชนส่งเสริมบทบาทร่วมกันในระดับภูมิภาคสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงและถ่ายทอดความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมกับประเทศเพื่อนบ้านการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมอีสานใต้ในจังหวัดนครราชสีมาบุรีรัมย์สุรินทร์ศรีสะเกษอุบลราชธานีและชัยภูมิมีความพร้อมที่จะพัฒนาส่งเสริมเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนและเชื่อมโยงในระดับภูมิภาคได้โดยใช้พื้นฐานทางประวัติศาสตร์วัฒนธรรมประเพณีศิลปหัตถกรรมและกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีร่วมกันเป็นตัวเชื่อมประสานความร่วมมือระหว่างประเทศโดยเฉพาะประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวราชอาณาจักรกัมพูชาและสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

ปองพล ธวัลหทัยกุลและคณะ^{๕๕} ศึกษาแนวทางในการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้พบว่าแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ไว้ ๔ ด้านดังนี้ด้านการพัฒนาทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวเน้นการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆด้านการพัฒนาบริการการท่องเที่ยวกลยุทธ์พัฒนาด้านการตลาดและประชาสัมพันธ์กลยุทธ์พัฒนาด้านอื่นๆสำหรับการกำหนดยุทธศาสตร์พึงพาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งเบื้องต้นโดยเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านได้แก่ยุทธศาสตร์การ

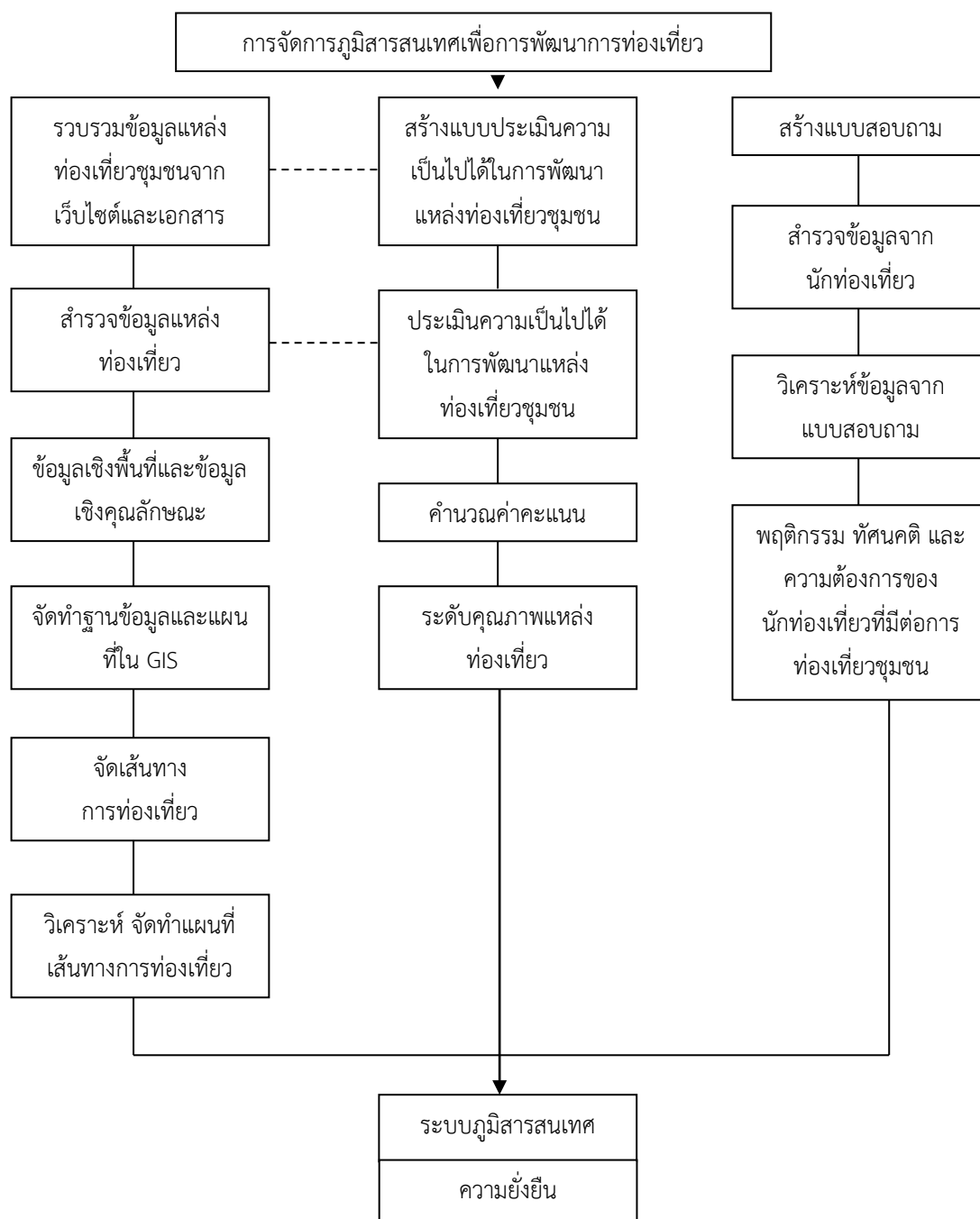
^{๕๔} บัญชา นาคทองและคณะ, โครงการศักยภาพทางการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมอีสานใต้, รายงานวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๕๐), หน้า บทคัดย่อ.

^{๕๕} ปองพล ธวัลหทัยกุลและคณะ, แนวทางในการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้, รายงานวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๕๐), หน้า บทคัดย่อ.

สร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเกี่ยวกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวและยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาระบบงานสนับสนุนการท่องเที่ยว

๒.๕ กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดภูมิสารสนเทศเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในจังหวัดจันทบุรี ดังนี้

แผนภาพที่ ๒.๑ แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนากระบวนภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี” ด้วยวิธีการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methodology) ตามลักษณะการศึกษารวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพที่มีเนื้อหาสนับสนุนผลการวิจัยชัดเจนมากขึ้น สำหรับวิธีการวิจัย ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณโดยการแจกแบบสอบถาม (Survey Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพโดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำเสนอขั้นตอนการดำเนินการวิจัย มีกระบวนการวิจัยและขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

- ๓.๑ รูปแบบการวิจัย
- ๓.๒ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ/ประชากร
- ๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

รูปแบบการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methodology) ตามลักษณะการศึกษารวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณที่มีเนื้อหาสนับสนุนผลการวิจัยชัดเจนมากขึ้น สำหรับวิธีการวิจัย ได้แก่ การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและแนวคิดเกี่ยวกับงานวิจัย การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) และการวิจัยเชิงปริมาณโดยการแจกแบบสอบถาม (Survey Research)

๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๓.๒.๑ ประชากร ได้แก่ กลุ่มตัวแทนชุมชน ผู้ประกอบการท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดจันทบุรี จากข้อมูลสถิติจำนวนนักท่องเที่ยวในปี พ.ศ. ๒๕๕๙ จำนวน ๒,๕๑๘,๘๕๙ คน^๑

๓.๒.๒ กลุ่มตัวอย่าง สามารถคำนวณได้โดยใช้สูตรของทาโร ยามานะ (Taro Yamane) ดังสมการ

^๑กรมการท่องเที่ยว, สถิตินักท่องเที่ยว, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล :<http://www.tourism.go.th/>
๒๐๑๖ (สืบค้นวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๕๙)

$$\frac{n = N}{1 + Ne^e}$$

เมื่อ n คือ ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N คือ ขนาดของประชากร

e คือ ค่าความคลาดเคลื่อนของการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง (Sampling Error) กำหนดให้มีความเท่ากับ ± 0.05 ภายใต้ความเชื่อมั่น ๙๕%

หลังจากคำนวณจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สมการ พบว่า กลุ่มตัวอย่างในจังหวัดจันทบุรีเท่ากับ ๓๙๙.๘๙ คน ดังนั้นจึงใช้จำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละจังหวัดเท่ากับ ๔๐๐ คน

๗.๒.๑ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

๗.๒.๑.๑ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) คัดเลือกแบบเจาะจง ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่าง ๔ กลุ่มดังนี้ กลุ่มที่ ๑ ภาครัฐ เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผนจากสำนักงาน ททท.๗ นายอำเภอ เจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาชุมชน สำนักงานเกษตรอำเภอ องค์การบริหารส่วนตำบล กลุ่มที่ ๒ ภาคเอกชน คือ ผู้ประกอบธุรกิจด้านการบริการการท่องเที่ยว หอการค้า สมาคมไทยธุรกิจท่องเที่ยว สมาคมโรงแรมไทย บริษัทนำเที่ยว กลุ่มที่ ๓ ประชาชนในพื้นที่ ผู้นำชุมชนกลุ่มที่ ๔ นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดจันทบุรี รวมทั้งหมด จำนวน ๒๕ รูป/คน

๑. นายนิพนธ์ ภิญโญ, หัวหน้าอุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ
๒. นายวันชัย อิงขจร, นายกเทศมนตรีตำบลพลวง
๓. นายภาณุ วิฑูรธิศานต์, กำนันตำบลพลวง
๔. นายสำราญ ภูหลวง, ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเกาะเปริดเจริญรัตน์ราษฎร์นุกูล
๕. นายบุญเชิด อุดมเลิศวนสิน, นายกองกิจการบริหารส่วนตำบลเกาะเปริด
๖. นายพิทักษ์ อินทศร, หัวหน้าอุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิว
๗. นางสาวน้ำบุษย์ โกสารคุณ, ผู้ช่วยอุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิว
๘. นางสาวณัฐชยา ผดุงศิลป์, เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิว
๙. นายอรรถพล หอมเจริญ, เจ้าของพาเพลินโฮมสเตย์
๑๐. นายสิวัช กลมเกลี้ยง, ผู้ช่วยฝ่ายปกครอง หมู่ที่ ๔ ตำบลเกาะเปริด
๑๑. นายอนุชา เทียนชัย, ประธานชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเจ้าหลาว – แหลมเสด็จ
๑๒. นางสาวกนกพร ศานติวรพงษ์, รองประธานชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเจ้าหลาว- แหลมเสด็จ
๑๓. นายไพโรจน์ ตั้งเจริญศิริ, รองประธานชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเจ้าหลาว- แหลมเสด็จ
๑๔. นายสมส่วน ทองศรี, เจ้าของเหมอบุรีรีสอร์ท
๑๕. นายมนัส ใจสุทธิ, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๔ ตำบลเกาะเปริด

๑๖. นายมงคล โชคดีวัฒนา, กำนันตำบลเกาะเปริด
๑๗. นางมะลิ แก่นจันทร์, ประธานกลุ่มสตรีสหกรณ์ทอเสื่อกกบางสระแก้ว
๑๘. นายถิรเจตน์ ทองอ่อน, รองประธานกลุ่มสตรีสหกรณ์ทอเสื่อกกบางสระแก้ว
๑๙. นายวิมาน บุชรา, ผู้ช่วยฝ่ายปกครอง หมู่ที่ ๗ ตำบลเกาะเปริด
๒๐. นายชาติรี พลอยศิริ, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๒ ตำบลบางสระแก้ว
๒๑. นายภูเก็ต คุณประภากร, นายกสมาคมผู้ค้าอัญมณีและเครื่องประดับจันทบุรี
๒๒. นายสมบูรณ์ เจตนาอนุรักษ์, อุปนายกสมาคมผู้ค้าอัญมณีและเครื่องประดับจันทบุรี
๒๓. นางเจตนา กิริติโกณานันท์, อุปนายกสมาคมผู้ค้าอัญมณีและเครื่องประดับจันทบุรี
๒๔. พ.ต.ท. รักเดช ปักคำไทย, สารวัตรสืบสวน สถานีตำรวจภูธรอำเภอแหลมสิงห์
๒๕. นางอัจฉรา ชันติประเสริฐ, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๒ ตำบลเกาะเปริด
- ๗.๒.๑.๒ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสนทนากลุ่มเฉพาะ โดยคัดเลือกแบบเจาะจงโดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับหน่วยงานภาครัฐ ผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยว และชุมชน จำนวน ๑๐ รูป/คน
๑. นางดวงเดือน สดแสงจันทร์ ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดจันทบุรี
 ๒. นายคำรบ ทรงศักดิ์ เจ้าหน้าที่อุทยานน้ำตกพลิว
 ๓. นายวิเศษ พลอยศิริ สมาชิก อบต.บางสระแก้ว หมู่ ๒
 ๔. น.ส.เสาวลักษณ์ สีเผือก ฝ่ายขาย ผลิตภัณฑ์ ทอเสื่อกกบางสระแก้ว
 ๕. นายเจริญ ยินสุตร นายก อบต.คลองนารายณ์
 ๖. นายมงคล โอสธเจริญ กำนันตำบลคลองนารายณ์
 ๗. นางอารี ชูเกาะ ผู้ประกอบการในเขาคิชฌกูฏ
 ๘. น.ส.มณี กิ่งแก้ว ผู้ประกอบการในน้ำตกพลิว
 ๙. นางฤดี สุขใจ ผู้ประกอบการในอัญมณีและเครื่องประดับ
 ๑๐. นายชาย คงประกอบ ผู้ประกอบการหาดเจ้าหลาว-แหลมเสด็จ

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยจะใช้แบบสอบถามโดยการสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยเนื้อหาของแบบสอบถามครอบคลุมการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรีซึ่งผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น ๓ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นข้อความเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน การเข้าถึงแหล่งข้อมูลภูมิสารสนเทศ และประเภทของสารสนเทศที่เข้าถึง

ตอนที่ ๒ เป็นข้อความเกี่ยวกับการจัดการระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี

ตอนที่ ๓ การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี

การหาคุณภาพเครื่องมือเชิงปริมาณ

๑. นำแบบสอบถามที่ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้ว ผู้วิจัยนำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๕ คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (content validity) แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อความ (index of item objective congruence, IOC) ทั้งนี้สามารถพิจารณาข้อความที่มีค่า ตั้งแต่ ๐.๕ ขึ้นไป โดยใช้เกณฑ์^๒ ดังนี้

- +๑ หมายความว่า มั่นใจว่าข้อความมีความสอดคล้อง
- ๐ หมายความว่า ไม่มั่นใจว่าข้อความมีความสอดคล้อง
- ๑ หมายความว่า ข้อความไม่มีความสอดคล้อง

๒. ผู้วิจัยขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อเชิญผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้ผลการตรวจสอบพบว่าแบบสอบถาม มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ๐.๘๐ - ๑.๐๐

๓. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับนักท่องเที่ยว ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๐ คน ที่ไม่ได้ถูกเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีการของครอนบาค (cronbach,alpha coefficient) ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาทั้งฉบับเท่ากับ ๐.๘๔ จากนั้นนำแบบสอบถามดังกล่าวเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบ แก้ไขและให้ข้อเสนอแนะ

เครื่องมือเชิงคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยจะใช้เครื่องมือสำรวจข้อมูลเชิงประจักษ์แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบสนทนากลุ่มเฉพาะ การสังเกต และเครื่องมือการบันทึก

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูลและการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศ

๑) การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ

ในงานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการจัดเก็บข้อมูลในเชิงปริมาณตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

^๒ ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน, การประยุกต์ใช้ SPSS วิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัย, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กาฬสินธุ์ : ประสานการพิมพ์, ๒๕๕๑), หน้า ๕๗.

๑) จัดเตรียมเครื่องมือตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ตรงตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการแจกแบบสอบถาม

๒) ติดต่อขอหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อเข้าแจกแบบสอบถาม (Questionnaire)

๓) นำส่งหนังสือขออนุญาตและขอความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขอแจกแบบสอบถาม (Questionnaire) และดำเนินการแจกและรับกลับคืนด้วยตนเอง

๔) ตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่รับกลับมาแล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

๒) การเก็บรวบรวมข้อมูลในเชิงคุณภาพมีขั้นตอนดังนี้

๑. **ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)** โดยการรวบรวมจากหนังสืออ้างอิงทางพระพุทธศาสนาต่างๆ จากพระไตรปิฎก (ภาษาบาลี) ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๐๐, พระไตรปิฎก (ภาษาไทย) ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ

๒. **ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)** โดยการรวบรวมจากหนังสือ วารสารบทความวิจัยเกี่ยวกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎีตลอดจนข้อมูลทางสถิติที่รวบรวมโดยหน่วยงานราชการหรือสถาบันการศึกษาและแหล่งข้อมูลที่เป็นที่ยอมรับ ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

๑) จัดเตรียมเครื่องมือ คือ แบบสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview Guide) รวมทั้งสิ้น ๒๕ รูป/คน ซึ่งผู้วิจัยคัดเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) แบบการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เพื่อขอความร่วมมือในการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญพร้อมชี้แจงรายละเอียด วัตถุประสงค์ ขั้นตอน กระบวนการ สถานที่ วัน และเวลา

๒) ติดต่อขอหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือที่จะเข้าสัมภาษณ์

๓) ตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของผลการสัมภาษณ์แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

๓. ข้อมูลเชิงคุณภาพ

๑) การสัมภาษณ์ (Interview)

การวิจัยครั้งนี้ ใช้การสัมภาษณ์แบบเป็นเป็นทางการ (Informal interview) ดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งมีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

๑. ขั้นตอนเตรียมการสัมภาษณ์ ได้แก่ ก่อนลงสนามเพื่อรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้เริ่มต้นด้วยการนัดหมายวันเวลาที่จะสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่างพร้อมทั้งขอเอกสารต่างๆ พร้อมกันนั้น ผู้วิจัยจะต้องศึกษาประเด็นคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เตรียม

และศึกษาวีธีใช้เครื่องบันทึกเสียง เตรียมสมุดจดบันทึกและอุปกรณ์ต่างๆ ให้พร้อมก่อนดำเนินการสัมภาษณ์

๒. ขั้นตอนการสัมภาษณ์ ได้แก่ ก่อนการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะสนทนาสร้างความคุ้นเคยกับผู้ให้สัมภาษณ์ แจ้งวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ อธิบายเหตุและขออนุญาตใช้เครื่องบันทึกเสียงในขณะที่สัมภาษณ์ ขออนุญาตใช้กล้องถ่ายรูปเพื่อใช้อ้างอิงในการสัมภาษณ์ รวมทั้งแจ้งให้ทราบว่าข้อมูลต่างๆ ที่บันทึกเสียงไว้ผู้วิจัยจะเก็บไว้เป็นความลับ

๒) การสนทนากลุ่มเฉพาะผู้เชี่ยวชาญ (Focus Group Discussion)

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่มเฉพาะผู้เชี่ยวชาญ (Focus Group Discussion) เพื่อประเมินความเป็นไปได้ของการศึกษาการพัฒนากระบวนการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี

๑. ติดตามประสานงานผู้ทรงคุณวุฒิ โดยผู้วิจัยคัดเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) เพื่อขอความร่วมมือในการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ โดยการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) รวมทั้งสิ้นจำนวน ๒๕ รูป/คน พร้อมชี้แจงรายละเอียด วัตถุประสงค์ ขั้นตอนกระบวนการ สถานที่ วัน และเวลา ในการสนทนากลุ่ม

๒. ขอนหนังสือ ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญ จากหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๓. จัดเตรียมประเด็นคำถาม โครงร่าง และเอกสาร ให้เพียงพอให้กับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ

๔. ประสานงานเพื่อยืนยัน วัน เวลา สถานที่ กับผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน

๕. จัดเตรียมสถานที่ ที่มุงาน และดำเนินการสนทนาด้วยตนเอง

๖. ทำการวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูล ในแต่ละประเด็นคำถาม ตามประสบการณ์ของผู้เชี่ยวชาญ และรายงานผลการวิจัย

การพัฒนากระบวนการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศ

การจัดทำมาตรฐานข้อมูลระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อให้มีมาตรฐานในการแลกเปลี่ยนข้อมูลทั้งที่อยู่ในรูปแบบข้อมูลเชิงพื้นที่ (Spatial Data) และข้อมูลตัวเลขหรือข้อมูลคุณลักษณะ (Non-Spatial Data หรือ Attribute) โดยที่การจัดทำมาตรฐานข้อมูลนี้จะช่วยทำให้เกิดประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนข้อมูล โดยครอบคลุมเนื้อหาของมาตรฐานข้อมูลหลัก ได้แก่ ระบบอ้างอิงทางด้านตำแหน่งภูมิศาสตร์อันจะเป็นพื้นฐานที่จะทำให้ข้อมูลถูกนำมาใช้ได้อย่างถูกต้อง

การจัดทำพจนานุกรมข้อมูลภูมิสารสนเทศเชิงพื้นที่ทางทะเลและชายฝั่งระดับตำบล (GIS Data Dictionary) เป็นการอธิบายโครงสร้างของตารางและความหมายของตารางที่ใช้เก็บข้อมูล ซึ่งประกอบด้วยคำอธิบายความหมายในภาพรวม รายละเอียดรายการและนิยามของรูปลักษณะทางภูมิศาสตร์ (Geographic Feature) ของชั้นข้อมูลที่ได้จัดทำขึ้น ซึ่งประกอบด้วยชื่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ซึ่งพจนานุกรมข้อมูลจะมีเนื้อหาที่ รวมถึงความหมายของแต่ละคอลัมน์รวมทั้งประเภทและขนาดข้อมูล (Attribute table)

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

ตอนที่ ๒ เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับการจัดการระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

ตอนที่ ๓ การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ เป็นการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยการวิเคราะห์การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดจันทบุรี พัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี และนำเสนอแนวทางการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี ให้เห็นองค์ประกอบตามลักษณะของข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยอาศัยข้อมูลเชิงคุณภาพมาประกอบการวิเคราะห์และสังเคราะห์ตามลำดับต่อไป

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี ครั้งนี้ แบบผสมวิธี (Mixed Methodology) โดย ศึกษาวิเคราะห์หลักการ แนวคิด และทฤษฎี และหลักพุทธธรรมโดยวิธีการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) และสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussions) ประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลสังเคราะห์เป็นบทสรุปการวิจัย และผลการวิจัยดังนี้

ผู้วิจัยจะเสนอเป็น ๕ ส่วน ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้แก่

ส่วนที่ ๑ การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดจันทบุรี

ส่วนที่ ๒ พัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี

ส่วนที่ ๓ แนวทางการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี

ส่วนที่ ๔ ระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี

๔.๑ การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดจันทบุรี

๔.๑.๑ การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดจันทบุรี (เชิงปริมาณ)

ผู้วิจัยได้นำเสนอการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดจันทบุรีด้วยวิธีการแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มตัวแทนชุมชน ผู้ประกอบการท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดจันทบุรี จำนวน ๔๐๐ คน ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

เพื่อให้ทราบการพัฒนาาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี ผู้วิจัยได้ประเมิน โดยใช้แบบสอบถาม แบบประเมินค่า ได้ผลการประเมินดังนี้

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๔๐๐ คน จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน การเข้าถึงแหล่งข้อมูล ประเภทของสารสนเทศที่เข้าถึง ดังแสดงในตาราง ๔.๑

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ ๔.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
๑. เพศ		
ชาย	๑๘๔	๔๖.๐๐
หญิง	๒๑๖	๕๔.๐๐
รวม	๔๐๐	๑๐๐.๐๐
๒. อายุ		
ต่ำกว่า ๒๐ ปี	๘๑	๒๐.๒๕
๒๑-๔๐ ปี	๑๖๔	๔๑.๐๐
๔๑-๖๐ ปี	๘๓	๒๐.๗๕
๖๐ ปีขึ้นไป	๗๒	๑๘.๐๐
รวม	๔๐๐	๑๐๐.๐๐

ตารางที่ ๔.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
๓. ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าประถมศึกษา	๓๑	๗.๗๕
ประถมศึกษา	๘๗	๒๑.๗๕
มัธยมศึกษา	๙๑	๒๒.๗๕
อาชีวศึกษา (ปวช./ปวส./ปวท.)	๓๕	๘.๗๕
ปริญญาตรี	๑๓๒	๓๓.๐๐
สูงกว่าปริญญาตรี	๒๔	๖.๐๐
รวม	๔๐๐	๑๐๐.๐๐
๔. อาชีพ		
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	๗๐	๑๗.๕๐
ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย	๖๙	๑๗.๒๕
พนักงานเอกชน	๒๖	๖.๕๐
รับจ้างทั่วไป	๘๑	๒๐.๒๕
เกษตรกร	๑๙	๔.๗๕
อื่น ๆ	๑๓๕	๓๓.๗๕
รวม	๔๐๐	๑๐๐.๐๐
๕. รายได้ต่อเดือน		
น้อยกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท	๑๒๖	๓๑.๕๐
๑๐,๐๐๐-๒๐,๐๐๐ บาท	๑๓๖	๓๔.๐๐
๒๐,๐๐๑-๓๐,๐๐๐ บาท	๙๗	๒๔.๒๕
๓๐,๐๐๑ บาทขึ้นไป	๔๑	๑๐.๒๕
รวม	๔๐๐	๑๐๐.๐๐
๖. การเข้าถึงแหล่งข้อมูลภูมิสารสนเทศ		
๑-๒ ครั้ง/เดือน	๒๑๑	๕๒.๗๕
๓-๔ ครั้ง/เดือน	๑๑๙	๒๙.๗๕
๕-๖ ครั้ง/เดือน	๖๗	๑๖.๗๕
๗ ครั้งขึ้นไป/เดือน	๓	๐.๗๕
รวม	๔๐๐	๑๐๐.๐๐

ตารางที่ ๔.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
๗. ประเภทของสารสนเทศที่เข้าถึง		
GPS	๖๑	๑๕.๒๕
GIS	๓๘	๙.๕๐
Google	๑๕๐	๓๗.๕๐
Google Maps	๑๑๗	๒๙.๒๕
อื่น ๆ	๓๔	๘.๕๐
รวม	๔๐๐	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน ๒๑๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๐๐ อายุระหว่าง ๒๑-๔๐ ปี จำนวน ๑๖๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๐๐ ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน ๑๓๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๐๐ อาชีพอื่นๆ จำนวน ๑๓๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๗๕ รายได้ต่อเดือน ๑๐,๐๐๐-๒๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๑๓๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๐๐ การเข้าถึงแหล่งข้อมูลภูมิสารสนเทศ ๑-๒ ครั้ง/เดือน จำนวน ๒๑๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๒.๗๕ ประเภทของสารสนเทศที่เข้าถึง Google จำนวน ๑๕๐ คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๕๐

ตอนที่ ๒ การจัดการระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี

ตารางที่ ๔.๒ การจัดการระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี

การจัดการระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การกำหนดพิกัดของแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ	๙๘	๑๕.๘๖
การนำทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	๑๓๑	๒๑.๒๐
การวัดความเร็ว ระยะทางของแหล่งท่องเที่ยว	๕๖	๗.๔๔
บันทึกเส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว	๓๔	๕.๕๐
การวางแผนการใช้ประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยว	๗๒	๑๑.๖๕
ข้อมูลทางภูมิศาสตร์ของแหล่งท่องเที่ยว	๔๘	๗.๗๗
กำหนดระยะเวลาในการเดินทางท่องเที่ยว	๔๑	๖.๖๓
การคำนวณเส้นทางการท่องเที่ยว	๑๑๖	๑๘.๗๗
การนำข้อมูล GPS มาประกอบกับภาพถ่ายดาวเทียม เพื่อการท่องเที่ยว	๓๒	๕.๑๘
รวม	๖๑๘	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นการจัดการระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี อันดับแรก ได้แก่ การนำทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว จำนวน ๑๓๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๒๐ รองลงมา ได้แก่ การคำนวณเส้นทางการท่องเที่ยว จำนวน ๑๑๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๗๗ และอันดับสุดท้าย ได้แก่ การนำข้อมูล GPS มาประกอบกับภาพถ่ายดาวเทียมเพื่อการท่องเที่ยว จำนวน ๓๒ คิดเป็นร้อยละ ๕.๑๘

ตารางที่ ๔.๒ แสดงจำนวน (ความถี่) และค่าร้อยละของการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี

ชุมชนมีการจัดการ GPS	ดี		ไม่ดี	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
๑. ระบบภูมิสารสนเทศสามารถนำเสนอความสำคัญแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี	๓๑๑	๗๗.๗๕	๘๙	๒๒.๒๕
๒. ระบบภูมิสารสนเทศสามารถนำเสนอความสมบูรณ์ความสวยงามศิลปวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี	๒๑๙	๕๔.๗๕	๑๘๑	๔๕.๒๕
๓. ระบบภูมิสารสนเทศสามารถเชื่อมโยงความต้องการนักท่องเที่ยวเพื่อให้เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	๓๐๒	๗๕.๕๐	๙๘	๒๔.๕๐
๔. ระบบภูมิสารสนเทศต้องมีภาพประกอบที่มีความสมจริง	๒๙๖	๗๔.๐๐	๑๐๔	๒๖.๐๐
๕. ระบบภูมิสารสนเทศนำเสนอรูปแบบ ยุคสมัยลักษณะเด่นทางวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี	๓๑๗	๗๙.๒๕	๘๓	๒๐.๗๕
๖. ระบบภูมิสารสนเทศจะต้องนำเสนอข้อมูลทางโบราณคดีกระตุ้นการท่องเที่ยว	๒๘๕	๗๑.๒๕	๑๑๕	๒๘.๗๕
๗. ระบบภูมิสารสนเทศมุ่งส่งเสริมเส้นทางท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี	๓๕๔	๘๘.๕๐	๔๖	๑๑.๕๐
๘. เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรีเชื่อมโยงการท่องเที่ยวใกล้เคียง	๒๗๖	๖๙.๐๐	๑๒๔	๓๑.๐๐
๙. ระบบภูมิสารสนเทศสนับสนุนนักท่องเที่ยวให้เข้าถึงการบริการของภาครัฐและเอกชน	๓๓๗	๘๔.๒๕	๖๓	๑๕.๗๕
๑๐. ระบบภูมิสารสนเทศแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรีเปิดรับข้อเสนอแนะรองรับการจัดการ	๓๔๑	๘๕.๒๕	๕๙	๑๔.๗๕

จากตารางที่ ๔.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี

๑. ระบบภูมิสารสนเทศสามารถนำเสนอความสำคัญแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี ตอบดีจำนวน ๓๑๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๗.๗๕ ตอบไม่ดี จำนวน ๘๙ คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๒๕

๒. ระบบภูมิสารสนเทศสามารถนำเสนอความสมบูรณ์ความสวยงามศิลปวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี ตอบดีจำนวน ๒๑๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๗๕ ตอบไม่ดี จำนวน ๑๘๑ คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๒๕

๓. ระบบภูมิสารสนเทศสามารถเชื่อมโยงความต้องการนักท่องเที่ยวเพื่อให้เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ตอบดีจำนวน ๓๐๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๕.๕๐ ตอบไม่ดี จำนวน ๙๘ คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๕๐

๔. ระบบภูมิสารสนเทศต้องมีภาพประกอบที่มีความสมจริง ตอบดีจำนวน ๒๙๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๔.๐๐ ตอบไม่ดี จำนวน ๑๐๔ คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๐๐

๕. ระบบภูมิสารสนเทศนำเสนอรูปแบบ ยุคสมัย ลักษณะเด่นทางวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี ตอบดีจำนวน ๓๑๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๙.๒๕ ตอบไม่ดี จำนวน ๘๓ คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๗๕

๖. ระบบภูมิสารสนเทศจะต้องนำเสนอข้อมูลทางโบราณคดีกระตุ้นการท่องเที่ยว ตอบดีจำนวน ๒๘๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๑.๒๕ ตอบไม่ดี จำนวน ๑๑๕ คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๗๕

๗. ระบบภูมิสารสนเทศมุ่งส่งเสริมเส้นทางการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี ตอบดีจำนวน ๓๕๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๘.๕๐ ตอบไม่ดี จำนวน ๔๖ คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๕๐

๘. เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรีเชื่อมโยงการท่องเที่ยวใกล้เคียง ตอบดีจำนวน ๒๗๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๙.๐๐ ตอบไม่ดี จำนวน ๑๒๔ คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๐๐

๙. ระบบภูมิสารสนเทศสนับสนุนนักท่องเที่ยวให้เข้าถึงการบริการของภาครัฐและเอกชน ตอบดีจำนวน ๓๓๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๔.๒๕ ตอบไม่ดี จำนวน ๖๓ คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๗๕

๑๐. ระบบภูมิสารสนเทศแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรีเปิดรับข้อเสนอแนะรองรับการจัดการ ตอบดีจำนวน ๓๔๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๕.๒๕ ตอบไม่ดี จำนวน ๕๙ คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๗๕

๔.๑.๒ การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดจันทบุรี (เชิงคุณภาพ)

ผู้วิจัยได้นำเสนอการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดจันทบุรี โดยวิธีการสำรวจและรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ควบคู่กับสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสัมภาษณ์เชิงลึก ในประเด็น การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ฐานข้อมูลสนับสนุนการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของจังหวัดจันทบุรี โดยการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องการท่องเที่ยว จากกลุ่มที่ ๑ ภาคีรัฐ เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผนจากสำนักงาน ททท.๗ นายอำเภอ เจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาชุมชน สำนักงานเกษตรอำเภอ องค์การบริหารส่วนตำบล กลุ่มที่ ๒ ภาคเอกชน คือ ผู้ประกอบธุรกิจด้านการบริการการท่องเที่ยว หอการค้า สมาคมไทยธุรกิจท่องเที่ยว สมาคมโรงแรมไทย บริษัทนำเที่ยว กลุ่มที่ ๓ ประชาชนในพื้นที่ ผู้นำชุมชนกลุ่มที่ ๔ นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดจันทบุรี จำนวน ๒๕ รูป/คน พบว่า แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่นักท่องเที่ยวสนใจและมีชื่อเสียงเหมาะแก่การนำมาจัดทำฐานข้อมูลในระบบสารสนเทศ ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวเขาคิชฌกูฏ น้ำตกพลิ้ว เสือจันทบุรี ชุมชนอัญมณีและเครื่องประดับ และแหล่งท่องเที่ยวชุมชนที่เกิดขึ้นใหม่ เมืองเพนียด วัดทองทั่ว ดังนี้

๔.๑.๒.๑ การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเขาคิชฌกูฏ

๑. บริบทรอยพระพุทธบาทเขาคิชฌกูฏ

พุทธศาสนิกชนชาวไทยมีศรัทธาพระพุทธเจ้า และมีประเพณีขึ้นเขาคิชฌกูฏ จ. จันทบุรี ไปสักการะรอยพระพุทธบาทของพระพุทธเจ้า ตำนานศาสนาพุทธกล่าวไว้ว่า เขาคิชฌกูฏอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของกรุงราชคฤห์ แคว้นมคธเป็นยอดเขาที่มีแนวเขาล้อมโดยรอบ และเคยเป็นสถานที่ประทับของพระพุทธเจ้าในอดีต เป็นความดำริของพระครูธรรมสรคุณซึ่งเป็นกรรมการและเป็นหลักในการพัฒนาพระบาทพลวงตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๕ ได้เสนอใช้ชื่อ พระบาทเขาคิชฌกูฏ (พลวง) เหตุผลเพราะเมืองไทยเป็นเมืองพุทธที่พุทธศาสนาเจริญกว่าเมืองไหนๆ แม้กระทั่งประเทศอินเดีย

เขาคิชฌกูฏ จ. จันทบุรี โดยสภาพภูมิประเทศคล้ายคลึงและบนยอดเขามีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เกี่ยวกับพระพุทธองค์ คือ รอยพระพุทธบาท และหินลูกบาตร ที่ตั้งข้างรอยพระพุทธบาท อยู่ในลักษณะคล้ายลอยอยู่ริมลานพระพุทธรูปปางตรงข้ามหินลูกบาตรมีรอยพระหัตถ์ไปรับหินก้อนนี้ และในหินก้อนนี้ ตรงข้ามกันรอยพระหัตถ์ มีรูปรอยเท้าใหญ่ (รอยเท้าพญามาร) ได้พระบาทมีถ้าตาฤาษี จึงน่าจะใช้ชื่อนี้เป็นที่ระลึกถึงพระบรมศาสดา ในทุกๆ ปีจะมีพิธีเปิดและพิธีปิดการขึ้นไปนมัสการรอยพระพุทธบาทเป็นประจำทุกปี นอกจากนี้ พระครูธรรมสรคุณ ยังได้สอนว่า “เท้าของพระพุทธองค์ แม้ประดิษฐานอยู่แห่งหนตำบลใดก็ตาม ถ้าเรามีความเชื่อมั่น เคารพกราบไหว้ด้วยใจ อธิษฐานแล้ว ย่อมเกิดผลสำเร็จแก่ผู้นั้นทุกคนและเป็นสิริมงคลแก่ผู้นั้นตลอดไป”

การตั้งจิตอธิษฐานให้ดี ปรารถนาสิ่งใดที่ดีที่ชอบขอได้ตามความพอใจ กลับไปจะมีแต่ความปลอดภัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายและเทพยดาที่รักษารอยพระพุทธบาทแห่งนี้ จะอำนวยความสะดวกพรให้ท่านได้รับแต่ความสุขตามสมบุญพุลผล ร่มเย็นเป็นสุขตลอดไป ซึ่งผู้อยากจะขึ้นไปสักการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์บนยอดเขานั้นจะต้องมีจิตศรัทธาที่แรงกล้า เนื่องจากต้องเดินเท้าขึ้นสู่ยอดเขาอีกราว ๓ กม. ท่ามกลางผู้คนที่มีความศรัทธาเดียวกันมากมายที่เบียดเสียด เพราะการจะขึ้นไปนมัสการรอยพระพุทธบาท เขาคิชฌกูฏ จะเริ่มตั้งแต่วันที่ขึ้น ๑ ค่ำ เดือน ๓ ของทุกปี หรือช่วงช่วงประมาณปลายเดือน

มกราคม – เดือนมีนาคม ซึ่งประเพณีสักการะรอยพระพุทธรูปบาทเขาศิขณภูฏานในปี ๒๕๖๐ จะเริ่มวันที่ ๒๘ มกราคม จนถึงวันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๖๐ โดยจะมีพิธีบวงสรวงเปิดงานในวันที่ ๒๖ ม.ค. ๒๕๖๐ และ บวงสรวงปิดงานวันที่ ๒๘ มี.ค. ๒๕๖๐ ถือว่าปิดโดยสมบูรณ์และจะไม่อนุญาตให้ขึ้นหลังจากนั้น จะเปิดอีกครั้งในปี ๒๕๖๑ ประมาณวันที่ ๑๗ มกราคม พ.ศ.๒๕๖๑^๑

๒. สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ

สภาพเขาศิขณภูฏานจังหวัดจันทบุรี มีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบมีเนินเขาสลับบ้างเล็กน้อยประกอบด้วย^๒ อุทยานแห่งชาติเขาศิขณภูฏาน มีลักษณะภูมิอากาศเป็นแบบมรสุมเมืองร้อน โดยลักษณะภูมิอากาศบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาศิขณภูฏานอยู่ภายใต้อิทธิพลของลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ และลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ซึ่งมีทรัพยากรธรรมชาติที่สวยงาม^๓ โดยส่วนของอุทยานมีระบบนิเวศในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาศิขณภูฏานสามารถแบ่งออกได้หลัก ๆ ๒ ประเภท คือ ป่าดิบชื้น และป่าดิบเขา สภาพเศรษฐกิจประชาชนส่วนใหญ่ในอำเภอเขาศิขณภูฏานประกอบอาชีพเกษตรกรรม รวมทั้งมีการเลี้ยงสัตว์ ทำให้รายได้หลักของประชาชนมาจากการขายผลผลิตทางการเกษตร และการแปรรูปผลผลิต^๔

๓. กิจกรรมชุมชน

การเดินทางสักการะรอยพระพุทธรูปบาทของพระพุทธรูปเจ้าการ บูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์เขาศิขณภูฏานจังหวัดจันทบุรี สามารถเรียนรู้ ท่องเที่ยวศึกษาวิถีชุมชนเขาศิขณภูฏาน ประชาชนอำเภอเขาศิขณภูฏานจังหวัดจันทบุรี ประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม ทำให้วิถีชีวิตของคนในพื้นที่มีความผูกพันกับสวนผลไม้เป็นอย่างมาก เวลากลางวันจะใช้เวลาทั้งหมดอยู่ในสวน^๕ โดยลักษณะทางเศรษฐกิจมีความคล่องตัวสูงในช่วงเทศกาลสักการะรอยพระพุทธรูปบาท และการขายผลผลิตทางการเกษตรจะมีผลต่อการจัดการท่องเที่ยว ทั้งต่อชาวบ้านเอง และภาครัฐ ซึ่งอาชีพและการยังชีพหลัก คือ เกษตรกรรม เมื่อมีกระแสการสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์^๖ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพิ่มมากยิ่งขึ้น ประกอบกับวัตถุประสงค์ทางการเกษตรของพื้นที่ที่มีความหลากหลาย จึงส่งผลให้มีอาชีพเพิ่มมากขึ้นในปัจจุบัน^๗ ผลผลิตส่วนใหญ่ของชุมชนจะเป็นผลผลิตทางการเกษตรที่อุดมสมบูรณ์มีคุณภาพ เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย

^๑ สนุก, เปิดตำนานรอยพระพุทธรูปบาท เขาศิขณภูฏาน จันทบุรี, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://horoscope.sanook.com/57617/> [๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๐]

^๒ สัมภาษณ์ นายนิพนธ์ ภิญโญ, หัวหน้าอุทยานแห่งชาติเขาศิขณภูฏาน, ๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^๓ สัมภาษณ์ นายบุญเกิด อุดมเลิศวนสิน, นายกองค้การบริหารส่วนตำบลเกาะเปริด, ๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^๔ สัมภาษณ์ นายสำราญ ภูหลวง, ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเกาะเปริด เจริญรัตน์ราษฎร์นุกูล, ๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^๕ สัมภาษณ์ นายนิพนธ์ ภิญโญ, หัวหน้าอุทยานแห่งชาติเขาศิขณภูฏาน, ๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^๖ สัมภาษณ์ นายวันชัย อิงขจร, นายกเทศมนตรีตำบลพลวง, ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^๗ สัมภาษณ์ นายภาณุ วิฑูริศานต์, กำนันตำบลพลวง, ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๐.

โดยเฉพาะผลไม้ นานาชนิด^{๘๘} ประกอบกับสภาพสังคมของตำบล เป็นการอยู่ร่วมกันอย่างต่างคนต่างดูแลพึ่งพาตนเอง อาจมีการช่วยเหลือ พึ่งพาอาศัยกันบ้างในหมู่ญาติสนิท หรือกลุ่มเพื่อน^{๘๙}

รายการอาหารชุมชนน่าซื้อ การรวมกลุ่มทำธุรกิจเล็ก ๆ ขายอาหาร หรือของที่ระลึก ในช่วงเทศกาลสักการะรอยพระพุทธรูปหรือตามแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ การรวมกลุ่มเพื่อให้บริการทางคมนาคมการรวมกลุ่มของแม่บ้าน^{๙๐} เพื่อดูแลบริหารจัดการด้านการบริโภคและอุปโภคแก่นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวในอำเภอเขาคิชฌกูฏจังหวัดจันทบุรี^{๙๑} นอกจากนี้ยังได้มีการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ท่องเที่ยวอย่างเต็มที่ เช่น มีการเดินศึกษาธรรมชาติ ขึ้นที่วัดโคกตะพง^{๙๒} โดยให้บริการนักท่องเที่ยวเดินเรือไปจนถึงลานเฮลิคอปเตอร์บนยอดเขาพระบาท เปิดบริการในช่วงสักการะรอยพระพุทธรูป เขาพระบาทพลวง และมีการเดินชมสวนป่า^{๙๓}

๔. แหล่งท่องเที่ยวชุมชน

แหล่งท่องเที่ยวชุมชนว่ามีสิ่งดึงดูดใจ คือ สักการะรอยพระพุทธรูป เขาพระบาทพลวง และมีการเดินชมสวนป่า^{๙๔} สัมผัสความร่มรื่นและอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ ทั้งไม้ป่า ไม้ประดับ และพืชสวน หรือจุดเด่นของแต่ละชุมชน การเดินศึกษาธรรมชาติ ขึ้นที่วัดโคกตะพง พักค้างคืนในชุมชนศึกษาวิถีชีวิตชุมชน อาจจะเป็นผลผลิตจากอาชีพของคนในชุมชน มีบริการที่พัก และบริการที่ดี ประกอบกับสิ่งอำนวยความสะดวก มีจุดบริการและให้คำแนะนำนักท่องเที่ยว^{๙๕}

๕. สถานบริการนักท่องเที่ยวชุมชน

กลุ่มโฮมสเตย์ชุมชนบ้านกระทิง และมีคนในชุมชนที่มีกำลังและสะดวกต้อนรับนักท่องเที่ยวเข้าร่วมโครงการ เพื่อการดำเนินงานที่สะดวก รวดเร็ว และชัดเจน^{๙๖} โดยดำเนินการดำเนินงาน มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละส่วนอย่างชัดเจน และไม่ยุ่งเกี่ยว ก้าวก่ายกันและกัน มีการจัดประชุมเพื่อความคืบหน้าของโครงการอยู่เสมอ^{๙๗}

๖. เส้นทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวชุมชน

กรุงเทพฯ ใช้เส้นทางหลวงพิเศษหมายเลข ๗ (Motoway) เริ่มต้นที่ถนนศรีนครินทร์ กรุงเทพฯ ผ่านอำเภอบ้านบึง มุ่งสู่อำเภอแกลง จากสามแยกแกลงเลี้ยวซ้าย ใช้ทางหลวงหมายเลข ๓ จนถึง จันทบุรี รวมระยะทาง ๒๓๐ กิโลเมตร

^{๘๘} สัมภาษณ์ นายบุญเชิด อุดมเลิศวนสิน, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเปริด, ๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^{๘๙} สัมภาษณ์ นายนิพนธ์ ภิญโญ, หัวหน้าอุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ, ๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^{๙๐} สัมภาษณ์ นายวันชัย อิงขจร, นายกเทศมนตรีตำบลพลวง, ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^{๙๑} สัมภาษณ์ นายภาณุ วิฑูรธีรศานต์, กำนันตำบลพลวง, ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^{๙๒} สัมภาษณ์ นายนิพนธ์ ภิญโญ, หัวหน้าอุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ, ๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^{๙๓} สัมภาษณ์ นายวันชัย อิงขจร, นายกเทศมนตรีตำบลพลวง, ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๐.

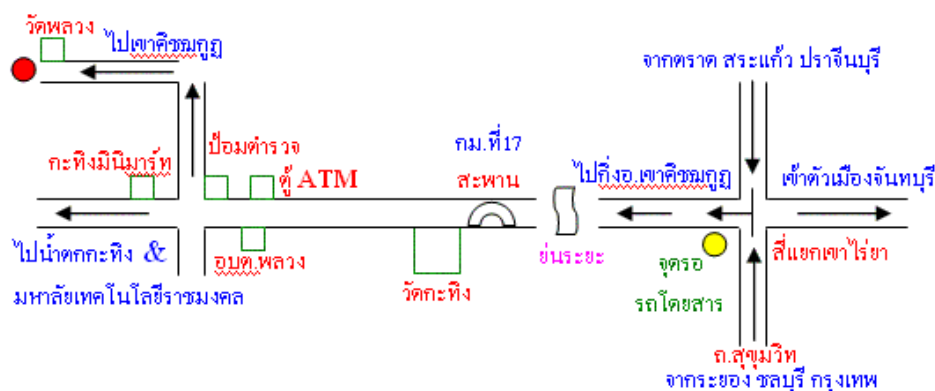
^{๙๔} สัมภาษณ์ นายนิพนธ์ ภิญโญ, หัวหน้าอุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ, ๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^{๙๕} สัมภาษณ์ นายภาณุ วิฑูรธีรศานต์, กำนันตำบลพลวง, ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^{๙๖} สัมภาษณ์ นายสำราญ ภูหลวง, ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเกาะเปริด เจริญรัตน์ราษฎร์นุกูล, ๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^{๙๗} สัมภาษณ์ นายบุญเชิด อุดมเลิศวนสิน, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเปริด, ๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๐.

ถนนสู่แหล่งท่องเที่ยวชุมชน ถนนเส้นหลักผ่านกลางอำเภอ และมีถนนเส้นรองตามชอกชอยต่าง ๆ มีป้ายบอกเส้นทางชัดเจน

แผนภาพที่ ๔.๑ เส้นทางเขาคิชฌกูฏ

เส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก แม้เมื่อถึงช่วงฤดูกาลผลไม้ จะไม่มีนักท่องเที่ยวมากเท่าช่วงเทศกาลสักการะรอยพระพุทธรูป^{๑๘} แต่จะมีนักท่องเที่ยวอีกประเภทหนึ่งคือพวกที่เป็นชาวสวน มาชมหรือเลือกซื้อผลผลิตทางการเกษตร^{๑๙} และนักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ที่เข้าชมอุทยานแห่งชาติ ส่วนอุปสรรคในการท่องเที่ยวชุมชนที่นักท่องเที่ยวได้รับคนในพื้นที่มักจะนิยมความเป็นส่วนตัว^{๒๐} อัยาศัยไม่ตรีอาจไม่ค่อยเปิดรับนักท่องเที่ยวเท่าใดนัก ประกอบกับความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว การขยายตัวของการท่องเที่ยวโดยที่เน้นปริมาณนักท่องเที่ยวหรือการแสวงหารายได้จากการท่องเที่ยว ในขณะที่การรองรับขยายไปไม่ทัน ทำให้แหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรมเกิดขึ้นขยะมลพิษได้อีกด้วย^{๒๑}

กลุ่มโฮมสเตย์ในแต่ละชุมชน ได้มีการวางแผนจัดทำแพ็คเกจท่องเที่ยวขึ้นโดยกลุ่มโฮมสเตย์ชุมชนบ้านกระทิง ซึ่งเป็นการรวมตัวกันของคนในชุมชนคือกลุ่มชาวสวน โดยมีเทศบาลและมหาวิทยาลัยราชวมงคล เป็นผู้ให้คำปรึกษา^{๒๒} โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ของตน และยังไม่มีการประชาสัมพันธ์ที่ชัดเจนนัก เช่น เคเอสพีโฮมสเตย์ ที่พักใกล้เขาคิชฌกูฏแห่งนี้เป็นโฮมสเตย์ที่ดัดแปลงมาจากสวนผลไม้เก่า คุณจะได้พักผ่อนท่ามกลางสวนที่ร่มรื่นบนเนื้อที่กว่า ๑๐๐ ไร่ และที่สำคัญ ที่นี่ยัง

^{๑๘} สัมภาษณ์ นายวันชัย อิงขจร, นายกเทศมนตรีตำบลพลวง, ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^{๑๙} สัมภาษณ์ นายนิพนธ์ ภิญโญ, หัวหน้าอุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ, ๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^{๒๐} สัมภาษณ์ นายภาณุ วิฑูริธิศานต์, กำนันตำบลพลวง, ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^{๒๑} สัมภาษณ์ นายนิพนธ์ ภิญโญ, หัวหน้าอุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ, ๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^{๒๒} สัมภาษณ์ นายวันชัย อิงขจร, นายกเทศมนตรีตำบลพลวง, ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๐.

มีส่วนผลไม้ที่ปลูกไว้หลากหลายสายพันธุ์ ทั้งทุเรียน มังคุด ลองกอง เป็นต้น และที่สำคัญยังมีกิจกรรมเดินเล่นชมผลไม้ และกิจกรรมท่องเที่ยวหน้าตักกระทิง และน้ำตกคลองช้างเซ เป็นต้น^{๒๓}

การวางแผนจัดทำแพ็คเกจท่องเที่ยวขึ้นโดยกลุ่มโฮมสเตย์ชุมชนบ้านกระทิง โดยเริ่มที่ให้นักท่องเที่ยวไปชมสวนเกษตรอินทรีย์ และไม้ประดับพันธุ์พื้นเมือง (กล้วยไม้เหลืองจันทร์) ของคุณประมวล สุมิตร ต่อด้วยการชมสวนป่าของคุณพงศธร ธาราเขตต์ การทำนา ไร่มะนาว มะปืดของคุณบัญญัติ ชาวไชย ชมสวนผลไม้ของคุณชวลิต พลอยรัตน์ ชมเขื่อนพลวง^{๒๔} สักการะรอยพระพุทธรูปจำลอง สักการะหลวงปู่เขียน และเข้าศึกษากลุ่มชาวชอง ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถเลือกได้ว่าจะเข้าชมหรือไปที่ใดบ้างและด้านการจัดระบบโครงสร้าง มีการจัดตั้งประธานกลุ่ม รองประธาน และที่ปรึกษาเพื่อดำเนินกิจการต่าง ๆ ภายในกลุ่มโฮมสเตย์ชุมชนบ้านกระทิง^{๒๕} และมีคนในชุมชนที่มีกำลังและสะดวกต้อนรับนักท่องเที่ยวเข้าร่วมโครงการ เพื่อการดำเนินงานที่สะดวก รวดเร็ว และชัดเจน โดยด้านการดำเนินงาน มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละส่วนอย่างชัดเจน^{๒๖}

เขาคิชฌกูฏ จะเป็นพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติ ไม่นอนุญาตให้รถยนต์ส่วนตัวเข้าเด็ดขาดเนื่องจากถนนเป็นพื้นที่ลาดชันมาก ดินลูกรังตลอดทาง ถ้ารถไม่มีกำลังมากพอ หรือคนขับไม่ชำนาญจะเกิดอุบัติเหตุ^{๒๗} ผู้ที่ต้องการขึ้นไปเที่ยวเขา ทำได้ ๒ วิธีคือ นั่งรถสองแถวที่ทางวัดจัดไว้ หรือเดินขึ้นไปด้วยเท้าตัวเอง มีหลายกลุ่มเลือกใช้วิธีเดิน ใช้เวลาในการเดินขึ้นประมาณ ๗-๘ ชั่วโมง^{๒๘}

สำหรับคนที่ต้องการนั่งรถขึ้นไป สะดวกที่สุดจะมีให้เลือกขึ้น ๒ จุดคือ

วัดพลวง วัดนี้จะตั้งอยู่ตรงตีนเขาเลย เป็นจุดที่คนนิยมมากที่สุด มีร้านขายของและลานจอดรถให้บริการอยู่มากมาย ซึ่งถ้าใครเลือกใช้บริการสองแถวที่วัดนี้ จะต้องนั่ง ๒ ต่อ ต่อละ ๕๐ บาท โดยต่อแรกจะขึ้นไปครึ่งทาง แล้วต้องต่อรถอีกรอบเพื่อขึ้นไปถึงด้านบน โดยจุดแวะนี้ จะมีเจดีย์กลางเขาให้สักการะ^{๒๙}

วัดกะทิง วันนี้จะอยู่ห่างออกมาหน่อย ที่นี่จะให้บริการสองแถวที่วิ่งต่อเดียวถึงด้านบนเลย ค่าบริการท่านละ ๑๐๐ บาท มีที่จอดรถให้บริการ แต่ไม่ใหญ่มาก ถ้าคนเยอะอาจจะต้องเลือกจอดข้างนอกวัดแทน^{๓๐}

^{๒๓} สัมภาษณ์ นายสำราญ ภูหลวง, ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเกาะเปริด เจริญรัตน์ราษฎร์นุกูล, ๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^{๒๔} สัมภาษณ์ นายนิพนธ์ ภิญโญ, หัวหน้าอุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ, ๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^{๒๕} สัมภาษณ์ นายวันชัย อิงขจร, นายกเทศมนตรีตำบลพลวง, ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^{๒๖} สัมภาษณ์ นายบุญเชิด อุตมเลิศวนสิน, นายกองค้การบริหารส่วนตำบลเกาะเปริด, ๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^{๒๗} สัมภาษณ์ นายภาณุ วิฑูริศสานต์, กำนันตำบลพลวง, ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^{๒๘} สัมภาษณ์ นายสำราญ ภูหลวง, ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเกาะเปริด เจริญรัตน์ราษฎร์นุกูล, ๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^{๒๙} สัมภาษณ์ นายนิพนธ์ ภิญโญ, หัวหน้าอุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ, ๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^{๓๐} สัมภาษณ์ นายวันชัย อิงขจร, นายกเทศมนตรีตำบลพลวง, ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๐.

๗. ข้อเสนอแนะนักท่องเที่ยว

การเตรียมขึ้นเขาเชิงภูมิ

เลือกรองเท้าที่ใส่กระชับ สบาย เป็นผ้าใบได้ย้งดี ไม่แนะนำให้ใส่รองเท้าใหม่ เพราะรองเท้าอาจกัดได้^{๓๑}

ควรมีกระเป๋าสะพายหรือเป้ไปด้วยซักใบ เอาไว้ใส่น้ำหรือของจำเป็นพวกโทรศัพท์, กระเป๋าตังค์, กล้องถ่ายรูป, ขวดน้ำ จะได้เอามือไว้ยึดพวกราวเวลาต้องเดินช่วงชันๆ^{๓๒}

น้ำดื่ม ห้ามขาดเด็ดขาด เพราะช่วงเดินขึ้นจะต้องใช้กำลังพอตัว พกไปกันอาการขาดน้ำ

อาหารเพิ่มพลัง พวกก๋วย, ก๋วยตัก เอาไว้กินเติมพลังระหว่างทาง เพราะข้างบนอาหารส่วนใหญ่อยู่นอกจากรน้ำ จะเป็นมาคัฟกับโจ๊กคัพ ยิ่งถ้าตั้งใจไปให้ถึงผ้าแดง ก็เตรียมไว้ด้วยก็ดี^{๓๓}

ถ้าขึ้นกลางคืน ควรมีหมวกกับเสื้อแขนยาวไปด้วย เพราะอากาศจะค่อนข้างชื้น ส่วนกลางวัน ไม่ต้องก็ได้

คำถามต่อมาว่า ควรขึ้นเวลาไหนดี คนส่วนใหญ่เลือกขึ้นตอนกลางคืน กลับเวลาเช้า เพราะอากาศไม่ร้อน เดินไม่เหนียวมาก^{๓๔} แต่จริงๆ แล้ว การขึ้นตอนกลางวันก็ไม่ได้ร้อนมาก เพราะในที่สูงเกิน ๑,๐๐๐ เมตรนั้น ไม่ร้อนมาก แดดขึ้นตอนกลางวันบ่งให้เห็นวิสวยๆ ของป่าอันสมบูรณ์อีกด้วย^{๓๕}

เมื่อรถขึ้นมาถึงด้านบนแล้ว ถ้าเป็นคิววัดกะทิง จะจอดตรงทางเดินลงให้เดินมาอีกนิด ถ้าคิววัดพลวง จะจอดตรงทางขึ้นเลย ตรงทางขึ้น ให้แวะรับเอาถุงหินกับทรายไปด้วย ช่วยกันขนคนละถุงสองถุง จะได้เอาไปพัฒนาสิ่งก่อสร้างข้างบนได้^{๓๖}

ทางเดินขึ้นช่วงแรกจนถึงรอยพระพุทธรูป จะมีระยะทางประมาณ ๑ กม. เป็นทางเดินขึ้นตลอด เป็นบันไดบ้าง ทางดินบ้างตลอดทาง แต่ปลอดภัยแน่นอน และระหว่างทางก็จะมีจุดให้กราบไหว้พระและเทพต่าง ๆ ตลอดทาง รวมทั้งมีจุดจำหน่ายน้ำ อาหาร อยู่ตลอดทาง^{๓๗}

การนั่งรถขึ้นเขาเชิงภูมิ สัมภาระต่างๆ ไม่ว่าจะเป้กระเป๋าตังค์, โทรศัพท์มือถือ, หมวก หรืออะไรก็ตามที่สามารถหลุดออกจากตัวได้ ควรเก็บไว้ให้ดี แนะนำให้นำกระเป๋าสะพายข้างหรือเป้ไปซักใบ เก็บของพวกนี้ลงกระเป๋าให้หมด เพราะระหว่างทางที่ขึ้นไป ถ้าของหล่นแล้วละก็ ต้องทิ้งเลย เพราะจะไม่มีใครหยุดรถเพื่อเก็บของให้ ทั้งนี้เพื่อความปลอดภัยของผู้เก็บและรถคันอื่นๆ

^{๓๑} สัมภาษณ์ นายนิพนธ์ ภิญโญ, หัวหน้าอุทยานแห่งชาติเขาเชิงภูมิ, ๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^{๓๒} สัมภาษณ์ นายสำราญ ภูหลวง, ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเกาะเปริด เจริญรัตน์ราษฎร์นุกูล, ๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^{๓๓} สัมภาษณ์ นายบุญเชิด อุดมเลิศวนสิน, นายกองค้การบริหารส่วนตำบลเกาะเปริด, ๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^{๓๔} สัมภาษณ์ นายสำราญ ภูหลวง, ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเกาะเปริด เจริญรัตน์ราษฎร์นุกูล, ๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^{๓๕} สัมภาษณ์ นายนิพนธ์ ภิญโญ, หัวหน้าอุทยานแห่งชาติเขาเชิงภูมิ, ๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^{๓๖} สัมภาษณ์ นายนิพนธ์ ภิญโญ, หัวหน้าอุทยานแห่งชาติเขาเชิงภูมิ, ๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^{๓๗} สัมภาษณ์ นายบุญเชิด อุดมเลิศวนสิน, นายกองค้การบริหารส่วนตำบลเกาะเปริด, ๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๐.

ระหว่างนั่งไปก็เช่นกัน^{๓๘} ถ้าเป็นไปได้ควรใช้มือทั้ง ๒ ข้างหาที่ยึดไว้ เพราะรถจะวิ่งขึ้นพรวดเดียวเลย เข้าโค้งที่กระเด็นแน่นอนถ้าไม่ยึดไว้ เพราะทางชันมากต้องใช้เวลาความเร็วในการส่งตัว

ถ้าเดินไม่ไหว ก็มีแผนกเสลี่ยงให้บริการอยู่ สนนราคาคนละ ๘๐๐ บาทต่อเที่ยว หลังจากที่ได้เดินถึงรอยพระพุทธรูป ก็แวะซื้อดอกไม้กับทองแผ่นที่มีจุดจำหน่ายอยู่ด้านข้าง แล้วเข้าไปตรงที่ข้างหินลูกพระบาท จะมีบันไดให้หนึ่งเพื่อสวดมนต์ก่อนที่จะทำการสักการะรอยพระพุทธรูป โดยจะมีหลวงพี่คอยนำสวดและแนะนำวิธีการไหว้ให้ เมื่อเสร็จพิธี ก็นำดอกไม้ไปใส่ในกระถาง ในรอยพระพุทธรูปจะอนุญาตให้แปะทองได้อย่างเดียว ห้ามวางดอกไม้หรือใส่เหรียญโดยเด็ดขาด เพื่อป้องกันการสึกหรอของรอย^{๓๙} จากนั้นก็เข้าไปที่หินลูกพระบาท จากนั้นให้อาห้วยันกับหินไว้ แล้วแปะทองด้วยมือทั้ง ๒ ข้าง เป็นอันเสร็จพิธีหลัก ส่วนใครต้องการแปะทองกับพระพุทธรูปองค์อื่นๆที่อยู่ด้านข้าง ก็แล้วแต่ศรัทธา

จุดหมายต่อไปคือผ้าแดง สุดเขตแดนบุญ จะอยู่ห่างจากรอยพระพุทธรูปประมาณ ๑ กม. ต้องเดินขึ้นและลงขึ้นและลงเขาประมาณ ๒ ลูก โดยเส้นทางจะเป็นดินเกือบทั้งหมด ชันกว่าชุดแรกพอสมควร แต่ระหว่างทางจะมีจุดให้สักการะอยู่หลายจุด เช่น หินบาตรพระอานนท์, บาตรพระสิวลี เป็นต้น^{๔๐} พอมาถึงจุดผ้าแดง ก็ซื้อผ้าผืนละ ๒๐ บาท เขียนชื่อตัวเองและครอบครัวพร้อมคำอธิฐาน เป็นอันเสร็จพิธี หากกลับตรงแกว้สารพัดนึก จะมีทางลงที่ไม่ต้องข้ามกลับไปจากรอยพระพุทธรูป สามารถลัดระยะทางในการเดินได้จากนั้นเมื่อมาถึงตรงศิครัง ก็ซื้อตัวอีกครั้งตรงจุดที่ลงรถ จากนั้นก็รอคิวขึ้นรถกลับลงมาที่จุดเริ่มต้น เท่านั้นก็เป็นอันจบทริปบุญกันที่เขาคิชฌกูฏแล้ว เขาคิชฌกูฏจะเปิดวันสุดท้ายในวันที่ ๗ เมษายน โดยจะมีพิธีปิดป่า เรียกสัตว์ป่ากลับมาอาศัยในที่เดิมด้วย ถ้าไม่ทันรอบนี้ ก็ต้องรอกันใหม่ปีหน้า^{๔๑}

๘. หน่วยงานสำคัญและการให้บริการ

การให้บริการด้านต่างๆแก่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวเขาคิชฌกูฏ ตลอดเส้นทางมีหน่วยงานทั้งภาครัฐเอกชน กลุ่มจิตอาสาให้บริการแก่นักท่องเที่ยวตลอด ๒๔ ชั่วโมง จำแนกตามลักษณะของการให้บริการ และการติดต่อประสานงาน^{๔๒}

^{๓๘} สัมภาษณ์ นายภาณุ วิฑูริศานต์, กำนันตำบลพลวง, ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^{๓๙} สัมภาษณ์ นายวันชัย อิงขจร, นายกเทศมนตรีตำบลพลวง, ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^{๔๐} สัมภาษณ์ นายภาณุ วิฑูริศานต์, กำนันตำบลพลวง, ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^{๔๑} สัมภาษณ์ นายนิพนธ์ ภิญโญ, หัวหน้าอุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ, ๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^{๔๒} สัมภาษณ์ นายวันชัย อิงขจร, นายกเทศมนตรีตำบลพลวง, ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๐.

การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเขาคิซมภูฏ พบว่า

เขาคิซมภูฏมีการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นพื้นที่อนุรักษ์ที่มีทรัพยากรธรรมชาติสมบูรณ์สร้างความพึงพอใจให้กับผู้ใช้บริการทั้งด้านการพักผ่อนหย่อนใจและการศึกษาหาความรู้มีการจำแนกการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยแบ่งออกเป็น ๖ ประเภท ดังนี้

๑. การจัดการประเพณีนมัสการรอยพระพุทธรูป จะเริ่มขึ้นในวันขึ้น ๑ ค่ำ เดือน ๓ จนถึงวัน แรม ๑๕ ค่ำ เดือน ๔ ของทุกปี รวมระยะเวลา ๖๐ วัน ซึ่งดำเนินการโดยคณะสงฆ์และกรรมการวัดในพื้นที่ใกล้เคียง ซึ่งประเด็นสำคัญที่เป็นปัญหาต่อการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติอันเนื่องมาจากประเพณีดังกล่าว ประกอบด้วย ๓ ประเด็นหลัก คือ การจัดการขยะ การก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างในพื้นที่ และการจัดระบบสาธารณูปโภคต่าง ๆ โดยเฉพาะการจัดระเบียบร้านค้าที่ตั้งอยู่ในบริเวณจุดเปลี่ยนรถ

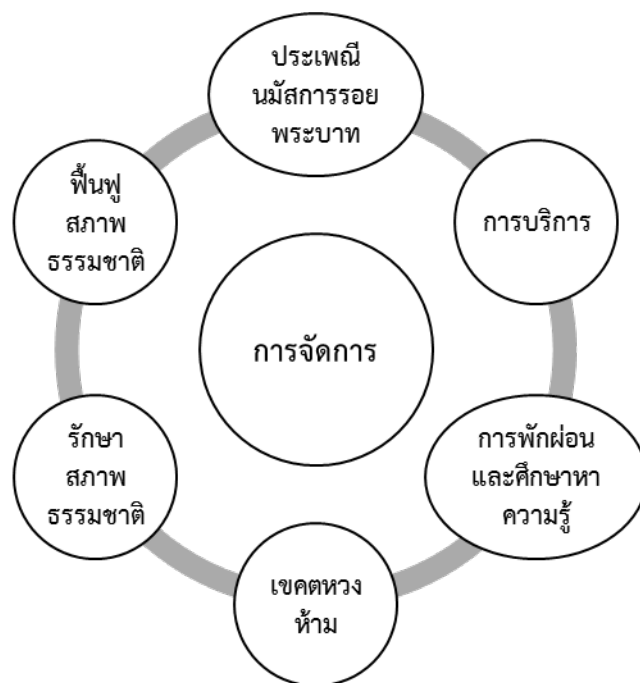
๒. การจัดการด้านการบริการ ได้แก่ บริเวณที่ทำการอุทยานแห่งชาติฯ รวมถึงบริเวณบ้านพักเจ้าหน้าที่ ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว บ้านพักนักท่องเที่ยว พื้นที่กางเต็นท์ และค่ายพักแรม ซึ่งเป็นพื้นที่บริการสำหรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในบริเวณน้ำตกกระทิง นอกจากนี้พื้นที่บริการยังรวมถึงพื้นที่บริเวณหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติฯ ที่นักท่องเที่ยวมีโอกาสเข้าไปใช้บริการอยู่เสมอ ได้แก่ หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ พระบาทพลวง และหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติคลองไผ่บุลย์ และหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติที่จะจัดตั้งในอนาคต (เขาบรรจบ) รวมทั้งบริเวณพื้นที่จัดงานนมัสการรอยพระพุทธรูป และจุดเปลี่ยนรถบนเส้นทางที่ขึ้นสู่ยอดพระบาท

๓. การจัดการด้านการพักผ่อนและศึกษาหาความรู้ ได้แก่ พื้นที่บริเวณน้ำตกต่าง ๆ ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาคิซมภูฏ ได้แก่ น้ำตกกระทิง และน้ำตกคลองช้างเซ และน้ำตกคลองไผ่บุลย์ โดยรวมถึงเส้นทางเดินขึ้นน้ำตก และเส้นทางศึกษาธรรมชาติที่มีอยู่ในบริเวณน้ำตกแต่ละแห่งด้วย

๔. การจัดการเขตหวงห้าม เขตหวงห้ามสำหรับเขตหวงห้ามสำหรับอุทยานแห่งชาติเขาคิซมภูฏ คือ พื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำที่เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าที่สำคัญ หรือพบเห็นสัตว์ป่าที่สำคัญ รวมทั้งพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำที่เป็นพื้นที่ที่เชื่อมต่อเนื่องกับระบบนิเวศอื่น คือพื้นที่ทางตอนบนของอุทยานแห่งชาติยังเชื่อมต่อกับเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว

๕. การจัดการรักษาสภาพธรรมชาติ ได้แก่ พื้นที่ป่าไม้ส่วนใหญ่ในอุทยานฯ ที่ยังคงสภาพอุดมสมบูรณ์

๖. การจัดการฟื้นฟูสภาพธรรมชาติ ได้แก่ พื้นที่ที่อยู่บริเวณแนวเขตอุทยานฯ ทางด้านทิศตะวันออก ที่มีอาณาเขตติดต่อกับสถานีทดลองยางทุ่งพล ซึ่งมีเกิดการไฟป่าได้ง่ายเขตกิจกรรมพิเศษ ได้แก่ พื้นที่ที่ถูกบุกรุกโดยราษฎรมาก่อนประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติ ซึ่งกระจายกันอยู่ทั่วไปตามแนวเขตอุทยานฯ พื้นที่เหล่านี้ถูกกำหนดเป็นเขตกิจกรรมพิเศษเพื่อให้มีการควบคุมกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในขอบเขตและข้อกำหนดของอุทยานฯ เพื่อมิให้ความเสียหายที่เกิดขึ้นแผ่ขยายเพิ่มเติมออกไป เขตกิจกรรมพิเศษนี้ในอนาคตควรมีการพิจารณากำหนดให้เป็นเขตฟื้นฟูสภาพธรรมชาติ โดยการอพยพ โยกย้ายและเวนคืนพื้นที่ถือครองและบ้านเรือนของราษฎรออกจากพื้นที่อุทยานฯ แล้วทำการปรับปรุงฟื้นฟูสภาพธรรมชาติให้กลับมาอุดมสมบูรณ์อีกครั้งหนึ่ง

แผนภาพที่ ๔.๒ จัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเขาคีรีชนมภู

๔.๑.๒.๒ การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของอุทยานแห่งชาติน้ำตกพลั่ว

๑. ประวัติน้ำตกพลั่ว

น้ำตกพลั่ว หนึ่งในน้ำตกงามชื่อดังแห่งจันทบุรี แหล่งท่องเที่ยวสำคัญทางธรรมชาติ มีเนื้อที่ประมาณ ๑๓๔.๕๐ ตารางกิโลเมตร หรือ ๘๔,๐๖๒.๕๐ ไร่ ครอบคลุมที่ดินป่าน้ำตกพลั่ว-เขาสระบาป ในท้องที่ตำบลพลับพลา ตำบลคลองนารายณ์ ตำบลคมบาง อำเภอเมืองจันทบุรี ตำบลพลั่ว อำเภอแหลมสิงห์ ตำบลมะขาม อำเภอมะขาม และตำบลมาบไฟ ตำบลวังสรรพรส ตำบลตรอกนอง ตำบลซึ้ง ตำบลตะปอน ตำบลเกวียนหัก อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี เชื่อมต่อกับแหล่งท่องเที่ยวทางวิถีวัฒนธรรมชุมชนน่าสนใจอันหลากหลาย วัฒนธรรมชุมชนกับ ธรรมชาติ วัฒนธรรมชุมชนกับป่าเขา วัฒนธรรมชุมชนกับทะเล วัฒนธรรมชุมชนกับน้ำตก วัฒนธรรมชุมชนกับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมชุมชนกับ วัดวาอาราม ชุมชนกับวิถีชีวิตวัฒนธรรม วัฒนธรรมอาหารชุมชน ประวัติศาสตร์น้ำตกพลั่วมีความเชื่อมโยงประวัติศาสตร์ชุมชน การจัดการเส้นทางวัฒนธรรมชุมชนกับประวัติศาสตร์ภายใต้การโอบอุ้มของธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ วัฒนธรรมชุมชนมีความเกี่ยวข้องกับวิถีของธรรมชาติ การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ปกป้องทรัพยากรธรรมชาติของน้ำตกพลั่ว และความภูมิใจทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับสถาบันพระมหากษัตริย์ของไทย รัชกาลที่ ๕ (พ.ศ. ๒๔๒๔) ทรงโปรดสร้างสถูปพระนางเรือล่ม อยู่ในบริเวณ น้ำตกพลั่ว เพื่อเป็นที่ระลึกแก่สมเด็จพระนางเจ้าสุชนันทาทิมาภิรมย์ พระบรมราชเทวี ภายในสถูปพระนางเรือล่มบรรจุพระอังคารของพระนางเจ้าฯ ด้วย เนื่องจากพระองค์ท่านเคยเสด็จประพาส น้ำตกพลั่ว เมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๗ และทรงโสมนัส ชื่นชม ความงามธรรมชาติของน้ำตกพลั่วยิ่งนัก

การที่ทรงโปรดให้สร้างอนุสาวรีย์รูปปรางค์ ก็ด้วยทรงพระราชดำริว่า "ทำเป็นรูปปั้นอาจไม่คงทนถาวร เพราะตั้งอยู่กลางป่าเขาลำเนาไพร อันไม่มีผู้ดูแล ฉะนั้น เมื่อปรางค์ของอียิปต์ยืนยง

คงทนได้ฉับใด ปิรามิดน้อยนี้ก็คงจะยืนยงคงทนอยู่เช่นกัน ณ ท่ามกลางป่าและเสียงไหลรินของธารพลิว"

อลงกรณ์เจดีย์ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พร้อมด้วย พระนางเจ้าสุชนันทา กุมารีรัตน์ พระบรมราชเทวีอัครมเหสี ได้ทรงโปรดปรานให้สร้างเจดีย์ทำด้วยศิลาแลงขึ้น ที่บริเวณหน้าผาด้านหน้า น้ำตกพลิว เมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๙ เพื่อเป็นที่ระลึกในการเสด็จประพาส น้ำตกพลิวด้วยกัน และพระราชทานนามว่า "อลงกรณ์เจดีย์" พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงโปรด น้ำตกพลิว เป็นอย่างยิ่ง และได้เสด็จประพาสหลายคราว ทรงโปรดมาก ถึงกับมีพระราชดำรัสว่า "เราได้เห็นน้ำตกอย่างนี้มาสองสามแห่ง คือที่ป็นัง เกาะซัง และสิพยา เห็นไม่มีที่ไหนจะงามกว่าที่นี่เลย ถ้าจะให้เรานั่งดูอยู่ยงค้ำก็แทบจะได้ด้วยเย็นสบายจริง"^{๔๓}

การท่องเที่ยว น้ำตกพลิว การรวบรวมและจัดทำเส้นทาง การท่องเที่ยวธรรมชาติกับการศึกษาประวัติศาสตร์ การนำเสนอข้อมูลและหลักฐานทางประวัติศาสตร์สนับสนุนการท่องเที่ยว สร้างความภูมิใจในอัตลักษณ์ของชุมชน

๒. สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ^{๔๔}

น้ำตกพลิว ประกอบด้วยสายธาร ๒ สาย สายหนึ่งไหลลดหลั่นผ่านชอกหินผา อีกสายหนึ่งมีขนาดเล็กกว่า แต่ทั้งตัวลงมาจากผาสูง ๒๐ เมตร ทั้งสองสายจะไหลลงสู่แอ่งน้ำขนาดใหญ่ชั้นล่างสุด ซึ่งแอ่งน้ำสีเขียวมรกตใสสะอาด ทำให้สามารถมองเห็นพื้นล่างซึ่งส่วนใหญ่เป็นหินและทราย พร้อมด้วยฝูงปลาน้อยใหญ่หลากหลายชนิด โดยเฉพาะปลาพลวงหินที่มีจำนวนมาก เป็นไฮไลต์สำคัญทางธรรมชาติอย่างหนึ่งของน้ำตกพลิว

น้ำตกคลองนารายณ์ มีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า "น้ำตกเขาสระบาบ" อยู่ห่างจากตัวเมืองจันทบุรีประมาณ ๘ กิโลเมตร บนเส้นทางสายจันทบุรี-แหลมสิงห์ น้ำตกแห่งนี้ตั้งอยู่บนเนินเขาสูงต้องเดินลัดเลาะผ่านป่าซึ่งยังคงความอุดมสมบูรณ์ และความงดงามตามธรรมชาติ สายน้ำตกสูง ๒๕ เมตร บรรยากาศเหมาะสำหรับ นักท่องเที่ยวที่ต้องการพักผ่อน ท่ามกลางธรรมชาติที่เงียบสงบอย่างแท้จริง

น้ำตกพลิว ตั้งอยู่ห่างจากที่ทำการอุทยานฯ เพียง ๒๐๐ เมตร เป็นน้ำตกขนาดกลาง ที่มีต้นกำเนิดมาจากลำธารน้ำใต้ดินที่ผุดขึ้น ตรงชอกหินบนหน้าผา แล้วไหลลงสู่แอ่งน้ำด้านล่าง น้ำใสเหมาะกับการลงเล่นน้ำ ก่อนถึงตัวน้ำตกจะมีแอ่งน้ำธรรมชาติซึ่งเป็นที่อาศัยของปลาพลวง และจะพบเฉพาะตามลำธารน้ำตกบางภาคเท่านั้น และในบริเวณน้ำตกพลิวยังมีโบราณสถานที่สำคัญอยู่สองแห่งได้แก่

ปิรามิดพระนางเรือล่ม อยู่ห่างจากศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ประมาณ ๒๐๐ เมตร เป็นสถูปทรงปิรามิดสร้างด้วยหินแกรนิต เมื่อ พ.ศ. ๒๔๒๔ เพื่อเป็นที่ระลึกถึงความรัก ที่พระพุทธรเจ้าหลวงทรงมีต่อ พระนางเจ้าสุชนันทา หลังจากทีพระองค์เสด็จทิวงคต เนื่องจากเรือพระประเทียบล่มในแม่น้ำเจ้าพระยา ภายในปิรามิดบรรจุพระอังคารส่วนหนึ่งของพระองค์ไว้ด้วย

^{๔๓} อุทยานแห่งชาติ น้ำตกพลิว, น้ำตกพลิว, [ออนไลน์], <http://pliewwaterfall.blogspot.com/2012/06/blog-post.html> [๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๐]

^{๔๔} อุทยานแห่งชาติ น้ำตกพลิว, น้ำตกพลิว, [ออนไลน์], <http://pliewwaterfall.blogspot.com/2012/06/blog-post.html> [๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๐]

อลงกรณ์เจดีย์ อยู่ห่างจากศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ประมาณ ๒๕๐ เมตร สร้างด้วยศิลาแลง เมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๙ โดยที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้าสุนันทากุมารีรัตน์เสด็จประพาสน้ำตกพลิว เมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๗ ทั้งสองพระองค์ทรงพอพระราชหฤทัยในน้ำตกพลิวมาก จึงโปรดฯ ให้สร้างเจดีย์ไว้เพื่อเป็นที่ระลึกและพระราชทานนามเจดีย์นี้ว่า “อลงกรณ์เจดีย์”

น้ำตกตรอกนอง อยู่ทางทิศตะวันตกของน้ำตกพลิว ห่างจากตัวเมืองจันทบุรี ๒๖ กิโลเมตร ไปตามถนนสุขุมวิท เส้นทางจันทบุรี-ขลุง-มะขาม เมื่อถึงสี่แยกอำเภอขลุง เลี้ยวซ้ายไปตามเส้นทางสายอำเภอขลุง-อำเภอมะขาม ประมาณ ๑๐ กิโลเมตร จะถึงหมู่บ้านตรอกนอง ทางแยกเข้าน้ำตกอยู่ทางซ้ายมือ เข้าไปอีก ๒ กิโลเมตร จะถึงที่ทำการหน่วยพิทักษ์อุทยานฯ น้ำตกพลิวที่ ๑ (น้ำตกตรอกนอง)

น้ำตกตรอกนองมี ๓ ชั้น ชั้นแรก ชื่อ “น้ำตกไม้ซี้” (ไม้ซี้ แปลว่า ต้นไผ่) อยู่ห่างจากหน่วยพิทักษ์อุทยานฯ เพียง ๕๐๐ เมตร การเดินทางไปน้ำตกชั้นนี้ต้องเดินทางผ่านอุโมงค์ป่าไผ่ มีความยาว ๕๐ เมตร ชั้นที่สอง ชื่อ “น้ำตกกลาง” ห่างจากชั้นที่ ๑ ประมาณ ๑ กิโลเมตร สภาพโดยรอบเป็นธรรมชาติอันสวยงามของพันธุ์ไม้ ดอกไม้ป่านานาชนิด และ ชั้นที่สาม คือ “น้ำตกตรอกนอง” ห่างจากชั้นที่ ๒ ประมาณ ๑ กิโลเมตร มีลักษณะเป็นลำธารที่ไหลตกมาจากหน้าผาสูงประมาณ ๒๐ เมตร

เส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ ระยะทางประมาณ ๑.๒ กิโลเมตร จุดเริ่มต้นอยู่ตรงข้ามกับที่ทำการอุทยานฯ นักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปเดินศึกษาธรรมชาติในเส้นทางด้วยตนเอง และเส้นทางศึกษาธรรมชาติ ไว้ ๓ เส้นทาง เส้นทางแรก เส้นทางศึกษาธรรมชาติของระบบนิเวศน์ป่าร้อน (อยู่ที่ทำการอุทยานฯ น้ำตกพลิว) ระยะทางประมาณ ๑,๒๐๐ เมตร ใช้เวลา ๔๕ นาที ศึกษาระบบนิเวศน์ป่าเขตร้อน ต้นน้ำลำธารและสัตว์ป่า และได้จัดทำป้ายสื่อความหมายไว้ เส้นทางที่ ๒ เส้นทางศึกษาความหลากหลายของทางชีวภาพ (อยู่หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิว ที่ ๑ น้ำตกตรอกนอง) ระยะทางประมาณ ๒ กิโลเมตร ใช้เวลา ๔๕ นาที จะพบนกและผีเสื้อชนิดต่าง ๆ เส้นทางที่ ๓ เส้นทางศึกษาความหลากหลายของระบบนิเวศน์ (หน่วยพิทักษ์อุทยานฯ น้ำตกพลิว ที่ ๓ น้ำตกคลองนารายณ์) ระยะทางประมาณ ๒ กิโลเมตร เป็นเส้นทางที่ผ่านจุดชมวิว เหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวที่ชอบเดินป่าชมธรรมชาติ ระหว่างทางจะพบสัตว์ป่า และนกชนิดต่าง ๆ

กิจกรรมชุมชน

กิจกรรมท่องเที่ยวชมปลาพลวงหิน ผุงปลาน้อยใหญ่หลากหลายชนิด น้ำตกพลิว จ.จันทบุรี^{๔๕} และเที่ยวเชิงศึกษาดูงานวัฒนธรรมสร้างแนวร่วมชุมชนอุทยานสีเขียว บริหารจัดการดีเด่นอันดับ ๑ ของไทย^{๔๖} ชุมชนรอบอุทยานช่วยรักษาป่า อุทยานแห่งชาติในประเทศไทยที่มีกว่าร้อยแห่ง อุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิว ที่ตั้งอยู่ในอำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี เป็นอุทยานแห่งชาติที่ได้ชื่อว่า เป็นอุทยานสีเขียว มีการบริหารจัดการดีเด่นเป็นอันดับ ๑ ของประเทศ ในประเภทน้ำตก^{๔๗} นายพิทักษ์ อินทร หัวหน้าอุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิว เปิดเผยว่า หลักการจัดการที่อุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิว จะคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมเป็นหลัก มีการห้ามนักท่องเที่ยวนำอาหารเข้าไปบริเวณริมน้ำ

^{๔๕} สัมภาษณ์ นางสาวน้ำบุษย์ โกสารคุณ, ผู้ช่วยอุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิว, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^{๔๖} สัมภาษณ์ นายอรรถพล ทอมเจริญ, เจ้าของพาเพลินโฮมสเตย์, ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^{๔๗} สัมภาษณ์ นางสาวณัฐชยา ผดุงศิลป์, เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิว, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๐

ตก มีการคัดแยกขยะทุกวัน รวมทั้งห้ามให้อาหารปลา เพราะที่นี้ขึ้นชื่อในเรื่องมีปลาพลวงหินเป็นจำนวนมาก ในอดีตนักท่องเที่ยวจะซื้ออาหารให้ปลา แต่ในช่วงฤดูแล้ง น้ำมีปริมาณน้อย แต่จำนวนปลามีมาก และนักท่องเที่ยวก็ให้อาหารปลามาก ทำให้เกิดน้ำมันที่มาจากอาหารปลาลอยอยู่ในน้ำ เกิดกลิ่นไม่พึงประสงค์ จึงเปลี่ยนมาให้พีช ได้แก่ ถั่วฝักยาวแทน ซึ่งในช่วงนั้นนักท่องเที่ยวให้ความสนใจเป็นอย่างมาก เพราะไม่เคยเห็นปลากินถั่วฝักยาว แต่สุดท้าย ได้ยกเลิกการให้อาหารปลาพลวงหินทั้งหมด เพราะทำให้เสียระบบนิเวศน์ และเปลี่ยนพฤติกรรมสัตว์ ปลาไม่สามารถหากินเองตามธรรมชาติได้^{๔๘}

ชุมชนรอบอุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิว วิธีการเชื่อมโยงเน้นสร้างชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาป่า มีการแจ้งเบาะแสของผู้ที่เจ้าบุกรุก ลักลอบตัดไม้ทำลายป่าตลอด^{๔๙} ทำให้เจ้าหน้าที่ไม่ต้องออกลาดตระเวน โดยชุมชนชาวบ้านที่อาศัยในละแวกนี้ ซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับประโยชน์จากผืนป่าแห่งนี้เกือบทั้งหมดจะทำอาชีพเป็นชาวสวนผลไม้^{๕๐} และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการรักษาป่าให้อุดมสมบูรณ์ ผลดีก็กลับตอบสนองชุมชนให้ได้รับประโยชน์จากป่า^{๕๑} เมืองที่มีผลไม้ที่อร่อยที่สุดโดยเฉพาะทุเรียน มังคุด เนื่องจากมีความอุดมสมบูรณ์มาก และยังมีสภาพอากาศที่ร้อนชื้นอีกด้วย เหมาะกับการปลูกผลไม้ กิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชน การมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวชุมชน โดยจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว เป็นมัคคุเทศก์หรือลูกหาบ จำหน่ายอาหาร ของที่ระลึก^{๕๒}

๓. แหล่งท่องเที่ยวชุมชน

แหล่งท่องเที่ยวชุมชนที่เชื่อมโยงกับอุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิว นักท่องเที่ยวสามารถเลือกแหล่งท่องเที่ยวชุมชน วัฒนธรรมชุมชน ในพื้นที่ แหล่งท่องเที่ยวชุมชนที่เชื่อมโยงกับอุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิว นักท่องเที่ยวสามารถเลือกแหล่งท่องเที่ยวชุมชน วัฒนธรรมชุมชน สถานที่ท่องเที่ยวสำคัญ ๑.โบราณสถานเมืองเพนียด ๒.น้ำตกคลองนารายณ์ ๓.วัดทองทั่ว และชุมชนรอบอุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิว ได้แก่ ตำบลพลับพลา ตำบลคลองนารายณ์ ตำบลคมบาง อำเภอเมืองจันทบุรี ตำบลพลิว อำเภอแหลมสิงห์ ตำบลมะขาม อำเภอมะขาม และตำบลมาบไพ ตำบลวังสรรพรส ตำบลตรอกนอง ตำบลซึ้ง ตำบลตะปอน ตำบลเกวียนหัก อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี^{๕๓} มีวิถีชีวิตทางการเกษตรทำสวนผลไม้ วัฒนธรรมทางการเกษตรของชุมชน นักท่องเที่ยวสามารถเข้าเยี่ยมชมได้ตลอดทั้งปี โดยเฉพาะช่วงฤดูกาลที่สวนผลไม้ให้ผลผลิต เป็นช่วงที่เหมาะสมต่อการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว เชื่อมโยงกับกิจกรรมการท่องเที่ยวน้ำตกพลิว^{๕๔}

^{๔๘} สัมภาษณ์ นายพิทักษ์ อินทสร, หัวหน้าอุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิว, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^{๔๙} สัมภาษณ์ นางสาวณัฐชยา ผดุงศิลป์, เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิว, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^{๕๐} สัมภาษณ์ นายพิทักษ์ อินทสร, หัวหน้าอุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิว, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^{๕๑} สัมภาษณ์ นายสิวัช กลมเกลี้ยง, ผู้ช่วยฝ่ายปกครอง หมู่ที่ ๔ ตำบลเกาะเปริด, ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^{๕๒} สัมภาษณ์ นายอรรถพล หอมเจริญ, เจ้าของพาเพลินโฮมสเตย์, ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^{๕๓} สัมภาษณ์ นายพิทักษ์ อินทสร, หัวหน้าอุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิว, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^{๕๔} สัมภาษณ์ นายสิวัช กลมเกลี้ยง, ผู้ช่วยฝ่ายปกครอง หมู่ที่ ๔ ตำบลเกาะเปริด, ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๐.

สวนเคพี การ์เด้น KP Garden ที่อยู่: ๓, ตำบล พลับพลา อำเภอเมืองจันทบุรี จันทบุรี ๒๒๐๐๐ เปิด ๒๔ ชั่วโมง โทรศัพท์: ๐๘๖ ๕๖๖ ๒๔๑๙ สวนผลไม้เก่าแก่ ประมาณ ๓๐ ปี ปลูกพืช ผัก ผลไม้ หลายชนิดรวมๆกัน เป็นเอกลักษณ์สวนผลไม้ กิจกรรมและเงื่อนไข : ทานแบบไม่อั้น ทานผลไม้ท่านละ ๓๕๐ บาท ชมสวนฟรี เต็มที่ ทูเรียน มังคุด เงาะ ลองกอง สละ จองจำกัครอบละ ๕๐ ท่านเท่านั้น บันจรรย์านชมสวน บุฟเฟ่ต์ ผลไม้ ทูเรียน เงาะ มังคุด ลองกอง ลำไย สละ ระกำ กล้วยไข่ วันเปิด-ปิด : ๑ พ.ค. ๒๕๕๙ ช่วงเวลา ๙.๐๐ น. ๑๑.๐๐ น. ๑๓.๐๐. ที่ตั้ง : ม.๒ ต.วังแฉิม อ.มะขาม จ.จันทบุรี เบอร์ติดต่อ : ๐ ๘ ๙ -๘ ๓ ๓ -๐ ๖ ๔ ๕ , ๐ ๓ ๙ -๓ ๒ ๓ -๒ ๐ ๑ -๑ ๐ FB : <http://www.facebook.com/Kpgarden>

สวนสาวสุดใจ หมู่ ๑ ตำบลพลั่ว อำเภอแหลมสิงห์ จันทบุรี กิจกรรม ชมสวน ชิมผลไม้ ผลไม้ ทูเรียน เงาะ มังคุด ลองกอง โทร. ๐๘ ๗๑๓๓ ๒๗๓๐, ๐๘ ๑๓๗๗ ๓๑๙๐

รูปแบบเที่ยวไปกินไปทุเรียนจังหวัดจันทบุรีจะนิยมปลูก ๑. พันธุ์หอมทอง กลายพันธุ์มาจากเมล็ดพันธุ์กำป่น เป็นพันธุ์ที่ได้รับความนิยมปลูกกันมากที่สุด มีการส่งออกต่างประเทศมากกว่าพันธุ์อื่นๆ สำหรับต้นพันธุ์ที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นต้นพันธุ์แนะนำคือพันธุ์หอมทองสันต์จันทบุรี ซึ่งมีลักษณะเด่นคือ เนื้อสีเข้มและหนากว่าค่าเฉลี่ยปกติ และสุกสม่ำเสมอทั้งผล และพันธุ์ชะนีเป็นพันธุ์ที่เคยได้รับความนิยมปลูกมาก่อน ปัจจุบันยังเป็น พันธุ์ที่ตลาดต้องการ ^{๕๕}

รูปแบบเที่ยวไปกินไปมังคุดจันทบุรี ส่วนใหญ่เป็นพันธุ์พื้นเมือง มีพัฒนาบ้างเพื่อให้ได้ต้น เตี้ย สะดวกแก่การเก็บ และมีลักษณะแตกต่างจากมังคุดในภาคอื่น ๆ กล่าวคือมีผลขนาดเล็กกว่า รูปทรงค่อนข้างเรียวยาว และมีเปลือกค่อนข้างบาง สีของกลีบที่ปลายขั้วผลมีสีแดง ผลสุกจะมีสีม่วงดำ เนื้อนุ่ม รสจัดจ้าน มังคุดจันทบุรีจะออกผลประมาณเดือนพฤษภาคม-กรกฎาคมของทุกปี การทำสวนมังคุดมีพื้นที่เพาะปลูกเป็นอันดับ ๓ ของจังหวัด ^{๕๖} ปัจจุบันนี้มีพื้นที่ปลูกมังคุดในจันทบุรี ประมาณ ๘๕,๙๐๖ ไร่ ทำเงินในระดับ ๒,๐๐๐ กว่าล้านบาทปี นับเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดที่เดียว สวนมังคุดหลัก ๆ อยู่บริเวณอำเภอมะขาม, นายายอาม, ชลุม, ท่าใหม่, เมือง, แก่งหางแมว, โป่งน้ำร้อน, แหลมสิงห์, สอยดาว และกิ่งอำเภอเขาฉกรรจ์ มังคุดจันทบุรีขึ้นชื่อลือชาว่าอร่อยที่สุด ปัจจุบันมีการรวมกลุ่มกันและนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเพาะปลูกมังคุด เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชาวสวนมังคุด นอกจากนั้น ชาวสวนมังคุดที่จันทบุรียังหันมาใช้เกษตรอินทรีย์ และพัฒนาเรื่องการเพาะปลูกให้สามารถเก็บผลได้ก่อนฤดูกาล ซึ่งทำให้ขายได้ราคามากยิ่งขึ้น ^{๕๗}

รูปแบบการท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่น่าสนใจตามอัตลักษณ์จันทบุรีเมืองแห่งผลิตผลทางการเกษตร จังหวัดจันทบุรี จัดกิจกรรมส่งเสริมรูปแบบเที่ยวไปกินผลไม้ไป โดยมีผู้ประกอบการถึง ๑๔ สวนผลไม้ชื่อดังแห่งภาคตะวันออก ที่ยกผลไม้ที่เป็นไฮไลท์ของสวนตัวเองออกมาต้อนรับนักท่องเที่ยว ^{๕๘}

^{๕๕} สัมภาษณ์ นายอรรถพล หอมเจริญ, เจ้าของพาเพลินโฮมสเตย์, ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^{๕๖} สัมภาษณ์ นางสาวน้ำบุษย์ โกสสารคุณ, ผู้ช่วยอุทยานแห่งชาติน้ำตกพลั่ว, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^{๕๗} สัมภาษณ์ นายพิทักษ์ อินทสร, หัวหน้าอุทยานแห่งชาติน้ำตกพลั่ว, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^{๕๘} สัมภาษณ์ นายสิวัช กลมเกลี้ยง, ผู้ช่วยฝ่ายปกครอง หมู่ที่ ๔ ตำบลเกาะเปริด, ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๐.

๔. สถานบริการนักท่องเที่ยวชุมชน

การให้บริการและให้ข้อมูลทางวัฒนธรรมตลอดจนกิจกรรมหลักคือการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เป็นหน่วยงานเครือข่ายภายในของอุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิว^{๕๙} ลักษณะการให้บริการถูกกำหนดและระบุเส้นทางลักษณะกิจกรรมการให้บริการต่าง ๆ เชื่อมกับผู้ให้บริการที่เป็นเอกชนชุมชนภายใต้การประสานและการควบคุมดูแลของอุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิว^{๖๐}

หน่วยงานอุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิว ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิวได้แบ่งออกเป็นหน่วยงานต่างๆ ตามเขตพื้นที่ ดูแลรักษาอุทยานแห่งชาติ ให้บริการนักท่องเที่ยว รวมทั้งอำนวยความสะดวกและรักษาความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว ทั้ง ๗ หน่วย ดังนี้

๑. หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ ที่ พล.๑ (น้ำตกตรอกนอง) ประมาณ ๒๓ กิโลเมตร
๒. หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ ที่ พล.๒ (บ้านอ่า) ประมาณ ๑๘ กิโลเมตร
๓. หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ ที่ พล.๓ (น้ำตกคลองนารายณ์) ประมาณ ๘ กิโลเมตร
๔. หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ ที่ พล.๔ (น้ำตกมะกอก) ประมาณ ๓๖ กิโลเมตร
๕. หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ ที่ พล.๕ (กงสีไร่) ประมาณ ๑๘ กิโลเมตร
๖. หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติชั่วคราว ที่ พล.๖ (น้ำตกคลองกลาง) ประมาณ ๑๕

กิโลเมตร

๗. หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติชั่วคราว ที่ พล.๗ (เขาอ่า) ประมาณ ๔๕ กิโลเมตร

การบริการสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวสิ่งอำนวยความสะดวกบริเวณน้ำตกพลิว มีร้านค้าสวัสดิการอาหาร ห้องน้ำ สุขา บ้านพัก ลานกางเต็นท์ ส่วนบริเวณก่อนเข้าเขตอุทยานฯ มีร้านค้าเอกชนขายสินค้า อาหาร เครื่องดื่ม มากมาย บางร้านมีให้เช่ากระติกน้ำแข็ง เสื้อ เข้าไปในอุทยานฯ และมีร้านที่ให้บริการจอดรถ

สถานที่พัก อุทยานฯ มีบริการบ้านพักไว้สำหรับนักท่องเที่ยว จำนวน ๓ หลัง พักได้ ๖ คน ราคา ๑,๘๐๐ บาท ค่ายพักแรม จำนวน ๒ หลัง พักได้ ๓๐ คน ราคา ๓,๐๐๐ บาท (อยู่ที่น้ำตกตรอกนอง) และ จำนวน ๒ ห้อง พักได้ ๑๕ คน ราคา ๑,๕๐๐ บาท มี เต็นท์ ให้เช่าพักแรม พักได้ ๒-๘ คน ราคา ๑๕๐-๖๐๐ บาท และในกรณีที่นักท่องเที่ยวมาเต็นท์มาเองเสียค่าพื้นที่กางเต็นท์ ราคา ๓๐ บาท/คน/คืน สอบถามรายละเอียดได้ที่ อุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิว โทร. ๐ ๓๙๔๓ ๔๕๒๘ หรือ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช โทร. ๐ ๒๕๖๒ ๐๗๖๐ หรือ www.dnp.go.th

เทศบาลตำบลพลิว การให้คำแนะนำ การให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาขอรับทราบข้อมูล สถานที่น่าเที่ยวในชุมชน^{๖๑}

^{๕๙} สัมภาษณ์ นายอรรถพล หอมเจริญ, เจ้าของพาเพลินโฮมสเตย์, ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^{๖๐} สัมภาษณ์ นางสาวณัฐชยา ผดุงศิลป์, เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิว, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^{๖๑} สัมภาษณ์ นายสิวัช กลมเกลี้ยง, ผู้ช่วยฝ่ายปกครอง หมู่ที่ ๔ ตำบลเกาะเปริด, ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๐.

๕. สถานที่ท่องเที่ยวเชื่อมโยง

๑. น้ำตกคลองนารายณ์ อยู่ห่างจากตัวเมือง ๖ กม. แยกจากถนนสายจันทบุรี-ตราด ระหว่างหลักกิโลเมตร ที่ ๓๓๘-๓๓๙ ประมาณ ๒ กม. จากนั้นเดินเท้าอีก ๒ กม. เหมาะสำหรับคนที่ชอบเดินป่า มีความสูง ๒๕ เมตร พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เคยเสด็จประพาสเมื่อ พ.ศ.๒๔๑๙

๒. โบราณสถานเมืองเพนียด สันนิษฐานว่าเดิมเป็นที่ตั้งตัวเมืองจันทบุรียุคแรกตั้งตั้งแต่ ๑,๐๐๐ ปีล่วงมาแล้ว มีสิ่งสำคัญคือมีกำแพงก่อด้วยศิลาแลงรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า

๓. วัดทองทั่ว อยู่ริมถนนสุขุมวิทห่างจากตัวเมือง ๔ กม. มีพระอุโบสถและเจดีย์อายุนับร้อยปี เป็นสถานที่เก็บรักษาโบราณวัตถุเขมร ได้แก่ ทับหลัง เสาอิงประดับกรอบประตูแบบศิลปะนครวัดตอนปลาย และสภาพสลักลายเส้นพระพิฆเนศวรและวงช้างหิน อายุประมาณพุทธศตวรรษที่ ๑๗-๑๘ อยู่ใกล้กับเมืองเพนียด

๔. โบราณสถานเมืองเพนียด

๖. หน่วยงานสำคัญและการให้บริการ

หน่วยงานอุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิ้ว เป็นหน่วยงานที่ให้ข้อมูลและกิจกรรมการบริการต่างๆภายในเขตอุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิ้ว การติดต่อประสานงานเพื่อให้เกิดการสนับสนุนและการให้บริการที่ดีแก่นักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวสามารถประสานและโทรติดต่อได้ภายในพื้นที่ที่นักท่องเที่ยวเข้าไปรับบริการ ^{๖๒}

วัดและกลุ่มท่องเที่ยวชุมชน หากประสงค์จะเข้าเที่ยวชม สามารถเข้าเที่ยวชมได้ หากต้องการสัมผัสกับวิถีชุมชนหรือต้องการข้อมูลชุมชน ควรโทรติดต่อประสานกับแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนโดยตรง ^{๖๓}

กลุ่มผู้ประกอบการชุมชน สวนผลไม้ นักท่องเที่ยวสามารถโทรติดต่อและประสานกับกลุ่มผู้ประกอบการในชุมชนได้โดยตรง โดยเฉพาะการขอข้อมูลเบื้องต้นรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ^{๖๔}

กู้ภัยสว่างจุดพลิ้ว แจ็งอุบัติเหตุ ๐๓๙ ๓๔๖ ๓๔๗ เป็นจุดบริการนักท่องเที่ยวซึ่งสามารถเชื่อมโยงและให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ไปยังกลุ่มเครือข่ายบริการนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะการให้บริการกรณีฉุกเฉินจำเป็นต่อการช่วยเหลือเร่งด่วน ^{๖๕}

หน่วยงานในชุมชนซึ่งมีกิจกรรมร่วมกับแหล่งท่องเที่ยว สำหรับศึกษาดูงานการบริหารจัดการที่ดีเป็นต้น นักท่องเที่ยวสามารถโทรติดต่อประสานได้โดยตรง ^{๖๖}

^{๖๒} สัมภาษณ์ นางสาวณัฐชยา ผดุงศิลป์, เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิ้ว, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^{๖๓} สัมภาษณ์ นายอรรถพล หอมเจริญ, เจ้าของพาเพลินโฮมสเตย์, ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^{๖๔} สัมภาษณ์ นายอรรถพล หอมเจริญ, เจ้าของพาเพลินโฮมสเตย์, ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^{๖๕} สัมภาษณ์ นายสิวิช กลมเกลี้ยง, ผู้ช่วยฝ่ายปกครอง หมู่ที่ ๔ ตำบลเกาะเปริด, ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^{๖๖} สัมภาษณ์ นางสาวณัฐชยา ผดุงศิลป์, เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิ้ว, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๐.

การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมน้ำตกพลั่ว พบว่า

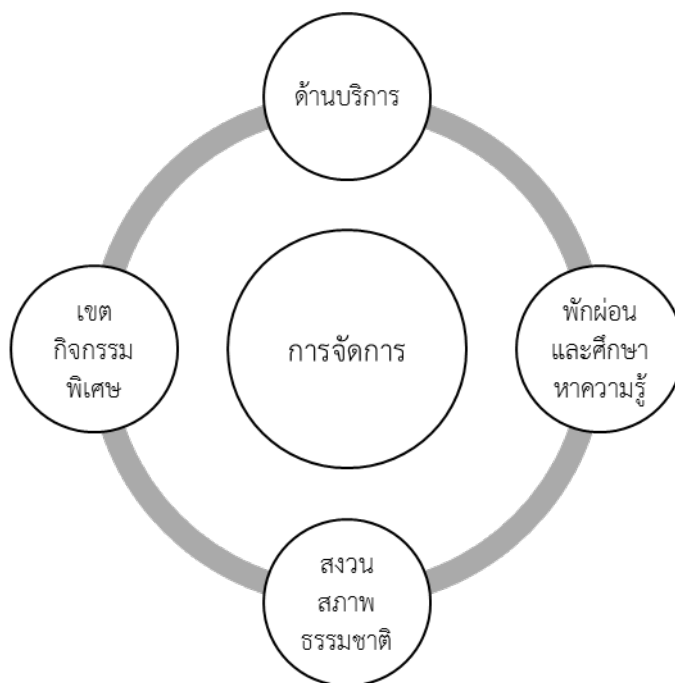
น้ำตกพลั่วมีการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นพื้นที่อนุรักษ์ที่มีป่าไม้อุดมสมบูรณ์ เพิ่มพูนทรัพยากรธรรมชาติ อุทยานสะอาดงามตา พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้ยั่งยืน เนื่องจากเป็นน้ำตกที่ประกอบด้วยสายธาร ๒ สาย สายหนึ่งไหลลดหลั่นผ่านชอกหินลงมาอีกสายหนึ่งมีขนาดเล็กกว่าสายแรกแต่ทิ้งตัวลงมาจากผาสูง ๒๐ เมตร ทั้งสองสายไหลมารวมกันในแอ่งน้ำใสสะอาดและมีสายน้ำที่เย็นใสดุ้งตลอดทั้งปีเนื่องจากเป็นน้ำตกที่เกิดจากลำธารใต้ดิน เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญที่สุดของอุทยานแห่งชาติน้ำตกพลั่ว พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงโปรดเสด็จประพาสน้ำตกพลั่วหลายครั้งในสมัยรัชกาลของพระองค์และทรงมีพระราชดำรัสเกี่ยวกับน้ำตกพลั่วว่า “เราได้น้ำตกอย่างนี้มาสองสามแห่ง คือ ที่ปิ้ง แกะข้าง และสี่พญา ถ้าให้เรานั่งดูอยู่ยงค่า ก็แทบจะได้ด้วยเย็นสบายจริง” ทำให้น้ำตกพลั่วเป็นที่เลื่องลือใน ด้านความสวยงามไปทั่วประเทศโดยมีการจัดการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยแบ่งออกเป็น ๔ ประเภทดังนี้

๑. การจัดการด้านบริการ เขตนี้จัดไว้เพื่อรองรับการพัฒนาสิ่งก่อสร้าง และสิ่งอำนวยความสะดวกประเภทต่าง ๆ ซึ่งอำนวยความสะดวกต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่การใช้ประโยชน์พื้นที่ของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวกันเป็นจำนวนมากในเขตอุทยานฯ และเพื่อบริการนักท่องเที่ยวทั้งประเภทไปเช้ากลับเย็นหรือประเภทค้างแรมโดยใช้ศูนย์กลางของการบริการนักท่องเที่ยว พื้นที่ที่เหมาะสมต่อการเป็นเขตบริการ

๒. การจัดการสถานที่เพื่อการพักผ่อนและศึกษาหาความรู้ เป็นเขตที่จัดไว้ให้เพื่อเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ประกอบกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจตลอดจนการศึกษาหาความรู้ทางด้านธรรมชาติวิทยาโดยพยายามมิให้เกิดการชุมนุมของนักท่องเที่ยวจำนวนมากเพื่อรักษาความสงบ และมีให้เกิดความเสียหายต่อธรรมชาติได้แก่ลำธารน้ำตกพลั่วขึ้นไปจนถึงน้ำตกพลั่วรวมถึงเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติบริเวณน้ำตกพลั่ว ,บริเวณลำธารน้ำตกตรอกนอง จากน้ำตกไม้ซี้ขึ้นไปจนถึงน้ำตกตรอกนอง และ เส้นทางศึกษาธรรมชาติของน้ำตกตรอกนอง, พื้นที่บริเวณที่เป็นลานกว้างของบ้านอ่า ปัจจุบันมีนกเป็ดน้ำอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากจึงเหมาะสำหรับกิจกรรมดูนกหรือศึกษาธรรมชาติ น้ำตกคลองนารายณ์ น้ำตกมะกอก และกงสีไร่

๓. การจัดการด้านการสงวนสภาพธรรมชาติ เป็นบริเวณที่กำหนดขึ้นเพื่อรักษาสภาพธรรมชาติในพื้นที่ส่วนที่เป็นพื้นที่ป่าไม้ให้คงอยู่เป็นพื้นที่สำหรับเจ้าหน้าที่เข้าไปตรวจปราบปราม ทั้งนี้เนื่องจากบริเวณพื้นที่มีสภาพป่า และทรัพยากรธรรมชาติสมบูรณ์

๔. การจัดการเขตกิจกรรมพิเศษ เขตนี้กำหนดให้ครอบคลุมพื้นที่ ซึ่งมีกิจกรรมของประชาชนหรือหน่วยบริการอื่นเกิดขึ้นซึ่งอาจขัดแย้งกับการจัดการอุทยานแห่งชาติน้ำตกพลั่ว แต่ไม่สามารถขัดขวางได้กำหนดเขตนี้ขึ้นก็เพื่อวัตถุประสงค์ที่จะทำให้กิจกรรมเหล่านั้นสอดคล้องกับการดำเนินงานของอุทยานฯ เช่น บริเวณสวนยางพาราสวนผลไม้ซึ่งเป็นสวนเก่าที่มีมานานก่อนการประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติซึ่งบริเวณนี้อยู่รอบๆพื้นที่อุทยานแห่งชาตินอกจากนี้ยังมีพื้นที่เพื่อการชลประทานคือพื้นที่น้ำท่วมที่อยู่ในเขตอุทยานฯ บริเวณอ่างเก็บน้ำคลองหนองเสม็ด

แผนภาพที่ ๔.๓ จัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมน้ำตกพลั่ว

๔.๑.๒.๓ การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของท่องเที่ยวชุมชนชายหาดเจ้าหลาว – แหลมเสด็จ

๑. ประวัติชายหาด ท่องเที่ยวเจ้าหลาว – แหลมเสด็จ

วัฒนธรรมประวัติศาสตร์ แหลมเสด็จ เป็นแหลมที่อยู่ระหว่างอ่าวคู้งกระเบน และหาดเจ้าหลาว ห่างจากอำเภอท่าใหม่ ๒๕ กิโลเมตร ไปตามเส้นทางท่าใหม่-บ้านหมูดุด เป็นชายหาดที่มีความสวยงามและมีบรรยากาศที่เงียบสงบ ร่มรื่นด้วยสนทะเลและพันธุ์ไม้ชายหาดนานาชนิด ที่มาของชื่อหาด “แหลมเสด็จ” มาจากเมื่อปี พ.ศ.๒๕๒๓ สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีพระบรมราชินี ทรงเสด็จมาปลูกต้นไม้ที่หาดนี้ ชาวบ้านเลยตั้งชื่อว่า “หาดแหลมเสด็จ” เพื่อความเป็นสิริมงคล

เมืองชายฝั่งทะเลตะวันออกอยู่ห่างจากกรุงเทพฯ เพียง ๒๔๐ กิโลเมตร นอกจากจะอุดมสมบูรณ์ไปด้วยผลไม้ยอดนิยมนานาชนิด ที่นี่ยังมีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจอีกมากมาย ทั้งภูเขา ป่าไม้ น้ำตก ชายทะเล และโบราณสถาน สวยน้ำใสและบรรยากาศเงียบที่สงบ โดยนักท่องเที่ยวนิยมเดินทางมานั่งชมวิวทิวทัศน์ผ่อนคลายความเครียดท่ามกลางความร่มรื่นใต้ต้นมะพร้าวใหญ่ที่เรียงรายอยู่ข้างทาง ซึ่งการเดินทางรับลมเย็น ๆ บริเวณสันเขาหาดเจ้าหลาวก็สร้างความเพลิดเพลิน

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ชุมชนมีส่วนร่วมคิดในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยการมีส่วนร่วมวางแผนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์หาดเจ้าหลาว-แหลมเสด็จ หาดแหลมเสด็จ "ยื่นออกไปในทะเล แบ่งทะเลออกไป ๒ ด้าน ด้านซ้ายเป็นชายหาดเรียกว่า หาดแหลมเสด็จ ด้านขวาเป็นคู้งวิมานเว้งกว้างใหญ่ เรียกว่า อ่าวคู้งกระเบน สุดปลายแหลมเสด็จ จะมีภูเขาขนาดกลางปิดสกัดปลายแหลมไว้

หาดแหลมเสด็จ ตั้งอยู่ที่หมู่ ๗ ตำบลคลองขุด อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี ทางตอนเหนือของหาดติดกับเขาแหลมเสด็จที่เป็นแหลมด้านหนึ่งของอ่าวคู้งกระเบน ส่วนริมหาดอีกด้านยาวต่อเนื่องไปกับหาดเจ้าหลาว หาดแหลมเสด็จ เป็นหาดทรายขาวสะอาดยาวเหยียดสุดสายตา เป็น

หาดทรายต่อเนื่องกับหาด เจ้าหลาว นับความยาวของสองหาดรวมกันได้ประมาณ ๑๐ กิโลเมตรเศษ หาดทรายทางด้าน แหลมเสด็จจะชันเล็กน้อยและจะค่อย ๆ ลาดออกไปในทะเลน้บระยะทางเป็น ร้อยๆ เมตร มาทางด้านหาดเจ้าหลาวหาดทั้งสองหาดนี้เหมาะเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ มีบรรยากาศ สงบเงียบ จะตั้งเต็นท์พักผ่อนในตอนกลางคืนก็เหมาะ เพราะหน้าชายหาดจะเป็นสนามหญ้าธรรมชาติ ใต้ร่มทิวมะพร้าวแน่น พันๆ หมื่นๆ ต้นอ่าวคุ้งกระเบนอยู่ทางด้านขวามือของแหลมเสด็จชาวบ้าน เรียกหาดทางด้านซ้ายมือของแหลมเสด็จว่า ทะเลนอก เพราะถัดหาดทรายออกไปเป็นทะเล เว็จว่าง สุดของฟ้าของอ่าวไทย ส่วนอ่าวคุ้งกระเบนเรียกว่า ทะเลนใน พื้นที่ภายในอ่าวคุ้งกระเบนเป็นลักษณะ ป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์ เป็นแหล่งกำเนิดของสัตว์น้ำเล็กๆ ทั้งกุ้ง หอย ปู ปลา เมื่อเติบโตแข็งแรง แล้ว ก็จะว่ายออกทะเลลึกจึงนับว่าภายในอ่าวคุ้งกระเบนเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ ทางทะเล อย่างมหาศาล ทั้งพื้นที่ที่แหลมเสด็จ หาดเจ้าหลาว และอ่าวคุ้งกระเบนเป็นแหล่งกำเนิดของนิทาน พื้นบ้านที่ผู้เฒ่า ผู้แก่ที่ชอบเล่าให้ ลูกหลานฟังสืบทอดกันมาไม่เคยขาดสาย

วัฒนธรรม-ธรรมชาติ” เป็นเส้นทางท่องเที่ยวชุมชนแบบผสมผสาน นักท่องเที่ยวจะได้ เที่ยวชมกับแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเชิงวิถีชีวิต วัฒนธรรม ธรรมชาติ โดยนักท่องเที่ยวจะได้ศึกษาและ เรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชนเก่าแก่ของหาด เจ้าหลาว-แหลมเสด็จ^{๖๗}

๒. สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ

เส้นทางธรรมชาติ ถนนโค้งบนเขาเลียบชายฝั่งทะเล โค้งหาดเจ้าหลาวต่อไปยังปากน้ำ แฉมหนู เลาะไปเรื่อยถึงแหลมสิงห์ได้ หาดเจ้าหลาว อีกฝั่งเป็น "ปากน้ำแฉมหนู" ที่พักผ่อนหย่อนใจ ริมทะเลอีกแห่ง^{๖๘} ถนนสวยๆ ที่มีไหล่ทางเป็นสีแดง แผลกตา คดเคี้ยวไปตามไหล่เขา อีกฝั่งเป็นท้อง ทะเลกว้าง วิวทะเลสวยงาม^{๖๙} สะพานข้ามไปปากน้ำแฉมหนู เป็นสะพานที่สร้างขึ้นใหม่ สวยงาม แค้ เริงสะพานก็เป็นจุดชมวิวยุริยทะเล ปากน้ำแฉมหนูแล้ว มีศาลาที่พักให้ไปปิกนิกกันได้สบายๆ^{๗๐}

จุดอาทิตย์ตกหาดเจ้าหลาว โค้งถนนสันเขาขาดเห็นทะเลเบื้องหน้า และดวงอาทิตย์กำลัง จะตก สาดแสงสีทอง อาบทะเล และหาดทรายกว้างๆ ในยามน้ำลง สวยงามจริงๆ จอดรถแวะเดิน เล่นชายหาด จริงๆ รีสอร์ทที่พัก ก็ติดกับหาดทราย ให้ลงไปเดินเล่นได้เลย วัฒนธรรมอาหารชุมชน บริเวณนี้มีร้านอาหารทะเลให้เลือกมากมาย^{๗๑}

วัฒนธรรมวิถีชีวิต “หาดเจ้าหลาว” ไม่ใช่หาดทรายขาวละเอียด แต่สีจะออกตื้นๆ แต่ยาม น้ำลง จะเห็นแนวสันทรายกว้างๆ เป็นแนวยาวไปถึงเขตห้ามล่าสัตว์ป่าคุ้งกระเบนเลยทีเดียว ช่วง ระหว่างกลางหาดเจ้าหลาว จะเห็นสะพานปลา ชื่อ "สะพานสุดขอบฟ้า" มีเรือประมง จอดเรียงราย ฉันทองซบรถเข้าไปดู ถึงได้รู้ว่า เป็นที่ขึ้นสัตว์น้ำที่เรือประมงจับมาได้ ใครจะซื้อปูเป็นๆ กุ้งเป็นๆ ก็หา

^{๖๗} ชีตีส, หาดแหลมเสด็จ จันทบุรี, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.ceediz.com/th/travel/chanthaburi/sp/a/161122/> [๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๐]

^{๖๘} สัมภาษณ์ นายไพโรจน์ ตั้งเจริญศิริ, รองประธานชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเจ้าหลาว- แหลมเสด็จ, ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^{๖๙} สัมภาษณ์ นายมนัส ใจสุทธิ, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๔ ตำบลเกาะเปริด, ๓๑ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^{๗๐} สัมภาษณ์ นายสมส่วน ทองศรี, เจ้าของเมอบุรีรีสอร์ท, ๓๑ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^{๗๑} สัมภาษณ์ นางสาวกนกพร ศานติวรพงษ์, รองประธานชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเจ้าหลาว- แหลมเสด็จ, ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๐.

ได้ในราคาไม่แพงมาก^{๗๒} รุ่งเช้า อาหารเช้าชุมชน กินโจ๊กที่วงเวียนพะยูน เป็นร้านชาวบ้าน ริมวงเวียน รสชาติอร่อย^{๗๓} ขับวนไปแยกขวา เที้ยว แหลมเสด็จ ไปคูมัลดีฟส์เมืองไทย ชายหาดมีทรายละเอียด และดูจะขาวกว่าฝั่งเจ้าหลาว ความยาว ๒-๓ กิโลเมตร และยังเป็นที่ตั้งของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่สามารถเข้าไปเยี่ยมชมนิทรรศการภายในได้^{๗๔}

วัฒนธรรมทางธรรมชาติศึกษา ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีหน่วยงานต่างๆ ในโครงการพัฒนาเยอะแยะมากมาย ทั้งการประมง การเลี้ยงสัตว์น้ำ การปลูกพืช รวมไปถึงป่าชายเลน^{๗๕} ซึ่งหน่วยงานเหล่านี้ก็ตั้งอยู่เรียงรายไปตามสองฝั่งถนน รอบอ่าวคุ้งกระเบน ออกจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนฯ เลี้ยวซ้ายไปจนถึงสามแยก ซ้ายมือเป็นทางลงชายหาด และนมัสการ ชมวัดแหลมเสด็จ ผ่านชุมชน ชมวิถีชุมชนริมทะเล เห็นชาวบ้านกำลังนั่งช่วยกันเครื่องมือเครื่องมือประมง เลยไปอีกไม่กี่กิโล เห็นกระชังปลาอยู่ขวามือ เลยตัดสินใจเลี้ยวรถไปจอด แม้จะยังไม่ถึงจุดหมายที่เขาก่อนจะพาไปเลี้ยงฉลามก็เถอะ “หน่วยสาธิตการเลี้ยงสัตว์น้ำภายในอ่าวคุ้งกระเบน” ป้ายหน้าสะพานไม้ที่ทอดตัวไปสู่กระชัง ช่วงตุลาคม-มกราคม น้ำจะใสมองเห็นถึงก้นทะเล ก็จะได้เห็นปลาในกระชังได้หมด^{๗๖}

ชายหาดช่วงหนึ่งของแหลมเสด็จ ที่นั่งเล่นพักผ่อนกันได้สบายๆ ได้ต้นสนขนาดใหญ่ แต่ถ้าเป็นช่วงมรสุมคลื่นจะแรง ก็ไม่เหมาะกับการเล่นน้ำเท่าไร ช่วงโค้งหาดจากเขาด้านหนึ่งสู่อีกด้านหนึ่ง หรือจากหาดเจ้าหลาว สู่อ่าวแหลมเสด็จ ให้ความหลากหลายของการเรียนรู้ธรรมชาติ และการพักผ่อนสบายๆ^{๗๗}

๓. กิจกรรมชุมชน

หาดแหลมเสด็จ เป็นหาดทรายทอดยาวแนวเส้นโค้งเลี้ยวพระจันทร์สวยงาม หาดทรายที่นับว่าสะอาดพอสมควร น้ำใสมาก ที่สำคัญคือเป็นหาดที่คลื่นค่อนข้างสงบเหมาะสำหรับปลงเล่นน้ำทั้งเด็กและผู้ใหญ่ ตลอดแนวหาดสร้างเขื่อนป้องกันน้ำกัดเซาะไว้มีบันไดเดินลงหาดเป็นระยะๆ^{๗๘}

^{๗๒} สัมภาษณ์ นายอนุชา เทียนชัย, ประธานชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเจ้าหลาว – แหลมเสด็จ, ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^{๗๓} สัมภาษณ์ นางสาวกนกพร ศานติวรพงษ์, รองประธานชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเจ้าหลาว-แหลมเสด็จ, ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^{๗๔} สัมภาษณ์ นายไพโรจน์ ตั้งเจริญศิริ, รองประธานชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเจ้าหลาว-แหลมเสด็จ, ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^{๗๕} สัมภาษณ์ นางสาวกนกพร ศานติวรพงษ์, รองประธานชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเจ้าหลาว-แหลมเสด็จ, ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^{๗๖} สัมภาษณ์ นายอนุชา เทียนชัย, ประธานชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเจ้าหลาว – แหลมเสด็จ, ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^{๗๗} สัมภาษณ์ นายสมส่วน ทองศรี, เจ้าของเหมอบูรีรีสอร์ท, ๓๑ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^{๗๘} สัมภาษณ์ นายมนัส ใจสุทธิ, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๔ ตำบลเกาะเปริด, ๓๑ ตุลาคม ๒๕๖๐.

วิวสวยหาดแหลมเสด็จ หลังจากที่เราที่จอดรถ (ซึ่งค่อนข้างหายากเพราะมีนักท่องเที่ยว นิยมมาเที่ยวที่แหลมเสด็จเป็นจำนวนมากในช่วงวันหยุด) เราก็จะพาเดินชมหาดแสนสวยของแหลมเสด็จกันให้ทั่วๆ^{๗๙}

นั่งพักที่หาดแหลมเสด็จ ตามแนวเลียบหาดนอกจากต้นสนจำนวนมากที่ขึ้นเรียงรายกัน เป็นแนวยาวตลอดชายหาด เป็นร่มเงาให้ได้เลือกปูเสื่อนั่งพักผ่อนตามอัธยาศัยกันแล้ว ม้านั่งที่มีอยู่ เพียงไม่กี่ตัวก็เป็นทางเลือกสำหรับผู้ที่ไม่ได้เอาเสื่อมา หรือถ้ายังไม่อยากจะนั่งเสื่อกันจริงๆ ให้ถึงบรรยากาศแหลมเสด็จก็มีผู้ให้บริการเสื่อเช่าใกล้ๆ หาด^{๘๐}

ชมสัตว์น้ำที่สถานแสดงพันธุ์สัตว์น้ำเฉลิมพระเกียรติ และเดินศึกษาธรรมชาติอ่าวคู้ง กระเบน และให้อาหารปลาฉลามในกระชังปลา ชมการเลี้ยงหอยนางรม ที่หน่วยสาธิตการเลี้ยงสัตว์น้ำภายในอ่าวคู้งกระเบน^{๘๑}

กิจกรรมเที่ยวชมหาดเจ้าหลาวทอดยาวไปถึงเขตห้ามล่าสัตว์ป่าคู้งกระเบน กิจกรรมทางน้ำให้สนุกกันมากมาย เช่น การเล่นบานาน่าโบ๊ทและการดำน้ำดูปะการังน้ำตื้น แต่ถ้าใครไม่ยอมเปียกก็สามารถใช้บริการเรือท้องกระจกเพื่อนั่งชมความงามของ ท้องทะเลได้สะดวกมากขึ้น^{๘๒}

กิจกรรมพักริมหาด ช่วงหาดแหลมเสด็จที่เป็นหาดสาธารณะ เป็นบริเวณ ที่มีแนวทิวสน ใ้ร่มเงา ร่มรื่น เหมาะกับนำอาหารมานั่งปิกนิก บริเวณนี้ไม่มีร้านอาหาร และร้านค้าแบบตั้งถาวร ตรงถนนหน้าหาด มีเพียงร้านของชาวบ้านที่นำสินค้าใส่รถเข็นมาขายชั่วคราว มีทั้งของกิน ของแห้ง ของที่ระลึก เช่น ส้มตำ ไก่ย่าง ลูกชิ้น อาหารทะเลปลาหมึกสดย่าง ปลาหมึกแห้ง ขนมจาก ข้าวหลาม เครื่องดื่ม ผลไม้ตามฤดูกาล รวมถึงของฝาก ของที่ระลึกต่างๆ^{๘๓}

กิจกรรมเที่ยว กินเพลินร้านอาหารทะเลซึ่งตั้งเรียงรายอยู่ริมหาด ที่มีการนำวัตถุดิบสด ใหม่มาปรุงอาหารให้ลิ้มลองกันอย่างจุใจในราคาย่อมเยา ไม่ว่าจะเป็นเมนูกุ้ง ปู ปลาหมึก หรือปลา กะพง^{๘๔}

๔. แหล่งท่องเที่ยวชุมชน^{๘๕}

๑. จุดชมวิวนินนางพญา (๑๐ กิโลเมตร)นินนางพญาเป็นจุดชมวิวก่อนที่ถูกันว่าสวยที่สุดในภาคตะวันออก บนถนนเฉลิมบูรพาชลทิต ที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็น Dream destinations จากการ

^{๗๙} สัมภาษณ์ นายไพโรจน์ ตั้งเจริญศิริ, รองประธานชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเจ้าหลาว-แหลมเสด็จ, ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^{๘๐} สัมภาษณ์ นายสมส่วน ทองศรี, เจ้าของเมอบุรีรีสอร์ท, ๓๑ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^{๘๑} สัมภาษณ์ นายอนุชา เทียนชัย, ประธานชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเจ้าหลาว - แหลมเสด็จ, ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^{๘๒} สัมภาษณ์ นางสาวกนกพร ศานติวรพงษ์, รองประธานชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเจ้าหลาว-แหลมเสด็จ, ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^{๘๓} สัมภาษณ์ นายไพโรจน์ ตั้งเจริญศิริ, รองประธานชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเจ้าหลาว-แหลมเสด็จ, ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^{๘๔} สัมภาษณ์ นายอนุชา เทียนชัย, ประธานชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเจ้าหลาว - แหลมเสด็จ, ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^{๘๕} ซีดีส, หาดแหลมเสด็จ จันทบุรี, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.ceediz.com/th/travel/chanthaburi/sp/a/161121/> [๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๐]

ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ว่าต้องไปเยือนให้ได้สักครั้ง เนินนางพญาตั้งอยู่ระหว่างหาดคึกวิมาน และ อ่าวคู้กระเบน รอบๆ เนินนางพญานั้นเต็มไปด้วยสถานที่ท่องเที่ยว ที่เที่ยวแต่ละจุดไม่ไกลกันนักบริเวณเนินนางพญา นั้นเป็นจุดที่ตั้งอยู่ริมทะเล ซึ่งเราจะสามารถมองเห็นวิวแบบหน้าผาริมทะเล และ ถนนโค้งสวย ที่เป็นจุดถ่ายทำภาพยนตร์โฆษณามาแล้วหลายเรื่อง กลายเป็นภาพติดตาของนักท่องเที่ยวกันไปแล้ว

๒. สะพานทางเดินธรรมชาติศึกษาป่าชายเลนในโครงการพระราชดำริฯ (๕๐๐ เมตร) ป่าชายเลนอ่าวคู้กระเบน อยู่ในพื้นที่โครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคู้กระเบน ป่าชายเลนแห่งนี้ เป็นบริเวณที่มีเสน่ห์ และมีความเหมาะสมที่จะใช้เป็นที่ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติในรูปของ พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต รวมทั้งเป็นแหล่งท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจในรูปแบบของนิเวศศึกษา ด้วยสะพานความยาว ๑,๖๐๐ เมตร ที่จะพาคุณลัดเลาะเข้าสู่ธรรมชาติของป่าชายเลน เหมาะสำหรับ การเดินเล่นออกกำลังกาย ศึกษาระบบนิเวศป่าชายเลน รวมไปถึงชมวิวยุคใหม่แห่งนี้จะพาคุณ ไปชมวิวของอ่าวคู้กระเบนในบรรยากาศที่สุดแสนโรแมนติกอีกด้วย ไม่มีค่าเข้าชม เปิดทุกวัน ๐๘.๐๐ – ๑๘.๐๐ น. ที่ตั้ง บริเวณตรงข้ามหาดแหลมเสด็จ ห่างจากโรงแรมมัลดีฟส์ บีช รีสอร์ท เพียงแค่ ๕๐๐ เมตรเท่านั้น

๓. พิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำในโครงการพระราชดำริฯ (๓๐๐ เมตร) พิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำแห่งนี้ เป็นแหล่งศึกษาหาความรู้และการพักผ่อนหย่อนใจ ทำให้เกิดความเพลิดเพลินในความสวยงามของสัตว์น้ำ ต่างๆ พร้อมทั้งจัดวิทยากรเพื่อนำการบรรยายความรู้ให้กับคณะผู้เยี่ยมชมสถานแสดงพันธุ์สัตว์น้ำให้ ผู้สนใจเข้าชมทุกวัน เวลา ๐๘.๓๐น. – ๑๖.๓๐ น. ไม่มีค่าเข้าชม มีพันธุ์สัตว์น้ำแสดงทั้งหมด ๓๖ ตู้ และอุโมงค์สัตว์น้ำที่นำมาจัดแสดงนี้มีถิ่นอาศัยอยู่ในบริเวณอ่าวคู้กระเบนและพื้นที่ใกล้เคียง ตลอดจนระบบนิเวศวิทยาของอ่าวคู้กระเบนพันธุ์สัตว์น้ำมีทั้งประเภทสวยงาม และสัตว์น้ำที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจ พบตามแนวปะการัง และโขดหินตลอดแนวชายหาดแหลมเสด็จ – ชายหาดเจ้าหลาว

๔. กระชังเพาะพันธุ์สัตว์น้ำในโครงการพระราชดำริฯ (๕ กิโลเมตร) ตั้งอยู่ในศูนย์ศึกษา การพัฒนาอ่าวคู้กระเบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ห่างจากโรงแรมมัลดีฟ บีช รีสอร์ทประมาณ ๒.๕ กิโลเมตร และอยู่ถัดจากสะพานเดินศึกษาธรรมชาติป่าชายเลนอ่าวคู้กระเบนประมาณ ๑.๕ กิโลเมตร เป็นศูนย์กลางการศึกษา ทดลอง วิจัย และพัฒนาอันเป็นรูปแบบ “การจัดการทรัพยากร ชายฝั่งด้านประมงและการเกษตรอย่างยั่งยืน” เป็นอีกหนึ่งสถานที่ท่องเที่ยวที่จะสามารถให้เด็กๆ สนุก ไปกับการชมและให้อาหารสัตว์น้ำหลากหลายชนิด ซึ่งกิจกรรมที่น่าสนใจของสถานที่ท่องเที่ยวแห่งนี้ ก็คือ การให้อาหารปลาฉลามด้วยมือเปล่า โดยจะเปิดบริการทุกวันตั้งแต่ ๐๘.๐๐ – ๑๖.๓๐ น.

๕. สถานบริการนักท่องเที่ยวชุมชน

สถานที่ให้บริการแหล่งท่องเที่ยวหาดเจ้าหลาว แหลมเสด็จมีทั้งสถานที่ให้บริการซึ่งเป็น หน่วยงานภาครัฐ สำนักงาน ททท. ภาคกลาง เขต ๔ (ระยอง-จันทบุรี) โทรศัพท์ ๐ ๓๘๖๕ ๕๔๒๐-๑, ๐ ๓๘๖๖ ๔๕๘๕ เว็บไซต์การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานระยอง (ระยอง-จันทบุรี) ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ศูนย์ศึกษาพัฒนาอ่าวคู้กระเบน แต่สถานที่ท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับวิถี

ชุมชนและวิถีธรรมชาติ ร้านอาหารริมทะเลซึ่งคอยต้อนรับนักท่องเที่ยว มีส่วนสำคัญต่อการสัมผัสบรรยากาศการท่องเที่ยววิถีชีวิต วัฒนธรรมการกินอาหารชาวทะเลจังหวัดชลบุรี^{๘๖}

ร้านอาหารอร่อย หาดเจ้าหลาว จันทบุรี คริวปะการัง ร้านอาหารทะเลสดใหม่ริมหาดเจ้าหลาว ใกล้กับวงเวียนพะยูน ร้านนี้อาจจะหายากหน่อย เพราะตั้งอยู่ในจุดที่ไม่ค่อยเด่นนัก แคมป์ร้านยังตกแต่งด้วยพืชมงคลหลังคามุงจากธรรมดา แต่รับประกันว่าอาหารที่นี้อร่อยเด็ดแทบทุกจาน โดยเฉพาะเมนูปลากะพงสามรส ต้มยำรวมมิตร และไข่เจียวหอย นอกจากนี้ วิวทะเลยามเย็นยังสวยงามเพลินตาอีกด้วย เวลาเปิด-ปิด : เปิดบริการทุกวัน เวลา ๐๘.๐๐-๒๑.๐๐ น. โทรศัพท์ : ๐๘ ๓๑๒๒ ๕๓๑๐, ๐๘ ๓๕๔๑ ๔๖๘๒

ร้านปูจ๋าทำแฉลบ เมนูปูต้องแฉ เพราะร้านปูจ๋าทำแฉลบนะเขาขึ้นชื่อเรื่องเมนูปู เช่น ปูจ๋าปูนิ่มทอดกระเทียม น้ำพริกไข่ปู นอกจากนี้ ยังมีเมนูเด็ดอื่น ๆ ที่พลาดไม่ได้ เช่น แกงส้มไข่ปลาเรียวเขียว โดยภายในร้านมีทั้งห้องแอร์และห้องเปิดโล่งให้เลือก ซึ่งไม่ว่าเลือกจะห้องแบบไหนก็ได้เห็นวิวทัศนียภาพสวย ๆ ของทะเลและภูเขาอย่างทั่วถึงแน่นอน เวลาเปิด-ปิด : เปิดบริการทุกวัน เวลา ๐๙.๐๐-๒๒.๐๐ น. โทรศัพท์ : ๐๘ ๔๗๘๑ ๘๑๙๐, ๐๘ ๔๗๘๑ ๔๑๑๓, ๐ ๓๙๓๘ ๘๐๗๖

ร้านดูก็อง ชื่อร้านนี้อาจจะดูแปลกหูแปลกตาไปสักหน่อย เหมือนนอกแนวร้านอาหารฝรั่ง แต่ที่ไหนได้ที่นี่เป็นร้านอาหารซีฟู้ดสุดแซบ ที่ไม่ว่าเมนูไหนก็รสชาติโดนใจไปเสียหมด เช่น ลูกชิ้นปลาหมึกลวกจิ้ม หอยน้ำอ้อยลวกจิ้ม ปลากะพงทอดราดน้ำปลา ปูนิ่มทอดกระเทียม และกุ้งอบวุ้นเส้น แต่ที่ไม่ควรพลาดเลย คือ กระเบนผัดฉ่าและกระเบนทอดกระเทียม ที่ใครๆ ก็คอนเฟิร์มว่าอร่อยเด็ดจนต้องขอเบิ้ลกันเลยทีเดียว เวลาเปิด-ปิด : เปิดบริการทุกวัน เวลา ๑๕.๐๐-๒๓.๐๐ น. โทรศัพท์ : ๐๘-๙๐๓๔-๒๓๒๐

เพลินทะเลซีฟู้ด ร้านนี้ตั้งอยู่หน้าโรงแรมนิวแทรเวล บีช รีสอร์ท มีเมนูแนะนำเด่น ๆ เช่น ปลากะพงราดน้ำปลา หมูชะมวง ไก่ผัดพริกไทยดำ ปูนึ่ง และกุ้งอบเกลือ บริเวณเปิดโล่ง สบายตา หากใครอยากนั่งรับประทานอาหารอร่อยเคล้าเสียงคลื่นริมทะเลต้องไม่พลาดร้าน นี้เลยจ้า เวลาเปิด-ปิด : เปิดบริการทุกวัน เวลา ๑๑.๐๐-๒๒.๐๐ น. โทรศัพท์ : ๐ ๓๙๓๘ ๘๐๘๑-๖

ร้านสุดทางรัก ร้านนี้ตั้งอยู่หน้าสุดทางรักรีสอร์ท ส่วนเมนูซีฟู้ดเด็ด ๆ ที่มาแล้วต้องลอง เช่น ปูนิ่มทอดกระเทียม เอ็นหอยผัดฉ่า ทอดมันกุ้ง ต้มยำกุ้งน้ำข้น หมึกนึ่งมะนาว และหอยนางรมทรงเครื่อง แค่นี้เมนูก็อดน้ำลายสอไม่ได้แล้วนะเนี่ย ถ้าใครมีโอกาสไปเที่ยวหาดเจ้าหลาวก็ลองแวะร้านนี้กันคุณะคะ เวลาเปิด-ปิด : เปิดบริการทุกวัน เวลา ๑๐.๐๐-๒๐.๐๐ น. โทรศัพท์ : ๐ ๓๙๓๖ ๙๑๐๖

ครัวชีวารี่ ร้านนี้ตั้งอยู่ในบริเวณเดียวกับ ชีวารี่ โฮเทล แอนด์ รีสอร์ท มีเมนูให้เลือกหลากหลายทั้งอาหารไทยและอาหารต่างชาติ มีตั้งแต่สเต็กยันน้ำพริกเลยทีเดียว เมนูเด็ด เช่น กุ้งผัดซอสมะขาม ต้มยำทะเลหม้อไฟ น้ำพริกไข่ปู และสลัด โดยร้านนี้จะรายล้อมด้วยต้นไม้ใหญ่ ทำให้ร่มรื่นและผ่อนคลายมากเลยละค่ะ เวลาเปิด-ปิด : เปิดบริการทุกวัน เวลา ๑๐.๐๐-๒๑.๐๐ น. โทรศัพท์ : ๐ ๓๙๓๘ ๘๑๐๕-๗

^{๘๖} สัมภาษณ์ นายอนุชา เทียนชัย, ประธานชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเจ้าหลาว – แหลมเสด็จ, ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๐.

ร้านป้าม้อย ซีฟู้ด ร้านนี้เป็นอีกร้านดังขึ้นชื่อ เพราะนอกจากจะมีเมนูเด็ดทั้ง ปลาเก๋า ปลา กะพงเผา ปูม้า ปูทะเล กุ้งเผา ปูนิ่มผัดผงกะหรี่ กุ้งหมึกผัดไข่เค็ม หมูชะมวง ข้าวมันโบราณ ที่นี้ยังมี กะปริดเสิร์ฟที่มีรางวัลการ์รันตี สามารถซื้อกลับไปทำกับข้าวอร่อยต่อบ้านได้อีก และถ้าเบื่ออาหารซีฟู้ด ที่นี้มีเมนูอาหารตามสั่งด้วยนะ เวลาเปิด-ปิด : เปิดบริการทุกวัน เวลา ๑๐.๐๐-๒๑.๐๐ น. โทรศัพท์ : ๐๘ ๐๒๘๔ ๙๔๕๐, ๐๘ ๒๒๐๙ ๖๑๖๓

ร้านยายตุ้ ซีฟู้ด ร้านอาหารทะเลชื่อดังอีกแห่งหนึ่งย่านหาดเจ้าหลาว ที่มาพร้อมสารพัดเมนู ทั้งปลาหมึกผัดไข่เค็ม กุ้งผัดฉ่า ปลากระพงทอดน้ำปลา ต้มยำทะเล และน้ำพริกปูไข่ปลาหมึก หากต้องการลิ้มลองอาหารซีฟู้ดอย่างจุใจในราคาย่อมเยาต้องไม่พลาดร้านนี้เลยจ้า เวลาเปิด-ปิด : เปิดทุกวัน เวลา ๐๙.๐๐-๒๑.๐๐ น. โทรศัพท์ : ๐ ๓๙๓๖ ๙๒๖๕, ๐๘ ๖๑๓๘ ๑๗๐๕

๖. เส้นทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวชุมชน

การเดินทางไปหาดเจ้าหลาว เรามี ๒ วิธีให้เลือก วิธีแรก คือ ใช้เส้นทางถนนสุขุมวิทก่อนถึงตัวเมืองจันทบุรีประมาณ ๓๐ กิโลเมตร เมื่อถึงกิโลเมตรที่ ๓๐๑ ให้เลี้ยวขวาไปตามทางหลวงหมายเลข ๓๓๙๙ เมื่อถึงบ้านหมุดจะพบสามแยกให้เลี้ยวซ้าย จากนั้นจะเห็นป้ายบอกทางไป หาดเจ้าหลาว ระยะทาง ๓ กิโลเมตร ส่วนวิธีที่สองหากมาจากตัวเมืองจันทบุรีก็ใช้เส้นทางถนนท่าแฉลบ ก่อนเลี้ยวขวาไปตามทางหลวงหมายเลข ๓๑๔๗ ผ่านค่ายเนินวงไปยังอำเภอท่าใหม่ จากนั้นไปตามทางถนนท่าใหม่-อ่าวคุ้งกระเบน เมื่อถึงสี่แยกหอนาฬิกา ผ่านโครงการชลประทานจันทบุรี บรรจบกับทางหลวงหมายเลข ๓๓๙๙ ให้เลี้ยวซ้ายไปหาดเจ้าหลาว ระยะทางประมาณ ๑๕ กิโลเมตร

ถนนบางนา-ตราด ออกจากเลี้ยวเมือง ไป อ.แกลง มุ่งหน้าสู่อ.ท่าใหม่ จากถนนสุขุมวิท ประมาณ กม.ที่ ๓๐๒ เลี้ยวขวาตามป้ายไป หาดเจ้าหลาว-แหลมเสด็จ (ทางหลวงหมายเลข ๓๓๙๙) ไม่ต้องกลัวหลง เพราะตามทางแยก จะมีป้ายบอกทางไปเรื่อย จนถึงวงเวียนพะยูน แยกซ้ายไปหาดเจ้าหลาว แยกขวาไปแหลมเสด็จ อ่าวคุ้งกระเบน

การเดินทาง ห่างจากหาดเจ้าหลาว ๓-๗ กิโลเมตร ห่างจากหาดคุ้งวิมาน ๑๕ กิโลเมตร ห่างจากตัวเมืองจันทบุรี ๓๐ กิโลเมตร

การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมท่องเที่ยวหาดเจ้าหลาว – แหลมเสด็จ พบว่า

การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมหาดเจ้าหลาว-แหลมเสด็จ จะเป็นการเรียนรู้ด้าน วัฒนธรรมชุมชนและประวัติศาสตร์กิจกรรมเดิมที่เกี่ยวข้องอนุรักษ์ธรรมชาติ การส่งเสริมอาชีพ การสร้างเส้นทางท่องเที่ยวใหม่ ๆ และสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ควบคู่ไปกับการทำประชาสัมพันธ์ การรณรงค์ การสร้างกระแสนุรักษ์เพื่อให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่นักท่องเที่ยว โดยมีการจำแนกการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยแบ่งออกเป็น ๔ ประเภทดังนี้

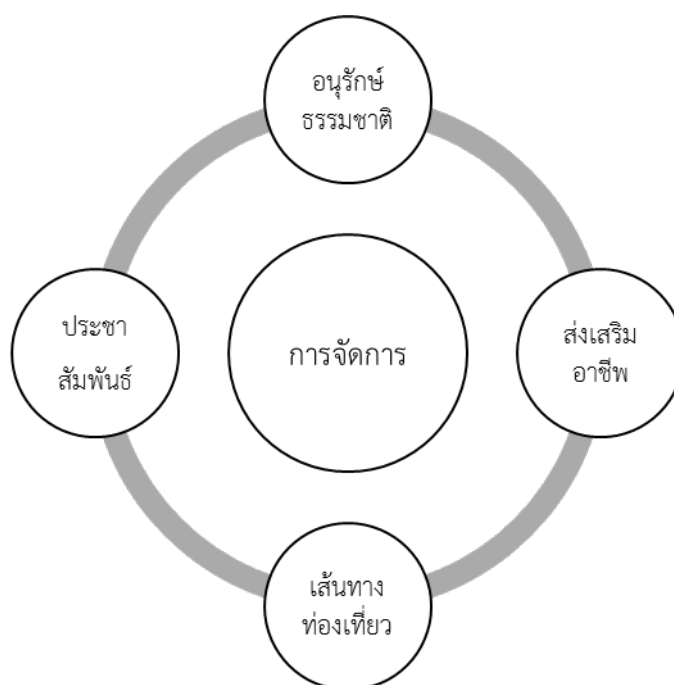
๑. การจัดการด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติ ชุมชนให้ความสำคัญกับชายหาดมาก เพราะเป็นสิ่งดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาชื่นชมบรรยากาศความสวยงามของชายหาดและน้ำทะเลที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ รวมไปถึงในเรื่องของความปลอดภัยของผู้ที่มาเยือนและเจ้าถิ่นเอง หาดเจ้าหลาวเป็นหาดที่หลายคนมักจะนึกถึงเวลาต้องการมาเที่ยวทะเลจังหวัดจันทบุรี เป็นหาดที่มีชื่อเสียง และเป็นที่ยอมรับของคนที่ยากมาพักผ่อนริมทะเล ได้นอนเห็นทะเลกว้าง เล่นน้ำทะเล ย่ำทรายให้นุ่มเท้า

หาดเจ้าหลาวเป็นหาดที่ไม่พลุกพล่าน มีความสงบ เป็นส่วนตัว หาดมีความสวยงาม น้ำใส หาดตั้ง
เหมาะสำหรับครอบครัวที่มีเด็กๆ ลงเล่นน้ำได้โดยไม่ต้องกังวลใจ

๒. การจัดการสิ่งเสริมอาชีพ โดยการส่งเสริมอาชีพประมง ร้านค้าชุมชน รวมถึงที่พัก
โฮมสเตย์ โรงแรม รีสอร์ท

๓. การจัดการด้านเส้นทางท่องเที่ยว เป็นบริเวณที่กำหนดขึ้นเพื่อรักษาสภาพธรรมชาติ
จุดชมวิวนางพญา เป็นจุดชมวิวก่อนที่ถ้ำที่สวยงามที่สุดในภาคตะวันออก สะพานทางเดินธรรมชาติ
ศึกษาป่าชายเลนในโครงการพระราชดำริฯ พิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำในโครงการพระราชดำริฯ เป็นแหล่ง
ศึกษาหาความรู้และการพักผ่อนหย่อนใจ กระชังเพาะพันธุ์สัตว์น้ำในโครงการพระราชดำริฯ เป็น
ศูนย์กลางการศึกษา ทดลอง วิจัย และพัฒนาอันเป็นรูปแบบ “การจัดการทรัพยากรชายฝั่งด้าน
ประมงและการเกษตรอย่างยั่งยืน

๔. การจัดการการประชาสัมพันธ์ เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยความร่วมมือกับภาคี
เครือข่ายต่าง ๆ ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวทางทะเล

แผนภาพที่ ๔.๔ จัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมหาดเจ้าหลาว – แหลมเสด็จ

๔.๑.๒.๔ การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของท่องเที่ยวชุมชน ผลิตภัณฑ์ OTOP ทอเสื่อกก บางสระแก้ว

๑. ประวัติ

ตำบลบางสระแก้ว อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี เป็นตำบลเล็กๆ ประกอบด้วยหมู่บ้าน ๕ หมู่บ้าน มีประชากรราว ๒,๒๐๔ คน สภาพพื้นที่ของตำบลบางสระแก้ว อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี อยู่ใกล้ทะเลมีพื้นที่ป่าชายเลน และมีที่ดอนไม่มากนัก หากแต่มีพื้นที่เพียงพอสำหรับการเกษตร โดยที่ชาวบ้านจะกันคันดินเพื่อกันไม่ให้น้ำเค็มเข้านา มีการทำนาปีละหนึ่งครั้ง เย็บتبไบจาก เพื่อมุงหลังคา ทอเสื่อกกเป็นอาชีพเสริม และซ่อมแซมบ้านเรือน เป็นต้น ทั้งนี้ ชุมชนตำบลบางสระแก้ว มีวิถีชีวิตอย่างเรียบง่าย ใช้ภูมิปัญญาชุมชนในการประกอบอาชีพ พึ่งพิงทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชนในการดำรงชีวิต มีการสืบทอดความรู้ ภูมิปัญญาชุมชนอย่างต่อเนื่อง โดยมีกระบวนการเรียนรู้ เรื่องผลิตภัณฑ์ การแปรรูปอาหารทะเล การทำกะปิ งานฝีมือชุมชน

หมู่บ้านทอเสื่อบางสระแก้วนี้ เป็นแหล่งทอเสื่อกกแหล่งใหญ่ของเมืองจันทบุรี ซึ่งที่นี่ได้นำต้นกกมาทอเสื่อและผลิตเป็นข้าวของเครื่องใช้ประเภทต่าง ๆ ส่งจำหน่ายทั้งปลีกและส่ง เป็นแหล่งจำหน่ายและผลิตผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีชื่อเสียงอีกแห่งหนึ่งของจันทบุรี ใครสนใจซื้อเสื่อกกจันทบุรีมาที่นี่จะได้รู้และเห็นกระบวนการทั้งหมด นับตั้งแต่การพอกย้อมสีเส้นต่าง ๆ ของกกและการเตรียมก่อนทอ บริเวณหมู่บ้านนี้ยังมีการทำนากกอยู่โดยรอบอีกด้วย

อาณาเขต

บางสระแก้วเป็นตำบลปิด เข้า-ออกทางเดียว ต้องผ่านคลองผ่านน้ำเหมือนเกาะ สมัยก่อนไม่มีสะพาน หากจะเดินทางไปจันทบุรีต้องใช้เวลาในการเดินทาง ภายหลังมีถนนสะดวกขึ้นบางสระแก้วจึงเป็นเมืองเปิด

ชุมชนบางสระแก้วแบ่งการปกครองออกเป็น ๕ หมู่ เนื้อที่ทั้งหมด ๒๒.๔๕ ตารางกิโลเมตร หรือ ๑๔,๐๐๐ ไร่ โดยแบ่งเป็นหมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ ๑ บ้านเนิน

หมู่ที่ ๒ บ้านกลาง

หมู่ที่ ๓ บ้านเนินกลาง

หมู่ที่ ๔ บ้านล่าง

หมู่ที่ ๕ บ้านแฉวนา

สภาพบ้านบางสระแก้วเป็นหมู่บ้านเล็กๆ ขึ้นกับตำบลคลองน้ำเค็ม อ.พลิว อ.แหลมสิงห์ จ.จันทบุรี ๕ หมู่บ้าน พื้นที่เป็นที่ราบลุ่มแบบชายฝั่งมีลำคลองไหลผ่านหลายสาย ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น ปลูกกก ปลูกปอ ทอเสื่อการประมง เลี้ยงกุ้ง เลี้ยงปลาและทำสวนผลไม้ พื้นที่บางกระเจ้า

กลุ่มเครือข่ายที่เป็นสมาชิกในชุมชนจะเชื่อมโยงวิถีชีวิตกิจกรรมในชุมชนและพัฒนาที่อยู่อาศัยให้สามารถรองรับการเข้ามาเที่ยวของสมาชิกภายนอกชุมชน ชื่อนักท่องเที่ยวบางกลุ่มเข้ามาพักครั้งละหลายวันเพื่อศึกษาและเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนซึ่งมีลักษณะเด่นด้านการทอเสื่อกก หมู่บ้านทอเสื่อบางกระเจ้า การทอเสื่อกกเริ่มเข้ามาเป็นอาชีพเสริมทดแทนการเย็บไบจากและการทอผ้าฝ้ายเริ่ม

จากการไปจดจำวิธีการทอผ้าจากชาวญวนที่อาศัยอยู่หมู่บ้านเขาน้อย ตำบลแฉลบ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ซึ่งมีการทออยู่ในขณะนั้น ชาวบ้านบางกระแกมมีพื้นฐานการทอผ้าฝ้ายอยู่แล้วจึงไม่ยากนักที่จะทอเสื้อกักอันมีวิธีทอที่คล้ายคลึงกันและไม่ยุ่งยากเหมือนทอผ้าดั่งนั้นอาชีพของประชาชนส่วนใหญ่ของบ้านบางกระแกมจึงเป็นอาชีพเกษตรกรรม (หมุนเวียนตามฤดูกาล) ปลูกกก ปลูกปอ ทอเสื้อ ทำนา เลี้ยงกุ้ง เลี้ยงปลา เลี้ยงหอยนางรม ทำน้ำปลาและทำสวนผลไม้ในต่างพื้นที่บางกระแกม เป็นแหล่งผลิตวัตถุดิบและแปรรูปผลิตภัณฑ์พื้นบ้านที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดจันทบุรี คือ เสื้อจันทบูร มีคำขวัญของตำบลที่กล่าวคือเสื้อกักบางสระแก้ว หลวงพ่อเต่า พระดีตำนานมีแก้ว สระถัน วัฒนธรรม สว่างล้ำวัดพัฒนา การกีฬาขึ้นชื่อ เลื่องลือสามัคคี

กลุ่มทอเสื้อกักและประชาชนในชุมชนจึงเป็นกลุ่มเครือข่ายที่มีการเชื่อมโยงการทำกิจกรรมร่วมกันในรูปแบบของทางตรง คือ การประกอบอาชีพทอเสื้อกัก การเป็นสมาชิกครอบครัว และได้รับผลประโยชน์ได้รับผลกระทบจากกิจกรรมการประกอบอาชีพทอเสื้อกัก และการเชื่อมโยงแบบทางอ้อมคือ การได้รับผลจากการทำกิจกรรมของกลุ่มไม่ชัดเจน เช่นกลุ่มหรือองค์กรอื่น ๆ ที่เชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยว กลุ่มรับซื้อผลิตภัณฑ์ การจำหน่ายผลิตภัณฑ์เข้าสู่ชุมชน เป็นต้น การเชื่อมโยงการทำกิจกรรมของกลุ่มเครือข่ายทอเสื้อกักในชุมชน โดยเฉพาะผู้ประกอบการอาชีพทอเสื้อกักการรวมกลุ่มมีผลต่อการสร้างภาพลักษณ์ชุมชน การเป็นแกนนำในการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว และการถ่ายทอดภูมิปัญญาวิถีชีวิตสู่ชุมชนรุ่นหลัง แต่สภาพปัจจุบันปัจจัยในการผลิตและการดำรงชีพมีผลต่อการจัดการท่องเที่ยวชุมชน สมาชิกในเครือข่ายมีการเชื่อมโยงแนวคิดร่วมกัน การแสวงหาแนวทางในการจัดการท่องเที่ยวและการดำรงอยู่ของวิถีชีวิตชุมชน นำไปสู่การสะท้อนปัญหาแก่เครือข่ายภายนอกชุมชนโดยเฉพาะภาครัฐ^{๘๗}

๒. สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ

ชุมชนตำบลบางสระแก้ว เป็นชุมชนหนึ่งที่ประสบวิกฤตในช่วงเศรษฐกิจฟองสบู่แตก มีหนี้สินติดตัวจากการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ แกนนำและชาวบ้านจึงหาทางออกร่วมกัน โดยการหวนคืนสู่วิถีชีวิตแบบดั้งเดิม^{๘๘} เริ่มจากการทอเสื้อกักจนสามารถจัดตั้ง "ศูนย์ศิลป์เสื้อบางสระแก้ว" เพื่อส่งเสริมและพัฒนาอาชีพทอเสื้อกัก ขยายตัวเป็นกลุ่มอาชีพเดิมในท้องถิ่นอีกกว่า ๔๐ กลุ่ม และในที่สุดก็นำไปสู่การรวมตัวเป็น "เครือข่ายองค์กรชุมชนตำบลบางสระแก้ว"^{๘๙} วางโครงสร้างทำแผนแม่บท และเกิด ๔ ยุทธศาสตร์หลักในการบริหารจัดการ ซึ่งทำให้ป่าตะกาดใหญ่ ของชุมชนกลายเป็นตู้กับข้าวใบใหญ่ของผู้คนชาวบางสระแก้ว^{๙๐}

บางสระแก้วเป็นตำบลปิด เข้า-ออกทางเดียว ต้องผ่านคลองผ่านน้ำเหมือนเกาะ สมัยก่อนไม่มีสะพาน หากจะเดินทางไปจันทบุรีต้องใช้เวลาในการเดินทาง ภายหลังมีถนนสะดวกขึ้นบาง

^{๘๗} องค์กรบริหารส่วนตำบลบางสระแก้ว, บางสระแก้ว จันทบุรี, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: http://www.bangsarakao.go.th/default.php?modules=person&gid=5&set=1&view_id=66 [๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๐]

^{๘๘} สัมภาษณ์ นางมะลิ แก่นจันทร์, ประธานกลุ่มสตรีสหกรณ์ทอเสื้อกักบางสระแก้ว, ๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

^{๘๙} สัมภาษณ์ นายมงคล โชคดีวัฒนา, กำนันตำบลเกาะเปริด, ๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

^{๙๐} สัมภาษณ์ นายชาติรี พลอยศิริ, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๒ ตำบลบางสระแก้ว, ๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

สระแก้วจึงเป็นเมืองเปิด^{๙๑} สภาพบ้านบางกระเจ้าเป็นหมู่บ้านเล็กๆ ขึ้นกับตำบลคลองน้ำเค็ม อ.แหลมสิงห์ จ.จันทบุรี ๕ หมู่บ้าน^{๙๒} พื้นที่เป็นที่ราบลุ่มแบบชายฝั่งมีลำคลองไหลผ่านหลายสาย ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น ปลูกกก ปลูกปอ ทอเสื่อการประมง เลี้ยงกุ้ง เลี้ยงปลาและทำสวนผลไม้ พื้นที่บางกระเจ้า^{๙๓}

ชุมชนบางสระแก้วแบ่งการปกครองออกเป็น ๕ หมู่ เนื้อที่ทั้งหมด ๒๒.๔๕ ตารางกิโลเมตร หรือ ๑๔,๐๐๐ ไร่ โดยแบ่งเป็นหมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ ๑ บ้านเนิน

หมู่ที่ ๒ บ้านกลาง

หมู่ที่ ๓ บ้านเนินกลาง

หมู่ที่ ๔ บ้านล่าง

หมู่ที่ ๕ บ้านแฉวนา

ด้านทิศเหนือ อาณาเขตติดกับ ตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี รวมระยะทางประมาณ ๗.๕ กิโลเมตร

ด้านทิศตะวันออก อาณาเขตติดกับ ตำบลคลองน้ำเค็ม อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี รวมระยะทางประมาณ ๕ กิโลเมตร

ด้านทิศใต้ อาณาเขตติดกับ ตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี รวมระยะทางประมาณ ๖ กิโลเมตร

ด้านทิศตะวันตก อาณาเขตติดกับ ตำบลบางกะไชย อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี รวมระยะทางประมาณ ๔ กิโลเมตร

ตำบลบางสระแก้ว มีสภาพเป็นที่ลุ่มแบบชายทะเล มีลำคลองไหลผ่านหลายสาย เช่น คลองพลั่ว คลองบางสระแก้ว คลองหนองบัว เชื่อมติดต่อกันตลอด

๓. การคมนาคม

ตำบลบางสระแก้วเป็นตำบลที่มีอาณาเขตติดต่อกับลำคลองทั้งสองด้าน ดังนั้น เส้นทาง การคมนาคมจึงมีทั้งทางบกและทางน้ำทางบก มีถนนลาดยาง ขนาดสองช่องทางการจราจร (สาย ญาณวิโรจน์-แหลมสิงห์) เชื่อมติดต่อกับตำบลคลองน้ำเค็ม จนถึงเขตตำบลบางสระแก้ว ระยะทาง ประมาณ ๕ กิโลเมตร มีถนนลาดยางและถนนคอนกรีตเสริมเหล็กภายในตำบลเชื่อมติดต่อกันทุก หมู่บ้าน และมีถนนลาดยางเชื่อมไปยังที่ว่าการอำเภอแหลมสิงห์ ระยะทางประมาณ ๗ กิโลเมตร^{๙๔}

^{๙๑} สัมภาษณ์ นายวิมาน บุชรา, ผู้ช่วยฝ่ายปกครอง หมู่ที่ ๗ ตำบลเกาะเปริด, ๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

^{๙๒} สัมภาษณ์ นายฉัตรเจตน์ ทองอ่อน, รองประธานกลุ่มสตรีสหกรณ์ทอเสื่อกบางสระแก้ว, ๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

^{๙๓} สัมภาษณ์ นางมะลิ แก่นจันทร์, ประธานกลุ่มสตรีสหกรณ์ทอเสื่อกบางสระแก้ว, ๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

^{๙๔} สัมภาษณ์ นายมงคล โชคดีวัฒนา, กำนันตำบลเกาะเปริด, ๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

๔. การประกอบอาชีพ

ลักษณะการประกอบอาชีพของประชากรในตำบลบางสระแก้ว ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางด้านเกษตร มีการทำนาข้าว ปลูกกก ปลูกปอ และปลูกถั่วลิสง หมุนเวียนกันตลอดปี และมีการทอเสื่อซึ่งถือเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือนที่สร้างชื่อเสียงให้กับจังหวัด อาชีพรองลงมา คือ การเลี้ยงกุ้งกุลาดำ การเลี้ยงหอยนางรม การทำประมงขนาดเล็ก และการทำสวนทุเรียน เงาะ และมังคุด ในต่างท้องถิ่นนอกเขตตำบล ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพมากกว่า ๑ อาชีพขึ้นไป^{๙๕}

๕. กิจกรรมชุมชน

หมู่บ้านแห่งนี้ถือเป็นแหล่งทอเสื่อกกแบบดั้งเดิมแหล่งใหญ่ของจังหวัดจันทบุรี ซึ่งนอกจากเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเปิดกว้างให้ผู้สนใจได้เยี่ยมชมแล้ว ที่นี่ยังเป็นแหล่งศึกษาดูงานสำหรับผู้สนใจ^{๙๖} และปัจจุบันมีการจัดตั้งเป็นศูนย์ศิลป์เสื่อบางสระแก้วขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๔๓ โดยการสนับสนุนจากกองทุนเพื่อการลงทุนทางสังคม (SIF) ภายใต้แนวความคิดหลักในการพัฒนาชุมชนแบบพึ่งตนเอง เน้นกระบวนการเสริมสร้างการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชน องค์กรชาวบ้านและวัฒนธรรมชุมชนที่เข้มแข็ง^{๙๗} โดยหน้าที่หลักของศูนย์นี้คือ ส่งเสริมการปลูกกก ปลูกปอ จุดมุ่งหมายต้องการให้ลดต้นทุนการผลิต มีวัตถุดิบในพื้นที่เพียงพอ ส่งเสริมด้านเงินทุนเป็นค่าใช้จ่ายในการปลูก และจัดเตรียม มีการคืนทุนสังคมของสมาชิกและรับซื้อและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน การรับซื้อจะรับซื้อเสื่อจากสมาชิกและแปรรูปวางจำหน่าย โดยเน้นการใช้วัตถุดิบในพื้นที่ ส่วนผลิตภัณฑ์ประเภทอื่นจะรับฝากขาย เป็นการสร้างเครือข่ายสินค้าในชุมชน^{๙๘}

กิจกรรมที่สามารถทำได้ ศึกษาดูงานเยี่ยมชมและศึกษาวิธีการผลิตเสื่อกกแบบดั้งเดิมจากฝีมือช่างผู้ชำนาญ โดยมีวิทยากรคอยให้คำบรรยายตลอดการเยี่ยมชม^{๙๙} อีกทั้งสามารถเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ได้ตามอัธยาศัย^{๑๐๐} พื้นที่เป็นที่ราบลุ่มแบบชายฝั่งมีลำคลองไหลผ่านหลายสาย ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น ปลูกกก ปลูกปอ ทอเสื่อการประมง เลี้ยงกุ้ง เลี้ยงปลา และทำสวนผลไม้ พื้นที่บางสระแก้ว นักท่องเที่ยวสามารถเที่ยวชมวิถีชีวิตชุมชน^{๑๐๑} เรียนรู้กิจกรรมขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชน กลุ่มอาชีพ กลุ่มการเงิน กลุ่มเล็กกลุ่มน้อย ที่มีการจัดตั้งแล้วกว่า ๔๐ กลุ่ม แต่เป็นไปในลักษณะต่างคนต่างทำ ไม่เกิดพลัง จึงมีการรวบรวมองค์ความรู้จากกลุ่มต่างๆ มาจัดให้

^{๙๕} สัมภาษณ์ นายธีรเจตน์ ทองอ่อน, รองประธานกลุ่มสตรีสหกรณ์ทอเสื่อกกบางสระแก้ว, ๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

^{๙๖} สัมภาษณ์ นางมะลิ แก่นจันทร์, ประธานกลุ่มสตรีสหกรณ์ทอเสื่อกกบางสระแก้ว, ๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

^{๙๗} สัมภาษณ์ นายมงคล โชคดีวัฒนา, กำนันตำบลเกาะเปริด, ๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

^{๙๘} สัมภาษณ์ นายชาติรี พลอยศิริ, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๒ ตำบลบางสระแก้ว, ๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

^{๙๙} สัมภาษณ์ นายธีรเจตน์ ทองอ่อน, รองประธานกลุ่มสตรีสหกรณ์ทอเสื่อกกบางสระแก้ว, ๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

^{๑๐๐} สัมภาษณ์ นางมะลิ แก่นจันทร์, ประธานกลุ่มสตรีสหกรณ์ทอเสื่อกกบางสระแก้ว, ๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

^{๑๐๑} สัมภาษณ์ นายวิมาน บุขรา, ผู้ช่วยฝ่ายปกครอง หมู่ที่ ๗ ตำบลเกาะเปริด, ๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

เป็นระบบ จัดตั้งศูนย์เรียนรู้ในแต่ละหมู่บ้าน คือ หมู่ ๑ ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง หมู่ ๒ ศูนย์การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากทะเล หมู่ ๓ ศูนย์เกี่ยวกับพืชเส้นใย เพื่อเพิ่มมูลค่าพวก ต้นปอ กก หมู่ ๔ ป่าตะกาดใหญ่ ดูแลด้านการอนุรักษ์ และหมู่ ๕ เป็นบ้านปลา ธนาคารปู^{๑๐๒}

๖. แหล่งท่องเที่ยวชุมชน

ท่องเที่ยวเชิงเกษตรบางสระแก้ว หมู่บ้านทอเสื่อบางสระแก้ว

ชุมชนบางสระแก้ว ชาวบ้านกลุ่มแรกที่เข้ามาตั้งถิ่นฐาน คือ ชาวชอง พวกเขามาจากตำบลบางกระจะ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ต่อมา มีการติดต่อค้าขายทางเรือกับชาวจีน ชาวเวียดนาม และผู้คนจากทางภาคใต้^{๑๐๓}

หมู่บ้านทอเสื่อบางสระแก้ว เป็นอีกหมู่บ้านหนึ่งที่นำกลับมาประดิษฐ์เป็นเครื่องใช้ต่างๆ อีก เช่น กระเป๋า กล่องใส่กระดาษเช็ดมือ ที่รองจาน ที่ใส่จดหมาย และรองเท้าแตะ จากนั้นจึงนำมาขายให้กับศูนย์แปรรูปเสื่อซึ่งตั้งอยู่ที่บ้านของ คุณสุรียา แก่นจันทร์ โดยศูนย์แห่งนี้เปิดให้นักท่องเที่ยวเข้าชม และซื้อสินค้าได้ทุกวัน จำหน่ายทั้งปลีกและส่ง ตั้งแต่เวลา ๘.๓๐-๑๘.๐๐ น. สนใจติดต่อได้ที่ โทร. ๐ ๓๙๔๕ ๐๕๘๕, ๐ ๓๙๔๕ ๐๕๘๗^{๑๐๔}

ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจชุมชน หมู่ ๑ ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง หมู่ ๒ ศูนย์การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากทะเล หมู่ ๓ ศูนย์เกี่ยวกับพืชเส้นใย เพื่อเพิ่มมูลค่าพวก ต้นปอ กก หมู่ ๔ ป่าตะกาดใหญ่ ดูแลด้านการอนุรักษ์ และหมู่ ๕ เป็นบ้านปลา ธนาคารปู

ป่าตะกาดใหญ่ บ้านกองหิน หมู่ ๔ เนื้อที่ ๑๕๐ ไร่ และพื้นที่ฟื้นฟูสัตว์น้ำธรรมชาติ บริเวณบ้านแฉวนา เป็นผืนป่าชายเลนอยู่ในอิทธิพลของระบบน้ำขึ้น-ลงของทะเล ชาวบ้านได้เริ่มฟื้นฟูโดยการยกคันดินกั้นแนวเขตล้อมรอบป่า เพื่อป้องกันการบุกรุก และขอความร่วมมือจากชาวบ้านโดยการร่วมบริจาคทรัพย์ และแรงงานก่อสร้างสะพานกล่องซีเมนต์ เพื่อเชื่อมเส้นทางไหลเข้า-ออกทะเล

ชุมชนสวนผลไม้ ริมป่าชายเลน ที่มีความเข้มแข็งที่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ของคนในชุมชน ที่เรียนรู้ที่จะจัดการกับปัญหา เรียนรู้ที่จะจัดการตนเองอย่างเท่าทันกับความเปลี่ยนแปลงของสังคม ของโลก

๗. สถานบริการนักท่องเที่ยวชุมชน

ศูนย์ศิลป์เสื่อบางสระแก้ว ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจชุมชน หมู่ ๑ ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง หมู่ ๒ ศูนย์การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากทะเล หมู่ ๓ ศูนย์เกี่ยวกับพืชเส้นใย เพื่อเพิ่มมูลค่าพวก ต้นปอ กก หมู่ ๔ ป่าตะกาดใหญ่ ดูแลด้านการอนุรักษ์ และหมู่ ๕ เป็นบ้านปลา ธนาคารปู^{๑๐๕}

^{๑๐๒} สัมภาษณ์ นายมงคล โชคดีวัฒนา, กำนันตำบลเกาะเปริด, ๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

^{๑๐๓} สัมภาษณ์ นางมะลิ แก่นจันทร์, ประธานกลุ่มสตรีสหกรณ์ทอเสื่อกกบางสระแก้ว, ๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

^{๑๐๔} สัมภาษณ์ นางมะลิ แก่นจันทร์, ประธานกลุ่มสตรีสหกรณ์ทอเสื่อกกบางสระแก้ว, ๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

^{๑๐๕} สัมภาษณ์ นายฉัตรเจตน์ ทองอ่อน, รองประธานกลุ่มสตรีสหกรณ์ทอเสื่อกกบางสระแก้ว, ๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

๘. เส้นทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวชุมชน

การเดินทาง บ้านบางสระเก้าตั้งอยู่ที่ ต.บางสระเก้า อ.แหลมสิงห์ จ.จันทบุรี แต่สามารถใช้เส้นทางเดียวกับทางไปหมู่บ้านเสม็ดงาม เมื่อถึงสามแยกวัดเกาะโตนตรงมาจนถึงสามแยกวัดเกาะตะเคียน เลี้ยวขวาและตรงไปอีก ๒๐๐ เมตร หรืออีกเส้นทางหนึ่งคือ จากตัวเมืองข้ามสะพานตรีรัตน์ไปยังถนนสุขุมวิท เลี้ยวขวาทางไปตราดประมาณ ๘ กิโลเมตร จะมีทางแยกขวาไปบ้านบางสระเก้าเป็นระยะทางอีก ๘ กิโลเมตร

การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมผลิตภัณฑ์ OTOP ทอเสื่อกกบางสระเก้า พบว่า

การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมผลิตภัณฑ์ OTOP ทอเสื่อกก บางสระเก้า ซึ่งหมู่บ้านแห่งนี้ถือเป็นแหล่งทอเสื่อกกแบบดั้งเดิมแหล่งใหญ่ของจังหวัดจันทบุรี ซึ่งนอกจากเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเปิดกว้างให้ผู้สนใจได้เยี่ยมชมแล้ว ที่นี่ยังเป็นแหล่งศึกษาดูงานสำหรับผู้สนใจ และปัจจุบันมีการจัดตั้งเป็นศูนย์ศิลป์เสื่อบางสระเก้าขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๓ โดยการสนับสนุนจากกองทุนเพื่อการลงทุนทางสังคม (SIF) ภายใต้แนวความคิดเพื่อการพัฒนาชุมชนแบบพึ่งพาตนเอง ส่งเสริมให้มีการปลูก ต้นกกและต้นปอ เพื่อลดต้นทุนใน การผลิต และมีวัตถุประสงค์ในพื้นที่ที่เพียงพอ โดยมีการจำแนกการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยแบ่งออกเป็น ๖ ประเภทดังนี้

๑. การจัดการส่งเสริมการปลูกกกและปอ โดยส่งเสริมการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นน้ำ คือการปลูกกก กลางน้ำ คือการแปรรูป และปลายน้ำ คือการจัดจำหน่าย

๒. การจัดการโดยการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงเรียนรู้ และอนุรักษ์และถ่ายทอดภูมิปัญญาให้แก่เยาวชน

๓. การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ร่วมมือกับสำนักงานเขตการท่องเที่ยวภาค ๔ ภาคตะวันออก สำนักงานพาณิชย์จังหวัดและสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดจันทบุรีจัดพื้นที่หมู่บ้านบางสระเก้าเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อศึกษาชีวิตความเป็นอยู่และการประกอบอาชีพของชาวบ้าน เป็นการเผยแพร่วัฒนธรรมและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น

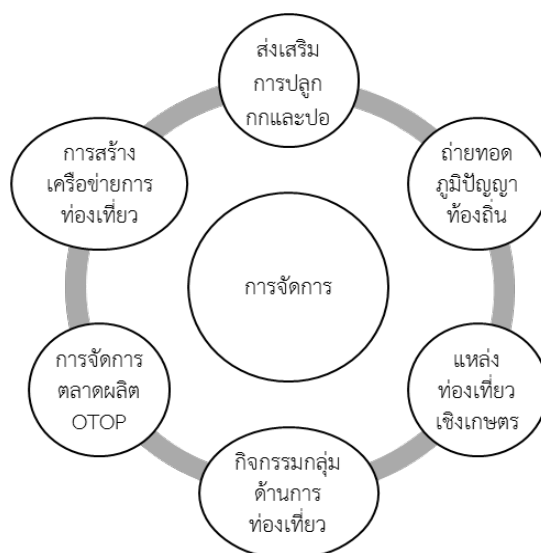
๔. การจัดการกลุ่มการท่องเที่ยว ส่งเสริมกระบวนการความคิดแบบยั่งยืนในด้านการมีจิตสำนึกที่ดีในการให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและความยั่งยืนของทรัพยากรทางการท่องเที่ยวมากกว่าการมุ่งเน้นที่ผลประโยชน์ด้านรายได้ มุ่งที่จะใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการรักษาทุนทางวัฒนธรรมของชุมชน รวมทั้งตัวผู้นำชุมชนที่มีการเปิดโอกาสให้สมาชิกในชุมชนได้มีโอกาสมีส่วนร่วมกับการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้กลุ่มการท่องเที่ยวชุมชนได้รับการสนับสนุนจากสมาชิกในชุมชนส่วนใหญ่

๔. การจัดการตลาดผลิต OTOP

ส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ โดยการพัฒนาเครือข่ายองค์ความรู้ ด้วยการเน้นส่งเสริมการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการ ผลิต พร้อมทั้งพัฒนาเครือข่ายเพื่อการอนุรักษ์ และสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นควบคู่กันไปด้วย

๖. การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยว

เครือข่ายดังกล่าวจะทำหน้าที่เป็นทั้งผู้ประสานงาน เป็นแกนกลางในการขับเคลื่อนกระบวนการและเครือข่ายในการปฏิบัติงานให้บรรลุจุดมุ่งหมายของภารกิจ ร่วมกับภาคีเครือข่ายกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนในพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน

แผนภาพที่ ๔.๕ จัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมผลิตภัณฑ์ OTOP ทอเสื่อกกบางสระแก้ว

๔.๑.๒.๕ การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของท่องเที่ยวชุมชน อัญมณีและเครื่องประดับ

๑. ประวัติ

การก่อตั้งเป็นสมาคมผู้ค้าอัญมณีและเครื่องประดับจันทบุรีขึ้นมานั้น ในปี พ.ศ.๒๕๔๒ ผู้ประกอบการด้านอัญมณีและเครื่องประดับได้รวมตัวกันก่อตั้งเป็นชมรมผู้ค้าอัญมณีและเครื่องประดับ ในระยะแรกนั้นมีผู้ประกอบการประมาณ ๑๐๐ กว่ารายที่รวมตัวกันขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือ เพื่อให้กลุ่มผู้ค้าอัญมณีและเครื่องประดับในจังหวัดจันทบุรี ประสานความร่วมมือ และความสามัคคีเพื่อความเป็นหนึ่งเดียวกัน และมีทิศทางการค้าที่ชัดเจนและเข้มแข็ง โดยมีประธานชมรมฯ คนแรก คือ คุณอนุศักดิ์ มโนมรย์ภัทรสาร, ประธานชมรมฯ คนที่ ๒ คือ คุณเทวีญา คุณประภาศิ, ประธานชมรมฯ คนที่ ๓ คือ คุณพัศพงศ์ ชินอุดมพงศ์ การดำเนินการของชมรมผู้ค้าอัญมณีและเครื่องประดับจันทบุรีในยุคนั้น นอกจากการสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือสมาชิกในด้านการค้าแล้ว ประธานชมรมฯคนที่ ๓ คุณพัศพงศ์ ชินอุดมพงศ์ และในฐานะรองประธานหอการค้าจังหวัดจันทบุรี ฝ่ายอัญมณีอีกตำแหน่งหนึ่ง มีการผลักดันให้ก่อตั้งศูนย์ตรวจสอบอัญมณี (Gem Lab) ในจังหวัดจันทบุรีขึ้น เพื่อให้บริการด้านการตรวจสอบวิเคราะห์คุณภาพ และชนิดของอัญมณี และออกใบรับรองอัญมณี ด้วยความร่วมมือของหอการค้าไทย, หอการค้าจันทบุรี, มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีและสมาคมผู้ค้าอัญมณีจันทบุรี ร่วมตัวเขียนโครงการครบวงจรมีทั้งศูนย์วิเคราะห์ (Gem Lab) สร้างบุคลากรการตลาด ประชาสัมพันธ์ ๑๓๐ ปีอัญมณีจันทบุรี ศึกษาความเป็นไปได้ของพิพิธภัณฑ์อัญมณีจันทบุรี เรียกว่า “โครงการจันทบุรีนครแห่งอัญมณี” นำเสนอต่อกระทรวงอุตสาหกรรม โดยวัตถุประสงค์ของการก่อตั้งศูนย์ตรวจสอบอัญมณี (Gem Lab) ขึ้นนั้นก็เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนในจังหวัดจันทบุรีมีอาชีพด้านอัญมณี และการสร้างบุคลากรในการเจียรไนพลอยต่อมาเมื่อชมรมผู้ค้าอัญมณีและเครื่องประดับมีความพร้อมและเข้มแข็งขึ้นด้วยจำนวนสมาชิกที่เพิ่มมากขึ้นกว่า ๔๐๐ ราย คุณเมธี จึงสงวนสิทธิ์เป็นบุคคลสำคัญในการ

ผลักดันให้เปลี่ยนจากชมรมฯ เป็นสมาคมผู้ค้าอัญมณีและเครื่องประดับจันทบุรี โดยมีที่ทำการอยู่ที่ ถนนตรีรัตน์ อ.เมือง จ.จันทบุรี^{๑๐๖}

๒. สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ

สภาพการท่องเที่ยวชุมชน อัญมณีและเครื่องประดับจังหวัดจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีชื่อเสียงในด้านการเจียรไนพลอย ทั้งยังเป็นผู้นำการเผาพลอยเพื่อเพิ่มมูลค่ามาช้านาน^{๑๐๗} และยังมีมั่งคั่งด้วยทรัพยากรธรรมชาติ สินค้าพื้นเมืองและเครื่องเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพลอยซึ่งเป็นอัญมณีที่มีมูลค่าสูงและส่งออกได้มากในช่วง ๒๐ ปี พลอยแดง หรือ ทับทิมสยามเป็นที่รู้จักของคนทั่วโลกในเวลาอันรวดเร็ว ด้วยคุณภาพที่โดดเด่น ทั้งสีที่แดงสดใส ประกายของน้ำงามภายหลังผ่านการเจียรไน^{๑๐๘} และราคาที่เปลี่ยนแปลงขึ้นทุกครั้งที่ถูกเปลี่ยนมือไป^{๑๐๙} ไม่มีใครรู้คุณค่าที่แท้จริงของพลอยแต่ละเม็ด โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่มีขนาดใหญ่หลายๆ กะรัต รู้แต่เพียงว่าแม้จะผ่านไปหลายต่อ หลายทอดก็ยังได้ข่าวว่า คนสุดท้ายที่ขายออกไปสามารถทำกำไรได้งดงาม^{๑๑๐} บางครั้งยังมากกว่าผู้ที่ซื้อมาได้คนแรกเสียอีก และนับวันมีแต่จะเพิ่มมูลค่าขึ้นไปเรื่อยๆ เพราะกลายเป็นของหายากยิ่งในปัจจุบัน^{๑๑๑} จันทบุรีกลายเป็นที่นัดพบของพ่อค้าพลอยชาวไทยเรื่อยมา หลังจากยุคตื่นพลอยที่บ่อไร่ หนองบอน นาวง และชื่อทับทิมสยามเป็นที่รู้จักของชาวต่างชาติ โดยทั่วไป จึงเริ่มมีนักธุรกิจจากทั่วโลกเข้ามาติดต่อซื้อขายพลอย ที่จันทบุรีมากขึ้นโดยลำดับ^{๑๑๒}

การเจียรไนพลอยนั้น ก็เป็นอีกศาสตร์หนึ่งที่อยู่คู่กับคนจันทบุรีมาอย่างยาวนาน ซึ่งมีความสวยงามและแตกต่างกับอีกหลายๆ ประเทศที่มีอุตสาหกรรมพลอย^{๑๑๓} และก็มีอีกชาวต่างชาติอีกไม่น้อยที่พยายามจะมีศึกษาวิธีการ ตลอดจนแนวคิดทางการออกแบบผลิตภัณฑ์ของอัญมณีต่างๆ จากบ้านเรา แต่ก็ไม่สามารถลอกเลียนได้ ดูได้จากงานฝีมือการเจียรไนพลอย ๘๑ กะรัต ในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระชนมายุครบ ๘๑ พรรษา ซึ่งเป็นฝีมือการเจียรไนด้วยมือ จาก

^{๑๐๖} จันทบูรตอทเน็ต, สมาคมผู้ค้าอัญมณีและเครื่องประดับจันทบุรี, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: http://www.chanthaboone.net/index.php?option=com_k2&view=item&id=389:chanthaburi-gem-and-jewelry-traders-association&Itemid=1002 [๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๐]

^{๑๐๗} สัมภาษณ์ นายภูเก็ต คุณประภากร, นายกสมาคมผู้ค้าอัญมณีและเครื่องประดับจันทบุรี, ๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

^{๑๐๘} สัมภาษณ์ นางอัจฉรา ชันติประเสริฐ, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๒ ตำบลเกาะเปริด, ๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

^{๑๐๙} สัมภาษณ์ พ.ต.ท. รักเดช ปักคำไทย, สารวัตรสืบสวน สถานีตำรวจภูธรอำเภอแหลมสิงห์, ๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

^{๑๑๐} สัมภาษณ์ นางเจตนา กิริติโกณนันทน์, อุปนายกสมาคมผู้ค้าอัญมณีและเครื่องประดับจันทบุรี, ๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

^{๑๑๑} สัมภาษณ์ นายสมบุรณ์ เจตนาอนุรักษ์, อุปนายกสมาคมผู้ค้าอัญมณีและเครื่องประดับจันทบุรี, ๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

^{๑๑๒} สัมภาษณ์ นางเจตนา กิริติโกณนันทน์, อุปนายกสมาคมผู้ค้าอัญมณีและเครื่องประดับจันทบุรี, ๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

^{๑๑๓} สัมภาษณ์ นายภูเก็ต คุณประภากร, นายกสมาคมผู้ค้าอัญมณีและเครื่องประดับจันทบุรี, ๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

ช่างชาวจันทบุรี ซึ่งไม่มีที่ไหนทำได้^{๑๑๔} ส่วนเรื่องการเผาพลอยของจันทบุรีนั้น คาดกันว่าน่าจะมาจากเรื่องบังเอิญ เมื่อในอดีตเกิดเหตุการณ์ไฟไหม้ตลาดพลอย และมีตู้เซฟซึ่งใช้เก็บพลอยจำนวนมากไม่ยอมถูกเผา แต่กลับเกิดเรื่องไม่น่าเชื่อขึ้นมา เพราะว่าหลังจากพลอยในตู้เซฟที่ถูกความร้อน มันกลับเกิดสีสันทที่สวยงามกว่าพลอยปกติทั่วไป ตั้งแต่นั้นมาการเผาพลอยจึงเกิดขึ้นและเป็นที่นิยมจนถึงปัจจุบัน^{๑๑๕}

จังหวัดจันทบุรีสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติให้มาเยือนการค้าอัญมณีและเชื่อมโยงถึงแหล่งท่องเที่ยวชุมชนที่ยังอนุรักษ์วิถีดั้งเดิมในการประกอบอาชีพด้านอัญมณี และยังเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจของจังหวัดจันทบุรี^{๑๑๖} เนื่องจากมีการสร้างงาน สร้างรายได้ และเงินหมุนเวียนซึ่งไม่เพียงแต่ในจังหวัดจันทบุรีเท่านั้น แต่ยังส่งผลถึงเศรษฐกิจระดับประเทศ กิจกรรม Free Gem Tour แหล่งท่องเที่ยวชุมชนเพื่อเรียนรู้แหล่งกำเนิดพลอยเชื่อมโยงกับวิถีดั้งเดิมของชาวบางกะจะ-เหมืองพลอยบางกะจะ-โบราณสถานวัดพลับ-ตลาดบางกะจะ-ชุมชนตลาดพลอย และชุมชนริมน้ำเมืองจันทบุรี^{๑๑๗}

๓. กิจกรรมชุมชน

"เที่ยวจันทบุรี ชมอัญมณี ชิมผลไม้"

จังหวัดจันทบุรี จัดงานเปิดโลกอัญมณีและของดีเมืองจันทน์ ครั้งที่ ๑๔ เพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์และพัฒนาศักยภาพอุตสาหกรรมอัญมณี ระหว่างวันที่ ๘ - ๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๐ ที่ศูนย์ส่งเสริมอัญมณีและเครื่องประดับจังหวัดจันทบุรี อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี สมาคมผู้ค้าอัญมณีและเครื่องประดับจังหวัดจันทบุรี ได้จัดงานเปิดโลกอัญมณีและของดีเมืองจันทน์ ครั้งที่ ๑๔ มีนายวิฑูรย์ ศรีนาม ผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี เป็นประธาน มีองค์การภาครัฐ เอกชน นักธุรกิจ ประชาชนเข้าร่วมงานจำนวนมาก^{๑๑๘} ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์และพัฒนาศักยภาพให้กับภาคอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับของจังหวัดจันทบุรี ให้ดำรงอยู่อย่างยั่งยืน เป็นที่รู้จักทั้งในและต่างประเทศ ทำให้จังหวัดจันทบุรีสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเยือนย่านการค้าอัญมณีเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวชุมชน ที่ยังคงอนุรักษ์วิถีดั้งเดิมในการประกอบอาชีพด้านอัญมณี^{๑๑๙} ทั้งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจ มีการสร้างงาน สร้างรายได้ และเงินหมุนเวียนไม่เพียงแต่จังหวัดจันทบุรีเท่านั้น ยังส่งผลถึงเศรษฐกิจ

^{๑๑๔} สัมภาษณ์ นางเจตนา กิริติโกมานันท์, อุปนายกสมาคมผู้ค้าอัญมณีและเครื่องประดับจันทบุรี, ๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

^{๑๑๕} สัมภาษณ์ นายสมบุรณ์ เจตนาณรงค์, อุปนายกสมาคมผู้ค้าอัญมณีและเครื่องประดับจันทบุรี, ๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

^{๑๑๖} สัมภาษณ์ นายภูเก็ต คุณประภากร, นายกสมาคมผู้ค้าอัญมณีและเครื่องประดับจันทบุรี, ๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

^{๑๑๗} สัมภาษณ์ นายภูเก็ต คุณประภากร, นายกสมาคมผู้ค้าอัญมณีและเครื่องประดับจันทบุรี, ๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

^{๑๑๘} สัมภาษณ์ นายสมบุรณ์ เจตนาณรงค์, อุปนายกสมาคมผู้ค้าอัญมณีและเครื่องประดับจันทบุรี, ๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

^{๑๑๙} สัมภาษณ์ นายภูเก็ต คุณประภากร, นายกสมาคมผู้ค้าอัญมณีและเครื่องประดับจันทบุรี, ๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

ของประเทศอีกด้วย โดยงานจะจัดขึ้นระหว่างวันที่ ๘ - ๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๐ รวม ๑๐ วัน ณ ศูนย์ส่งเสริมอัญมณีและเครื่องประดับจังหวัดจันทบุรี^{๑๒๐}

ชมการออกบูท กลุ่มผู้ค้าจำหน่ายอัญมณีและเครื่องประดับคุณภาพพลอยจันทน์ ชมการเดินทางแบบอัญมณีและเครื่องประดับ นำโดย น้องอุ้ม ทวีพร พริ้ง จำรัส มิสแกรนด์จันทบุรี

- รวบรวมบูธจำหน่ายสินค้าอัญมณีและเครื่องประดับโดยโรงงานผู้ผลิตของทุกองค์กรในภาคอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับในจังหวัดจันทบุรีกว่า ๑๕๐ บูธ ได้แก่

สมาคมผู้ค้าอัญมณีและเครื่องประดับจันทบุรี

สมาคมผู้ผลิตอัญมณีและเครื่องประดับจันทบุรี

ชมรมคัสเตอร์อัญมณีและเครื่องประดับจันทบุรี

วิสาหกิจชุมชนอัญมณีและเครื่องประดับจังหวัดจันทบุรี

วิสาหกิจชุมชนอัญมณีและของดีเมืองจันทน์

๔. แหล่งท่องเที่ยวชุมชน

ตลาดพลอยหรือถนนอัญมณี เป็นตลาดการซื้อขายพลอยในจันทบุรีโด่งดังและมีชื่อเสียงกว้างไกลในระดับโลก และเป็นตลาดการค้าพลอยที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย เพราะเป็นศูนย์รวมการค้าพลอยแบบครบวงจร ตั้งแต่ต้นน้ำ ถึงปลายน้ำ ตลาดพลอยอยู่ในใจกลางเมืองจันทบุรี ผู้ที่สนใจซื้อเครื่องประดับ หรือต้องการเห็นบรรยากาศการซื้อขายพลอยว่าทำกันยังไง สามารถเดินชมการซื้อขาย หรือแวะซื้อพลอยได้ ซึ่งตลาดการค้าพลอยจะค่อนข้างคึกคักในช่วงสุดสัปดาห์ เดินชมตลาดพลอยแล้ว ยังเดินต่อเนื่องไปยังชุมชนริมน้ำจันทบูร และโบสถ์คาทอลิกได้ไม่ไกลนัก^{๑๒๑}

โดยสิ่งที่จะพบเห็นได้ในบริเวณตลาดพลอย มีดังนี้

๑. ผู้ซื้อพลอย ผู้ซื้อ คือพ่อค้าพลอย หรือผู้ประกอบการร้านอัญมณี ที่ต้องการซื้อพลอยดิบไปเจียรไน นำไปประกอบตัวเรือนเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า และนำไปขายต่อเป็นเครื่องประดับที่มีค่ามีราคาสูงต่อไป ซึ่งพ่อค้าพลอยมีทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติ เช่น อินเดีย ปากีสถาน จีน นิวซีแลนด์ ศรีลังกา แอฟริกา นักรอซื้อพลอยเนื้อดีเพื่อไปทำกำไรต่อ

๒. ผู้ขายพลอย คนขายพลอย หรือที่มักเรียกว่า "คนเดินพลอย" อาจเป็นเจ้าของพลอยที่หามาได้เอง หรือเป็นนายหน้า ที่รับมาจากโรงงาน หรือร้านทำพลอย เพื่อนำไปเสนอขายให้กับพ่อค้าพลอยแทนเจ้าของพลอย โดยนายหน้าทำหน้าที่คล้ายกับโบรกเกอร์ จะได้เปอร์เซ็นต์จากการขายประมาณ ๑-๒%

คนเดินพลอยในตลาดจะสังเกตได้ง่าย คือ เป็นคนที่เดินไปเดินมา มีทั้งผู้หญิงผู้ชาย ส่วนใหญ่จะสะพายกระเป๋าข้างสำหรับใส่พลอยที่นำมาเสนอขาย คนเดินพลอยจะเดินวนเวียนเพื่อหาว่า จะนำพลอยไปเสนอขายที่โต๊ะไหน เพื่อให้ราคาดี หากตกลงกันได้ในราคาที่เหมาะสม ก็จะขายให้กับผู้ซื้อคนนั้นไป

^{๑๒๐} สัมภาษณ์ นางเจตนา กิริติโณมานันท์, อุปนายกสมาคมผู้ค้าอัญมณีและเครื่องประดับจันทบุรี, ๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

^{๑๒๑} สัมภาษณ์ พ.ต.ท. รักเดช ปักคำไทย, สารวัตรสืบสวน สถานีตำรวจภูธรอำเภอแหลมสิงห์, ๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

๓. การตรวจสอบพลอย เมื่อผู้ขายกับผู้ซื้อมาเจอกัน ก่อนที่จะตกลงซื้อขายกันได้นั้น คนซื้อจะตรวจเช็คสินค้าก่อนตั้งราคาซื้อ โดยทั่วไปผู้ซื้อจะมีอุปกรณ์คือ โต๊ะนั่ง ภาตรองพลอยสีขาว คีมคีบพลอย ตาชั่งสำหรับชั่งพลอย (เพื่อคำนวณเป็นกะรัต) แวนขยาย เครื่องคิดเลข

จากนั้นผู้ซื้อจะทำการตรวจสอบพลอย โดย

- ผู้ซื้อจะเท พลอยทั้งห่อใส่ในภาต ซึ่งใน ๑ ห่อ อาจมีตั้งแต่ ๑ เม็ด ไปจนถึงห่อละ หลายเม็ด และพลอยแต่ละห่ออาจมีขนาดไม่เท่ากัน

- ผู้ซื้อจะดูหน้าพลอย และเช็ยดูพลอยโดยทั่วๆ ก่อน จากนั้นอาจใช้คีมคีบพลอยบาง เม็ดมาส่องดูด้วยแว่นขยาย เมื่อดูจนเป็นที่พอใจแล้ว จึงเก็บพลอยทั้งหมดใส่ห่อ แล้วชั่งเพื่อคำนวณ ราคาด้วยเครื่องคิดเลข

- หากผู้ซื้อให้ราคาซื้อ (ส่วนใหญ่จะซื้อขายแบบเหมาทั้งห่อ) แล้วผู้ขายพอใจกับ ราคานี้ ก็เป็นอันซื้อขายกันจบ หากไม่พอใจ ผู้ขายจะนำพลอยไปเดินหาผู้ซื้อรายอื่นต่อไป

๔. การตกลงซื้อขาย เมื่อผู้ซื้อและผู้ขาย ตกลงราคากันได้ถูกใจทั้งสองฝ่าย ก็จะมีการ แลกของแลกเงินกัน ซึ่งโดยทั่วไปแล้วผู้ซื้อจะรับซื้อพลอยทั้งกอง หรือทั้งห่อของผู้ขาย ซึ่งอาจมีเพียง ไม่กี่เม็ด หรือมีหลายเม็ดก็ได้

กรณีที่ผู้ขายเป็นนายหน้ารับพลอยมาจากโรงงาน หรือจากร้านอีกทีหนึ่ง หากตกลงราคา กับผู้ซื้อไม่ได้ หรือไม่แน่ใจว่าราคาที่ผู้ซื้อเสนอมา สมควรขายออกไปหรือไม่ ก็จะมีการทำเครื่องหมาย ไว้กับห่อพลอยห่อนั้น เรียกว่า "การพันกา" คือการจอบพลอยของพ่อค้าพลอยทั้งห่อ พันด้วยกระดาษ หรือห่อด้วยกระดาษ ติดเทปแน่นหนา เขียนราคาและชื่อคนซื้อไว้ เพื่อเป็นการทำเครื่องหมายจอง โดยไม่ให้เปิดออก นายหน้าจะนำกลับไปถามเจ้าของพลอย แล้วจึงกลับมายังผู้รับซื้ออีกทีหนึ่ง หาก กลับมาแล้วไม่สามารถตกลงราคาได้ ก็จะฉีกใบจองนั้นเป็นอันยกเลิกสัญญาซื้อขาย แล้วผู้ขายก็จะไป หาผู้ซื้ออื่นต่อไป

การจัดโปรแกรมทัวร์สำหรับผู้สนใจในกระบวนการผลิตอัญมณีโดยเริ่มตั้งแต่แหล่งที่มา และขั้นตอนการเพิ่มมูลค่าจากโรงงานผลิตอัญมณีพร้อมทั้งนำเที่ยวชมสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญทาง ประวัติศาสตร์และแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ แหล่งกำเนิดพลอยเชื่อมโยงวิถีดั้งเดิมชุมชนบางกะจะ เหมือนพลอยบางกะจะ โบราณสถานวัดพลับ ตลาดบางกะจะ ชุมชนตลาดพลอย และชุมชนริมน้ำ จันทบุรี^{๑๒๒}

สถานที่ท่องเที่ยวเชื่อมโยงชมอัญมณี จันทบุรีเป็นเมืองติดทะเลทางภาคตะวันออก และยังมี ภูเขา น้ำตก แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เช่น ค่ายเนินวง อุตุเรือสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช รวมถึงสถานที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวัฒนธรรม เช่น ศูนย์ศึกษาธรรมชาติป่าชายเลนอ่าวคู้งกระเบน ชุมชนริมน้ำจันทบุรี^{๑๒๓}

ชุมชนริมน้ำจันทบุรี นั้น ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำจันทบุรี เป็นชุมชนเก่าแก่ที่เคยเป็นย่านการค้ามา นานนับร้อยปี ตั้งแต่สมัยที่พ่อค้าชาวจีนนำสินค้าจากเมืองจีน ปัจจุบัน ชุมชนแห่งนี้ ยังมีอาคาร

^{๑๒๒} สัมภาษณ์ นายภูเก็ต คุณประภากร, นายกสมาคมผู้ค้าอัญมณีและเครื่องประดับจันทบุรี, ๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

^{๑๒๓} สัมภาษณ์ นางเจตนา กิริติโกธมานันท์, อุปนายกสมาคมผู้ค้าอัญมณีและเครื่องประดับจันทบุรี, ๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

บ้านเรือนเก่าที่ยังรักษาสถาปัตยกรรมแบบโบราณไว้ บางบ้านทำเป็นที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว ร้านอาหาร ร้านกาแฟ ร้านค้าต่างๆ ในขณะที่บางบ้านก็ยังเป็นที่อยู่อาศัยของชาวชุมชนดั้งเดิมที่อยู่ตรงนี้ มาตั้งแต่รุ่นปู่ย่าตาทวด^{๑๒๔}

โบสถ์วัดพระแม่ปฏิสนธินิรมล หรืออาสนวิหารพระนางมารีอาปฏิสนธินิรมล เป็นโบสถ์คาทอลิก รูปแบบสถาปัตยกรรมแบบกอทิก (Gothic) สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ.๒๔๔๙ ลักษณะคล้ายมหาวิหารนอตเตรอดาม ที่กรุงปารีส ฝรั่งเศส (Cathedral Notre-Dame de Paris) มีหลังคาสูงแหลม ภายในประดับด้วยกระจกสี และมีลวดลายปูนปั้นสวยงาม ได้รับรางวัลอาคารอนุรักษ์ดีเด่นปี ๒๕๔๒ จากสมาคมสถาปนิกสยาม ในพระบรมราชูปถัมภ์

๕. สถานบริการนักท่องเที่ยวชุมชน

ศูนย์ส่งเสริมอัญมณีและเครื่องประดับจันทบุรี ตั้งอยู่ที่ถนนมหาราชในเมืองจันทบุรี เป็นศูนย์กลางการค้า และส่งเสริมธุรกิจอัญมณี และเครื่องประดับของประเทศไทย ศูนย์แสดงและส่งเสริมอัญมณีและเครื่องประดับถาวรที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย และในเอเชีย^{๑๒๕} ภายในศูนย์ฯ แห่งนี้ยังเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้เกี่ยวกับอัญมณี ตลอดจนกระบวนการผลิตอัญมณีในขั้นตอนต่างๆ ที่จัดไว้ในลักษณะของนิทรรศการ พื้นที่โดยรอบมีภูมิทัศน์สวยงามด้วยสวนพันธุ์ไม้ต่างๆ ประดับด้วยงานประติมากรรมไว้อย่างสวยงาม^{๑๒๖} เพื่อการต้อนรับนักท่องเที่ยว และเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของผู้ที่มาเยี่ยมชม ประกอบไปด้วยความทันสมัยสุดอลังการกับพิพิธภัณฑ์อัญมณี โดยนำเสนอแบบ Live Museum, ห้องวีดีทัศน์ ๓D ที่ทันสมัยที่สุด เพื่อบอกเล่าเรื่องราวการทำพลอย การขุดพลอย การเผา และการเจียรไน, Gem Bank, ศูนย์ปฏิบัติการตรวจสอบอัญมณี และสถานที่จัดแสดงสินค้าและนิทรรศการต่างๆที่น่าสนใจ^{๑๒๗}

ศูนย์ส่งเสริมอัญมณีและเครื่องประดับจันทบุรี ที่ตั้ง ๑/๒๙ ถ.มหาราช ต.ตลาด อ.เมือง จ.จันทบุรี ๒๒๐๐๐ โทรศัพท์ ๐๓๙ ๓๐๓ ๑๑๘ เปิดบริการ ๐๙.๐๐ น. - ๑๗.๐๐ น. ทุกวันไม่เว้นวันหยุดราชการ ฟรีค่าเข้าชม

การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอัญมณีและเครื่องประดับพบว่า

การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอัญมณีและเครื่องประดับการเจียรไนพลอยนั้น ก็เป็นอีกศาสตร์หนึ่งที่อยู่คู่กับคนจันทบุรีมาอย่างยาวนาน ซึ่งมีความสวยงามและแตกต่างกับอีกหลาย ๆ ประเทศที่มีอุตสาหกรรมพลอย และก็มีอีกชาวต่างชาติอีกไม่น้อยที่พยายามจะมีศึกษาวิธีการตลอดจนแนวคิดทางการออกแบบผลิตภัณฑ์ของอัญมณีต่างๆ จากบ้านเรา แต่ก็ไม่สามารถ

^{๑๒๔} สัมภาษณ์ นายสมบูรณ์ เจตนานุรักษ์, อุปนายกสมาคมผู้ค้าอัญมณีและเครื่องประดับจันทบุรี, ๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

^{๑๒๕} สัมภาษณ์ นางอัจฉรา ขันติประเสริฐ, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๒ ตำบลเกาะเปริด, ๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

^{๑๒๖} สัมภาษณ์ นายภูเก็ต คุณประภากร, นายกสมาคมผู้ค้าอัญมณีและเครื่องประดับจันทบุรี, ๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

^{๑๒๗} สัมภาษณ์ พ.ต.ท. รักเดช ปักคำไทย, สารวัตรสืบสวน สถานีตำรวจภูธรอำเภอแหลมสิงห์, ๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

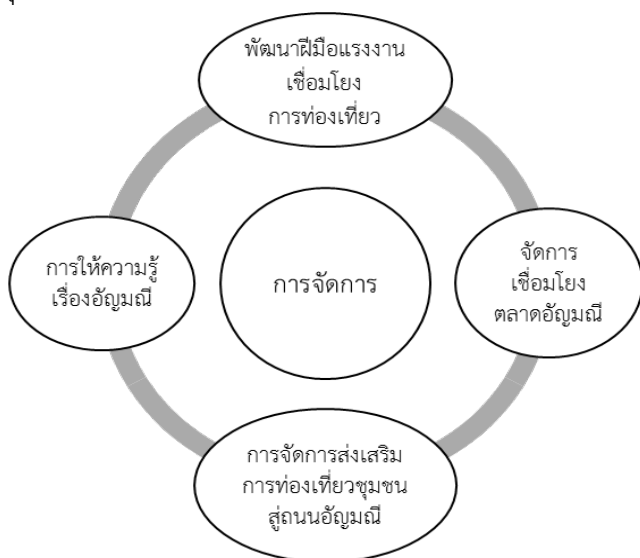
ลอกเลียนได้ โดยมีการจำแนกการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยแบ่งออกเป็น ๓ ประเภท ดังนี้

๑. การจัดการด้านกลุ่มแรงงานและช่างฝีมือ โดยมุ่งเน้นดูแลกลุ่มแรงงานและช่างฝีมือ ซึ่งนับเป็นมรดกทรงคุณค่าและรักษาคุณภาพสินค้าของไทยให้โดดเด่น จังหวัดจันทบุรี เป็นพื้นที่สำคัญที่มีตลาดค้าอัญมณีใหญ่ที่สุดในประเทศ อีกทั้งยังเป็นแหล่งต้นน้ำของภาคอุตสาหกรรมอัญมณี รวมถึงมีภูมิปัญญาในการเพิ่มมูลค่าให้แก่อัญมณีที่สืบทอดกันมาและมีช่างฝีมือที่มีทักษะเป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ

๒. การให้ความรู้เรื่องอัญมณี จันทบุรีนอกจากจะเป็นถิ่นกำเนิดพลอยหลากสีแล้วเป็นแหล่งรวมช่างที่มีประสบการณ์ในการเจียรไนพลอยมาเป็นเวลาหลายสิบปี โดยเริ่มจากหมู่บ้านชาวญวนที่อาศัยอยู่บริเวณริมแม่น้ำจันทบุรีและแถบถนนศรีจันทร์เป็นช่างเจียรไนในระยะแรกๆ ต่อมาอาชีพนี้ก็ได้แพร่หลายออกไปตามท้องถิ่นต่างๆ ทั่วจังหวัด

๓. การจัดการเชื่อมโยงตลาดอัญมณีเมืองจันทร์ สู่การท่องเที่ยวชุมชนและยังคงอนุรักษ์วิถีดั้งเดิมในการประกอบอาชีพอัญมณี คาดว่าจะเป็นการดึงดูดนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติให้มาเยือนย่านการค้าอัญมณีของจังหวัดจันทบุรี เชื่อมั่นว่าสินค้าอัญมณีและเครื่องประดับของที่นี่นั้นมีมาตรฐานทั้งด้านราคาและด้านคุณภาพ ยืนยันว่าจะมีการพัฒนาการผลิตให้ก้าวหน้าไปอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เป็นสินค้าที่จะช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจทางการค้าควบคู่ไปกับการท่องเที่ยว ซึ่งจะส่งผลให้เศรษฐกิจในระดับประเทศดีขึ้นต่อไป

๔. การจัดการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนสู่ถนนอัญมณี บริเวณถนนศรีจันทร์และตรอกกระจ่าย นับเป็นถนนเศรษฐกิจของจังหวัด เพราะเป็นที่ตั้งของร้านเจียรไนพลอยและร้านค้าอัญมณีต่างๆ ซึ่งอาจนับได้ว่าสถานที่แห่งนี้เป็นตลาดค้าพลอยเจียรไนที่ใหญ่ที่สุดของประเทศ ในวันศุกร์-อาทิตย์ ตั้งแต่เวลา ๑๐.๐๐ -๑๕.๐๐ น. ยังสามารถเห็นบรรยากาศการซื้อขายพลอยของบรรดานายหน้าและพ่อค้าพลอย ที่เดินทางมาจากที่ต่างๆกันทั้งชาวไทยและชาวต่างชาตินับเป็นเสน่ห์อย่างหนึ่งของเมืองจันทบุรี ซึ่งไม่อาจพบได้ในจังหวัดอื่น

แผนภาพที่ ๔.๖ จัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอัญมณีและเครื่องประดับ

๔.๒ พัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี

การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี เป็นการรวบรวมข้อมูลจากการค้นหาสารสนเทศผ่านระบบออนไลน์ นำมาวิเคราะห์ ควบคุมกับการสัมภาษณ์แหล่งท่องเที่ยวชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปสู่การกำหนดแนวทางพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี ส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยเน้นการให้ข้อมูลข่าวสารแก่นักท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สืบค้นข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยง สามารถนำข้อมูลไปกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวได้ด้วยตนเอง แนะนำให้นักท่องเที่ยวอื่นๆได้เข้ามาเที่ยวในจังหวัดจันทบุรี และผลการวิเคราะห์ระบบภูมิสารสนเทศที่มีผลต่อการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี มีดังนี้

๔.๒.๑ การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรีโดยแหล่งท่องเที่ยว

๔.๒.๑.๑ การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยแหล่งท่องเที่ยวเขาคิชฌกูฏ

เขาคิชฌกูฏมีการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวโดยแหล่งท่องเที่ยว เมื่อวิเคราะห์ระบบภูมิสารสนเทศแหล่งท่องเที่ยวเขาคิชฌกูฏมีการจัดทำระบบภูมิสารสนเทศในภาพรวมโดยเป็นการจัดทำเว็บไซต์จากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเว็บไซต์องค์การบริหารส่วนตำบล จัดทำ facebook นอกจากนี้การจัดทำระบบภูมิสารสนเทศเขาคิชฌกูฏเป็นการจัดทำระบบในภาพรวมโดยกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชซึ่งได้รายงานสรุปพื้นที่ป่าอนุรักษ์ในความรับผิดชอบของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช พื้นที่รวม ๗๒.๐๔๖ ล้านไร่ โดยคำนวณในระบบ GIS

๔.๒.๑.๒ การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยแหล่งท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิ้ว

น้ำตกพลิ้วมีการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวโดยแหล่งท่องเที่ยวเมื่อวิเคราะห์ระบบภูมิสารสนเทศแหล่งท่องเที่ยวน้ำตกพลิ้วมีการจัดทำระบบภูมิสารสนเทศในภาพโดยอุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิ้วมีการประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการจำแนกศักยภาพถิ่นที่ขึ้นของไม้กฤษณาในธรรมชาติ บริเวณอุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิ้ว จังหวัดจันทบุรี สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลได้จัดทำ website ในภาพรวมของเป็นการแนะนำพื้นที่บริเวณโดยรอบน้ำตกพลิ้ว

๔.๒.๑.๓ การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยแหล่งท่องเที่ยวชายหาดเจ้าหลาว – แหลมเสด็จ

ชายหาดเจ้าหลาว – แหลมเสด็จมีการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวโดยแหล่งท่องเที่ยว เมื่อวิเคราะห์ระบบภูมิสารสนเทศแหล่งท่องเที่ยวมีการจัดทำระบบภูมิสารสนเทศในภาพรวมโดยเป็นการจัดทำเว็บไซต์จากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เว็บไซต์องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นการแนะนำแหล่งท่องเที่ยวโดยเรื่องตั้งแต่เส้นทางเชื่อมโยงการท่องเที่ยวไปจนถึง

คั้งกระเบน เว็บไซต์ภาคเอกชนมีการจัดทำเว็บไซต์แนะนำแหล่งท่องเที่ยว ที่พัก ร้านอาหาร และแนะนำจุดท่องเที่ยวที่สำคัญ

๔.๒.๑.๔ การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยแหล่งท่องเที่ยวผลิตภัณฑ์ OTOP ทอเสื่อกก บางสระแก้ว

ผลิตภัณฑ์ OTOP ทอเสื่อกก บางสระแก้วมีการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวโดยแหล่งท่องเที่ยวเมื่อวิเคราะห์ระบบภูมิสารสนเทศแหล่งท่องเที่ยว มีการจัดทำระบบภูมิสารสนเทศในภาพรวมโดยองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งเป็นการแนะนำเชิงพื้นที่เชิงเครือข่ายและผลิตภัณฑ์ทางภูมิปัญญา นอกจากนี้กลุ่มผู้ประกอบการยังจัดทำ website และ facebook เพื่อแนะนำผลิตภัณฑ์ของผู้ประกอบการเอง

๔.๒.๑.๕ การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยแหล่งท่องเที่ยวอัญมณีและเครื่องประดับ

อัญมณีและเครื่องประดับมีการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวโดยแหล่งท่องเที่ยวเมื่อวิเคราะห์ระบบภูมิสารสนเทศแหล่งท่องเที่ยว มีการจัดทำระบบภูมิสารสนเทศในภาพรวมโดยเป็นการจัดทำเว็บไซต์จากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และผู้ประกอบการก็ยังจัดทำ website และ facebook เพื่อแนะนำผลิตภัณฑ์ของผู้ประกอบการเองอีกด้วย

๔.๒.๒ การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัด โดยแหล่งท่องเที่ยวจันทบุรีโดยเครือข่ายและนักวิจัย

๔.๒.๒.๑ การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยเครือข่ายและนักวิจัยเขาคิชฌกูฏ

เขาคิชฌกูฏมีการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวโดยเครือข่ายและนักวิจัยได้จัดทำระบบภูมิสารสนเทศ จัดทำเว็บไซต์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นการนำเสนอข้อมูลข่าวสารกิจกรรมการท่องเที่ยวในบางส่วน และเน้นไปเพียงกลุ่มผู้ส่งเสริมสนับสนุนเว็บไซต์เท่านั้น เว็บไซต์ที่จัดขึ้นส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนควรเป็นเว็บไซต์ที่นำเสนอรายละเอียดและกิจกรรมเด่นๆ สะท้อนมิติของชุมชน และข้อมูลควรส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวได้รับรู้ข้อมูลครบทุกมิติ เช่น ประวัติความเป็นมาของชุมชน สภาพแวดล้อมที่น่าสนใจของชุมชน ซึ่งสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยวในมิติต่างๆ กิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชน ส่งเสริมเส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวชุมชน หน่วยงานสนับสนุนและให้บริการ มีเบอร์โทรติดต่อสะดวก เชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ

๔.๒.๒.๒ การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยเครือข่ายและนักวิจัยอุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิ้ว

อุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิ้วมีการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวโดยเครือข่ายและนักวิจัยได้จัดทำระบบภูมิสารสนเทศ จัดทำเว็บไซต์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นการนำเสนอเว็บไซต์ส่งเสริมข้อมูลสารสนเทศแหล่งท่องเที่ยวชุมชนน้ำตกพลิ้ว ภายในเว็บมีข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวชุมชน มีภาพประกอบและนำเสนอเส้นทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้วยระบบออนไลน์ Google map แนะนำเสนอข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับจังหวัด แหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงที่สำคัญ

๔.๒.๒.๓ การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยเครือข่ายและนักวิจัยชายหาดเจ้าหลาว – แหลมเสด็จ

ชายหาดเจ้าหลาว – แหลมเสด็จมีการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวโดยเครือข่ายและนักวิจัยได้จัดทำระบบภูมิสารสนเทศ ได้จัดทำระบบภูมิสารสนเทศ เว็บไซต์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นการนำเสนอเว็บไซต์ส่งเสริมข้อมูลสารสนเทศแหล่งท่องเที่ยว ภายในเว็บมีข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวชุมชน มีภาพประกอบและนำเสนอเส้นทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ประวัติของชายหาดเจ้าหลาว – แหลมเสด็จ รวมไปถึงสิ่งอำนวยความสะดวกตั้งแต่ที่พัก ร้านอาหาร และเชื่อมโยงเส้นทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ด้วยระบบออนไลน์ Google map อีกด้วย

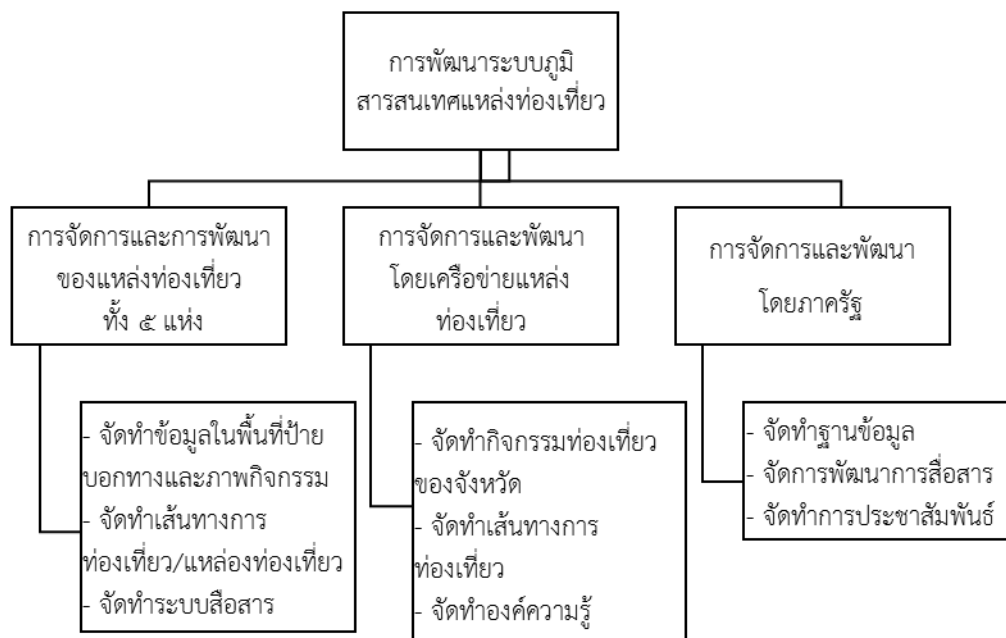
๔.๒.๒.๔ การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยเครือข่ายและนักวิจัยผลิตภัณฑ์ OTOP ทอเสื่อกก บางสระแก้ว

ผลิตภัณฑ์ OTOP ทอเสื่อกก บางสระแก้วมีการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวโดยเครือข่ายและนักวิจัยได้จัดทำระบบภูมิสารสนเทศ ผู้วิจัยได้จัดทำเว็บไซต์ร่วมกับผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ OTOP ทอเสื่อกก โดยข้อมูลสารสนเทศที่ถูกพัฒนาขึ้น สนองตอบความต้องการของนักท่องเที่ยว ได้พัฒนาเป็นเว็บไซต์ <http://www.chanthaburi.info> ซึ่งเป็นเว็บไซต์ส่งเสริมข้อมูลสารสนเทศแหล่งท่องเที่ยวชุมชน OTOP ทอเสื่อกก บางสระแก้ว โดยชุมชนเป็นผู้เข้ามีส่วนร่วมในการจัดทำฐานข้อมูลดังกล่าว

๔.๒.๒.๕ การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยเครือข่ายและนักวิจัยอัญมณีและเครื่องประดับ

อัญมณีและเครื่องประดับมีการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวโดยเครือข่ายและนักวิจัยได้จัดทำระบบภูมิสารสนเทศ จัดทำเว็บไซต์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นการนำเสนอเว็บไซต์ส่งเสริมข้อมูลสารสนเทศแหล่งท่องเที่ยวทางภูมิปัญญาที่สำคัญของจังหวัด ผู้วิจัยได้จัดทำระบบภูมิสารสนเทศ เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวที่ต้องห้ามพลาดของจังหวัดจันทบุรี ซึ่งภายใน website จะมีภาพประกอบและนำเสนอเส้นทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้วยระบบออนไลน์ Google map แนะนำข้อมูลประวัติความเป็นมาของอัญมณีและเครื่องประดับเมืองจันทบุรี แนะนำแหล่งผลิต และแหล่งซื้อขายที่สำคัญ

สรุปการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สืบค้นข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงสามารถนำข้อมูลไปกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวได้ด้วยตนเอง แนะนำให้นักท่องเที่ยวอื่นๆได้เข้ามาเที่ยวในจังหวัดจันทบุรี และผลการวิเคราะห์ระบบภูมิสารสนเทศที่มีผลต่อการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี ดังนี้

แผนภาพที่ ๔.๗ การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศแหล่งท่องเที่ยว

๔.๓ แนวทางและผลกระทบการพัฒนา ระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี

การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานแหล่งท่องเที่ยวเพื่อจัดทำสารสนเทศที่จำเป็นนำเสนอแก่ผู้สนใจนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการในชุมชน หน่วยงานภาครัฐและเอกชน และจัดทำภูมิสารสนเทศแหล่งท่องเที่ยวชุมชนผ่านเว็บไซต์ ผู้สนใจได้เข้ามาสืบค้นข้อมูล และนำเสนอข้อมูลในลักษณะการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ การสนับสนุนและนำเสนอข้อมูลแก่หน่วยงานภาครัฐและเอกชน

การกำหนดแนวทางพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี โดยกำหนดประเด็นเว็บไซต์สารสนเทศ กำหนดพิกัดของแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ การนำทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว การวัดความเร็ว ระยะทางของแหล่งท่องเที่ยว บันทึกเส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว การวางแผนการใช้ประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยว ข้อมูลทางภูมิศาสตร์ของแหล่งท่องเที่ยว กำหนดระยะเวลาในการเดินทางท่องเที่ยว การคำนวณเส้นทางท่องเที่ยว การนำข้อมูล GPS มาประกอบกับภาพถ่ายดาวเทียมเพื่อการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการใช้ข้อมูลสารสนเทศสนับสนุนการจัดการ การให้บริการ การเข้าถึงบริการแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดจันทบุรี โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของจังหวัดจันทบุรี แก่ผู้สนใจท่องเที่ยวรวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมท่องเที่ยวของจังหวัดจันทบุรี เหตุผลในการจัดทำเว็บไซต์ <http://www.chanthaburi.info> และนำเสนอ ข้อมูลสารสนเทศแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดจันทบุรี และแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีดังนี้

๑. ให้บริการข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญและแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมซึ่งมีเส้นทางเชื่อมโยงทางการท่องเที่ยว

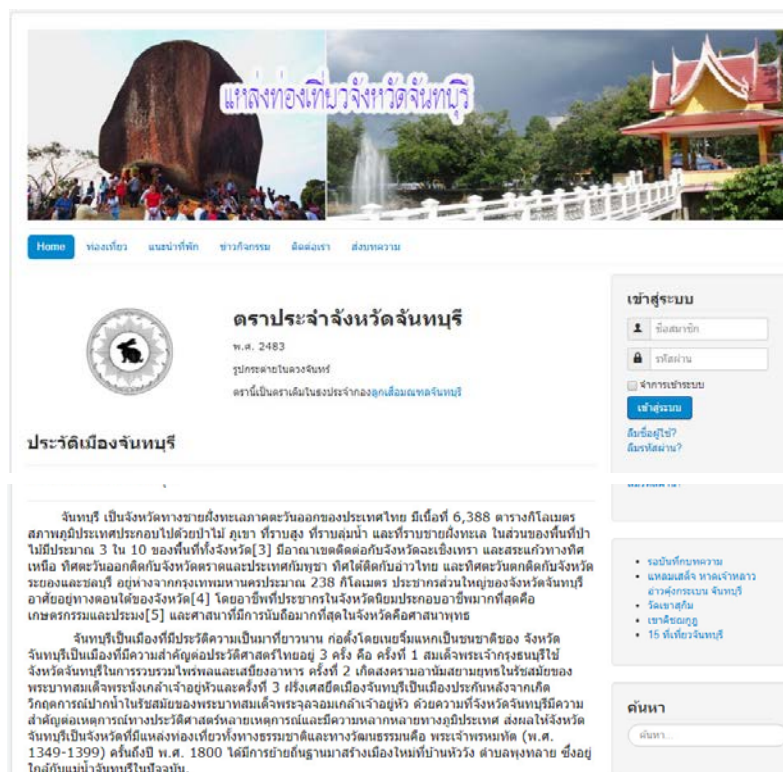
๒. รวมเว็บไซต์เชื่อมโยงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยว สะดวกต่อการสืบค้นภายในเว็บเดียว

๓. เพิ่มช่องทางให้ชุมชน แหล่งท่องเที่ยวได้กลับเปลี่ยนข้อมูลตามสภาพความเป็นจริงของปัจจุบันการนำเสนอโปรแกรมการท่องเที่ยวที่สนองตอบความต้องการของนักท่องเที่ยวทันต่อความต้องการของตลาดท่องเที่ยว

๔. เพิ่มช่องทางสืบค้นข้อมูลและนำทางให้นักท่องเที่ยวได้เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้รวดเร็ว และสามารถบริหารจัดการการท่องเที่ยวได้ด้วยตนเอง ลดภาระค่าใช้จ่ายที่เกิดจากข้อผิดพลาดการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

๕. เพิ่มช่องทางการโฆษณา ประชาสัมพันธ์กิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยว ลดภาระการผลิตสื่อโฆษณาแก่ผู้ประกอบการ

จุดเริ่มต้นช่องทางการติดต่อประสานงาน และกิจกรรมเครือข่ายท่องเที่ยวจังหวัดจันทบุรี การเริ่มต้นพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี โดยทดลองทำเว็บไซต์ <http://www.chanthaburi.info> ซึ่งเป็นการทดลองครั้งที่ ๑ จัดทำเว็บไซต์รวบรวมภูมิสารสนเทศที่สำคัญนำเสนอต่อผู้สนใจ รวมถึงการจัดทำแบบประเมินการเข้าใช้บริการเพื่อนำผลการประเมินไปพัฒนาและปรับปรุงระบบในครั้งต่อไป

จันทบุรี เป็นจังหวัดทางชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกของประเทศไทย มีเนื้อที่ 6,388 ตารางกิโลเมตร สภาพภูมิประเทศประกอบด้วยภูเขา ภูเขา ที่ราบสูง ที่ราบลุ่มน้ำ และที่ราบชายฝั่งทะเล ในส่วนของพื้นที่ป่าไม้มีประมาณ 3 ใน 10 ของพื้นที่ทั้งจังหวัด[3] มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดฉะเชิงเทรา และสระแก้วทางทิศเหนือ ทิศตะวันออกติดกับจังหวัดตราดและประเทศกัมพูชา ทิศใต้ติดกับอ่าวไทย และทิศตะวันตกติดกับจังหวัดระยองและชลบุรี อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 238 กิโลเมตร ประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัดจันทบุรีอาศัยอยู่ทางตอนใต้ของจังหวัด[4] โดยอาชีพที่ประชากรในจังหวัดนิยมประกอบอาชีพมากที่สุดคือ เกษตรกรรมและประมง[5] และศาสนาที่มีการนับถือมากที่สุดจังหวัดคือศาสนาพุทธ

จันทบุรีเป็นเมืองที่มีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน ก่อตั้งโดยเขมรครั้งแรกเป็นชนชาติของ จังหวัดจันทบุรีเป็นเมืองที่มีความสำคัญต่อประวัติศาสตร์ไทยอยู่ 3 ครั้ง คือ ครั้งที่ 1 สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีใช้จังหวัดจันทบุรีในการรวบรวมไพร่พลและเสบียงอาหาร ครั้งที่ 2 เกิดสงครามอานัมสยามยุทธในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวและครั้งที่ 3 ฝรั่งเศสยึดเมืองจันทบุรีเป็นเมืองประกันหลังจากเกิดวิกฤตการณ์ปากน้ำในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ด้วยความที่จังหวัดจันทบุรีมีความสำคัญต่อเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์หลายเหตุการณ์และมีความหลากหลายทางภูมิประเทศ ส่งผลให้จังหวัดจันทบุรีเป็นจังหวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรมคือ พระเจ้าพรหมเทอด (พ.ศ. 1349-1399) ครั้นถึงปี พ.ศ. 1800 ได้มีการย้ายถิ่นฐานมาสร้างเมืองใหม่ที่บ้านหวัง ตำบลพลงพลาย ซึ่งอยู่ใกล้กับแม่น้ำจันทบุรีในปัจจุบัน.

ภาพที่ ๔.๑ แหล่งท่องเที่ยวจังหวัดจันทบุรี

ระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี เว็บไซต์ <http://www.chanthaburi.info> มีองค์ประกอบที่สำคัญในการนำเสนอข้อมูลสารสนเทศภายในเว็บไซต์ ประกอบด้วย ๘ เมนู ได้แก่ หน้าแรก แนะนำแหล่งท่องเที่ยว เส้นทางท่องเที่ยว แผนที่จังหวัด แนะนำที่พัก ขาวกิจกรรม ติดต่อเรา ส่งบทความ ซึ่งในแต่ละเมนูสามารถเชื่อมโยงกันได้ทั้งเว็บไซต์ โดยการออกแบบ Interface จะเน้นการออกแบบที่สามารถใช้งานได้ง่ายสะดวกต่อผู้ใช้และการแสดงผลข้อมูลที่ชัดเจน การใช้งานของเว็บไซต์เน้นที่การสืบค้นและแสดงผลตำแหน่งของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมรวมถึงข้อมูลพื้นฐานของแหล่งท่องเที่ยวและการค้นหาเส้นทางท่องเที่ยวโดยแสดงผลอยู่บน Google Maps

๑. หน้าแรก

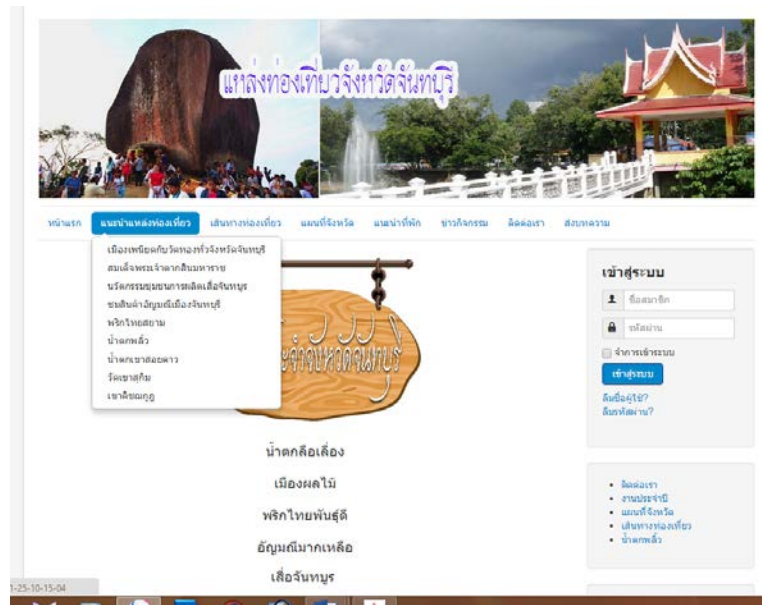
หน้าจอแสดงผลของ “หน้าแรก” ประกอบด้วยข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดจันทบุรี ประวัติเมืองจันทบุรี ดังภาพ

ภาพที่ ๔.๒ โครงสร้างหน้าเมนู “หน้าแรก”

๒. แนะนำแหล่งท่องเที่ยว

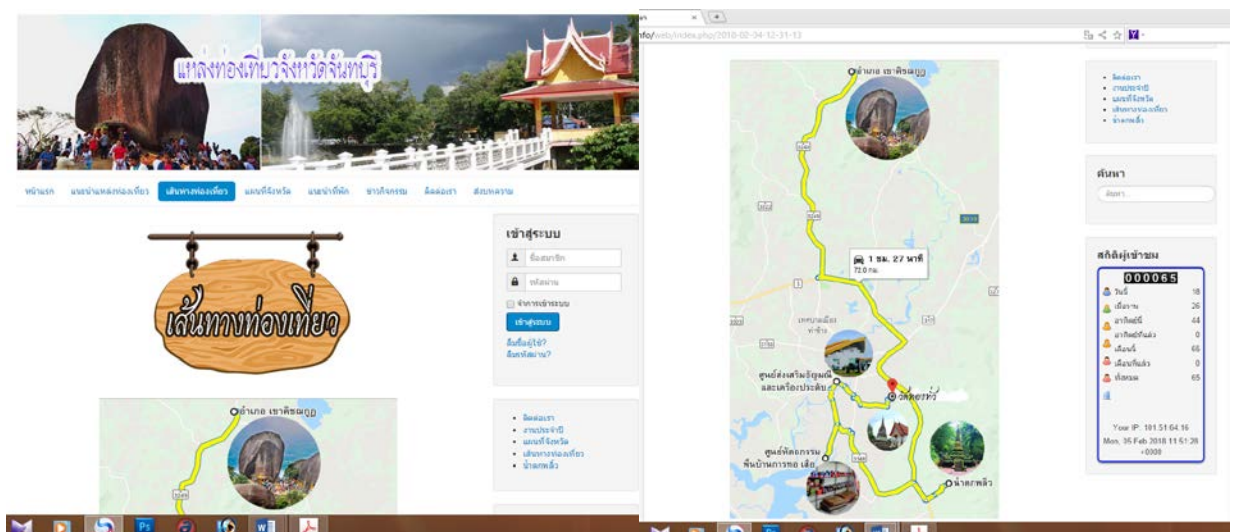
หน้าจอแสดงผลของ “แนะนำแหล่งท่องเที่ยว” ประกอบด้วยข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดจันทบุรี ได้แก่ เมืองเพนียดวัดทองทั่วจังหวัดจันทบุรี สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช นวัตกรรมชุมชนการผลิตเสื่อจันทบูร ชมสินค้าอัญมณีเมืองจันทบุรี พริกไทยสยาม น้ำตกพลิ้ว น้ำตกเขาซอยดาว วัดเขาสุกิม เขาคิชฌกูฏ ดังภาพ

ภาพที่ ๔.๓ โครงสร้างหน้าเมนู “แนะนำแหล่งท่องเที่ยว”

๓. เส้นทางท่องเที่ยว

หน้าจอแสดงผลของ “เส้นทางท่องเที่ยว” ประกอบด้วยข้อมูลเส้นทางการท่องเที่ยวจันทบุรี ได้แก่ เมืองเพนียดวัดทองทั่วจังหวัดจันทบุรี การผลิตเสื่อจันทบูร ชมสินค้าอัญมณีเมืองจันทบุรี น้ำตกพลิ้ว เขาคิชฌกูฏ ดังภาพ

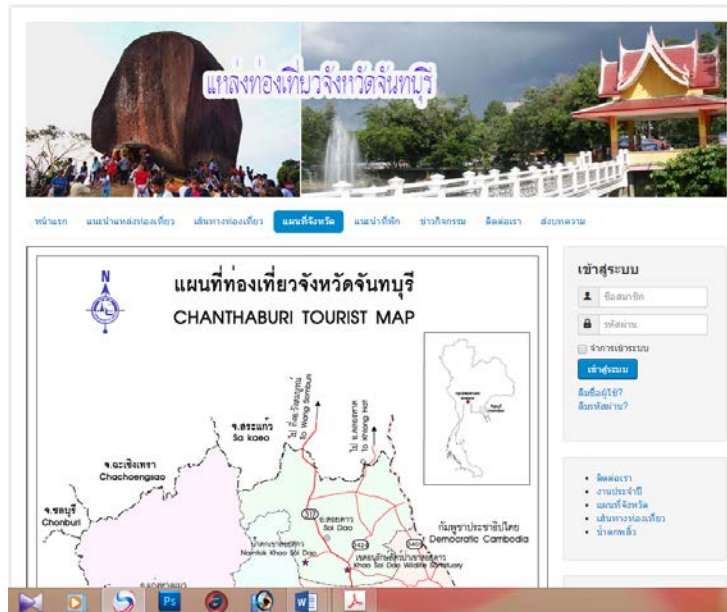

ภาพที่ ๔.๔ โครงสร้างหน้าเมนู “เส้นทางท่องเที่ยว”

๔. แผนที่จังหวัด

หน้าจอแสดงผลของ “แผนที่จังหวัด” ประกอบด้วยแผนที่ท่องเที่ยวจังหวัดจันทบุรี

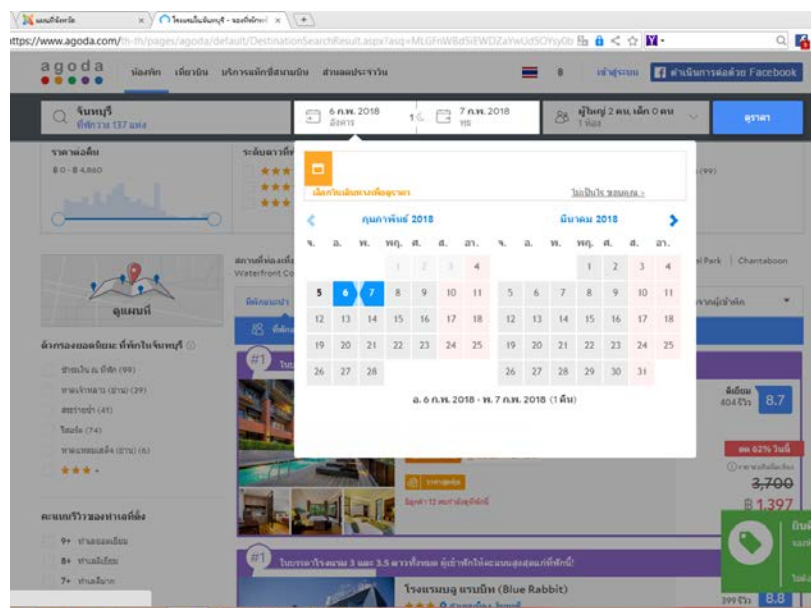
ดั่งภาพ

ภาพที่ ๔.๕ โครงสร้างหน้าเมนู “แผนที่จังหวัด”

๕. แนะนำที่พัก

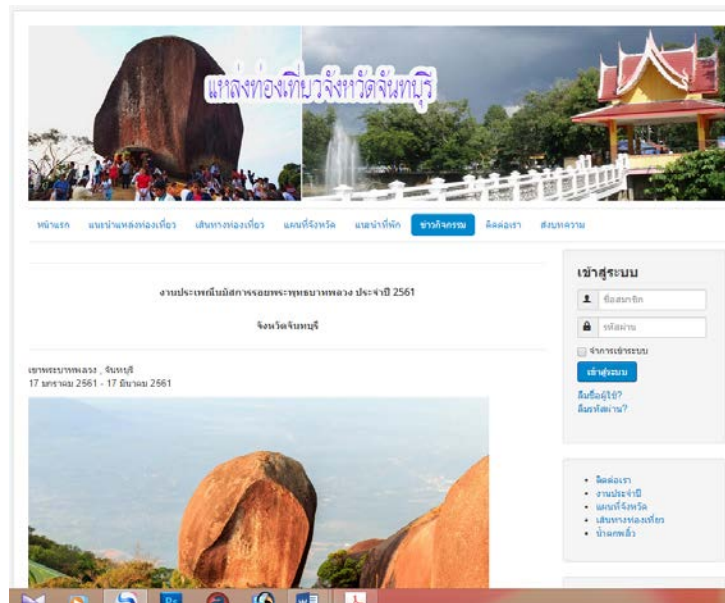
หน้าจอแสดงผลของ “แนะนำที่พัก” ประกอบด้วยข้อมูลเชื่อมโยงแหล่งที่พักไปยังของ agoda เพื่อแนะนำที่พักใกล้เคียงแหล่งท่องเที่ยว ดั่งภาพ

ภาพที่ ๔.๖ โครงสร้างหน้าเมนู “แนะนำที่พัก”

๖. ชาวกิจกรรม

หน้าจอแสดงผลของ “ชาวกิจกรรม” ประกอบด้วยข้อมูลกิจกรรมการท่องเที่ยวในจังหวัดจันทบุรี ดังภาพ

ภาพที่ ๔.๗ โครงสร้างหน้าเมนู “ชาวกิจกรรม”

๗. ติดต่อเรา

หน้าจอแสดงผลของ “ติดต่อเรา” ประกอบด้วยข้อมูลเชื่อมโยงหน่วยงานภาครัฐ ที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวจังหวัดจันทบุรี ดังภาพ

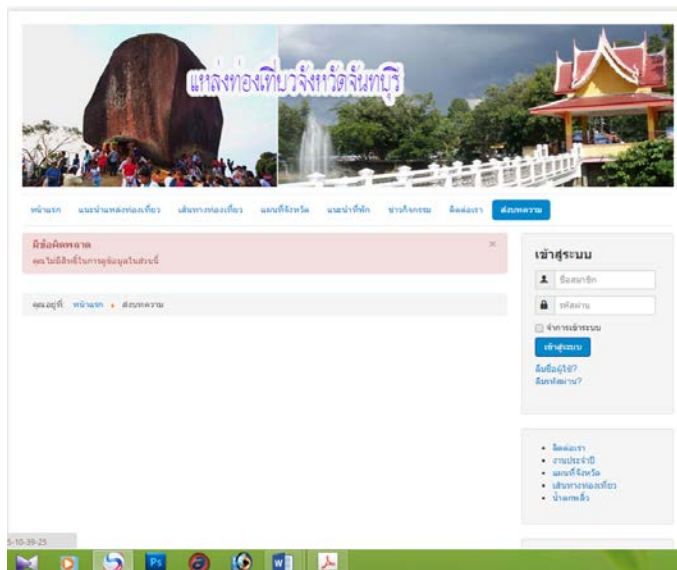

ภาพที่ ๔.๘ โครงสร้างหน้าเมนู “ติดต่อเรา”

๘. ส่งบทความ

หน้าจอแสดงผลของ “ส่งบทความ” ประกอบด้วยช่องทางการติดต่อ webmaster

ดั่งภาพ

ภาพที่ ๔.๙ โครงสร้างหน้าเมนู “ส่งบทความ”

๔.๔ ระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี

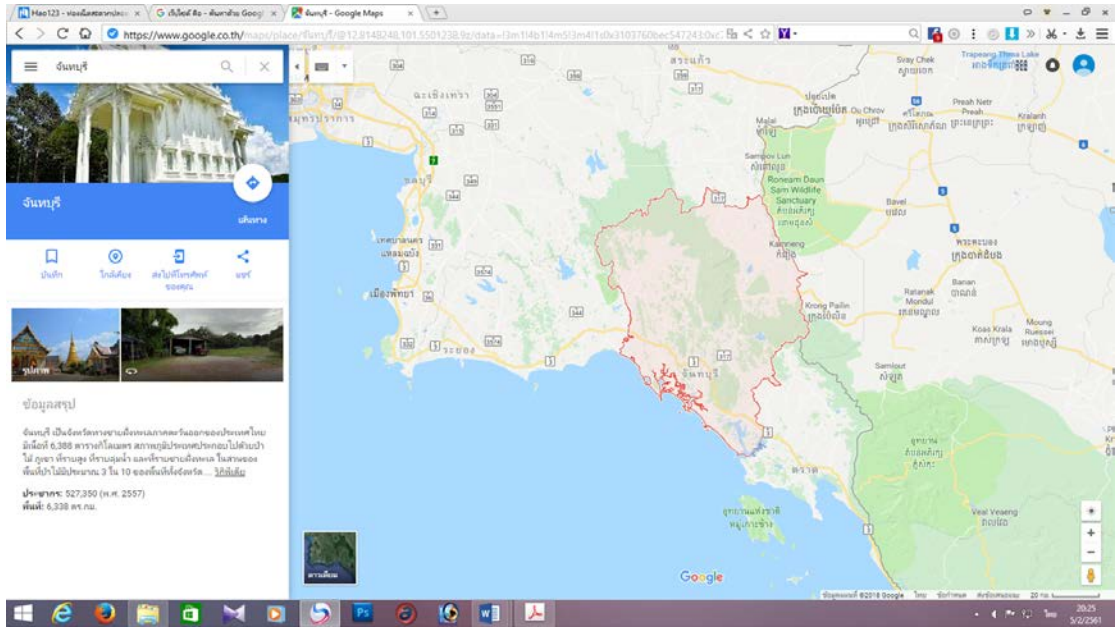
ระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี จากการวิเคราะห์การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี ที่หน่วยงานภาครัฐและเอกชนอื่นๆ ได้จัดทำก่อนคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยครั้งนี้ และผู้วิจัยได้นำข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี ดังกล่าวมาสร้างเว็บภูมิสารสนเทศแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี ต้นแบบ โดยครั้งที่ ๑ เว็บไซต์ <http://www.chanthaburi.info> นำไปเผยแพร่ให้นักท่องเที่ยวและหน่วยงานภาครัฐได้เข้าไปใช้บริการ และนำผลการใช้บริการจากการตอบแบบประเมินกลับมา เพื่อกำหนดแนวทางพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี ครั้งที่ ๒ ต่อไป

ผลการประเมินและวิเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญระบบภูมิสารสนเทศแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ควรมีการพัฒนาเว็บไซต์ภูมิสารสนเทศทางวัฒนธรรม ดังนี้

การแสดงผลระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี

๑. โครงสร้างเมนู “ระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี”

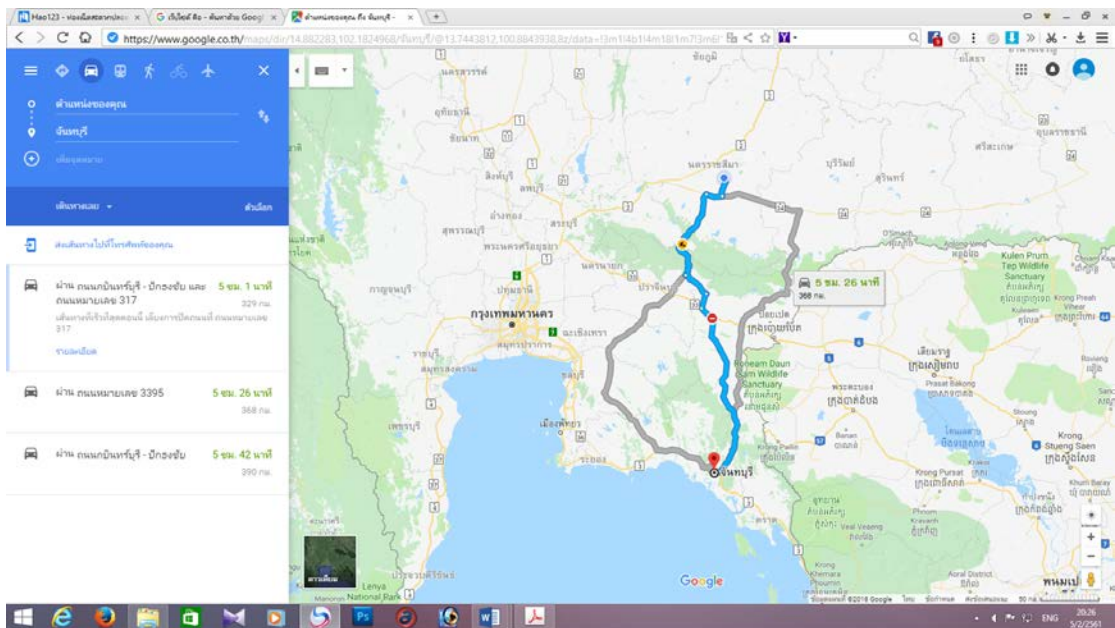
หน้าจอแสดงผลของ “ระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี” ประกอบด้วย การแสดงผลตำแหน่งแหล่งท่องเที่ยวชุมชนรวมของแต่ละจังหวัดโดยมีปุ่มเมนูให้สามารถเลือกชมได้ผู้ใช้งานสามารถคลิกที่ตัว Marker ซึ่งจะปรากฏ Pop-up Info Windows แสดงผลข้อมูลเบื้องต้นของตำแหน่งนั้นและผู้ใช้งานสามารถคลิกที่รายชื่อแหล่งท่องเที่ยวเพื่อดูรายละเอียดเพิ่มเติม

ภาพที่ ๔.๑๐ โครงสร้างหน้าเมนู “ระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัด จันทบุรี”

๒. การแสดงผลตำแหน่งแหล่งท่องเที่ยว (Marker)

การแสดงผลตำแหน่งของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนได้นำเทคโนโลยีของ Google Maps API มาใช้ในการแสดงผลพิกัดแหล่งท่องเที่ยวบนแผนที่ในรูปแบบของหมุดปัก (Marker) โดยทำการเก็บพิกัดและข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบโครงสร้างของเอกสารี XML (Extensible Markup Language) ซึ่งข้อมูลจะถูกจัดเก็บในรูปแบบปีElement (Tag) และ Attribute ดังภาพ และจะถูกเรียกใช้งานโดยคำสั่ง JavaScript ซึ่งการเก็บค่าพิกัดตำแหน่งแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในรูปแบบของ Decimal Latitude/Longitude โดยมีการกำหนดสัญลักษณ์ของหมุดปักภาพ

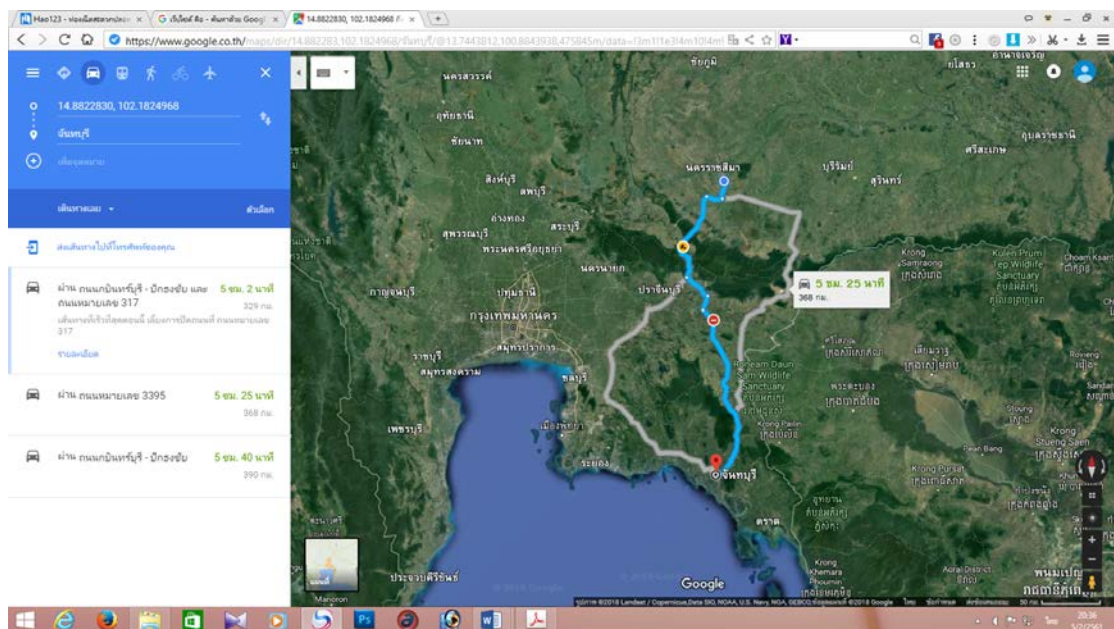

ภาพที่ ๔.๑๑ โครงสร้างหน้าเมนู “การแสดงผลตำแหน่งแหล่งท่องเที่ยว (Marker)”

๓. การค้นหาเส้นทาง

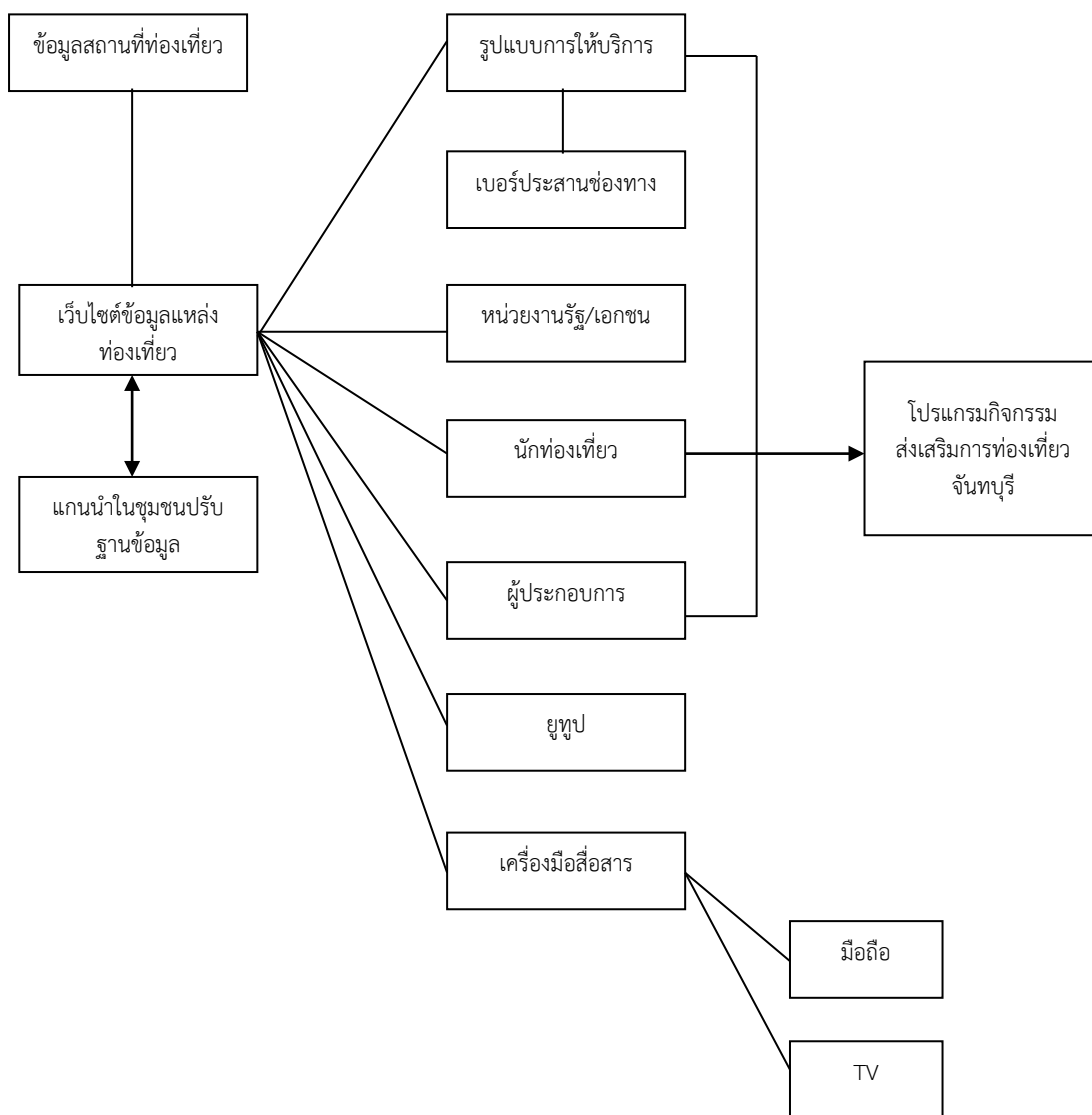
ในการค้นหาเส้นทางได้ใช้ Waypoints in Directions ซึ่งเป็น Services ของ Google Maps JavaScript API V3 ในการค้นหาเส้นทางระหว่างจุดซึ่งอยู่ในลักษณะของ Waypoints โดยผู้ใช้งานสามารถเลือกจุดเริ่มต้น(Start) จากสถานที่ที่ต้องการโดยการระบุเป็นชื่อสถานที่หรือระบุพิกัดด้วยค่าละติจูดและลองจิจูดลงไปในช่วงการค้นหาสำหรับการเลือกจุดสิ้นสุด (End) และจุดระหว่างเส้นทาง (Waypoints) ผู้ใช้งานสามารถเลือกจาก Dropdown List Menu ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนที่อยู่ในขอบเขตงานวิจัยผู้ใช้งานสามารถเลือก Waypoints ได้ ๘ จุดเท่านั้นซึ่งเป็นข้อจำกัดของ Google Maps API ที่ได้กำหนดไว้สำหรับผู้นามาพัฒนาจาก Free API

การแสดงผลที่ได้จากการค้นหาเส้นทางจะแสดงผลอยู่บน Google Maps ซึ่งผู้ใช้งานสามารถเลือกโหมดการเดินทาง (Travel Mode) ได้ ๒ แบบ คือ ได้ ๕ แบบ คือ รถยนต์ รถโดยสารสาธารณะ เดินเท้า จักรยาน และเครื่องบิน โดยมีการแสดงข้อมูลและขั้นตอนการเดินทางรวมไปถึงระยะทาง และเวลาที่ใช้ในการเดินทางทั้งหมด การเก็บข้อมูลในส่วนของพิกัดแหล่งท่องเที่ยวทำการเก็บในรูปแบบของ Decimal Latitude/Longitude (ตัวอย่าง 14.8822830, 102.1824968) ซึ่งเป็นรูปแบบการเก็บค่าข้อมูลพิกัดที่ใช้สำหรับ API ของ Google Maps

ภาพที่ ๔.๑๒ โครงสร้างหน้าเมนู “การค้นหาเส้นทาง”

สรุปแนวทางการจัดทำระบบสารสนเทศแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดจันทบุรี
 การจัดทำระบบสารสนเทศแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดจันทบุรี ใช้วิธีการจัดทำเว็บไซต์รวบรวมข้อมูลสารสนเทศ การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว และการประยุกต์ใช้ข้อมูลสารสนเทศให้เกิดการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวของจังหวัดจันทบุรี และจัดทำข้อมูลสารสนเทศแหล่งท่องเที่ยวมีลักษณะเชื่อมโยงกิจกรรมดังนี้

แผนภาพที่ ๔.๙ ระบบสารสนเทศแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดจันทบุรี

การสนทนากลุ่มเฉพาะ

ผลการสนทนากลุ่มเรื่องการพัฒนากระบวนการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี เมื่อวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๖๐ ณ วัดเกาะเปริด อ.แหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี จำนวน ๑๐ คน ได้แก่

๑. นางดวงเดือน สดแสงจันทร์ ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดจันทบุรี
๒. นายคำรบ ทรงศักดิ์ เจ้าหน้าที่อุทยานน้ำตกพลิว
๓. นายวิเศษ พลอยศิริ สมาชิก อบต.บางสระเก้า หมู่ ๒
๔. น.ส.เสาวลักษณ์ สีเผือก ฝ่ายขาย ผลิตภัณฑ์ ทอเสื่อกกบางสระเก้า
๕. นายเจริญ ยินสูตร นายก อบต.คลองนารายณ์
๖. นายมงคล ไอสถเจริญ กำนันตำบลคลองนารายณ์
๗. นางอารี ชูเกาะ ผู้ประกอบการในเขาคิชฌกูฏ
๘. น.ส.มณี กิ่งแก้ว ผู้ประกอบการในน้ำตกพลิว
๙. นางฤดี สุขใจ ผู้ประกอบการในอัญมณีและเครื่องประดับ
๑๐. นายชาย คงประกอบ ผู้ประกอบการหาดเจ้าหลาว-แหลมเสด็จ

จากการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิทำให้ได้แนวทางการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรีผู้วิจัยได้นำประเด็นการสัมภาษณ์เชิงลึกและนำข้อมูลมากำหนดประเด็นสำคัญ มีประเด็นหลักจากการสนทนากลุ่มเฉพาะดังนี้

การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรีเพื่อให้สนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว และกลุ่มผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางการท่องเที่ยว จำเป็นจะต้องมีการพัฒนาระบบให้เกิดการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว กลุ่มผู้ประกอบการท่องเที่ยว สมาชิกในชุมชนสามารถนำเสนอข้อมูลของชุมชน กิจกรรมต่างๆในชุมชนที่มีผลต่อการท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเข้าสู่โลกออนไลน์ ด้วยความรู้ความสามารถของสมาชิกชุมชน โดยนำข้อมูลสารสนเทศที่จำเป็นไว้ในเว็บไซต์ การพัฒนาสารสนเทศควบคู่กับการพัฒนาเว็บไซต์ให้ตอบสนองช่วยให้นักท่องเที่ยวได้เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว จึงมีความสำคัญและจำเป็นจะต้องค้นหาแนวทางในการพัฒนาระบบสารสนเทศที่ทุกภาคส่วนเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากการพัฒนาระบบได้

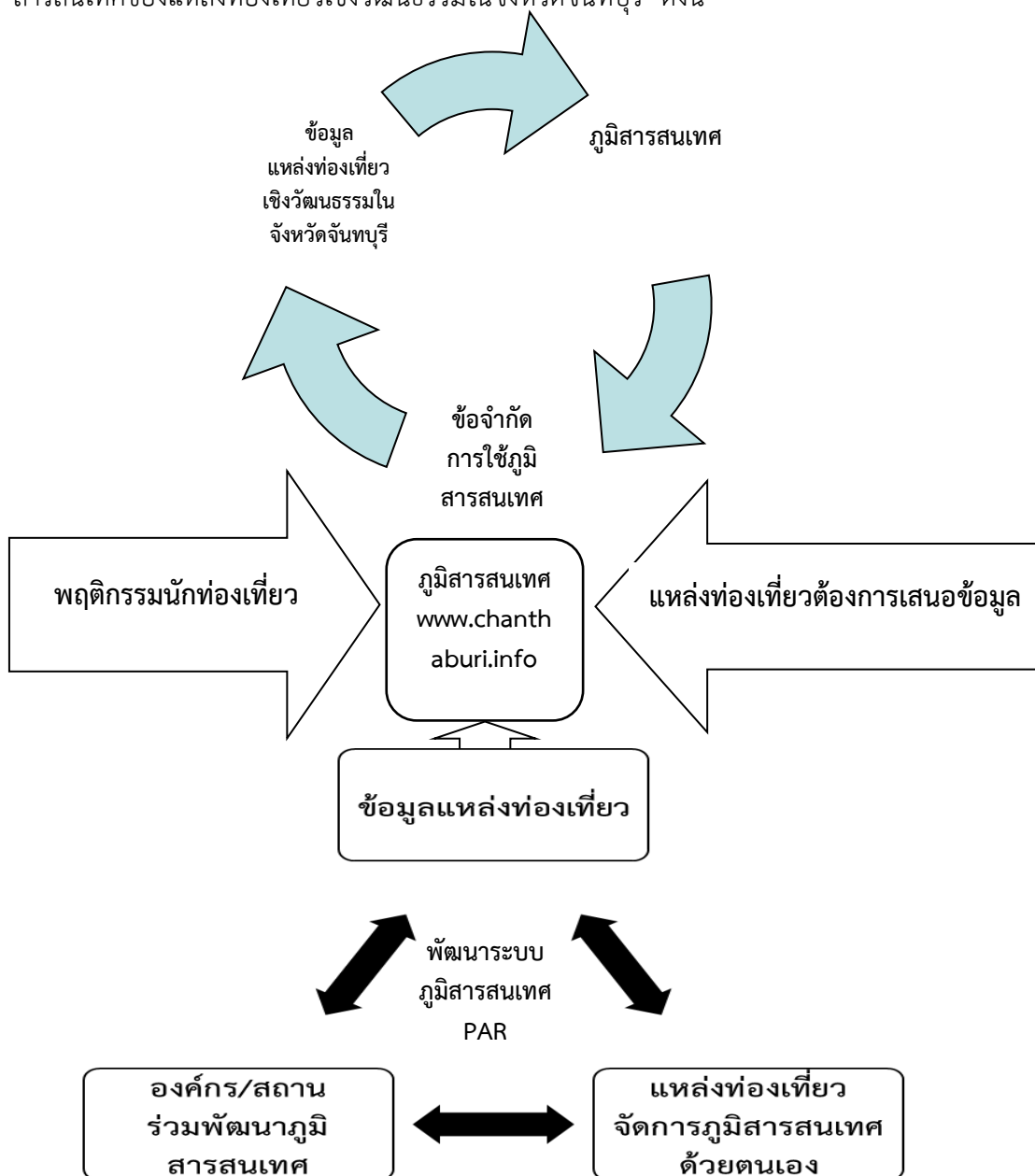
การกำหนดแผนพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี เป็นการรวบรวมข้อมูลปัญหาที่เกิดขึ้นจากการจัดทำระบบสารสนเทศ การนำเสนอข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในจังหวัดจันทบุรีไปสู่กลุ่มนักท่องเที่ยวที่สนใจท่องเที่ยวในมิติต่างๆ ด้วยการรวบรวมข้อมูลข่าวสาร สถานที่แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ กิจกรรมแหล่งท่องเที่ยวชุมชนรวมถึงกลุ่มเครือข่ายให้บริการสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยว ควรถูกนำมารวบรวมผ่านระบบสารสนเทศนำเสนอข้อมูลไปยังนักท่องเที่ยวตามกลุ่มและความต้องการท่องเที่ยว

การนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรีจะช่วยส่งเสริมกิจกรรมทางการตลาดท่องเที่ยวจังหวัดจันทบุรีไปยังกลุ่มเป้าหมาย ให้เกิดการรับรู้และเข้ามาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยว และใช้บริการตลอดเส้นทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว อีกทั้งการนำเสนอกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบที่แตกต่างจากสารสนเทศเดิมในปัจจุบัน นำเสนอข้อมูลข่าวสารที่แปลกใหม่ กิจกรรมการท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ๆ ที่แตกต่างไปจากกิจกรรมท่องเที่ยวที่มีอยู่ นำเสนอกิจกรรมท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวเด่นๆ ให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวทาง

วัฒนธรรมเข้ามาเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยว โดยเฉพาะรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเรียนรู้ ศึกษาดูงานวัฒนธรรมชุมชน กิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชน วัฒนธรรมการผลิตและการแปรรูป ทรัพยากรของท้องถิ่นเป็นผลิตภัณฑ์โอท็อปสำคัญของชุมชน ซึ่งผลิตภัณฑ์ของชุมชนในจังหวัด จันทบุรี มีผลิตภัณฑ์จำนวนมากที่สะท้อนวัฒนธรรมชุมชนวิถีชุมชนดั้งเดิม ผลิตภัณฑ์เหล่านั้นมีหลาย ชนิดเป็นที่ยอมรับในสังคมโลก และเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวภายในประเทศ ซึ่งเป็นกลยุทธ์ดึงดูด นักท่องเที่ยวหันมาสนใจท่องเที่ยวในจังหวัดจันทบุรี

๔.๕ องค์ความรู้ใหม่และนวัตกรรม

การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรีองค์ความรู้ใหม่และนวัตกรรม ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลสังเคราะห์ทั้งเอกสารและผลการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี ดังนี้

แผนภาพที่ ๔.๑๐ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดจันทบุรีมีการรวบรวมเรียบเรียงและจัดการข้อมูลอย่างเป็นระบบ ผ่านระบบสารสนเทศทั้งจากชุมชนเอง หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน นำเสนอข้อมูลสารสนเทศเพื่อส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวทั้งในระดับชุมชนและระดับจังหวัดเชื่อมโยงไปยังภูมิภาคต่างๆในตามเส้นทางท่องเที่ยวภาคตะวันออก การนำเสนอข้อมูลสารสนเทศพบข้อจำกัด กล่าวคือข้อมูลส่วนมากถูกนำเสนอไม่ทันสมัยต่อเหตุการณ์ ข้อมูลบางส่วนขาดการปรับปรุงให้เป็นปัจจุบัน ไม่สามารถสนองตอบความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีพฤติกรรมสืบค้นข้อมูลผ่านโลกออนไลน์ และต้องการค้นหาข้อมูลที่เป็นจริงสร้างแรงดึงดูดใจภายใต้กิจกรรมการท่องเที่ยวที่แตกต่างให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาท่องเที่ยว สำหรับการนำเสนอข้อมูลที่รวดเร็วสนองตอบความต้องการของผู้ประกอบการในแหล่งท่องเที่ยวได้ เป็นกลุ่มภาคเอกชนจัดทำเว็บไซต์และนำเสนอข้อมูลสนองตอบความต้องการของผู้ประกอบการในแหล่งท่องเที่ยวได้รวดเร็ว หากต้องจ่ายค่าบริการสูง ผู้ประกอบการจำนวนมากไม่นิยมจ่ายเนื่องจากผลตอบแทนกลับมาช้า

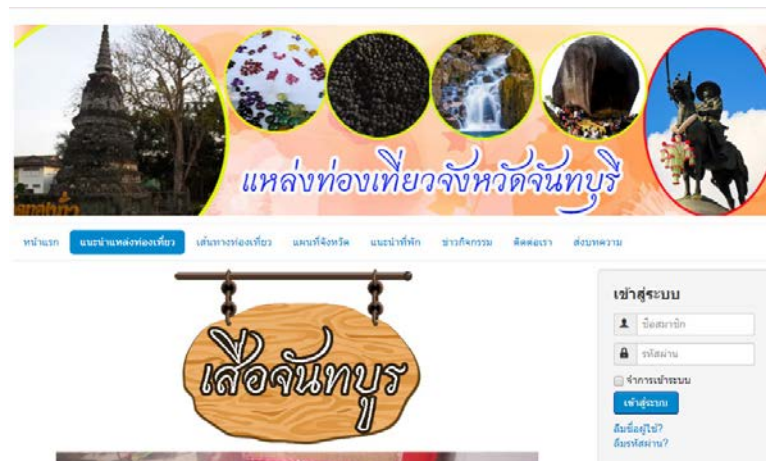
การปรับปรุงข้อมูลสารสนเทศจำเป็นต้องถูกนำเสนอตลอดทั้งปี โดยผู้ประกอบการกรรมการท่องเที่ยวของแต่ละพื้นที่ของจังหวัดจันทบุรี สนองตอบความต้องการนักท่องเที่ยว พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่นิยมค้นหาข้อมูลผ่านโลกออนไลน์ การเข้าถึงข้อมูลภายในเวลารวดเร็วโดยเฉพาะการเข้าถึงข้อมูลเพียงเว็บไซต์เดียวสามารถสืบค้นและเชื่อมโยงไปยังแหล่งท่องเที่ยวทั้งจังหวัดได้ กระตุ้นการตัดสินใจเข้าท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดจันทบุรี การนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมท่องเที่ยว ช่วงเวลา สถานที่พัก รวมถึงการติดต่อประสานงานจำเป็นจะต้องอาศัยการนำเสนอข้อมูลด้วยตัวของแหล่งท่องเที่ยวหรือผู้ประกอบการในแหล่งท่องเที่ยวเอง

การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี เพื่อให้สนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว ได้วิเคราะห์ข้อจำกัดระบบภูมิสารสนเทศที่มีอยู่เดิมมาพัฒนาให้เกิดการนำเสนอข้อมูลสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวผ่านขั้นตอนการพัฒนา <http://www.chanthaburi.info> ขั้นที่ ๑ จัดทำข้อมูลสำหรับนำไปใช้ในเว็บไซต์ ขั้นที่ ๒ ออกแบบระบบสารสนเทศ ขั้นที่ ๓ การพัฒนาระบบสารสนเทศ ขั้นที่ 4 การทดสอบระบบสารสนเทศ และกลุ่มผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางการท่องเที่ยว เข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาระบบให้เกิดการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว กลุ่มผู้ประกอบการท่องเที่ยว สมาชิกในชุมชนสามารถนำเสนอข้อมูลของชุมชน กิจกรรมต่างๆในชุมชนที่มีผลต่อการท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเข้าสู่โลกออนไลน์ ด้วยความรู้ความสามารถของสมาชิกชุมชน โดยนำข้อมูลสารสนเทศที่จำเป็นไว้ในเว็บไซต์ภายหลังการทดสอบระบบ การปรับปรุงพัฒนา <http://www.chanthaburi.info> ภูมิสารสนเทศควบคู่กับค้นหาแนวทางในการพัฒนาระบบสารสนเทศที่ทุกภาคส่วนเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากการพัฒนาระบบได้

นวัตกรรมชุมชน

นวัตกรรมชุมชนความร่วมมือระหว่างผู้วิจัยและนักวิจัยของท้องถิ่น พระปลัดไพฑูลย์ สุนตจิตโต อัครลักษณะชุมชน : รูปแบบและการจัดการเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดจันทบุรี พระครูบรรลือทิศา การท่องเที่ยวชุมชน : การวิเคราะห์กระบวนการสร้างเครือข่าย และผลสัมฤทธิ์ในจังหวัดจันทบุรี พระครูจรรุขเมฆากร การจัดการทุนทางสังคมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมชุมชน เมืองเพนียดจังหวัดจันทบุรี ซึ่งร่วมกันจัดทำฐานข้อมูลสารสนเทศนำมาใช้ประโยชน์ในการ

เพิ่มเติมข้อมูลในเว็บไซต์ความร่วมมือดังกล่าวเชื่อมโยงไปยังชุมชนบ้านบางสระแก้ว และแหล่งท่องเที่ยวเมืองเพนียดวัดทองทั่ว ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลและทดลองใช้ระบบจากนั้นพัฒนาเป็นนวัตกรรมของชุมชนให้ชุมชนได้เพิ่มเติมและพัฒนาภูมิสารสนเทศให้เป็นนวัตกรรมของชุมชนสนองต่อความต้องการการท่องเที่ยวของชุมชนต่อไปภายใต้ความร่วมมือระหว่างชุมชนนักวิจัยและหน่วยงานภายนอก

ภาพที่ ๔.๑๓ แหล่งท่องเที่ยวจังหวัดจันทบุรี

ชุมชนบ้านบางสระแก้ว นวัตกรรมชุมชน <http://www.chanthaburi.info> ความร่วมมือระหว่างผู้วิจัยและนักวิจัยของท้องถิ่น นำข้อมูลข้อบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของชุมชนเป็นเครื่องมือช่วยสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน กิจกรรมของชุมชน การพัฒนาต่อยอดกิจกรรมของชุมชนผ่านข้อมูลสารสนเทศ เพื่อส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชน การจำหน่ายสินค้าชุมชน สร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจฐานราก

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี ครั้งนี้ เพื่อศึกษาการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดจันทบุรี เพื่อศึกษาพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี นำเสนอแนวทางการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรีซึ่งมีวิธีดำเนินการวิจัยเป็นแบบผสมวิธี (Mixed Methodology) ผลจากการวิจัย สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะได้ตามขั้นตอนต่อไปนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดจันทบุรี

๕.๑.๑.๑ การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเขาคิชฌกูฏ มีการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นพื้นที่อนุรักษ์ที่มีทรัพยากรธรรมชาติสมบูรณ์สร้างความพึงพอใจให้กับผู้ให้บริการทั้งด้านการพักผ่อนหย่อนใจและการศึกษาหาความรู้มีการจำแนกการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยแบ่งออกเป็น ๖ ประเภทดังนี้

๑) การจัดการประเพณีมัสการรอยพระพุทธรบาท จะเริ่มขึ้นในวันขึ้น ๑ ค่ำ เดือน ๓ จนถึงวัน แรม ๑๕ ค่ำ เดือน ๔ ของทุกปี รวมระยะเวลา ๖๐ วัน ซึ่งดำเนินการโดยคณะสงฆ์และกรรมการวัดในพื้นที่ใกล้เคียง ซึ่งประเด็นสำคัญที่เป็นปัญหาต่อการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติอันเนื่องมาจากประเพณีดังกล่าว ประกอบด้วย ๓ ประเด็นหลัก คือ การจัดการขยะ การก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างในพื้นที่ และการจัดระบบสาธารณูปโภคต่าง ๆ โดยเฉพาะการจัดระเบียบร้านค้าที่ตั้งอยู่ในบริเวณจุดเปลี่ยนรถ

๒) การจัดการด้านการบริการ ได้แก่ บริเวณที่ทำการอุทยานแห่งชาติฯ รวมถึงบริเวณบ้านพักเจ้าหน้าที่ ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว บ้านพักนักท่องเที่ยว พื้นที่กางเต็นท์ และค่ายพักแรม ซึ่งเป็นพื้นที่บริการสำหรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในบริเวณน้ำตกกระทิง นอกจากนี้พื้นที่บริการยังรวมถึงพื้นที่บริเวณหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติฯ ที่นักท่องเที่ยวมีโอกาสเข้าไปใช้บริการอยู่เสมอได้แก่ หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ พระบาทพลวง และหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติคลองไพบูลย์ และหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติที่จะจัดตั้งในอนาคต (เขาบรรจบ) รวมทั้งบริเวณพื้นที่จัดงานมัสการรอยพระพุทธรบาท และจุดเปลี่ยนรถบนเส้นทางที่ขึ้นสู่ยอดพระบาท

๓) การจัดการด้านการพักผ่อนและศึกษาหาความรู้ ได้แก่ พื้นที่บริเวณน้ำตกต่าง ๆ ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ ได้แก่ น้ำตกกระทิง และน้ำตกคลองช้างเซ และน้ำตกคลองไพบูลย์ โดยรวมถึงเส้นทางเดินขึ้นน้ำตก และเส้นทางศึกษาธรรมชาติที่มีอยู่ในบริเวณน้ำตกแต่ละแห่งด้วย

๔) การจัดการเขตหวงห้าม เขตหวงห้ามสำหรับเขตหวงห้ามสำหรับอุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ คือ พื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำที่เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าที่สำคัญหรือพบเห็นสัตว์ป่าที่สำคัญ รวมทั้งพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำที่เป็นพื้นที่ที่เชื่อมต่อเนื่องกับระบบนิเวศอื่นคือพื้นที่ทางตอนบนของอุทยานแห่งชาติยังเชื่อมต่อกับเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว

๕) การจัดการรักษาสภาพธรรมชาติ ได้แก่ พื้นที่ป่าไม้ส่วนใหญ่ในอุทยานฯ ที่ยังคงสภาพอุดมสมบูรณ์

๖) การจัดการฟื้นฟูสภาพธรรมชาติ ได้แก่ พื้นที่ที่อยู่บริเวณแนวเขตอุทยานฯ ทางด้านทิศตะวันออก ที่มีอาณาเขตติดต่อกับสถานีทดลองยางทุ่งพล ซึ่งมีการเกิดไฟป่าได้ง่ายเขตกิจกรรมพิเศษ ได้แก่ พื้นที่ที่ถูกบุกรุกโดยราษฎรมาก่อนประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติ ซึ่งกระจายกันอยู่ทั่วไปตามแนวเขตอุทยานฯ พื้นที่เหล่านี้ถูกกำหนดเป็นเขตกิจกรรมพิเศษเพื่อให้มีการควบคุมกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในขอบเขตและข้อกำหนดของอุทยานฯ เพื่อมิให้ความเสียหายที่เกิดขึ้นแผ่ขยายเพิ่มเติมออกไป เขตกิจกรรมพิเศษนี้ในอนาคตควรมีการพิจารณากำหนดให้เป็นเขตฟื้นฟูสภาพธรรมชาติ โดยการอพยพ โยกย้ายและเวนคืนพื้นที่ถือครองและบ้านเรือนของราษฎรออกจากพื้นที่อุทยานฯ แล้วทำการปรับปรุงฟื้นฟูสภาพธรรมชาติให้กลับมาอุดมสมบูรณ์อีกครั้งหนึ่ง

๕.๑.๑.๒ การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมน้ำตกพลิว มีการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นพื้นที่อนุรักษ์ที่มีป่าไม้อุดมสมบูรณ์ เพิ่มพูนทรัพยากรธรรมชาติ อุทยานสะอาดงามตา ทำให้น้ำตกพลิวเป็นที่เลื่องลือใน ด้านความสวยงามไปทั่วประเทศโดยมีการจำแนกการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยแบ่งออกเป็น ๔ ประเภทดังนี้

๑) การจัดการด้านบริการ เขตนี้จัดไว้เพื่อรองรับการพัฒนาสิ่งก่อสร้างและสิ่งอำนวยความสะดวกประเภทต่าง ๆ ซึ่งอำนวยความสะดวกต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่การใช้ประโยชน์พื้นที่ของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวกันเป็นจำนวนมากในเขตอุทยานฯ และเพื่อบริการนักท่องเที่ยวทั้งประเภทไปเช้ากลับเย็นหรือประเภทค้างแรมโดยใช้ศูนย์กลางของการบริการนักท่องเที่ยว พื้นที่ที่เหมาะสมต่อการเป็นเขตบริการ

๒) การจัดการสถานที่เพื่อการพักผ่อนและศึกษาหาความรู้ เป็นเขตที่จัดไว้ให้เพื่อเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ประกอบกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจตลอดจนการศึกษาหาความรู้ทางด้านธรรมชาติวิทยาโดยพยายามมิให้เกิดการชุมนุมของนักท่องเที่ยวจำนวนมากเพื่อรักษาความสงบ และมีให้เกิดความเสียหายต่อธรรมชาติ

๓) การจัดการด้านการสวณสภาพธรรมชาติ เป็นบริเวณที่กำหนดขึ้นเพื่อรักษาสภาพธรรมชาติในพื้นที่ส่วนที่เป็นพื้นที่ป่าไม้ให้คงอยู่เป็นพื้นที่สำหรับเจ้าหน้าที่เข้าไปตรวจปราบปราม ทั้งนี้เนื่องจากบริเวณพื้นที่มีสภาพป่า และทรัพยากรธรรมชาติสมบูรณ์

๔) การจัดการเขตกิจกรรมพิเศษ เขตนี้กำหนดให้ครอบคลุมพื้นที่ ซึ่งมีกิจกรรมของประชาชนหรือหน่วยบริการอื่นเกิดขึ้นซึ่งอาจขัดแย้งกับการจัดการอุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิว แต่ไม่สามารถขัดขวางได้การกำหนดเขตนี้ขึ้นก็เพื่อวัตถุประสงค์ที่จะทำให้กิจกรรมเหล่านั้นสอดคล้องกับการดำเนินงานของอุทยานฯ เช่น บริเวณสวนยางพาราสวนผลไม้ซึ่งเป็นสวนเก่าที่มีมานานก่อนการประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติซึ่งบริเวณนี้อยู่รอบๆพื้นที่อุทยานแห่งชาติ

๕.๑.๑.๓ การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมหาดเจ้าหลาว-แหลมเสด็จ จะเป็นการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมชุมชนและประวัติศาสตร์กิจกรรมเดิมที่เกี่ยวข้องอนุรักษ์ธรรมชาติ การส่งเสริมอาชีพ การสร้างเส้นทางท่องเที่ยวใหม่ ๆ และสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ควบคู่ไปกับการทำประชาสัมพันธ์ การรณรงค์ การสร้างกระแสนุรักษ์เพื่อให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่นักท่องเที่ยว โดยมีการจำแนกการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยแบ่งออกเป็น ๔ ประเภทดังนี้

๑) การจัดการด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติ ชุมชนให้ความสำคัญกับชายหาดมาก เพราะเป็นสิ่งดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาซื้อชมบรรยากาศความสวยงามของชายหาดและน้ำทะเลที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ รวมไปถึงในเรื่องของความปลอดภัยของผู้ที่มาเยือนและเจ้าถิ่นเอง หาดเจ้าหลาว เป็นหาดที่หลายคนมักจะนึกถึงเวลาต้องการมาเที่ยวทะเลจังหวัดจันทบุรี เป็นหาดที่มีชื่อเสียง และเป็นที่ยอมรับของคนที่ยากมาพักผ่อนริมทะเล ได้นอนเห็นทะเลกว้าง เล่นน้ำทะเล ย่ำทรายให้นุ่มเท้า หาดเจ้าหลาวเป็นหาดที่ไม่พลุกพล่าน มีความสงบ เป็นส่วนตัว

๒) การจัดการส่งเสริมอาชีพ โดยการส่งเสริมอาชีพประมง ร้านค้าชุมชน รวมถึงที่พักโฮมสเตร์ โรงแรม รีสอร์ท

๓) การจัดการด้านเส้นทางท่องเที่ยว เป็นบริเวณที่กำหนดขึ้นเพื่อรักษาสภาพธรรมชาติ จุดชมวิวเนินนางพญา เป็นจุดชมวิวที่ถูกนับว่าสวยที่สุดในภาคตะวันออก สะพานทางเดินธรรมชาติศึกษาป่าชายเลนในโครงการพระราชดำริฯ พิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำในโครงการพระราชดำริฯ เป็นแหล่งศึกษาหาความรู้และการพักผ่อนหย่อนใจ กระชังเพาะพันธุ์สัตว์น้ำในโครงการพระราชดำริฯ เป็นศูนย์กลางการศึกษา ทดลอง วิจัย และพัฒนาอันเป็นรูปแบบ “การจัดการทรัพยากรชายฝั่งด้านประมงและการเกษตรอย่างยั่งยืน

๔) การจัดการการประชาสัมพันธ์ เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวทางทะเล

๕.๑.๑.๔ การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมผลิตภัณฑ์ OTOP ทอเสื่อกก บางสระแก้ว ซึ่งหมู่บ้านแห่งนี้ถือเป็นแหล่งทอเสื่อกกแบบดั้งเดิมแหล่งใหญ่ของจังหวัดจันทบุรี ซึ่งนอกจากเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเปิดกว้างให้ผู้สนใจได้เยี่ยมชมแล้ว ที่นี่ยังเป็นแหล่งศึกษาดูงานสำหรับผู้สนใจ และปัจจุบันมีการจัดตั้งเป็นศูนย์ศิลป์เสื่อกกบางสระแก้วขึ้น ภายใต้แนวความคิดเพื่อการพัฒนาชุมชนแบบพึ่งพาตนเอง ส่งเสริมให้มีการปลูก ต้นกกและต้นปอ เพื่อลดต้นทุนใน การผลิต และมีวัตถุดิบในพื้นที่ที่เพียงพอ โดยมีการจำแนกการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยแบ่งออกเป็น ๓ ประเภทดังนี้

๑) การจัดการส่งเสริมการปลูกกกและปอ โดยส่งเสริมการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นน้ำ คือการปลูกกก กลางน้ำ คือการแปรรูป และปลายน้ำ คือการจัดจำหน่าย

๒) การจัดการโดยการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงเรียนรู้ และอนุรักษ์และถ่ายทอดภูมิปัญญาให้แก่เยาวชน

๓) การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ร่วมมือกับสำนักงานเขตการท่องเที่ยวภาค ๔ ภาคตะวันออก สำนักงานพาณิชย์จังหวัดและสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด

จันทบุรีจัดพื้นที่หมู่บ้านบาง สระแก้วเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อศึกษาชีวิตความเป็นอยู่และการประกอบอาชีพของชาวบ้านเป็นการเผยแพร่วัฒนธรรมและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น

๕.๑.๑.๕ การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอัญมณีและเครื่องประดับ การเจียระไนพลอยนั้น ก็เป็นอีกศาสตร์หนึ่งที่อยู่คู่กับคนจันทบุรีมาอย่างยาวนาน ซึ่งมีความสวยงามและแตกต่างกับอีกหลาย ๆ ประเทศที่มีอุตสาหกรรมพลอย และก็มีอีกชาวต่างชาติอีกไม่น้อยที่พยายามจะมีศึกษาวิธีการ ตลอดจนแนวคิดทางการออกแบบผลิตภัณฑ์ของอัญมณีต่างๆ จากบ้านเรา แต่ก็ไม่สามารถลอกเลียนได้ โดยมีการจำแนกการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยแบ่งออกเป็น ๓ ประเภทดังนี้

๑) การจัดการด้านกลุ่มแรงงานและช่างฝีมือ โดยมุ่งเน้นดูแลกลุ่มแรงงานและช่างฝีมือ ซึ่งนับเป็นมรดกทรงคุณค่าและรักษาคุณภาพสินค้าของไทยให้โดดเด่น จังหวัดจันทบุรี เป็นพื้นที่สำคัญที่มีตลาดค้าอัญมณีใหญ่ที่สุดในประเทศ อีกทั้งยังเป็นแหล่งต้นน้ำของภาคอุตสาหกรรมอัญมณีรวมถึงมีภูมิปัญญาในการเพิ่มมูลค่าให้แก่อัญมณีที่สืบทอดกันมาและมีช่างฝีมือที่มีทักษะเป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ

๒) การจัดการเชื่อมโยงแหล่งต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ อัญมณีเมืองจันทบุรี สู่การท่องเที่ยวชุมชนและยังคงอนุรักษ์วิถีดั้งเดิมในการประกอบอาชีพอัญมณี คาดว่าจะเป็นการดึงดูดนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติให้มาเยือนย่านการค้าอัญมณีของจังหวัดจันทบุรี เชื่อมั่นว่าสินค้าอัญมณีและเครื่องประดับของที่นี่นั้นมีมาตรฐานทั้งด้านราคาและด้านคุณภาพ ยืนยันว่าจะมีการพัฒนาการผลิตให้ก้าวหน้าไปอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เป็นสินค้าที่จะช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจทางการค้าควบคู่ไปกับการท่องเที่ยว ซึ่งจะส่งผลให้เศรษฐกิจในระดับประเทศดีขึ้นต่อไป

๓) การจัดการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนสู่ถนนอัญมณี บริเวณถนนศรีจันทร์และตรอกกระจ่าง นับเป็นถนนเศรษฐกิจของจังหวัด เพราะเป็นที่ตั้งของร้านเจียระไนพลอยและร้านค้าอัญมณีต่างๆ ซึ่งอาจนับได้ว่าสถานที่แห่งนี้เป็นตลาดค้าพลอยเจียระไนที่ใหญ่ที่สุดของประเทศ ในวันศุกร์-อาทิตย์ ตั้งแต่เวลา ๑๐.๐๐ -๑๕.๐๐ น. ยังสามารถเห็นบรรยากาศการซื้อขายพลอยของบรรดานายหน้าและพ่อค้าพลอย ที่เดินทางมาจากที่ต่างๆกันทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ นับเป็นเสน่ห์อย่างหนึ่งของเมืองจันทบุรี ซึ่งไม่อาจพบได้ในจังหวัดอื่น

๕.๑.๒ ศึกษาพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี

การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี เพื่อให้สนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว และกลุ่มผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางการท่องเที่ยว จำเป็นจะต้องมีการพัฒนาระบบให้เกิดการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว กลุ่มผู้ประกอบการท่องเที่ยว สมาชิกในชุมชนสามารถนำเสนอข้อมูลของชุมชนกิจกรรมต่างๆในชุมชนที่มีผลต่อการท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเข้าสู่โลกออนไลน์ ด้วยความรู้ความสามารถของสมาชิกชุมชน โดยนำข้อมูลสารสนเทศที่จำเป็นไว้ในเว็บไซต์ การพัฒนาสารสนเทศควบคู่กับการพัฒนาเว็บไซต์ให้ตอบสนองช่วยให้นักท่องเที่ยวได้เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว จึงมีความสำคัญและจำเป็นจะต้องค้นหาแนวทางในการพัฒนาระบบสารสนเทศที่ทุกภาคส่วนเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากการพัฒนาระบบได้

การกำหนดแผนพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี เป็นการรวบรวมข้อมูลปัญหาที่เกิดขึ้นจากการจัดทำระบบสารสนเทศ การนำเสนอข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในจังหวัดจันทบุรีไปสู่กลุ่มนักท่องเที่ยวที่สนใจท่องเที่ยวในมิติต่างๆ ด้วยการรวบรวมข้อมูลข่าวสาร สถานที่แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ กิจกรรมแหล่งท่องเที่ยวชุมชนรวมถึงกลุ่มเครือข่ายให้บริการสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยว ควรถูกนำมารวบรวมผ่านระบบสารสนเทศนำเสนอข้อมูลไปยังนักท่องเที่ยวตามกลุ่มและความต้องการท่องเที่ยว

การนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรีจะช่วยส่งเสริมกิจกรรมทางการตลาดท่องเที่ยวจังหวัดจันทบุรีไปยังกลุ่มเป้าหมาย ให้เกิดการรับรู้และเข้ามาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยว และใช้บริการตลอดเส้นทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว อีกทั้งการนำเสนอกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบที่แตกต่างจากสารสนเทศเดิมในปัจจุบัน นำเสนอข้อมูลข่าวสารที่แปลกใหม่ กิจกรรมการท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ๆ ที่แตกต่างไปจากกิจกรรมท่องเที่ยวที่มีอยู่ นำเสนอกิจกรรมท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวเด่นๆ ให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเข้ามาเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยว โดยเฉพาะรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเรียนรู้ ศึกษาดูงานวัฒนธรรมชุมชน กิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชน วัฒนธรรมการผลิตและการแปรรูปทรัพยากรของท้องถิ่นเป็นผลิตภัณฑ์โอท็อปสำคัญของชุมชน ซึ่งผลิตภัณฑ์ของชุมชนในจังหวัดจันทบุรี มีผลิตภัณฑ์จำนวนมากที่สะท้อนวัฒนธรรมชุมชนวิถีชุมชนดั้งเดิม ผลิตภัณฑ์เหล่านั้นมีหลายชนิดเป็นที่ยอมรับในสังคมโลก และเป็นที่ยึดถือของนักท่องเที่ยวภายในประเทศ ซึ่งเป็นกลยุทธ์ดึงดูดนักท่องเที่ยวหันมาสนใจท่องเที่ยวในจังหวัดจันทบุรี

๕.๑.๓ แนวทางการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี

การกำหนดแนวทางพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี โดยกำหนดประเด็นเว็บไซต์สารสนเทศ กำหนดพิกัดของแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ การนำทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว การวัดความเร็ว ระยะทางของแหล่งท่องเที่ยว บันทึกเส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว การวางแผนการใช้ประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยว ข้อมูลทางภูมิศาสตร์ของแหล่งท่องเที่ยว กำหนดระยะเวลาในการเดินทางท่องเที่ยว การคำนวณเส้นทางท่องเที่ยว การนำข้อมูล GPS มาประกอบกับภาพถ่ายดาวเทียมเพื่อการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการใช้ข้อมูลสารสนเทศสนับสนุนการจัดการ การให้บริการ การเข้าถึงบริการแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดจันทบุรี โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของจังหวัดจันทบุรี แก่ผู้ที่สนใจท่องเที่ยวรวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมท่องเที่ยวของจังหวัดจันทบุรี ได้จัดทำเว็บไซต์ <http://www.chanthaburi.info> นำเสนอข้อมูลสารสนเทศแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดจันทบุรีเพื่อ ๑) ให้บริการข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญและแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมซึ่งมีเส้นทางเชื่อมโยงทางการท่องเที่ยว ๒) รวมเว็บลิงค์เชื่อมโยงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยว สะดวกต่อการสืบค้นภายในเว็บเดียว ๓) เพิ่มช่องทางให้ชุมชน แหล่งท่องเที่ยวได้กลับเปลี่ยนข้อมูลตามสภาพความเป็นจริงของปัจจุบันการนำเสนอโปรแกรมการท่องเที่ยวที่สนองตอบความต้องการของนักท่องเที่ยวทันต่อความต้องการของตลาดท่องเที่ยว ๔) เพิ่มช่องทางสืบค้นข้อมูลและนำทางให้นักท่องเที่ยวได้เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้รวดเร็ว และสามารถบริหารจัดการการท่องเที่ยวได้ด้วยตนเอง ลดภาระค่าใช้จ่ายที่เกิดจากข้อผิดพลาดการ

เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ๕) เพิ่มช่องทางการโฆษณา ประชาสัมพันธ์กิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยว ลดภาระการผลิตสื่อโฆษณาแก่ผู้ประกอบการ

ระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี เว็บไซต์ <http://www.chanthaburi.info> มีองค์ประกอบที่สำคัญในการนำเสนอข้อมูลสารสนเทศภายในเว็บไซต์ ประกอบด้วย ๘ เมนู ได้แก่ หน้าแรก แนะนำแหล่งท่องเที่ยว เส้นทางท่องเที่ยว แผนที่จังหวัด แนะนำที่พัก ขาวกิจกรรม ติดต่อเรา ส่งบทความ ซึ่งในแต่ละเมนูสามารถเชื่อมโยงกันได้ทั้งเว็บไซต์ โดยการออกแบบ Interface จะเน้นการออกแบบที่สามารถใช้งานได้ง่ายสะดวกต่อผู้ใช้และการแสดงผลข้อมูลที่ชัดเจน การใช้งานของเว็บไซต์เน้นที่การสืบค้นและแสดงผลตำแหน่งของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมรวมถึงข้อมูลพื้นฐานของแหล่งท่องเที่ยวและการค้นหาเส้นทางท่องเที่ยวโดยแสดงผลอยู่บน Google Maps

๕.๒ อภิปรายผล

๕.๒.๑ การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดจันทบุรี

๕.๑.๑.๑ การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเขาศิขณภูมิ มีการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นพื้นที่อนุรักษ์ที่มีทรัพยากรธรรมชาติสมบูรณ์สร้างความพึงพอใจให้กับผู้ให้บริการทั้งด้านการพักผ่อนหย่อนใจและการศึกษาหาความรู้มีการจำแนกการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ได้แก่ การจัดการประเพณีนมัสการรอยพระพุทธรูป การจัดการด้านการบริการ การจัดการด้านการพักผ่อนและศึกษาหาความรู้ การจัดการเขตหวงห้าม การจัดการรักษาสภาพธรรมชาติ การจัดการฟื้นฟูสภาพธรรมชาติ เป็นการนำทรัพยากรมาจัดการให้เกิดการเชื่อมโยงทางกิจกรรมการท่องเที่ยว และผลจากการจัดกิจกรรมจะขยายผลสู่การพัฒนาสังคม ชุมชน เกิดกิจกรรมการซื้อ การขาย มูลค่าทางเศรษฐกิจภายในแหล่งท่องเที่ยวตลอดเส้นทางท่องเที่ยว จูงใจให้นักท่องเที่ยวรายอื่น ๆ ได้สนใจเข้ามาท่องเที่ยว สอดคล้องกับ มิ่งสรรพ ชาวสอาด และคณะ^๑ ได้วิจัยเรื่องการศึกษาโครงการมูลค่าเพิ่มในประเทศของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศไทย พบว่าการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง โดยให้มีการหารือระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จะเป็นกระบวนการพัฒนาที่จำเป็นในการสร้างพื้นฐานของอุตสาหกรรมให้มีความเข้มแข็งและเกิดประโยชน์ต่อสังคมอย่างยั่งยืนตลอดไปนอกจากนั้น ในยุคปัจจุบันมีแนวโน้มของการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมและวัฒนธรรมในสื่อออนไลน์ เช่น กongsangsrak.com การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) จึงได้จัดทำ กิจกรรม "ไหว้พระขอพร ๙ พระอารามหลวง" ขึ้น เพื่อให้ประชาชน และนักท่องเที่ยวที่สนใจได้เดินทางท่องเที่ยวสักการะสถานที่ อันเป็นมงคล เพื่อการเริ่มต้นอย่างมีความสุขสงบทางใจ ตามคติความเชื่อของไทย

๕.๑.๑.๒ การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมน้ำตกพลิ้ว มีการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นพื้นที่อนุรักษ์ที่มีป่าไม้อุดมสมบูรณ์ เพิ่มพูนทรัพยากรธรรมชาติ อุทยานสะอาดงามตา ทำให้น้ำตกพลิ้วเป็นที่เลื่องลือในด้านความสวยงามไปทั่วประเทศโดยมีการจำแนกการจัดการ

^๑ มิ่งสรรพ ชาวสอาดและคณะ, การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการที่ยั่งยืนในกลุ่มแม่น้ำโขง ๒, รายงานวิจัย, (เชียงใหม่ : สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๙), หน้า บทคัดย่อ.

ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ได้แก่ การจัดการด้านบริการ การจัดการสถานที่เพื่อการพักผ่อนและศึกษาหาความรู้ การจัดการด้านการสงวนสภาพธรรมชาติ การจัดการเขตกิจกรรมพิเศษ เป็นการนำทรัพยากรทางธรรมชาติซึ่งเป็นลักษณะเด่นมาจัดการส่งเสริมประยุกต์กับวัฒนธรรมท้องถิ่นให้เกิดการเชื่อมโยงทางการท่องเที่ยวและการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น วัฒนธรรมท้องถิ่น และผลของการจัดการเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาสังคมโดยอ้อมจากกิจกรรมการท่องเที่ยว สอดคล้องกับ ณรงค์ พลธิ์รักษ์^๒ ได้วิจัยเรื่อง ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์เพื่อจัดการการท่องเที่ยวชุมชนในจังหวัดชลบุรี พบว่า จากการประเมินคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวชุมชนพบว่า แหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีมาตรฐานอยู่ในระดับดี ได้แก่ น้ำตกชันตาเถร

๕.๑.๑.๓ การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมหาดเจ้าหลาว-แหลมเสด็จ จะเป็นการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมชุมชนและประวัติศาสตร์กิจกรรมเดิมที่เกี่ยวข้องอนุรักษ์ธรรมชาติ การส่งเสริมอาชีพ การสร้างเส้นทางท่องเที่ยวใหม่ ๆ และสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ควบคู่ไปกับการทำประชาสัมพันธ์ การรณรงค์ การสร้างกระแสนุรักษ์เพื่อให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่นักท่องเที่ยว โดยมีการจำแนกการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ได้แก่ การจัดการด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติ การจัดการส่งเสริมอาชีพ การจัดการด้านเส้นทางท่องเที่ยว การจัดการการประชาสัมพันธ์ เป็นการเรียนรู้วัฒนธรรมชุมชน กิจกรรมเชิงอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น ถ่ายทอดสู่นักท่องเที่ยว ขยายผลการพัฒนาสร้างพลังในการสนับสนุนการพัฒนาท้องถิ่นเชิงอนุรักษ์ในรูปแบบของการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยนำข้อมูลเสนอในระบบสารสนเทศให้เกิดการเชื่อมโยงกิจกรรมสู่นักท่องเที่ยว สอดคล้องกับ จิตติมา เสถียรวุฒิกุล^๓ ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาฐานข้อมูลภูมิสารสนเทศเชิงพื้นที่ทางทะเลและชายฝั่งระดับตำบล พบว่า ข้อมูลภูมิสารสนเทศเชิงเหล่านี้สามารถใช้เพื่อกำหนดพื้นที่ที่อยู่ในขอบเขต ความรับผิดชอบของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง รวมทั้งทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการ อนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งได้มีความเข้าใจตรงกันในขอบเขตพื้นที่ชายฝั่ง และข้อมูลทรัพยากรทาง ทะเลและชายฝั่งในพื้นที่ เพื่อจะใช้ข้อมูลดังกล่าวในการพัฒนาแผนการจัดการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ ทรัพยากรในพื้นที่อย่างยั่งยืน ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่ชุมชนชายฝั่งตลอดจนเจ้าหน้าที่ทั้งของกรมทรัพยากรทาง ทะเลและชายฝั่งและหน่วยงานอื่น ในการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืนโดยใช้ข้อมูลภูมิสารสนเทศ

๕.๑.๑.๔ การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมผลิตภัณฑ์ OTOP ทอเสื่อกก บางสระแก้ว ซึ่งหมู่บ้านแห่งนี้ถือเป็นแหล่งทอเสื่อกกแบบดั้งเดิมแหล่งใหญ่ของจังหวัดจันทบุรี ซึ่งนอกจากเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเปิดกว้างให้ผู้สนใจได้เยี่ยมชมแล้ว ที่นี่ยังเป็นแหล่งศึกษาดูงานสำหรับผู้สนใจ และปัจจุบันมีการจัดตั้งเป็นศูนย์ศิลป์เสื่อกกบางสระแก้วขึ้น ภายใต้แนวความคิดเพื่อการพัฒนาชุมชนแบบพึ่งพาตนเอง ส่งเสริมให้มีการปลูก ต้นกกและต้นปอ เพื่อลดต้นทุนในการผลิต และมีวัตถุดิบในพื้นที่ที่เพียงพอ โดยมีการจำแนกการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ได้แก่ การจัดการส่งเสริมการ

^๒ณรงค์ พลธิ์รักษ์, ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์เพื่อจัดการการท่องเที่ยวชุมชนในจังหวัดชลบุรี, วารสารวารสารวิจัยและพัฒนา มจร, ปีที่ ๓๖ ฉบับที่ ๒ (เมษายน - มิถุนายน ๒๕๕๖) : ๒๓๕-๒๔๘

^๓จิตติมา เสถียรวุฒิกุล, การพัฒนาฐานข้อมูลภูมิสารสนเทศเชิงพื้นที่ทางทะเลและชายฝั่งระดับตำบล, รายงานวิจัย, (กองแผนงาน กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, ๒๕๕๗), หน้า บทคัดย่อ.

ปลูกกกและปอ การจัดการโดยการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นการนำผลผลิตชุมชน นวัตกรรมชุมชนที่เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตมาจัดการสร้างเส้นทางท่องเที่ยวชุมชน และผลของการจัดการส่งผลให้เกิดการพัฒนาสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อม ส่งเสริมการสร้างงานสร้างอาชีพในชุมชน สอดคล้องกับ อัจฉรา หลาวทอง และคณะ ได้ศึกษาแนวทางการจัดการทางการตลาดของวิสาหกิจชุมชนการท่องเที่ยวในเขตอีสานใต้ พบว่า วิสาหกิจชุมชนต้องมีการวิเคราะห์สถานการณ์ทางการตลาดโดยวิเคราะห์โอกาสทางการตลาดจากจุดแข็งจุดอ่อนโอกาสและอุปสรรคเพื่อหาศักยภาพทางการท่องเที่ยว การจัดการผลิตภัณฑ์และองค์ประกอบผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว การจัดการส่งเสริมกระบวนการซื้อทางการท่องเที่ยว การจัดการสภาพกายภาพทางการท่องเที่ยว การสร้างหุ้นส่วนเครือข่ายความร่วมมือทางการท่องเที่ยวส่วนการปฏิบัติการและการควบคุมทางการตลาดโดยมีการจัดองค์การทางการตลาดและการปฏิบัติการทางการตลาด ตลอดจนการควบคุมทางการตลาดซึ่งมีการกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติและการควบคุมอย่างชัดเจน

๕.๑.๑.๕ การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอัญมณีและเครื่องประดับ การเจียระไนพลอยนั้น ก็เป็นอีกศาสตร์หนึ่งที่อยู่คู่กับคนจันทบุรีมาอย่างยาวนาน ซึ่งมีความสวยงามและแตกต่างกับอีกหลาย ๆ ประเทศที่มีอุตสาหกรรมพลอย และก็มีอีกชาวต่างชาติอีกไม่น้อยที่พยายามจะมีศึกษาวิธีการ ตลอดจนแนวคิดทางการออกแบบผลิตภัณฑ์ของอัญมณีต่างๆ จากบ้านเรา แต่ก็ไม่สามารถลอกเลียนได้ โดยมีการจำแนกการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ได้แก่ การจัดการด้านกลุ่มแรงงานและช่างฝีมือ การจัดการเชื่อมโยงแหล่งต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ การจัดการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนสู่ถนนอัญมณี เป็นการจัดการการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมอัญมณีและเครื่องประดับ ที่คงความเป็นเอกลักษณ์และวิถีชีวิตของกระบวนการผลิตอัญมณีและเครื่องประดับจันทบุรี จูงใจให้นักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการได้เข้ามาเรียนรู้ เลือกซื้อ ท่องเที่ยว เกิดผลการพัฒนาสังคมในวงกว้าง สอดคล้องกับ กาญจนา แสงลี้มสุวรรณ และศรัณยา แสงลี้มสุวรรณ^๔ ศึกษาการท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน พบว่า สถานการณ์ตลาดการท่องเที่ยวในปัจจุบันได้มีการแข่งขันอย่างรุนแรง ทำให้ประเทศไทยต้องปรับทิศทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยใช้อัตลักษณ์ของประเทศ เช่น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ดังนั้น การวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงมรดกทางวัฒนธรรมเป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์ที่ต้องพัฒนาในประเทศไทย เพราะนอกจากการท่องเที่ยวจะเป็นอุตสาหกรรมหลักที่สร้างรายได้ และนำเงินตราต่างประเทศเข้าสู่ประเทศไทยแล้ว การท่องเที่ยวยังก่อให้เกิดการสร้างอาชีพสืบเนื่องจากการท่องเที่ยว ประเทศไทยจึงควรส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยให้ความสำคัญกับการใช้วัฒนธรรม เป็นจุดขายในการแข่งกับแหล่งท่องเที่ยวทั่วโลก นอกจากนี้ยังรวมถึงการจัดการโครงสร้างองค์กรและการจัดการที่เหมาะสมต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการดำเนินโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งรวมถึงการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมพร้อมกับการอนุรักษ์พัฒนาวัฒนธรรมให้ยั่งยืนในระยะยาวต่อไป

^๔ กาญจนา แสงลี้มสุวรรณ และศรัณยา แสงลี้มสุวรรณ, “ศึกษาการท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน”, วารสารนักบริหาร, ปีที่ ๓๒ ฉบับที่ ๔ (๒๕๕๕) : ๑๓๙-๑๔๖.

๕.๑.๒ ศึกษาพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี

การกำหนดแผนพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี เป็นการรวบรวมข้อมูลปัญหาที่เกิดขึ้นจากการจัดทำระบบสารสนเทศ การนำเสนอข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในจังหวัดจันทบุรีไปสู่กลุ่มนักท่องเที่ยวที่สนใจท่องเที่ยวในมิติต่างๆ ด้วยการรวบรวมข้อมูลข่าวสาร สถานที่แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ กิจกรรมแหล่งท่องเที่ยวชุมชนรวมถึงกลุ่มเครือข่ายให้บริการสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยว ควรถูกนำมารวบรวมผ่านระบบสารสนเทศนำเสนอข้อมูลไปยังนักท่องเที่ยวตามกลุ่มและความต้องการท่องเที่ยว การนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรีจะช่วยส่งเสริมกิจกรรมทางการตลาดท่องเที่ยวจังหวัดจันทบุรีไปยังกลุ่มเป้าหมาย ให้เกิดการรับรู้และเข้ามาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยว และใช้บริการตลอดเส้นทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว อีกทั้งการนำเสนอกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบที่แตกต่างจากสารสนเทศเดิมในปัจจุบัน นำเสนอข้อมูลข่าวสารที่แปลกใหม่ กิจกรรมการท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ๆ ที่แตกต่างไปจากกิจกรรมท่องเที่ยวที่มีอยู่ นำเสนอกิจกรรมท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวเด่นๆ ให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเข้ามาเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยว โดยเฉพาะรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเรียนรู้ ศึกษาดูงาน วัฒนธรรมชุมชน กิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชน วัฒนธรรมการผลิตและการแปรรูปทรัพยากรของท้องถิ่นเป็นผลิตภัณฑ์โอท็อปสำคัญของชุมชน ซึ่งผลิตภัณฑ์ของชุมชนในจังหวัดจันทบุรี มีผลิตภัณฑ์จำนวนมากที่สะท้อนวัฒนธรรมชุมชนวิถีชุมชนดั้งเดิม ผลิตภัณฑ์เหล่านั้นมีหลายชนิดเป็นที่ยอมรับในสังคมโลก และเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวภายในประเทศ ซึ่งเป็นกลยุทธ์ดึงดูดนักท่องเที่ยวหันมาสนใจท่องเที่ยวในจังหวัดจันทบุรี เป็นการรวบรวมข้อมูลอัตลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจังหวัดจันทบุรีมาจัดการให้เกิดการพัฒนาสารสนเทศนำเสนอข้อมูลสู่สังคมไทย และต่างประเทศ การนำเสนอข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเป็นผลให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว และเป็นส่วนหนึ่งในการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาสังคมจังหวัดจันทบุรี สอดคล้องกับ มิ่งสรรพ ขาวสะอาด และคณะ^๕ ได้วิจัยเรื่องการศึกษาโครงการมูลค่าเพิ่มในประเทศของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศไทย พบว่า สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน) ได้กำหนดภารกิจสำคัญในการพัฒนาข้อมูลดาวเทียมและข้อมูลภูมิสารสนเทศ เพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการตามยุทธศาสตร์จังหวัด โดยเฉพาะในด้านการท่องเที่ยว การนำเสนอแนวทางการใช้ประโยชน์จะเน้นให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด ครอบคลุมการสนับสนุนข้อมูลดาวเทียมรายละเอียดสูง เพื่อจัดทำแผนที่ต้นแบบด้านการบริหารจัดการพื้นที่และการท่องเที่ยว โดยจัดทำในรูปแบบที่รายจังหวัด มีรายละเอียดประกอบด้วยแผนที่ภาพจากดาวเทียมรายละเอียดปานกลาง ครอบคลุมพื้นที่จังหวัดทั้งหมด ซ้อนทับด้วยรายละเอียดสถานที่สำคัญอื่น ๆ ได้แก่ สถานที่ราชการ วัด โรงพยาบาล สถานีตำรวจ แหล่งท่องเที่ยว เส้นทางคมนาคม รวมทั้งระยะทางในการเข้าถึงแต่ละพื้นที่ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทั้งในด้านการบริหารจัดการพื้นที่โดยทั่วไป และการบริหารจัดการด้านการ

^๕ มิ่งสรรพ ขาวสะอาดและคณะ, การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการที่ยั่งยืนในกลุ่มแม่น้ำโขง ๒, รายงานวิจัย, (เชียงใหม่ : สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๙), หน้า บทคัดย่อ.

ท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของจังหวัด ได้แก่ ลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะภูมิอากาศ รวมทั้งข้อมูลรายละเอียดสถานที่สำคัญ และสถานที่ท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยม

๕.๑.๓ แนวทางการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี

การกำหนดแนวทางพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี โดยกำหนดประเด็นเว็บไซต์สารสนเทศ กำหนดพิกัดของแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ การนำทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว การวัดความเร็ว ระยะทางของแหล่งท่องเที่ยว บันทึกเส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว การวางแผนการใช้ประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยว ข้อมูลทางภูมิศาสตร์ของแหล่งท่องเที่ยว กำหนดระยะเวลาในการเดินทางท่องเที่ยว การคำนวณเส้นทางท่องเที่ยว การนำข้อมูล GPS มาประกอบกับภาพถ่ายดาวเทียมเพื่อการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการใช้ข้อมูลสารสนเทศสนับสนุนการจัดการ การให้บริการ การเข้าถึงบริการแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดจันทบุรี โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของจังหวัดจันทบุรี แก่ผู้ที่สนใจท่องเที่ยวรวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมท่องเที่ยวของจังหวัดจันทบุรี ผู้วิจัยได้จัดทำเว็บไซต์ <http://www.chanthaburi.info> มีองค์ประกอบที่สำคัญในการนำเสนอข้อมูลสารสนเทศภายในเว็บไซต์ ประกอบด้วย ๘ เมนู ได้แก่ หน้าแรก แนะนำแหล่งท่องเที่ยว เส้นทางท่องเที่ยว แผนที่จังหวัด แนะนำที่พัก ข่าวกิจกรรม ติดต่อเรา ส่งบทความ ซึ่งในแต่ละเมนูสามารถเชื่อมโยงกันได้ทั้งเว็บไซต์ โดยการออกแบบ Interface จะเน้นการออกแบบที่สามารถใช้งานได้ง่ายสะดวกต่อผู้ใช้และการแสดงผลข้อมูลที่ชัดเจน การใช้งานของเว็บไซต์เน้นที่การสืบค้นและแสดงผลตำแหน่งของ แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมรวมถึงข้อมูลพื้นฐานของแหล่งท่องเที่ยวและการค้นหาเส้นทางท่องเที่ยวโดยแสดงผลอยู่บน Google Maps เป็นการนำอัตลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดจันทบุรีมากำหนดเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศ กำหนดเส้นทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว และสร้างการมีส่วนร่วมแก่ผู้ประกอบการนำเสนอข้อมูลผ่านระบบสารสนเทศ ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามลักษณะของอัตลักษณ์ชุมชน สอดคล้องกับเพ็ญประไพ ภูทอง^๖ ได้วิจัยเรื่อง ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยวทางธรรมชาติในตำบลคลองศก อำเภอนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า สถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติของตำบลคลองศก อำเภอนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีความสวยงามและยังเป็นธรรมชาติ แต่ยังไม่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวมากนักโดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวไทย เนื่องจากสถานที่ท่องเที่ยวไม่เป็นที่รู้จักแพร่หลายและไม่มีข้อมูลของสถานที่ท่องเที่ยว การจัดการ ปัญหาดังกล่าวโดยการนำระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System: GIS) มาบริหารจัดการโดยการจัดทำฐานข้อมูลของสถานที่ท่องเที่ยวพร้อมด้วยสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ และกำหนดเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติโดยการวิเคราะห์โครงข่าย (Network analysis) ทำให้ได้ผลการวิเคราะห์ได้เส้นทางท่องเที่ยวทั้งหมด ๖ เส้นทาง ดังนี้ ๑) ล่องเรือชมปลา ระยะทาง ๒ กิโลเมตร ๒) โอบกอดธรรมชาติ ระยะ ๑๐ กิโลเมตร ๓) เส้นทางศึกษาธรรมชาติอุทยานแห่งชาติเขาสก ๔) เดินถ้ำน้ำตก ระยะ ๒๒ กิโลเมตร ๕) เที่ยววัดไหว้พระ ระยะทาง ๑๓ กิโลเมตร ๖) พักเพลินเดินเที่ยว ๒ อุทยานฯ

^๖เพ็ญประไพ ภูทองและคณะ, ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยวทางธรรมชาติในตำบลคลองศก อำเภอนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี, การประชุมมหาดไทยวิชาการระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ ๗, ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๙ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

ระยะทาง ๒๒ กิโลเมตร ผลงานวิจัยฉบับนี้ช่วยส่งเสริมด้านฐานข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวให้แก่หน่วยงานท้องถิ่นเพื่อการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติของตำบลคลองศก อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานีให้เป็นที่รู้จักแพร่หลายมากยิ่งขึ้น

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๕.๓.๑.๑ ภาครัฐควรส่งเสริมให้มีการดำเนินงานจัดระบบภูมิสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ในแหล่งท่องเที่ยวอย่างกว้างขวางและให้เกิดความแม่นยำเพื่อสามารถนำระบบสารสนเทศไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๕.๓.๑.๒ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เนื่องจากเป็นเครื่องมือที่สำคัญ สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อการท่องเที่ยว ทำให้การใช้งานระบบการท่องเที่ยวเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

๕.๓.๒.๑ ควรมีการศึกษาการทำงานของระบบภูมิสารสนเทศทางภูมิศาสตร์เพื่อสามารถนำระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในด้านการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ

๕.๓.๒.๒ ควรนำระบบภูมิสารสนเทศทางภูมิศาสตร์มาใช้ในการค้นหาสถานที่ท่องเที่ยว โดยจัดทำระบบให้แม่นยำ

๕.๓.๒.๓ ควรใช้อุปกรณ์ GPS ที่มีประสิทธิภาพและใช้ควบคู่กับระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ เพื่อในการค้นหาตำแหน่งและความแม่นยำของสถานที่ท่องเที่ยว

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๕.๓.๓.๑ ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ให้มีความละเอียดในด้านของพิกัดภูมิศาสตร์ให้มากขึ้นในการค้นหาสถานที่ท่องเที่ยว

๕.๓.๓.๒ ควรมีการนำระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ที่หาขึ้นไปให้ผู้ใช้งานทดลองใช้เพื่อจะได้ทราบถึงปัญหาของระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ และนำปัญหานั้นมาแก้ไขเพื่อให้ระบบนั้นมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๕.๓.๓.๓ ควรมีการออกแบบและพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศให้สามารถรองรับการเข้าถึงจากระบบเครือข่ายโทรศัพท์

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย :

ข. ข้อมูลทฤษฎีภูมิ

(๑) หนังสือ :

- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. **ระบบการพัฒนาสังคมที่นำไปสู่ความ มั่นคงของมนุษย์**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : เทพเพ็ญวานิสัย, ๒๕๔๙.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. **การส่งเสริมการลงทุนธุรกิจท่องเที่ยวในประเทศไทย**. กรุงเทพมหานคร : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๒.
- เกื้อ วงศ์บุญสิน. **ประชากรกับการพัฒนา**. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ๒๕๓๘.
- โฆสิต ปั้นเปี่ยมรัษฎ์. **การพัฒนาประเทศไทย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๓๒.
- ชัชพล ทรงสุนทรวงศ์. **การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ๒๕๔๗.
- ชัยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. **วาทกรรมการพัฒนา**. กรุงเทพมหานคร : วิชาษา, ๒๕๕๒.
- ชาวนิวทีย์ เกษตรศิริ. **โครงการวิถึทรรศน์ วิถีไทย การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม**. กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชิ่ง, ๒๕๔๐.
- ชูเกียรติ นพเกตุ. **การท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมท่องเที่ยว**. เชียงราย : คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, ๒๕๕๔.
- จิตยา สุวรรณชฎ. **สังคมวิทยา**. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๗.
- ณัฐพันธ์ เขจรนันท์ และไพบุลย์ เกียรติโกมล. **ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ**. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๕.
- ดร.รชนี เอมพันธุ์. **การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ใน เอกสารชุดฝึกอบรมทางไกลหลักสูตร การจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๖.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. **การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน**. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : เพรสแอนด์ดีไซน์, ๒๕๕๕.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. **“การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน”**. รายงานการวิจัย. เชียงใหม่: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ๒๕๔๒.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. **อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว**. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์หนังสือ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๘.
- ประยูร อธิภัทรางกูร. **ระบบสารสนเทศ**. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ๒๕๕๗. หน้า
พจนานวน สนวนศรี. **คู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน Community Based Tourism Handbook**. กรุงเทพมหานคร : โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ, ๒๕๔๖.

พระราชวรมนี ป.อ.ปยุตโต. **ทางสายกลางของการศึกษาไทย**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๒๗.

พลอยศรี โปราณานนท์. **การท่องเที่ยวเบื้องต้น**. เชียงใหม่ : คณะมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๐.

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. **หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท**. กรุงเทพมหานคร : ไทยอนุเคราะห์ไทย, ๒๕๒๖.

รลิกา อังกูร. **คู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยวกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ร่วมกับมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช**. นนทบุรี : โรงพิมพ์อัมรินทร์พรินท์ติ้ง, ๒๕๕๒.

ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒**. กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์, ๒๕๔๖.

วรรณภา วงษ์วานิช. **ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, ๒๕๔๖.

วิรัช วิวัชนิภาวรรณ. **การบริหารการพัฒนาชนบทเปรียบเทียบ : การบริหารการพัฒนาชนบทตามแนวทางแผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง ความจำเป็นพื้นฐานและโครงการอีสานเขียว**. กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส. พรินท์ติ้งเฮ้าส์, ๒๕๓๔.

ส. ศิวรักษ์. **ศาสนากับการพัฒนา**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทประชาชนจำกัด, ๒๕๑๙.

สนธยา พลศรี. **กระบวนการพัฒนาชุมชน**. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๕.

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. **สังคมไทย : แนวทางวิจัยและการพัฒนา**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์, ๒๕๒๕.

สำนักงานจังหวัดจันทบุรี. **คู่มือการท่องเที่ยว**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ บริษัท พี.เอ. ลิฟวิ่ง จำกัด, ๒๕๕๙.

สุชาดา กิระนันท์. **เทคโนโลยีสารสนเทศสถิติ : ข้อมูลในระบบสารสนเทศ**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๑.

สุชาดา กิระนันท์. **เทคโนโลยีสารสนเทศสถิติ**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๑.

สุเพชร จิระจรกุล. **เรียนรู้ระบบภูมิสารสนเทศด้วยโปรแกรม ArcGIS Desktop 9.2**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทเออาร์พรินติ้ง แมสโปรดักต์ จำกัด, ๒๕๕๑.

(๒) บทความ :

กาญจนา แสงลิ้มสุวรรณ และศรันยา แสงลิ้มสุวรรณ. **การท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน**. **วารสารนักบริหาร**. ปีที่ ๓๒ ฉบับที่ ๔ ตุลาคม-ธันวาคม. ๒๕๕๕ : ๑๓๙-๑๔๖.

แสงเดือน รตินธร. **ปัจจัยผลักดันและปัจจัยดึงดูดที่มีผลต่อนักท่องเที่ยวชาวจีนในการตัดสินใจเลือกมาท่องเที่ยวในประเทศไทย**. **วารสารวิชาการสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย สสอท.** ปีที่ ๑๘ ฉบับที่ ๒ พฤษภาคม. ๒๕๕๕ : ๘๔-๑๐๔.

สุรศักดิ์ ศิลาวรรณา. การท่องเที่ยวและการเผยแพร่พระพุทธศาสนาบาทของวัดในเขต กรุงเทพมหานครกรณีศึกษา วัดบวรนิเวศวิหารและวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม. **วารสารนักรบริหาร**. ปีที่ ๓๒ ฉบับที่ ๔ ตุลาคม-ธันวาคม. ๒๕๕๕ : ๑๔๖-๑๖๖.

ณรงค์ พลธิ์รักษ์. ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์เพื่อจัดการการท่องเที่ยวชุมชนในจังหวัดชลบุรี. **วารสารวารวิจัยและพัฒนา มจร**. ปีที่ ๓๖ ฉบับที่ ๒ เมษายน - มิถุนายน ๒๕๕๖ : ๒๓๕-๒๔๘

เพ็ญประไพ ภูทองและคณะ. ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยวทางธรรมชาติในตำบลคลองศก อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี. **การประชุมมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ ๗**. ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๙ มหาวิทยาลัยมหาดใหญ่

(๓) รายงานการวิจัย :

กฤษฎา พิณศรีและคณะ. ศึกษาศักยภาพแหล่งโบราณสถานวัฒนธรรมล้านช้างในอีสานใต้เพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม. **รายงานวิจัย**. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, ๒๕๕๐.

จิตติมา เสถียรภูมิกุล. การพัฒนาฐานข้อมูลภูมิสารสนเทศเชิงพื้นที่ทางทะเลและชายฝั่งระดับตำบล. **รายงานวิจัย**. กองแผนงาน กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, ๒๕๕๗.

ณรงค์ พลธิ์รักษ์. “การจัดการโลจิสติกส์สำหรับการท่องเที่ยวชุมชนในจังหวัดชลบุรี”. **รายงานวิจัย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, ๒๕๕๕.

ดุชนีย์ ชาวนา. “รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนชุมชนบ้านผาแตก หมู่ที่ ๑๐ ตำบลสบเปิง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่”. **รายงานวิจัย**. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๐.

บัญชา นาคทองและคณะ. โครงการศักยภาพทางการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมอีสานใต้. **รายงานวิจัย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๕๐.

ปองพล ธวัชหทัยกุลและคณะ. แนวทางในการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้. **รายงานวิจัย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๕๐.

มิ่งสรรพ์ ขาวสะอาดและคณะ. การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการที่ยั่งยืนในกลุ่มแม่น้ำโขง ๒. **รายงานวิจัย**. เชียงใหม่ : สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๙.

(๔) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ :

การพัฒนาชนบท. ออนไลน์. แหล่งที่มา : [http:// www.web.agri.cmu.ac.th](http://www.web.agri.cmu.ac.th). สืบค้นเมื่อวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๐

กรมการท่องเที่ยว. สถิตินักท่องเที่ยว. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : <http://www.tourism.go.th/> ๒๐๑๖ สืบค้นวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๕๙

จิตรกร โพธิ์งาม. **ทฤษฎี และหลักการพัฒนาชุมชน**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.lecture.cs.buu.ac.th>. [๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๘].

๒. ภาษาอังกฤษ :

- Myrdal. Gunnar. **Asian Drama**. London : Allen Lane. The Penguin Press, 1968.
- Richards. G. **The social context of cultural tourism**. In Richards. G. ed. **Cultural Tourism in Europe**. Wallingford : CAB International, 1997.
- Tighe. A. J. **Research on Cultural Tourism In the United States**. In **Proceedings of the Travel and Tourism Research Association twenty-second annual conference**. California, 1991.
- Fridgen. J. **Dimensions of Tourism**. East Lansing. MI : Educational Institute, 1991.
- Bolstad. P. **GIS Fundamentals: A first text on Geographic Information Systems. Second Edition**. White Bear Lake. MN : Eider Press, 2005.
- World Commission on Environment and Development **Our Commission Future** Oxford. Oxford University press, 1987.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.
รายนามผู้ให้ข้อมูลเพื่อการวิจัย (สัมภาษณ์)

รายนามผู้ให้ข้อมูลเพื่อการวิจัย (สัมภาษณ์)

ลำดับ	ชื่อฉายา/นามสกุล	ตำแหน่ง
๑	นายนิพนธ์ ภิญโญ	หัวหน้าอุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ
๒	นายวันชัย อิงขจร	นายกเทศมนตรีตำบลพลวง
๓	นายภาณุ วิทูรืรศานต์	กำนันตำบลพลวง
๔	นายสำราญ ภูหลวง	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเกาะเปริดเจริญรัตน์ ราษฎร์นุกูล
๕	นายบุญเกิด อุดมเลิศวนสิน	นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเปริด
๖	นายพิทักษ์ อินทศร	หัวหน้าอุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิว
๗	นางสาวน้ำบุษย์ โกสสารคุณ	ผู้ช่วยอุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิว
๘	นางสาวณัฐชยา ผดุงศิลป์	เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิว
๙	นายอรรถพล หอมเจริญ	เจ้าของพาเพลินโฮมสเตย์
๑๐	นายสิวัช กลมเกลี้ยง	ผู้ช่วยฝ่ายปกครอง หมู่ที่ ๔ ตำบลเกาะเปริด
๑๑	นายอนุชา เทียนชัย	ประธานชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเจ้าหลาว – แหลมเสด็จ
๑๒	นางสาวกนกพร ศานติวรพงษ์	รองประธานชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเจ้าหลาว– แหลมเสด็จ
๑๓	นายไพโรจน์ ตั้งเจริญศิริ	รองประธานชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเจ้า หลาว– แหลมเสด็จ
๑๔	นายสมส่วน ทองศรี	เจ้าของเมอบุรีรีสอร์ท
๑๕	นายมนัส ใจสุทธิ	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๔ ตำบลเกาะเปริด
๑๖	นายมงคล โชคดีวัฒนา	กำนันตำบลเกาะเปริด
๑๗	นางมะลิ แก่นจันทร์	ประธานกลุ่มสตรีสหกรณ์ทอเสื่อกกบางสระแก้ว
๑๘	นายถิรเจตน์ ทองอ่อน	รองประธานกลุ่มสตรีสหกรณ์ทอเสื่อกกบางสระแก้ว
๑๙	นายวิมาน บุขรา	ผู้ช่วยฝ่ายปกครอง หมู่ที่ ๗ ตำบลเกาะเปริด
๒๐	นายชาติรี พลอยศิริ	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๒ ตำบลบางสระแก้ว
๒๑	นายภูเก็ต คุณประภากร	นายกสมาคมผู้ค้าอัญมณีและเครื่องประดับจันทบุรี
๒๒	นายสมบุรณ์ เจตนาณรงค์	อุปนายกสมาคมผู้ค้าอัญมณีและเครื่องประดับ จันทบุรี
๒๓	นางเจตนา กิรติโกณานันท์	อุปนายกสมาคมผู้ค้าอัญมณีและเครื่องประดับ จันทบุรี
๒๔	พ.ต.ท. รักเดช ปักคำไทย	สารวัตรสืบสวน สถานีตำรวจภูธรอำเภอแหลมสิงห์
๒๕	นางอัจฉรา ขันติประเสริฐ	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๕ ตำบลเกาะเปริด

ภาคผนวก ข.
หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย (สัมภาษณ์)

ที่ ศธ. ๖๑๐๕.๔/ว ๕๒

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ (มือถือ) ๐๙ ๒๕๔๗ ๑๔๑๔
www.mcu.ac.th, E-mail : gommut@gmail.com

๖ ตุลาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลเพื่อทำดุษฎีนิพนธ์

เรียน นายภาณุ วิทูริศานต์ กำนันตำบลพลวง

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงร่างดุษฎีนิพนธ์ แบบสัมภาษณ์

ด้วย พระปลัดค่านวม อนงค์ โธรสประจําตัวนิสิต ๕๘๐๑๕๐๔๐๘๓ นิสิตปริญญาเอกหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม รุ่นที่ ๑ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ผลสัมฤทธิ์ในจังหวัดจันทบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่ออนุญาตให้นิสิตได้เก็บข้อมูลการวิจัยโดยการสัมภาษณ์

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนิษฐ์ ศรีทอง)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

(นายภาณุ วิทูริศานต์)

17 we 60

0818613319

ที่ ศธ. ๖๑๐๕.๔/ว ๕๒

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ (มือถือ) ๐๙ ๒๕๙๗ ๑๕๑๔
www.mcu.ac.th, E-mail : gomiyut@gmail.com

๖ ตุลาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลเพื่อทำดุษฎีนิพนธ์

เรียน นายวันชัย อิงขจร นายกเทศมนตรีตำบลพลวง

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงร่างดุษฎีนิพนธ์ แบบสัมภาษณ์

ด้วย พระปลัดค่านวม อนงคโณ รัศสประจำตัวนิสิต ๕๘๐๑๕๐๔๐๘๓ นิสิตปริญญาเอกหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม รุ่นที่ ๑ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ผลสัมฤทธิ์ในจังหวัดจันทบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่ออนุญาตให้นิสิตได้เก็บข้อมูลการวิจัยโดยการสัมภาษณ์

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โกนิจู ศรีทอง)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

16 เม.ย. ๒๕๖๑

ที่ ศธ. ๖๑๐๕.๔/ว ๕๒

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ (มือถือ) ๐๙ ๒๕๙๗ ๑๕๑๔
www.mcu.ac.th, E-mail : gommut@gmail.com

๖ ตุลาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลเพื่อทำดุษฎีนิพนธ์
เรียน นายนิพนธ์ ภิญโญ หัวหน้าอุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ
สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงร่างดุษฎีนิพนธ์ แบบสัมภาษณ์

ด้วย พระปลัดค่านวม อนงค์ โธ รัทสประจำตัวนิสิต ๕๘๐๑๕๐๔๐๘๓ นิสิตปริญญาเอกหลักสูตรพุทธ
ศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม รุ่นที่ ๑ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
ผลสัมฤทธิ์ในจังหวัดจันทบุรี" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนา
สังคม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จาก
ท่านเพื่ออนุญาตให้นิสิตได้เก็บข้อมูลการวิจัยโดยการสัมภาษณ์

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความ
เอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โกนิกฐ์ ศรีทอง)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

ที่ ศธ. ๖๑๐๕.๔/ว ๕๒

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอบางบาล
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ (มือถือ) ๐๙ ๒๕๙๗ ๑๔๑๔
www.mcu.ac.th, E-mail : gommut@gmail.com

๖ ตุลาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลเพื่อทำดุษฎีนิพนธ์
เรียน นายพิทักษ์ อินทสร หัวหน้าอุทยานแห่งชาติน้ำตกพลั่ว
สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงร่างดุษฎีนิพนธ์ แบบสัมภาษณ์

ด้วย พระปลัดคำณวน อนงค์โน รัทสประจําตัวบิลิต ๕๘๐๑๕๐๔๐๘๓ นิสิตปริญญาเอกหลักสูตรพุทธ
ศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม รุ่นที่ ๑ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
ผลสัมฤทธิ์ในจังหวัดจันทบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนา
สังคม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จาก
ท่านเพื่ออนุญาตให้บิลิตได้เก็บข้อมูลการวิจัยโดยการสัมภาษณ์

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความ
เอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนิษฐ์ ศรีทอง)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

ได้ให้ข้อมูลเรียบร้อยแล้ว

(นายพิทักษ์ อินทสร)

อ.ว. พลเอกเกษม ๒๕๖๐

ที่ ศธ. ๒๑๐๕.๔/ว ๕๒

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาลังคม
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ (มือถือ) ๐๙ ๒๕๙๗ ๑๔๑๔
www.mcu.ac.th, E-mail : gommut@gmail.com

๖ ตุลาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลเพื่อทำดุษฎีนิพนธ์
เรียน นางสาวณัฐชา ผดุงศิลป์ เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติน้ำตกพลี
สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงร่างดุษฎีนิพนธ์ แบบสัมภาษณ์

ด้วย พระปลัดค่านวม อนงคโณ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๘๐๑๕๐๔๐๘๓ นิสิตปริญญาเอกหลักสูตรพุทธ
ศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม รุ่นที่ ๑ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
ผลสัมฤทธิ์ในจังหวัดจันทบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนา
สังคม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จาก
ท่านเพื่ออนุญาตให้นิสิตได้เก็บข้อมูลการวิจัยโดยการสัมภาษณ์

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความ
เอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โกนิกฎ์ ศรีทอง)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

ที่ ศธ. ๖๑๐๕.๔/ว ๕๒

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย -
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ (มือถือ) ๐๙ ๒๕๙๗ ๑๔๑๔
www.mcu.ac.th, E-mail : gomylut@gmail.com

๖ ตุลาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลเพื่อทำดุษฎีนิพนธ์

เรียน นายอนุชา เทียนชัย ประธานชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเจ้าหลาว - แหลมเสด็จ

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงร่างดุษฎีนิพนธ์ แบบสัมภาษณ์

ด้วย พระปลัดคำณวน อนงคโณ ประจำวัดนิสิต ๕๘๐๑๕๐๔๐๘๓ นิสิตปริญญาเอกหลักสูตรพุทธ
ศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม รุ่นที่ ๑ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
ผลสัมฤทธิ์ในจังหวัดจันทบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนา
สังคม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จาก
ท่านเพื่ออนุญาตให้นิสิตได้เก็บข้อมูลการวิจัยโดยการสัมภาษณ์

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความ
เอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

๒๙. ๑๐. ๖๐

29. ๑๐. ๖๐

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โกนิฐ์ ศรีทอง)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

ที่ ศธ. ๖๑๐๕.๔/ว ๕๒

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาลังคม
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย -
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ (มือถือ) ๐๙ ๒๕๙๗ ๑๔๑๔
www.mcu.ac.th, E-mail : gommut@gmail.com

๖ ตุลาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตระงับในการเก็บข้อมูลเพื่อทำดุษฎีนิพนธ์

เรียน นายไพโรจน์ ตั้งเจริญศิริ รองประธานชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเจ้าหลาว - แหลมเสด็จ

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงร่างดุษฎีนิพนธ์ แบบสัมภาษณ์

ด้วย พระปลัดคำณวน อนงค์ โสภประจําตัวนิต ๕๘๐๑๕๐๔๐๘๓ นิสิตปริญญาเอกหลักสูตรพุทธ
ศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาลังคม รุ่นที่ ๑ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
ผลสัมฤทธิ์ในจังหวัดจันทบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาลังคม
พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขออนุญาตจาก
ท่านเพื่ออนุญาตให้นิสิตได้เก็บข้อมูลการวิจัยโดยการสัมภาษณ์

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาลังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความ
เอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

อนงค์ โสภประจําตัวนิต

(นางไพโรจน์ ตั้งเจริญศิริ)

29/11/๖๐

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โกนิฐ์ ศรีทอง)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการพัฒนาลังคม

ที่ ศธ. ๖๑๐๕.๔/ว ๕๒

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอรังน้อย -
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ (มือถือ) ๐๙ ๒๕๙๗ ๑๔๑๔
www.mcu.ac.th, E-mail : gommut@gmail.com

๖ ตุลาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตในการเก็บข้อมูลเพื่อทำดุษฎีนิพนธ์

เรียน นางสาวกนกพร ศานติวรพงษ์ รองประธานชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเจ้าหลาว - แผลมเสด็จ

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงร่างดุษฎีนิพนธ์ แบบสัมภาษณ์

ด้วย พระปลัดคำณวน อนงค์โณ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๘๐๑๕๐๕๐๘๓ นิสิตปริญญาเอกหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม รุ่นที่ ๑ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมผลสัมฤทธิ์ในจังหวัดจันทบุรี" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขออนุญาตจากท่านเพื่ออนุญาตให้นิสิตได้เก็บข้อมูลการวิจัยโดยการสัมภาษณ์

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โกนิษฐ์ ศรีทอง)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

Ms. Nongkorn Samsri
(นางนง อังศรีธรรม)

๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๐

ที่ ศธ. ๖๑๐๕.๔/ว ๕๒

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย -
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ (มือถือ) ๐๙ ๒๕๙๗ ๑๔๑๔
www.mcu.ac.th, E-mail : gomiyut@gmail.com

๖ ตุลาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตระงับในการเก็บข้อมูลเพื่อทำดุษฎีนิพนธ์

เรียน นายฉัตรเจตน์ ตองอ่อน รองประธานกลุ่มสตรีสหกรณ์ทอเสื่อกก บางสระแก้ว

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงร่างดุษฎีนิพนธ์ แบบสัมภาษณ์

ด้วย พระปลัดคำณวน อนงค์โน ด้สปรประจำตัวนิตติ ๕๘๐๑๕๐๔๐๘๓ นิตติปริญาเอกหลักสูตรพุทธ
ศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม รุ่นที่ ๑ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
ผลสัมฤทธิ์ในจังหวัดจันทบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนา
สังคม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขออนุญาตระงับจาก
ท่านเพื่ออนุญาตให้นิสิตได้เก็บข้อมูลการวิจัยโดยการสัมภาษณ์

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความ
เอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โกนิษฐ์ ศรีทอง)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

(ฉัตรเจตน์ ตองอ่อน)

๒1 พ.ย. ๒๕๖๐

ที่ ศธ. ๖๑๐๕.๔/ว ๕๒

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอบางบาล
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ (มือถือ) ๐๙ ๒๕๙๗ ๑๔๑๔
www.mcu.ac.th, E-mail : gommut@gmail.com

๖ ตุลาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลเพื่อทำดุษฎีนิพนธ์

เรียน นางเจตนา กิติโกณานันท์ อุปนายกสมาคมผู้ค้าอัญมณีและเครื่องประดับจันทบุรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงร่างดุษฎีนิพนธ์ แบบสัมภาษณ์

ด้วย พระปลัดคานวณ อนงคโณ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๘๐๑๕๐๔๐๘๓ นิสิตปริญญาเอกหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม รุ่นที่ ๑ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ผลสัมฤทธิ์ในจังหวัดจันทบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่ออนุญาตให้นิสิตได้เก็บข้อมูลการวิจัยโดยการสัมภาษณ์

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โกนิจฐ์ ศรีทอง)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

รับไว้
นางเจตนา กิติโกณานันท์
16 พย. ๖๐

ที่ ศธ. ๖๑๐๕.๔/ว ๕๒

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอบางบาล
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๓๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ (มือถือ) ๐๙ ๒๕๙๗ ๑๔๑๔
www.mcu.ac.th, E-mail : gomiyut@gmail.com

๖ ตุลาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลเพื่อทำดุษฎีนิพนธ์

เรียน นายสมบุรณ์ เจตนาบุรุษ ุปนายกสมาคมผู้ค้าอัญมณีและเครื่องประดับจันทบุรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงร่างดุษฎีนิพนธ์ แบบสัมภาษณ์

ด้วย พระปลัดค่านวม อนงค์ โธรสประจําตัวนิตินิต ๕๘๐๑๕๐๕๐๘๓ นิตินิตปริญาเอกหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม รุ่นที่ ๑ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ผลสัมฤทธิ์ในจังหวัดจันทบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่ออนุญาตให้นิตินิตได้เก็บข้อมูลการวิจัยโดยการสัมภาษณ์

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โกนิกฐ์ ศรีทอง)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

สมบุรณ์ เจตนาบุรุษ

27-11-60.

ภาคผนวก ค.
รายนามผู้ให้ข้อมูลเพื่อการวิจัย (สนทนากลุ่มเฉพาะ)

รายนามผู้ให้ข้อมูลเพื่อการวิจัย (สนทนากลุ่มเฉพาะ)

ลำดับ	ชื่อนายา/นามสกุล	ตำแหน่ง
๑	นางดวงเดือน สดแสงจันทร์	ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดจันทบุรี
๒	นายคาร์บ ทรงศักดิ์	เจ้าหน้าที่อุทยานน้ำตกพลิว
๓	นายวิเศษ พลอยศิริ	สมาชิก อบต.บางสระเก้า หมู่ ๒
๔	น.ส.เสาวลักษณ์ สีเผือก	ฝ่ายขาย ผลิตภัณฑ์ ทอเสื่อกกบางสระเก้า
๕	นายเจริญ ยินสุตร	นายก อบต.คลองนารายณ์
๖	นายมงคล โอสธเจริญ	กำนันตำบลคลองนารายณ์
๗	นางอารี ชูเกาะ	ผู้ประกอบการในเขาคิชฌกูฏ
๘	น.ส.มณี กิ่งแก้ว	ผู้ประกอบการในน้ำตกพลิว
๙	นางฤดี สุขใจ	ผู้ประกอบการในอัญมณีและเครื่องประดับ
๑๐	นายชาย คงประกอบ	ผู้ประกอบการหาดเจ้าหลาว-แหลมเสด็จ

ภาคผนวก ง
เครื่องมือการวิจัย (แบบสอบถาม)

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัด จันทบุรี

คำชี้แจง

๑. แบบสอบถามชุดนี้จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี ซึ่งมีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดจันทบุรี ๒) เพื่อพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี ๓) เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี โปรดตอบแบบสอบถามตามความเห็นอย่างแท้จริงให้ครบถ้วนทุกข้อคำถาม คำตอบของท่าน ผู้วิจัยจะรักษาไว้เป็นความลับ และจะไม่มีผลกระทบใดๆ ทั้งสิ้น

๒. แบบสอบถามชุดนี้ประกอบด้วย ๓ ตอนดังต่อไปนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ การจัดการระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัด

จันทบุรี

ตอนที่ ๓ การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัด

จันทบุรี

ตอนที่ ๔ ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยหวังว่าจะได้รับความร่วมมือตอบแบบสอบถามในครั้งนี้เป็นอย่างดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

พระปลัดค่านวน อนงค์โณ

นิสิตปริญญาเอก หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ปีการศึกษา ๒๕๖๐

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
ในจังหวัดจันทบุรี

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

โปรดทำเครื่องหมาย ลงในช่อง หน้าข้อความต่อไปนี้ให้สมบูรณ์ตามความเป็นจริง
 เกี่ยวกับตัวผู้ตอบแบบสอบถาม

๑. เพศ

ชาย

หญิง

๒. อายุ

ต่ำกว่า ๒๐ ปี

๒๑ - ๔๐ ปี

๔๑ - ๖๐ ปี

๖๐ ปีขึ้นไป

๓. ระดับการศึกษา

ต่ำกว่าประถมศึกษา

ประถมศึกษา

มัธยมศึกษา

อาชีวศึกษา (ปวช./ปวส./ปวท.)

ปริญญาตรี

สูงกว่าปริญญาตรี

๔. อาชีพ

รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ

ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย

พนักงานเอกชน

รับจ้างทั่วไป

เกษตรกร

อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

๕. รายได้ต่อเดือนโดยประมาณ

น้อยกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท

๑๐,๐๐๑ - ๒๐,๐๐๐ บาท

๒๐,๐๐๑ - ๓๐,๐๐๐ บาท

๓๐,๐๐๑ บาทขึ้นไป

๖. การเข้าถึงแหล่งข้อมูลภูมิสารสนเทศในชีวิตประจำวันหรือการท่องเที่ยว

๑ - ๒ ครั้ง/เดือน

๓ - ๔ ครั้ง/เดือน

๕ - ๖ ครั้ง/เดือน

๗ ครั้งขึ้นไป/เดือน

๗. ประเภทของสารสนเทศที่ท่านเข้าถึง

GPS

GIS

Google

Google Maps

อื่น ๆ ระบุ.....

ตอนที่ ๒ การจัดการระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี

ท่านใช้ GPS ในการท่องเที่ยวอย่างไร (ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)

- การกำหนดพิกัดของแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ
- การนำทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว
- การวัดความเร็ว ระยะทางของแหล่งท่องเที่ยว
- บันทึกเส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว
- การวางแผนการใช้ประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยว
- ข้อมูลทางภูมิศาสตร์ของแหล่งท่องเที่ยว
- กำหนดระยะเวลาในการเดินทางท่องเที่ยว
- การคำนวณเส้นทางการท่องเที่ยว
- การนำข้อมูล GPS มาประกอบกับภาพถ่ายดาวเทียมเพื่อการท่องเที่ยว
- อื่น ๆ ระบุ.....

ภาคผนวก จ
เครื่องมือการวิจัย (แบบสัมภาษณ์)

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
เรื่อง การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
ในจังหวัดจันทบุรี

คำชี้แจง

๑. แบบสัมภาษณ์ชุดนี้จัดทำขึ้นเพื่อการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี ซึ่งมีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดจันทบุรี ๒) เพื่อพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี ๓) เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรีซึ่งท่านเป็นบุคคลหนึ่งที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้ถูกสัมภาษณ์ โปรดตอบแบบสัมภาษณ์ของท่านอย่างแท้จริงได้ครบถ้วนทุกข้อความ

๒. แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยนี้จัดทำขึ้นเพื่อสัมภาษณ์ประเด็นเกี่ยวกับการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี

ผู้วิจัยหวังว่าจะได้รับความเมตตาอนุเคราะห์จากท่านในการให้สัมภาษณ์ในครั้งนี้เป็นอย่างดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

พระปลัดคำนวน อนงค์โน
นิสิตปริญญาเอก หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ปีการศึกษา ๒๕๖๐

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
เรื่อง การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
ในจังหวัดจันทบุรี

ตอนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์ (In-depth Interview)

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์..... นามสกุล.....

สถานที่สัมภาษณ์

.....

วัน เดือน ปี

.....

ตอนที่ ๒ ประเด็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยว
เชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรี

๑. ท่านมีการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของท่านอย่างไร
๒. มีการนำภูมิสารสนเทศมาใช้ในการจัดการท่องเที่ยวอย่างไร
๓. ท่านมีการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศอย่างไร
๔. องค์กรภาครัฐมาช่วยพัฒนาภูมิสารสนเทศแหล่งท่องเที่ยวอย่างไร
๕. แนวทางการพัฒนาภูมิสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวควรเป็นอย่างไร
๖. ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาภูมิสารสนเทศการท่องเที่ยวเป็นอย่างไร

ขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลทุกท่านในการตอบแบบสัมภาษณ์

ภาคผนวก ฉ
ภาพการสัมภาษณ์ และสนทนากลุ่มเฉพาะ

ภาพการสัมภาษณ์

ภาพการสนทนากลุ่มเฉพาะ

ประวัติ

- ชื่อ ฉายา : พระปลัด คำนวน อนงค์โณ
- วัน/เดือน/ปีเกิด : วันที่ ๑๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๑
- สถานที่เกิด : อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี
- การศึกษา : ประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ป.บส.) รุ่นที่ ๑
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๕๒
- : ปริญญาตรี พุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ.)
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๕๖
- : ปริญญาโท พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พธ.ม.)
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๕๘
- อุปสมบท : วันที่ ๑๙ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๓๑
ณ วัดเกาะเปริด ตำบลเกาะเปริด อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี
- ที่อยู่ปัจจุบัน : วัดเกาะเปริด ตำบลเกาะเปริด อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี ๒๒๑๓๐
- ตำแหน่งปัจจุบัน : เจ้าอาวาสวัดเกาะเปริด